ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟΥ (πρώτο τμήμα) της 10ης Μαρτίου 1992 *

Περιεχόμενα

Το ιστορικό της διαφοράς II-1030

Η διαδικασία II-1039

Τα αιτήματα των διαδίκων II-1041

Επί της ουσίας II-1042

Περί των δικαιωμάτων του αμυνομένου II-1043

1. Παράλειψη κοινοποιήσεως εγγράφων μαζί με την ανακοίνωση των αιτιάσεων II-1043

2. Μη κοινοποίηση της εκθέσεως του συμβούλου επί των ακροάσεων II-1045

3. Πρόωρη και προκατειλημμένη κρίση II-1046

Περί της αποδείξεως της παραβάσεως II-1047

1. Οι διαπιστώσεις όσον αφορά τα πραγματικά περιστατικά II-1047

Α' — Η συμφωνία επί των κατωτάτων τιμών και η συνεδρίαση της ΕΑΤΡ της 22ας Νοεμβρίου 1977 ..... II-1047

α') Η προσβαλλόμενη πράξη II-1047

β') Τα επιχειρήματα των διαδίκων II-1049

γ') Η εκτίμηση του Πρωτοδικείου II-1050

Β' — Το σύστημα των περιοδικών συναντήσεων II-1054

α') Η προσβαλλόμενη πράξη II-1054

β') Τα επιχειρήματα των διαδίκων II-1055

γ') Η εκτίμηση του Πρωτοδικείου II-1057

* Γλώσσα διαδικασίας: η αγγλική.

Γ' — Οι πρωτοβουλίες καθορισμού τιμών II-1062

α') Η προσβαλλόμενη πράξη II-1062

β') Τα επιχειρήματα των διαδίκων II-1069

γ') Η εκτίμηση του Πρωτοδικείου II-1075

Δ' — Τα μέτρα που αποσκοπούσαν στη διευκόλυνση της εφαρμογής των πρωτοβουλιών καθορισμού τιμών II-1082

α') Η προσβαλλόμενη πράξη II-1082

β') Τα επιχειρήματα των διαδίκων II-1083

γ') Η εκτίμηση του Πρωτοδικείου II-1085

Ε' — Ποσότητες-στόχοι και ποσοστώσεις II-1089

α') Η προσβαλλόμενη πράξη II-1089

β') Τα επιχειρήματα των διαδίκων II-1092

γ') Η εκτίμηση του Πρωτοδικείου II-1097

Στ'— Συμπέρασμα II-1106

2. Η εφαρμογή του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΟΚ II-1107

Α' — Νομικός χαρακτηρισμός II-1107

α') Η προσβαλλόμενη πράξη II-1107

β') Τα επιχειρήματα των διαδίκων II-1110

γ') Η εκτίμηση του Πρωτοδικείου II-1113

Β' — Σκοπός ή αποτέλεσμα περιορισμού του ανταγωνισμού II-1117

α') Η προσβαλλόμενη πράξη II-1117

β') Τα επιχειρήματα των διαδίκων II-1120

γ') Η εκτίμηση του Πρωτοδικείου II-1125

Γ' — Ο επηρεασμός του μεταξύ των κρατών μελών εμπορίου II-1126

α') Η προσβαλλόμενη πράξη II-1126

β') Τα επιχειρήματα των διαδίκων II-1127

γ') Η εκτίμηση του Πρωτοδικείου II-1128

Δ' — Η φύση των συμφωνιών περί των επιδιωκομένων τιμών και περί του επιδιωκομένου όγκου πωλήσεων II-1129

3. Συμπέρασμα II-1131

Περί της αιτιολογίας II-1131

Περί του προστίμου II-1133

1. Η παραγραφή II-1133

2. Η διάρκεια της παραβάσεως II-1134

3. Η σοβαρότητα της παραβάσεως II-1136

Α' — Ο περιορισμένος ρόλος της προσφεύγουσας II-1136

Β' — Η μη εξατομίκευση των κριτηρίων καθορισμού του ύψους των προστίμων II-1140

Γ' — Η συνεκτίμηση των αποτελεσμάτων της παραβάσεως II-1142

Δ' — Η ανεπαρκής συνεκτίμηση της συντρέχουσας οικονομικής κρίσεως II-1145

Ε' — Η συνεκτίμηση του κύκλου εργασιών της προσφεύγουσας II-1146

Στ' — Η αρχή της ίσης μεταχειρίσεως II-1147

Ζ' — Το μέτρο της συνεργασίας της προσφεύγουσας II-1150

Επί της επαναλήψεως της προφορικής διαδικασίας II-1153

Επί των δικαστικών εξόδων II-1154

Στην υπόθεση T-13/89,

Imperial Chemical Industries plc, εταιρία αγγλικού δικαίου, με έδρα το Millbank, Λονδίνο (Ηνωμένο Βασίλειο), εκπροσωπούμενη από τους D. Vaughan, QC, V. O. White και R. J. Coles, solicitors, και τον D. Anderson, barrister, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο τον δικηγόρο L. H. Dupong, 14a, rue des Bains,

προσφεύγουσα,

κατά

Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπουμένης από τον A. McClellan, κύριο νομικό σύμβουλο, επικουρούμενο από την K. Banks, μέλος της Νομικής Υπηρεσίας, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο τον Roberto Hayder, εκπροσωπούντα τη Νομική Υπηρεσία της Επιτροπής, Centre Wagner, Kirchberg,

καθής,

που έχει ως αντικείμενο την ακύρωση της αποφάσεως της Επιτροπής της 23ης Απριλίου 1986, σχετικά με διαδικασία εφαρμογής του άρθρου 85 της Συνθήκης ΕΟΚ (IV/31.149 — Πολυπροπυλένιο, ΕΕ 1986, L 230, σ. 1),

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ (πρώτο τμήμα),

συγκείμενο από τους J. L. Cruz Vilaça, Πρόεδρο, R. Schintgen, D. A. O. Edward, H. Kirschner και K. Lenaerts, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: B. Vesterdorf
γραμματέας: H. Jung

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της προφορικής διαδικασίας που διεξήχθη από τις 10 μέχρι τις 15 Δεκεμβρίου 1990,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 10ης Ιουλίου 1991,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

Το ιστορικό της διαφοράς

1 Η παρούσα υπόθεση αφορά απόφαση με την οποία η Επιτροπή επέβαλε σε δεκαπέντε παραγωγούς πολυπροπυλενίου πρόστιμο λόγω παραβάσεως του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΟΚ. Το προϊόν που αποτελεί το αντικείμενο της προσβαλλομένης αποφάσεως (στο εξής: Απόφαση) είναι μία από τις βασικές θερμοπλαστικές μάζες πολυμερών. Το πολυπροπυλένιο πωλείται από τους παραγωγούς στις επιχειρήσεις μεταποιήσεως, οι οποίες το μετατρέπουν σε τελικά ή ημιτελικά προϊόντα. Οι κυριότεροι παραγωγοί πολυπροπυλενίου παράγουν περισσότερες από εκατό διαφορετικές ποιότητες, οι οποίες καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα τελικών χρήσεων. Οι κυριότερες βασικές ποιότητες πολυπροπυλενίου είναι η «ραφίδα» (raffia), το ομοπολυμερές για χύτευση σε τύπους με έγχυση, το συμπολυμερές για χύτευση σε τύπους με έγχυση, το συμπολυμερές υψηλού βαθμού κρούσεως και οι μεμβράνες. Οι επιχειρήσεις στις οποίες απευθύνθηκε η Απόφαση είναι όλες σημαντικοί παραγωγοί πετροχημικών προϊόντων.

2 Η δυτικοευρωπαϊκή αγορά πολυπροπυλενίου εφοδιάζεται σχεδόν αποκλειστικά από παραγωγικές μονάδες εγκατεστημένες στην Ευρώπη. Πριν από το 1977, η αγορά αυτή εφοδιαζόταν από δέκα παραγωγούς, ήτοι τις εταιρίες Montedison (που εξελίχθηκε στη Montepolimeri SpA, η οποία κατέστη με τη σειρά της η Montedipe SpA), Hoechst AG, Imperial Chemical Industries plc και Shell International Chemical Company Ltd (τις αποκαλούμενες «οι τέσσερις μεγάλοι»), οι οποίες αντιπροσωπεύουν μαζί το 64 % της αγοράς, και τις εταιρίες Enichem Anic SpA στην Ιταλία, Rhône-PoulencSA στη Γαλλία, Alcudia στην Ισπανία, Chemische Werke Hüls και BASF AG στη Γερμανία και Chemie Linz AG στην Αυστρία. Το 1977, μετά τη λήξη της ισχύος των διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας της Montedison, εμφανίστηκαν στη Δυτική Ευρώπη επτά νέοι παραγωγοί: οι Amoco και Hercules Chemicals NV στο Βέλγιο, οι ATO Chimie SA και Solvay et Cie SA στη Γαλλία, η SIR στην Ιταλία, η DSM NV στις Κάτω Χώρες και η Taqsa στην Ισπανία. Η Saga Petrokjemi AS & Co, νορβηγική εταιρία παραγωγής, άρχισε να λειτουργεί στα μέσα του 1978 και η Petrofina SA το 1980. Αυτή η εμφάνιση νέων παραγωγών με ονομαστική παραγωγική ικανότητα περίπου 480 000 τόννων επέφερε σημαντική αύξηση της παραγωγικής ικανότητας στη Δυτική Ευρώπη· η αύξηση όμως αυτή, επί πολλά έτη, δεν συνοδεύτηκε από ανάλογη αύξηση της ζητήσεως, πράγμα που είχε ως συνέπεια το χαμηλό ποσοστό χρησιμοποιήσεως των παραγωγικών εγκαταστάσεων. Η κατάσταση αυτή, ωστόσο, βελτιώθηκε σταδιακά μεταξύ 1977 και 1983, το δε ποσοστό χρησιμοποιήσεως αυξήθηκε από 60 σε 90 %. Σύμφωνα με την Απόφαση, από το 1982 και μετά, αποκαταστάθηκε μια σχετική ισορροπία μεταξύ προσφοράς και ζητήσεως. Ωστόσο, κατά το μεγαλύτερο μέρος της περιόδου αναφοράς (1977-1983), η αγορά πολυπροπυλενίου χαρακτηριζόταν είτε από χαμηλή αποδοτικότητα είτε από σημαντικές ζημίες, ιδίως λόγω του υψηλού παγίου κόστους και της αυξήσεως του κόστους της πρώτης ύλης, δηλαδή του προπυλενίου. Σύμφωνα με την

Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 8), το 1983 η Montepolimerikατείχε το 18 % της ευρωπαϊκής αγοράς πολυπροπυλενίου, οι Imperial Chemical Industries plc, Shell International Chemical Company Ltd και Hoechst AG κατείχαν η καθεμιά το 11 %, η Hercules Chemicals NV κάτι λιγότερο από το 6 %, οι ATO Chimie SA, BASF AG, DSM NV, Chemische Werke Hüls, Chemie Linz AG, Solvay et Cie SA και Saga Petrokjemi AS & Co μεταξύ 3 και 5 % καθεμία και η Petrofina SA περίπου 2 %. Το εμπορικό ρεύμα πολυπροπυλενίου μεταξύ των κρατών μελών ήταν ισχυρό, διότι κάθε ένας από τους παραγωγούς που ήσαν εγκατεστημένοι στην Κοινότητα την εποχή εκείνη πραγματοποιούσε πωλήσεις εντός όλων ή σχεδόν όλων των κρατών μελών.

3 Η Imperial Chemical Industries plc συγκαταλεγόταν μεταξύ των παραγωγών που εφοδίαζαν την αγορά πολυπροπυλενίου πριν από το 1977 και μεταξύ των «τεσσάρων μεγάλων». Το μερίδιό της στην αγορά κυμαινόταν μεταξύ 10,6 και 11,4 % περίπου.

4 Στις 13 και 14 Οκτωβρίου 1983, υπάλληλοι της Επιτροπής, ενεργούντες δυνάμει του άρθρου 14, παράγραφος 3, του κανονισμού αριθ. 17 του Συμβουλίου, της 6ης Φεβρουαρίου 1962, πρώτου κανονισμού εφαρμογής των άρθρων 85 και 86 της Συνθήκης (ΕΕ ειδ. έκδ. 08/001, σ. 25, στο εξής: κανονισμός 17), πραγματοποίησαν συντονισμένους ελέγχους στις ακόλουθες επιχειρήσεις, οι οποίες παρήγαν πολυπροπυλένιο και εφοδίαζαν την κοινοτική αγορά:

— ATO Chimie SA, σήμερα Atochem (στο εξής: ATO)·

— BASF AG (στο εξής: BASF)·

— DSM NV (στο εξής: DSM)·

— Hercules Chemicals NV (στο εξής: Hercules)·

— Hoechst AG (στο εξής: Hoechst)·

— Chemische Werke Hüls (στο εξής: Hüls)·

— Imperial Chemical Industries plc (στο εξής: ICI)·

— Montepolimeri SpA, σήμερα Montedipe (στο εξής: Monte)·

— Shell International Chemical Company Ltd (στο εξής: Shell)·

— Solvay et Cie SA (στο εξής: Solvay)·

— BP Chimie (στο εξής: BP).

Στη Rhône-Poulenc SA (στο εξής: Rhône-Poulenc), όπως και στην Enichem Anic SpA, δεν πραγματοποιήθηκε κανένας έλεγχος.

5 Κατόπιν των ελέγχων αυτών, η Επιτροπή απηύθυνε αιτήσεις παροχής πληροφοριών δυνάμει του άρθρου 11 του κανονισμού αριθ. 17 (στο εξής: αιτήσεις παροχής πληροφοριών) όχι μόνο στις προαναφερθείσες επιχειρήσεις, αλλά και στις ακόλουθες:

— Amoco·

— Chemie Linz AG (στο εξής: Linz)·

— Saga Petrokjemi AS & Co, η οποία σήμερα ανήκει στη Statoil (στο εξής: Statoil)·

— Petrofina SA (στο εξής: Petrofina)·

— Enichem Anic SpA (στο εξής: Anic).

Η Linz, επιχείρηση εγκατεστημένη στην Αυστρία, αμφισβήτησε την αρμοδιότητα της Επιτροπής και αρνήθηκε να απαντήσει. Στη συνέχεια, σύμφωνα με το άρθρο 14, παράγραφος 2, του προαναφερθέντος κανονισμού, οι υπάλληλοι της Επιτροπής πραγματοποίησαν ελέγχους στην Anic και στη Saga Petrochemicals UK Ltd, αγγλική θυγατρική της Saga, καθώς και στα γραφεία πωλήσεων της Linz στο Ηνωμένο Βασίλειο και την Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας. Από τη Rhône-Poulenc δεν ζητήθηκαν πληροφορίες.

6 Από τα στοιχεία που συνέλεξε στο πλαίσιο αυτών των ελέγχων και αιτήσεων παροχής πληροφοριών, η Επιτροπή κατέληξε στο συμπέρασμα ότι, μεταξύ του 1977 και του 1983, οι εν λόγω παραγωγοί, λαμβάνοντας πρωτοβουλίες καθορισμού τιμών, κατά παράβαση του άρθρου 85 της Συνθήκης ΕΟΚ, καθόριζαν τακτικά τιμές-στόχους και οργάνωσαν ένα σύστημα ετησίου ελέγχου των πωλουμένων ποσοτήτων, με σκοπό να κατανείμουν μεταξύ τους τη διαθέσιμη αγορά βάσει συμπεφωνημένων ποσοτήτων εκφραζομένων σε τόννους ή σε ποσοστά. Έτσι, στις 30 Απριλίου 1984, η Επιτροπή αποφάσισε να κινήσει τη διαδικασία του άρθρου 3, παράγραφος 1, του κανονισμού 17 και, κατά τον Μάιο του 1984, ανακοίνωσε γραπτώς τις αιτιάσεις της στις προαναφερθείσες επιχειρήσεις, εκτός της Anic και της Rhône-Poulenc. Όλες οι αποδέκτριες επιχειρήσεις απάντησαν γραπτώς.

7 Στις 24 Οκτωβρίου 1984, ο σύμβουλος που όρισε η Επιτροπή επί των ακροάσεων συγκάλεσε τους νομικούς συμβούλους των αποδεκτριών της ανακοινώσεως των αιτιάσεων, για να συμφωνήσουν επί ορισμένων διαδικαστικών θεμάτων ενόψει της προβλεπομένης στο πλαίσιο της διοικητικής διαδικασίας ακροάσεως, που επρόκειτο να αρχίσει στις 12 Νοεμβρίου 1984. Εξ άλλου, κατά τη συνάντηση αυτή, η Επιτροπή ανήγγειλε ότι, ενόψει της επιχειρηματολογίας που είχαν αναπτύξει οι επιχειρήσεις με τις απαντήσεις τους στην ανακοίνωση των αιτιάσεων, θα τους ανακοίνωνε σύντομα αποδεικτικά στοιχεία συμπληρωματικά εκείνων που ήδη διέθεταν όσον αφορά την ανάληψη πρωτοβουλιών καθορισμού των τιμών. Έτσι, στις 31 Οκτωβρίου 1984, η Επιτροπή απέστειλε στους νομικούς συμβούλους των επιχειρήσεων μια δέσμη εγγράφων που περιείχε αντίγραφα των οδηγιών καθορισμού των τιμών που είχαν δώσει οι παραγωγοί στα γραφεία πωλήσεών τους, καθώς και συγκεντρωτικούς πίνακες των εγγράφων αυτών. Προς διασφάλιση του απορρήτου των υποθέσεων, η Επιτροπή έθεσε

για την ανακοίνωση των στοιχείων αυτών ορισμένους όρους: ειδικότερα, τα κοινοποιούμενα έγγραφα δεν έπρεπε να περιέλθουν εις γνώση των εμπορικών τμημάτων των επιχειρήσεων. Οι δικηγόροι πολλών επιχειρήσεων αρνήθηκαν να αποδεχθούν τους όρους αυτούς και επέστρεψαν τα έγγραφα πριν από την ακρόαση.

8 Εν όψει των πληροφοριών που παρασχέθηκαν με τις γραπτές απαντήσεις στην ανακοίνωση των αιτιάσεων, η Επιτροπή αποφάσισε να επεκτείνει τη διαδικασία και στις εταιρίες Anic και Rhône-Poulenc. Προς τούτο, απέστειλε στις εταιρίες αυτές, στις 25 Οκτωβρίου 1984, ανακοίνωση των αιτιάσεων όμοια με εκείνη που είχε αποστείλει στις δεκαπέντε άλλες επιχειρήσεις.

9 Μια πρώτη σειρά ακροάσεων πραγματοποιήθηκε από τις 12 έως τις 20 Νοεμβρίου 1984. Στις ακροάσεις αυτές ακούστηκαν όλες οι επιχειρήσεις εκτός της Shell (η οποία είχε αρνηθεί να μετάσχει σε οποιαδήποτε ακρόαση), της Anic, της ICI και της Rhône-Poulenc (οι οποίες θεώρησαν ότι δεν τους είχε δοθεί η δυνατότητα να προετοιμάσουν την άμυνά τους).

10 Κατά τις ακροάσεις αυτές, πολλές επιχειρήσεις αρνήθηκαν να σχολιάσουν τα ζητήματα που θίγονταν στα έγγραφα που τους είχαν αποσταλεί στις 31 Οκτωβρίου 1984, ισχυριζόμενες ότι η Επιτροπή είχε μεταβάλει ριζικά την κατεύθυνση της επιχειρηματολογίας της και ότι έπρεπε να τους δοθεί τουλάχιστον η δυνατότητα να υποβάλουν γραπτές παρατηρήσεις. Άλλες επιχειρήσεις υποστήριξαν ότι δεν είχαν αρκετό χρόνο για να μελετήσουν τα εν λόγω έγγραφα πριν από την ακρόαση. Κοινή σχετική επιστολή απεστάλη στην Επιτροπή στις 28 Νοεμβρίου 1984 από τους δικηγόρους των επιχειρήσεων BASF, DSM, Hercules, Hoechst, ICI, Linz, Monte, Petrofina και Solvay. Με επιστολή της 4ης Δεκεμβρίου 1984, η Hüls δήλωσε ότι συντάσσεται με την ανωτέρω εκφρασθείσα άποψη.

11 Για τον λόγο αυτόν, η Επιτροπή, στις 29 Μαρτίου 1985, διαβίβασε στις επιχειρήσεις νέα σειρά εγγράφων, στα οποία περιέχονταν οι οδηγίες περί καθορισμού των τιμών, οι οποίες είχαν δοθεί από τις επιχειρήσεις στα γραφεία πωλήσεών τους· τα έγγραφα αυτά συνοδεύονταν από πίνακες τιμών, καθώς και από συνοπτική έκθεση των αποδείξεων για καθεμιά από τις πρωτοβουλίες καθορισμού των τιμών για τις οποίες υπήρχαν έγγραφα στοιχεία. Η Επιτροπή κάλεσε τις επιχειρήσεις να απαντήσουν συναφώς, εγγράφως και στο πλαίσιο άλλης σειράς ακροάσεων, και διευκρίνισε ότι ήρε τους περιορισμούς που είχε προβλέψει αρχικά όσον αφορά την ανακοίνωση των εγγράφων στα εμπορικά τμήματα των επιχειρήσεων.

12 Με άλλο έγγραφο της ίδιας ημέρας, η Επιτροπή απάντησε στα επιχειρήματα που είχαν προβάλει οι δικηγόροι, ότι δηλαδή δεν είχε προσδιορίσει με επαρκή νομική σαφήνεια τη φερόμενη σύμπραξη, κατά την έννοια του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης, και κάλεσε τις επιχειρήσεις να διατυπώσουν τις παρατηρήσεις τους εγγράφως και προφορικώς.

13 Μια δεύτερη σειρά ακροάσεων διεξήχθη από τις 8 έως τις 11 Ιουλίου 1985 και στις 25 Ιουλίου 1985. Οι μεν Anic, ICI και Rhône-Poulencυπέβαλαν τις παρατηρήσεις τους, οι δε λοιπές επιχειρήσεις (εκτός της Shell) σχολίασαν τα ζητήματα που θίγονταν στα από 29 Μαρτίου 1985 δύο έγγραφα της Επιτροπής.

14 Το σχέδιο πρακτικών των ακροάσεων, συνοδευόμενο από τα σχετικά έγγραφα, διαβιβάστηκε στα μέλη της Συμβουλευτικής Επιτροπής για τις Συμπράξεις και τις Δεσπόζουσες Θέσεις (στο εξής: συμβουλευτική επιτροπή) στις 19 Νοεμβρίου 1985 και απεστάλη στις επιχειρήσεις στις 25 Νοεμβρίου 1985. Η συμβουλευτική επιτροπή εξέδωσε τη γνωμοδότησή της κατά την 170ή συνεδρίασή της, στις 5 και 6 Δεκεμβρίου 1985.

15 Κατά το πέρας της διαδικασίας αυτής, η Επιτροπή εξέδωσε την επίδικη απόφαση της 23ης Απριλίου 1986, το διατακτικό της οποίας έχει ως εξής:

«*Άρθρο* 1

Οι Anic SpA, ATO Chemie SA (τώρα Atochem), BASF AG, DSM NV, Hercules Chemicals NV, Hoechst AG, Chemische Werke Hüls (τώρα Hüls AG), ICI plc, Chemische Werke Linz, Montepolimeri SpA (τώρα Montedipe), Petrofina SA, Rhône-Poulenc SA, Shell International Chemical Co. Ltd, Solvay & Cie και Saga Petrokjemi AG & Co. (τώρα τμήμα της Statoil) έχουν παραβεί το άρθρο 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΟΚ, συμμετέχοντας:

— στην περίπτωση της Anic, από τον Νοέμβριο περίπου του 1977 έως το τέλος του 1982 ή τις αρχές του 1983·

— στην περίπτωση της Rhône-Poulenc, από τον Νοέμβριο περίπου του 1977 έως το τέλος του 1980·

— στην περίπτωση της Petrofina, από το 1980 έως, τουλάχιστον, τον Νοέμβριο του 1983·

— στην περίπτωση των Hoechst, ICI, Montepolimeri και Shell, από τα μέσα του 1977 έως, τουλάχιστον, τον Νοέμβριο του 1983·

— στην περίπτωση των Hercules, Linz, Saga και Solvay, από τον Νοέμβριο του 1977 έως, τουλάχιστον, τον Νοέμβριο του 1983·

— στην περίπτωση της ATO, τουλάχιστον από το 1978 έως, τουλάχιστον, τον Νοέμβριο του 1983·

— στην περίπτωση των BASF, DSM και Hüls, από κάποια στιγμή μεταξύ 1977 και 1979 έως, τουλάχιστον, τον Νοέμβριο του 1983·

σε συμφωνία και εναρμονισμένη πρακτική που ανάγονται στα μέσα του 1977, βάσει των οποίων οι παραγωγοί [που] προμήθευαν πολυπροπυλένιο στο έδαφος της κοινής αγοράς:

α) είχαν επαφές μεταξύ τους και τακτικές συναντήσεις (από τις αρχές του 1981, δύο φορές τον μήνα) στο πλαίσιο σειράς μυστικών συναντήσεων που αποσκοπούσαν στη συζήτηση και στον καθορισμό της εμπορικής πολιτικής τους·

β) καθόριζαν περιοδικά "τιμές-στόχους" (ή κατώτατες τιμές) για την πώληση του προϊόντος σε κάθε κράτος μέλος της Κοινότητας·

γ) συμφώνησαν διάφορα μέτρα για τη διευκόλυνση της εφαρμογής των εν λόγω τιμών-στόχων, τα οποία περιλάμβαναν (κυρίως) περιοδικούς περιορισμούς στην παραγωγή, ανταλλαγή λεπτομερών πληροφοριών σχετικά με τις παραδόσεις, πραγματοποίηση τοπικών συναντήσεων και, από το τέλος του 1982, σύστημα "λογιστικής διαχείρισης" που αποσκοπούσε στην εφαρμογή των αυξήσεων των τιμών σε μεμονωμένους πελάτες·

δ) προέβησαν σε ταυτόχρονες αυξήσεις τιμών εφαρμόζοντας τους εν λόγω στόχους·

ε) κατένειμαν την αγορά παραχωρώντας σε κάθε παραγωγό έναν ετήσιο στόχο πωλήσεων ή "ποσοστώσεις" (1979, 1980 και, τουλάχιστον, για ένα μέρος του 1983) ή, ελλείψει οριστικής απόφασης που να καλύπτει ολόκληρο το έτος, υποχρεώνοντας τους παραγωγούς να περιορίζουν τις μηνιαίες πωλήσεις τους με αναφορά σε προηγούμενη περίοδο (1981, 1982).

Άρθρο 2

Οι επιχειρήσεις που αναφέρονται στο άρθρο 1 παύουν αμέσως τις εν λόγω παραβάσεις (εάν δεν το έχουν ήδη πράξει) και απέχουν στο εξής, όσον αφορά τις δραστηριότητές τους στον τομέα του πολυπροπυλενίου, από κάθε συμφωνία ή εναρμονισμένη πρακτική, που θα είχαν το ίδιο ή παρόμοιο αντικείμενο ή αποτέλεσμα, συμπεριλαμβανομένης κάθε ανταλλαγής πληροφοριών σε θέματα που καλύπτονται, συνήθως, από το επαγγελματικό απόρρητο, με τις οποίες οι συμμετέχοντες ενημερώνονται άμεσα ή έμμεσα σχετικά με την παραγωγή, τις παραδόσεις, τις ποσότητες αποθεμάτων, τις τιμές πωλήσεων, το κόστος ή τα επενδυτικά σχέδια άλλων μεμονωμένων παραγωγών, ή με τις οποίες έχουν τη δυνατότητα να παρακολουθούν την εκτέλεση κάθε ρητής ή σιωπηρής συμφωνίας ή εναρμονισμένης πρακτικής, που αφορά τις τιμές ή την κατανομή των αγορών στην Κοινότητα. Κάθε σύστημα για την ανταλλαγή γενικών πληροφοριών στο οποίο συμμετέχουν οι παραγωγοί (όπως το FIDES) πρέπει να λειτουργεί με τρόπο ώστε να αποκλείεται κάθε πληροφορία από την οποία μπορεί να διαπιστωθεί η συμπεριφορά μεμονωμένων παραγωγών· οι επιχειρήσεις απέχουν, ειδικότερα, από την ανταλλαγή, μεταξύ τους, κάθε πρόσθετης πληροφορίας που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ανταγωνισμό και δεν καλύπτεται από ένα τέτοιο σύστημα.

Άρθρο 3

Τα ακόλουθα πρόστιμα επιβάλλονται στις επιχειρήσεις που αναφέρονται στην παρούσα απόφαση, όσον αφορά την παράβαση που διαπιστώνεται στο άρθρο 1:

i) Anic SpA, πρόστιμο 750 000 ECU, ή 1 103 692 500 λίρες Ιταλίας·

ii) Atochem, πρόστιμο 1 750 000 ECU, ή 11 973 325 γαλλικά φράγκα·

iii) BASF AG, πρόστιμο 2 500 000 ECU, ή 5 362 225 γερμανικά μάρκα·

iv) DSM NV, πρόστιμο 2 750 000 ECU, ή 6 657 640 ολλανδικά φιορίνια·

v) Hercules Chemicals NV, πρόστιμο 2 750 000 ECU, ή 120 569 620 βελγικά φράγκα·

vi) Hoechst AG, πρόστιμο 9 000 000 ECU, ή 19 304 010 γερμανικά μάρκα·

vii) Hüls AG, πρόστιμο 2 750 000 ECU, ή 5 898 447,50 γερμανικά μάρκα·

viii) ICI plc, πρόστιμο 10 000 000 ECU, ή 6 447 970 λίρες στερλίνες·

ix) Chemische Werke Linz, πρόστιμο 1 000 000 ECU, ή 1 471 590 000 λίρες Ιταλίας·

x) Montedipe, πρόστιμο 11 000 000 ECU, ή 16 187 490 000 λίρες Ιταλίας·

xi) Petrofina SA, πρόστιμο 600 000 ECU, ή 26 306 100 βελγικά φράγκα·

xii) Rhône-Poulenc SA, πρόστιμο 500 000 ECU, ή 3 420 950 γαλλικά φράγκα·

xiii) Shell International Chemical Co. Ltd, πρόστιμο 9 000 000 ECU, ή 5 803 173 λίρες στερλίνες·

xiv) Solvay & Cie, πρόστιμο 2 500 000 ECU, ή 109 608 750 βελγικά φράγκα·

xv) Statoil Den Norske Stats Oljeselskap AS (που περιλαμβάνει τώρα [την] Saga Petrokjemi), πρόστιμο 1 000 000 ECU, ή 644 797 λίρες στερλίνες.

Άρθρα 4 και 5

[παραλείπονται]»

16 Στις 8 Ιουλίου 1986, απεστάλησαν στις επιχειρήσεις τα οριστικά πρακτικά των ακροάσεων με τις διορθώσεις, τα συμπληρώματα και τις διαγραφές που οι ίδιες είχαν ζητήσει.

Η διαδικασία

17 Υπ' αυτές τις συνθήκες, η προσφεύγουσα, με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Δικαστηρίου στις 6 Αυγούστου 1986, άσκησε την υπό κρίση προσφυγή, ζητώντας την ακύρωση της Αποφάσεως. Δεκατρείς από τις λοιπές δεκατέσσερις αποδέκτριες της εν λόγω αποφάσεως άσκησαν επίσης προσφυγή με αίτημα την ακύρωσή της (υποθέσεις T-1/89 έως T-4/89, T-6/89 έως T-12/89, T-14/89 και T-15/89).

18 Με χωριστό δικόγραφο που κατέθεσε αυθημερόν, η ICI ζήτησε από το Δικαστήριο να διατάξει, βάσει του άρθρου 91 του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου, να προσκομιστούν τα έγγραφα τα οποία η Επιτροπή είχε αρνηθεί να της ανακοινώσει. Η αίτηση αυτή απορρίφθηκε με διάταξη του Δικαστηρίου της 11ης Δεκεμβρίου 1986 (στην υπόθεση 212/86 R, ICI κατά Επιτροπής, που δεν έχει δημοσιευθεί στη Συλλογή).

19 Η έγγραφη διαδικασία διεξήχθη εξ ολοκλήρου ενώπιον του Δικαστηρίου.

20 Με Διάταξη της 15ης Νοεμβρίου 1989, το Δικαστήριο διαβίβασε την υπό κρίση υπόθεση, όπως και τις άλλες δεκατρείς, στο Πρωτοδικείο, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 14 της αποφάσεως 88/591/ΕΚΑΧ,ΕΟΚ,Ευρατόμ του Συμβουλίου, της 24ης Οκτωβρίου 1988, περί ιδρύσεως Πρωτοδικείου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (στο εξής: απόφαση του Συμβουλίου της 24ης Οκτωβρίου 1988· ΕΕ 1988, L 319, σ. 1).

21 Κατ' εφαρμογήν του άρθρου 2, παράγραφος 3, της αποφάσεως του Συμβουλίου της 24ης Οκτωβρίου 1988, ο Πρόεδρος του Πρωτοδικείου όρισε γενικό εισαγγελέα.

22 Με έγγραφο της 3ης Μαΐου 1990, ο Γραμματέας του Πρωτοδικείου κάλεσε τους διαδίκους να συμμετάσχουν σε άτυπη σύσκεψη προκειμένου να ρυθμιστούν οι οργανωτικές πλευρές της προφορικής διαδικασίας. Η σύσκεψη αυτή πραγματοποιήθηκε στις 28 Ιουνίου 1990.

23 Με έγγραφο της 9ης Ιουλίου 1990, ο Γραμματέας του Πρωτοδικείου ζήτησε από τους διαδίκους να διατυπώσουν τις παρατηρήσεις τους σχετικά με ενδεχόμενη συνεκδίκαση των υποθέσεων Τ-1/89 έως Τ-4/89 και Τ-6/89 έως Τ-15/89 προς διευκόλυνση της προφορικής διαδικασίας. Κανένας διάδικος δεν εξέφρασε αντιρρήσεις επ' αυτού.

24 Με διάταξη της 25ης Σεπτεμβρίου 1990, το Πρωτοδικείο αποφάσισε να συνεκδικάσει λόγω συναφείας τις προαναφερθείσες υποθέσεις προς διευκόλυνση της προφορικής διαδικασίας, σύμφωνα με το άρθρο 43 του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου, ο οποίος εφαρμοζόταν τότε αναλογικώς στην ενώπιον του Πρωτοδικείου διαδικασία δυνάμει του άρθρου 11, τρίτο εδάφιο, της αποφάσεως του Συμβουλίου της 24ης Οκτωβρίου 1988.

25 Με διάταξη της 15ης Νοεμβρίου 1990, το Πρωτοδικείο αποφάνθηκε επί των αιτήσεων εμπιστευτικού χειρισμού, τις οποίες είχαν υποβάλει οι προσφεύγουσες στις υποθέσεις Τ-2/89, Τ-3/89, Τ-9/89, Τ-11/89, Τ-12/89 και Τ-13/89 και τις οποίες δέχθηκε εν μέρει.

26 Με έγγραφα που κατέθεσαν στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου μεταξύ 9ης Οκτωβρίου και 29ης Νοεμβρίου 1990, οι διάδικοι απάντησαν στις ερωτήσεις που τους είχε θέσει το Πρωτοδικείο με τα από 19 Ιουλίου έγγραφα του Γραμματέα.

27 Εν όψει των απαντήσεων στις ερωτήσεις αυτές και κατόπιν εκθέσεως του εισηγητή δικαστή, το Πρωτοδικείο, αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα, αποφάσισε να προχωρήσει στην προφορική διαδικασία χωρίς προηγούμενη διεξαγωγή αποδείξεων.

28 Οι διάδικοι αγόρευσαν και απάντησαν στις ερωτήσεις του Πρωτοδικείου κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση που διεξήχθη από τις 10 έως τις 15 Δεκεμβρίου 1990.

29 Ο γενικός εισαγγελέας ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 10ης Ιουλίου 1991.

Τα αιτήματα των διαδίκων

30 Η εταιρία ICI ζητεί από το Πρωτοδικείο:

1) να ακυρώσει την απόφαση της Επιτροπής της 23ης Απριλίου 1986 (IV/31.149 — Πολυπροπυλένιο), κατά το μέτρο που αφορά την ICI·

2) να ακυρώσει ή να μειώσει το επιβληθέν στην ICI πρόστιμο·

3) καθ' ην περίπτωση η ICI ήθελε υποχρεωθεί να καταβάλει το πρόστιμο στο παρόν στάδιο χωρίς να τύχει αναστολής πληρωμής, να υποχρεώσει την Επιτροπή να της αποδώσει το ποσό του καταβληθέντος προστίμου ή την προσήκουσα αναλογία αυτού, προσαυξημένη προς το επιτόκιο δανεισμού το οριζόμενο από την τράπεζα του Ηνωμένου Βασιλείου που ορίζεται στο άρθρο 4 της Αποφάσεως, επηυξημένο κατά 1 %·

4) να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα.

Η Επιτροπή ζητεί από το Πρωτοδικείο:

— να απορρίψει την προσφυγή·

— να καταδικάσει την προσφεύγουσα στα δικαστικά έξοδα.

Επί της ουσίας

31 Το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι πρέπει να εξεταστούν, *πρώτον*, οι αιτιάσεις της προσφεύγουσας περί παραβιάσεως των δικαιωμάτων του αμυνομένου, καθ' όσον η Επιτροπή παρέλειψε να της κοινοποιήσει έγγραφα στα οποία στήριξε την Απόφαση (1), καθ' όσον δεν κοινοποιήθηκε στην προσφεύγουσα η έκθεση του συμβούλου επί των ακροάσεων (2) και καθ' όσον η Επιτροπή εξέφερε πρόωρη κρίση εκκινώντας από προκατειλημμένες απόψεις (3)· *δεύτερον*, οι αιτιάσεις που άπτονται της αποδείξεως της παραβάσεως και αφορούν αφενός μεν τις διαπιστώσεις της Επιτροπής όσον αφορά τα πραγματικά περιστατικά (1), αφετέρου δε την εφαρμογή του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΟΚ επί των πραγματικών αυτών περιστατικών (2), καθ' όσον η Επιτροπή δεν χαρακτήρισε ορθώς την παράβαση (Α'), καθ' όσον δεν εκτίμησε ορθώς το αποτέλεσμα περιορισμού του ανταγωνισμού (Β') και τον επηρεασμό τού μεταξύ των κρατών μελών εμπορίου (Γ')· *τρίτον*, οι αιτιάσεις οι σχετικές με την αιτιολογία της Αποφάσεως· *τέταρτον*, οι αιτιάσεις που αφορούν τον καθορισμό του ύψους του προστίμου, το οποίο υποστηρίζεται ότι έχει εν μέρει παραγραφεί (1) και ότι είναι δυσανάλογο και προς τη διάρκεια (2) και προς τη σοβαρότητα (3) της φερομένης παραβάσεως.

Περί των δικαιωμάτων του αμυνομένου

1. *Παράλειψη κοινοποιήσεως εγγράφων μαζί με την ανακοίνωση των αιτιάσεων*

32 Η προσφεύγουσα διατείνεται ότι, με την ανακοίνωση των αιτιάσεων, η Επιτροπή δεν της διαβίβασε δεκατέσσερα έγγραφα ή σειρές εγγράφων στα οποία στήριξε την Απόφαση· την περιήγαγε έτσι σε αδυναμία να δώσει εξηγήσεις επί του περιεχομένου τους. Πρόκειται, ειδικότερα, για έγγραφα που συνελέγησαν στην ATO και αφορούν την ανταλλαγή πληροφοριών επί των παραδόσεων εμπορευμάτων τις οποίες είχαν πραγματοποιήσει οι παραγωγοί της Γαλλίας και τη λειτουργία των ποσοστώσεων στη γαλλική αγορά το 1979 (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 15, στοιχείο η'), για ένα έγγραφο της 6ης Σεπτεμβρίου 1977 που φέρεται ότι αποκαλύφθηκε στη Solvay (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 16, προτελευταίο εδάφιο), για τα πρακτικά δύο εσωτερικών συσκέψεων της Shell, που διεξήχθησαν, αντιστοίχως, στις 5 Ιουλίου και στις 12 Σεπτεμβρίου 1979 (Απόφαση, αιτιολογικές σκέψεις 29 και 31), για ένα εσωτερικό έγγραφο της Solvay που συνέκρινε τις «πραγματοποιηθείσες τιμές» του Οκτωβρίου και Νοεμβρίου του 1980 προς τις «τιμές καταλόγου» για τον Ιανουάριο του 1981 (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 32), για μια υπόμνηση της Solvay προς τα γραφεία πωλήσεών της της 17ης Ιουλίου 1981 (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 35), για ένα έγγραφο της Shell περί καθορισμού τιμής-στόχου για την 1η Νοεμβρίου 1981 (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 36, πρώτο εδάφιο), για ένα σημείωμα της Hercules που δείχνει ότι, τον Δεκέμβριο του 1981, η τιμή-στόχος αναθεωρήθηκε προς τα κάτω (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 36, δεύτερο εδάφιο), για ένα εσωτερικό σημείωμα της Hoechst με ημερομηνία 6 Ιουνίου 1983 που καθόριζε κατώτατη τιμή από 1ης Ιουλίου του ίδιου έτους και για ένα τηλετύπημα της Linz της 8ης Ιουνίου 1983 (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 49), για δύο έγγραφα της Shell επιγραφόμενα «PP W. Europe-Pricing» και «Market quality report» (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 49), για ένα εσωτερικό σημείωμα της ATO της 28ης Σεπτεμβρίου 1983 (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 51) και, τέλος, για ένα έγγραφο εργασίας σχετικό με το πρώτο τρίμηνο του 1983, που αποκαλύφθηκε στη Shell (Απόφαση, αιτιολογικές σκέψεις 63, τρίτο εδάφιο, και 64).

33 Η Επιτροπή διατείνεται ότι τα έγγραφα που μνημονεύονται στις αιτιολογικές σκέψεις 15, 32 και 35 της Αποφάσεως κατέστησαν προσιτά στην προσφεύγουσα στο πλαίσιο της διαδικασίας προσβάσεως στον φάκελο. Προσθέτει ότι το τηλετύπημα της Linz της 8ης Ιουνίου 1983 κοινοποιήθηκε ως παράρτημα Linz H1 της επιστολής της 29ης Μαρτίου 1985. Αναφέρει ότι, σε ένα πολύ περιορισμένο αριθμό περιπτώσεων, έκρινε ότι τα έγγραφα περιείχαν ευαίσθητες εμπορικές πληροφορίες αφορώσες κάποιον ορισμένο παραγωγό, γι' αυτό και απαγόρευσε στους λοιπούς παραγωγούς να λάβουν γνώση αυτών. Συμπεραίνει ότι, εν πάση περιπτώσει, κανένα από όσα έγγραφα παραθέτει η προσφεύγουσα δεν είναι σημαντικό για την εκδίκαση της παρούσας υποθέσεως, εφόσον τα έγγραφα αυτά είτε δεν αφορούν την ICI, είτε είναι απλώς βεβαιωτικά άλλων εγγράφων. Η προσφεύγουσα άλλωστε δεν αποπειράθηκε καν να εξηγήσει κατά τί μπορεί να εθίγησαν τα δικαιώματά της ως αμυνομένου λόγω μη κοινοποιήσεως των εν λόγω εγγράφων.

34 Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι, όπως προκύπτει από τη νομολογία του Δικαστηρίου, εκείνο που έχει σημασία δεν είναι τα έγγραφα αυτά καθαυτά, αλλά τα συμπεράσματα που άντλησε απ' αυτά η Επιτροπή· αν τα έγγραφα αυτά δεν μνημονεύτηκαν στην ανακοίνωση των αιτιάσεων, η ενεχόμενη επιχείρηση μπορούσε δικαιολογημένα να θεωρήσει ότι δεν είχαν σημασία για τη διαδικασία. Μη ενημερώνοντας την επιχείρηση για το ότι συγκεκριμένα έγγραφα θα εχρησιμοποιούντο στην απόφασή της, η Επιτροπή την εμπόδισε να εκφράσει έγκαιρα την άποψή της σχετικά με την αποδεικτική ισχύ των εν λόγω εγγράφων. Γι' αυτό, τα έγγραφα αυτά δεν μπορούν να θεωρηθούν ως έγκυρα αποδεικτικά μέσα έναντι αυτής (αποφάσεις της 25ης Οκτωβρίου 1983 στην υπόθεση 107/82, AEG-Telefunken κατά Επιτροπής, Συλλογή 1983, σ. 3151, σκέψη 27, και της 3ης Ιουλίου 1991 στην υπόθεση C-62/86, AKZO Chemie κατά Επιτροπής, Συλλογή 1991, σ. I-3359, σκέψη 21).

35 Στην υπό κρίση υπόθεση, πρέπει να σημειωθεί ότι μόνο τα έγγραφα που μνημονεύονται στη γενική ή στην ειδική ανακοίνωση των αιτιάσεων ή στην επιστολή της 29ης Μαρτίου 1985, ή όσα είναι συνημμένα στις παραπάνω χωρίς να μνημονεύονται ρητά σ' αυτές, μπορούν να θεωρηθούν ως αποδεικτικά μέσα δυνάμενα να προβληθούν κατά της προσφεύγουσας στο πλαίσιο της παρούσας υποθέσεως. Όσον αφορά τα έγγραφα που είναι συνημμένα στις ανακοινώσεις των αιτιάσεων χωρίς να μνημονεύονται σ' αυτές, μπορούν να ληφθούν υπόψη, στην Απόφαση, κατά της προσφεύγουσας μόνον αν αυτή μπορούσε ευλόγως να συναγάγει από τις ανακοινώσεις των αιτιάσεων τα συμπεράσματα που ήθελε να αντλήσει και η Επιτροπή.

36 Από τις προεκτεθείσες σκέψεις προκύπτει ότι, μεταξύ των εγγράφων που μνημονεύει η προσφεύγουσα, μόνο το τηλετύπημα της Linz της 8ης Ιουνίου 1983 μπορεί να γίνει δεκτό ως αποδεικτικό εις βάρος της προσφεύγουσας στοιχείο, εφόσον μνημονευόταν στην επιστολή της 29ης Μαρτίου 1985, του οποίου αποτελεί άλλωστε το παράρτημα Linz H1. Τα λοιπά έγγραφα που μνημονεύει η προσφεύγουσα δεν μπορούν να θεωρηθούν ως αποδεικτικά στοιχεία δυνάμενα να προβληθούν κατ' αυτής στο πλαίσιο της παρούσας υποθέσεως.

37 Το αν αυτά τα τελευταία έγγραφα συνιστούν απαραίτητο θεμέλιο των διαπιστώσεων στις οποίες προέβη, με την Απόφασή της, ως προς τα πραγματικά περιστατικά η Επιτροπή εις βάρος της προσφεύγουσας θα κριθεί μαζί με την έρευνα του βασίμου αυτών των διαπιστώσεων.

2. *Μη κοινοποίηση της εκθέσεως του συμβούλου επί των ακροάσεων*

38 Η προσφεύγουσα διατείνεται ότι η έκθεση του συμβούλου επί των ακροάσεων δεν τέθηκε στη διάθεσή της παρά το σχετικό αίτημα που είχε απευθύνει στην Επιτροπή. Υπενθυμίζει ότι ζήτησε από το Δικαστήριο, βάσει του άρθρου 91 του Κανονισμού Διαδικασίας, να καλέσει την Επιτροπή να προσκομίσει αυτή την έκθεση, με την οποία ο σύμβουλος επί των ακροάσεων παραδέχτηκε την ύπαρξη έντονου ανταγωνισμού στην αγορά. Και ναι μεν δεν αγνοεί ότι το αίτημα αυτό απορρίφθηκε με την προαναφερθείσα Διάταξη του Δικαστηρίου της 11ης Δεκεμβρίου 1986, ICI κατά Επιτροπής, σκέψεις 5 έως 8, καλεί ωστόσο το Πρωτοδικείο να διατάξει την προσκόμιση της εκθέσεως αυτής ή, τουλάχιστον, να λάβει γνώσει αυτής, λόγω των αδυναμιών τής επί της ουσίας επιχειρηματολογίας της Επιτροπής.

39 Η Επιτροπή επικαλείται τη Διάταξη την οποία εξέδωσε το Δικαστήριο στις 11 Δεκεμβρίου 1986 (σκέψη 7) κατόπιν αιτήσεως της ICI, για να στηρίξει την άρνησή της να κοινοποιήσει την έκθεση του συμβούλου επί των ακροάσεων. Θεωρεί ότι δεν συντρέχει κανένας λόγος να επανεκτιμηθεί αυτή η Διάταξη.

40 Το Πρωτοδικείο επισημαίνει ότι τα δικαιώματα του αμυνομένου δεν επιτάσσουν το να μπορούν οι επιχειρήσεις που εμπλέκονται σε διαδικασία του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΟΚ να σχολιάζουν την έκθεση του συμβούλου επί των ακροάσεων, η οποία συνιστά καθαρώς εσωτερικό έγγραφο της Επιτροπής. Σχετικώς, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι η έκθεση αυτή έχει αξία γνωμοδοτήσεως για την Επιτροπή, η οποία ουδόλως υποχρεούται να συνταχθεί με αυτήν και ότι, επομένως, η έκθεση αυτή δεν ενέχει κανένα στοιχείο λήψεως αποφάσεως, το οποίο θα έπρεπε να λάβει υπόψη ο κοινοτικός δικαστής προς άσκηση του ελέγχου του (βλ. προαναφερθείσα Διάταξη της 11ης Δεκεμβρίου 1986 στην υπόθεση 212/86 R, σκέψεις 5 έως 8). Συγκεκριμένα, η προστασία των δικαιωμάτων του αμυνομένου εξασφαλίζεται επαρκώς κατά νόμον, άπαξ τα διάφορα όργανα τα οποία συμβάλλουν στην εκπόνηση της τελικής αποφάσεως έχουν ενημερωθεί ορθώς περί της επιχειρηματολογίας που ανέπτυξαν οι επιχειρήσεις, απαντώντας στις αιτιάσεις που τους ανακοίνωσε η Επιτροπή, καθώς και στα αποδεικτικά στοιχεία που προσκόμισε προς στήριξη των αιτιάσεών της η Επιτροπή (απόφαση του Δικαστηρίου της 9ης Νοεμβρίου 1983 στην υπόθεση 322/81, Michelin κατά Επιτροπής, Συλλογή 1983, σ. 3461, σκέψη 7).

41 Συναφώς, έχει σημασία να σημειωθεί ότι σκοπός της εκθέσεως του συμβούλου επί των ακροάσεων δεν είναι να συμπληρώνει ή να διορθώνει την επιχειρηματολογία των επιχειρήσεων, ούτε να διατυπώνει νέες αιτιάσεις ή να παρέχει νέα αποδεικτικά στοιχεία

κατ' αυτών, αλλά να εκφράζει τη γνώμη υπαλλήλου της Επιτροπής εν όψει της λήψεως αποφάσεως από αυτήν. Επομένως, αφενός μεν οι επιχειρήσεις δεν δύνανται, επικαλούμενες τον σεβασμό των δικαιωμάτων του αμυνομένου, να αξιώνουν να τους κοινοποιηθεί η έκθεση του συμβούλου επί των ακροάσεων, για να μπορέσουν να τη σχολιάσουν (βλ. προαναφερθείσα απόφαση της 17ης Ιανουαρίου 1984, στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις 43/82 και 63/82, VBVB και VBBB κατά Επιτροπής, Συλλογή 1984, σ. 19, σκέψη 25), αφετέρου δε δεν συντρέχει λόγος να καλέσει το Πρωτοδικείο την Επιτροπή να προσκομίσει την έκθεση αυτή.

42 Κατά συνέπεια, η αιτίαση πρέπει να απορριφθεί.

3. *Πρόωρη και προκατειλημμένη κρίση*

43 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι η Επιτροπή αθέτησε τις υποχρεώσεις που της επέβαλλε η νομολογία του Δικαστηρίου, καθώς και η δική της πρακτική (απόφαση της 21ης Φεβρουαρίου 1984 στην υπόθεση 86/82, Hasselblad κατά Επιτροπής, Συλλογή 1984, σ. 883, προτάσεις σ. 914 και 915, καθώς και Δέκατη Πέμπτη Έκθεση της Επιτροπής επί της πολιτικής ανταγωνισμού), εξετάζοντας την υπόθεση χωρίς την παραμικρή ευρύτητα πνεύματος και εκφέροντας πρόωρη κρίση, παρ' όλον ότι, κατόπιν των παρατηρήσεων που κατέθεσε η ICI και της ακροάσεώς της, έδωσε κάπως μεγαλύτερη ευελιξία στη θέση της. Η πρόωρη αυτή κρίση οδήγησε την Επιτροπή στην άποψη ότι οι παραβάσεις ήσαν «άκρως σοβαρές», στην επιβολή ενός τόσο υψηλού προστίμου και στην άρνηση αναγνωρίσεως — παρά την αντίθετη γνώμη του συμβούλου επί των ακροάσεων — του ότι, κατά την κρίσιμη περίοδο, υπήρχε στην αγορά έντονος ανταγωνισμός και ότι οι όποιοι διακανονισμοί τυχόν συνήφθησαν μεταξύ των παραγωγών δεν είχαν καμμία επίπτωση στην αγορά, και ειδικότερα στις τιμές. Έτσι, η Επιτροπή έδειξε πως ήταν αποφασισμένη να μην αφήσει να επηρεαστούν οι προκατειλημμένες απόψεις της από τις πολυάριθμες μαρτυρίες, μελέτες και πραγματογνωμοσύνες.

44 Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι δεν μπορεί να της προσαφθεί πως σχημάτισε πρόωρη κρίση, εφόσον η θέση την οποία έλαβε με την Απόφαση είναι δικαιολογημένη, κατέληξε δε σε αυτήν η Επιτροπή αφού έλαβε υπόψη τα επιχειρήματα των διαδίκων. Πείσθηκε, δηλαδή, εν προκειμένω, η Επιτροπή από τα πολυάριθμα αποδεικτικά στοιχεία, τα οποία δεν συμβιβάζονται με τη θεωρία, την οποία υποστήριξε η προσφεύγουσα, περί υπάρξεως «έντονου ανταγωνισμού».

45 Το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι το αν η Επιτροπή εξέφερε πρόωρη κρίση βάσει προκατειλημμένων αντιλήψεων είναι ένα ζήτημα που συγχέεται με το αν η Επιτροπή προσκόμισε αποδεικτικά στοιχεία για να στοιχειοθετήσει τα πραγματικά περιστατικά που διαπίστωσε με την Απόφασή της. Δεδομένου ότι το ζήτημα αυτό είναι ζήτημα ουσίας συναρτώμενο με την απόδειξη της παραβάσεως, πρέπει αυτό να εξεταστεί πιο κάτω, μαζί με τα λοιπά ζητήματα που αφορούν την απόδειξη της παραβάσεως.

Περί της αποδείξεως της παραβάσεως

46 Κατά την Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 80, πρώτο εδάφιο), από το 1977, οι παραγωγοί πολυπροπυλενίου που εφοδίαζαν την ΕΟΚ μετείχαν σε σύνολο σχεδίων, μηχανισμών και μέτρων που αποφασίζονταν στα πλαίσια ενός συστήματος τακτικών συναντήσεων και συνεχών επαφών. Η Απόφαση αναφέρει στη συνέχεια (αιτιολογική σκέψη 80, δεύτερο εδάφιο) ότι, σύμφωνα με το συνολικό σχέδιο των παραγωγών, διοργανώνονταν συναντήσεις με σκοπό την επίτευξη ρητής συμφωνίας σχετικά με επί μέρους θέματα.

47 Υπ' αυτές τις συνθήκες, το Πρωτοδικείο πρέπει, κατ' αρχάς, να εξετάσει κατά πόσον η Επιτροπή απέδειξε επαρκώς κατά νόμον τα πραγματικά περιστατικά που αφορούν τις επαφές μεταξύ των παραγωγών και τη συνάντηση της «European Association for Textile Polyolefins» (στο εξής: EATP) της 22ας Νοεμβρίου 1977 (Α'), το σύστημα των περιοδικών συναντήσεων (Β'), τις πρωτοβουλίες καθορισμού τιμών (Γ'), τα μέτρα που αποσκοπούσαν στη διευκόλυνση της υλοποιήσεως των πρωτοβουλιών καθορισμού τιμών (Δ') και τον καθορισμό ποσοτήτων-στόχων και ποσοστώσεων (Ε')· προς τούτο θα εκθέτει την προσβαλλόμενη πράξη (α') και τα επιχειρήματα των διαδίκων (β') πριν προβεί στην εκτίμησή τους (γ')· στη συνέχεια, πρέπει να ελεγχθεί η εφαρμογή του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΟΚ επί των πραγματικών αυτών περιστατικών.

1. *Οι διαπιστώσεις όσον αφορά τα πραγματικά περιστατικά*

Α' — Η συμφωνία επί των κατωτάτων τιμών και η συνεδρίαση της EATP της 22ας Νοεμβρίου 1977

α') Η προσβαλλόμενη πράξη

48 Η Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 16, πρώτο, δεύτερο και τρίτο εδάφιο· βλ. επίσης αιτιολογική σκέψη 67, πρώτο εδάφιο), αναφέρει ότι, κατά το 1977, μετά την εμφάνιση επτά νέων παραγωγών πολυπροπυλενίου στη Δυτική Ευρώπη, οι προϋπάρχοντες παρα-

γωγοί άρχισαν συνομιλίες, αναζητώντας τρόπο για να αποφύγουν μια ενδεχόμενη απότομη πτώση των τιμών και τις συνακόλουθες ζημίες. Κατά τις συνομιλίες αυτές, οι κυριότεροι παραγωγοί, ήτοι η Monte, η Hoechst, η ICI και η Shell, προώθησαν την πρωτοβουλία μιας « συμφωνίας κατωτάτων τιμών », η οποία θα άρχιζε να ισχύει από την 1η Αυγούστου 1977. Η αρχική συμφωνία δεν περιλάμβανε έλεγχο του όγκου, αλλά, εάν αποδεικνυόταν επιτυχής, προβλεπόταν να τεθεί σε εφαρμογή ένα σύστημα ποσοτικού περιορισμού για το 1978. Η συμφωνία αυτή θα ίσχυε κατ' αρχάς για τέσσερις μήνες, οι δε λεπτομέρειες αυτής της συμφωνίας γνωστοποιήθηκαν στους λοιπούς παραγωγούς και ιδίως στη Hercules, ο διευθυντής marketing της οποίας ανέφερε ως κατωτάτη τιμή για τις κυριότερες ποιότητες, ανά κράτος μέλος, την ενδεικτική τιμή του 1,25 γερμανικού μάρκου ανά χιλιόγραμμο (DM/kg)για την ποιότητα raffia.

49 Κατά την Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 16, πέμπτο εδάφιο), η ICI και η Shell παραδέχονται ότι είχαν επαφές με άλλους παραγωγούς για να μελετήσουν μέσα συγκρατήσεως της πτώσεως των τιμών. Κατά την ICI, ενδέχεται να είχε προταθεί ένα επίπεδο κάτω από το οποίο δεν θα επιτρεπόταν να κατέβουν οι τιμές. Η ICI και η Shell διαβεβαίωσαν ότι στις συζητήσεις δεν συμμετείχαν μόνο οι « τέσσερις μεγάλοι ». Δεν κατέστη δυνατόν να συγκεντρωθούν λεπτομέρειες όσον αφορά τη λειτουργία της συμφωνίας επί των κατωτάτων τιμών. Πάντως, τον Νοέμβριο του 1977, ενώ η τιμή της raffia είχε, όπως φαίνεται, πέσει γύρω στο 1,00 DM/kg,η Monte ανήγγειλε την πρόθεσή της να την ανεβάσει στο 1,30 DM/kgαπό 1ης Δεκεμβρίου· στις 25 Νοεμβρίου, ο εξειδικευμένος Τύπος ανήγγειλε την υποστήριξη την οποία προσέφεραν στην πρωτοβουλία αυτή οι άλλοι τρεις μεγάλοι και την πρόθεσή τους να προβούν σε παρόμοιες ανατιμήσεις από την ίδια ημερομηνία ή πάντως εντός του Δεκεμβρίου.

50 Η Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 17, πρώτο και δεύτερο εδάφιο) επισημαίνει ότι, την εποχή αυτή περίπου, άρχισε να λειτουργεί το σύστημα των περιοδικών συναντήσεων των παραγωγών πολυπροπυλενίου και ότι, κατά τους ισχυρισμούς της ICI, καμμία συνάντηση δεν είχε γίνει πριν από τον Δεκέμβριο του 1977· όπως παραδέχτηκε όμως η ICI, οι παραγωγοί διατηρούσαν ήδη στο παρελθόν επαφές, πιθανότατα τηλεφωνικές και οσάκις παρίστατο σχετική ανάγκη. Η Shell παραδέχτηκε ότι τα στελέχη της « μπορεί να είχαν συζητήσει σχετικά με τις τιμές με τη Montedison, περίπου τον Νοέμβριο του 1977, και η Montepolimerιμπορεί να πρότεινε τη δυνατότητα αύξησης τιμών και μπορεί να ζήτησε την άποψη (της Shell) σχετικά με τις αντιδράσεις της σε οποιαδήποτε αύξηση ». Η Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 17, τρίτο εδάφιο) εκθέτει ότι, μολονότι δεν έχει αποδειχθεί με βεβαιότητα εάν πραγματοποιήθηκαν συναντήσεις της ομάδας για τον καθορισμό τιμών πριν από τον Δεκέμβριο του 1977, οι παραγωγοί

είχαν ήδη αναφερθεί, κατά τη διάρκεια συναντήσεων μιας επαγγελματικής ενώσεως πελατών, της EATP, στην αισθητή ανάγκη να ληφθούν από κοινού μέτρα για τη βελτίωση του επιπέδου των τιμών. Τον Μάιο του 1977, η Hercules είχε τονίσει ότι την πρωτοβουλία έπρεπε να αναλάβουν οι «παραδοσιακές μεγάλες βιομηχανίες» του κλάδου, ενώ η Hoechst είχε εκφράσει την άποψη ότι οι τιμές έπρεπε να ανέλθουν κατά 30 έως 40 %.

51 Σ' αυτό το πλαίσιο η Απόφαση (αιτιολογικές σκέψεις 17, τέταρτο εδάφιο, 78, τρίτο εδάφιο, και 104, δεύτερο εδάφιο) καταλογίζει στην προσφεύγουσα ότι η ίδια, όπως άλλωστε και η Hercules, η Hoechst, η Linz, η Rhône-Poulenc, η Saga και η Solvay, δήλωσε ότι θα υποστήριζε την πρωτοβουλία της Monte, η οποία ανήγγειλε, με άρθρο που δημοσιεύθηκε στις 18 Νοεμβρίου 1977 στον εξειδικευμένο τύπο (*European Chemical News*, στο εξής: ECN), την πρόθεσή της να αυξήσει από 1ης Δεκεμβρίου την τιμή της raffia σε 1,30 γερμανικά μάρκα ανά χιλιόγραμμο (DM/kg). Κατά τη συνεδρίαση της EATP που πραγματοποιήθηκε στις 22 Νοεμβρίου 1977, έγιναν σχετικώς διάφορες δηλώσεις, που προκύπτουν από τα πρακτικά, περί του ότι η τιμή του 1,30 DM/kg, την οποία καθόρισε η Monte, είχε υιοθετηθεί από τους άλλους παραγωγούς ως «στόχος» για ολόκληρο τον κλάδο.

β') Τα επιχειρήματα των διαδίκων

52 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι ναι μεν υπήρξαν, κατά το 1977, τηλεφωνικές επαφές μεταξύ παραγωγών, δεν κατέληξαν όμως σε πραγματική συμφωνία, διότι, αν είχε συμβεί κάτι τέτοιο, οι συμμετέχοντες στη συμφωνία θα προσπαθούσαν να τη θέσουν σε εφαρμογή. Στην πραγματικότητα όμως, οι επαφές αυτές δεν είχαν καμμία επίπτωση στην αγορά, εφόσον δεν επετεύχθη καν η κατωτάτη τιμή. Το έγγραφο στο οποίο στηρίζεται σχετικώς η Επιτροπή, ήτοι ένα χειρόγραφο σημείωμα του διευθυντή marketing της Hercules (παράρτημα 2 της γενικής ανακοινώσεως των αιτιάσεων, στο εξής: γ. αιτ. παράρτ.), είναι διφορούμενο.

53 Παρατηρεί ακόμη ότι οι συνεδριάσεις της EATP κατ' ουδένα τρόπον απετέλεσαν το πλαίσιο εφαρμογής αυτής της συμφωνίας, εφόσον οι συνεδριάσεις αυτές διεξήγοντο κατ' αίτηση των πελατών βιομηχάνων, οι οποίοι ήθελαν να ενημερώνονται ιδίως για την προβλεπόμενη εξέλιξη των τιμών· είναι, επομένως, παράλογο να εκληφθούν οι συνεδριάσεις αυτές ως ένα forum, το οποίο έδινε στους παραγωγούς την ευκαιρία να εμφανίζουν ενιαίο μέτωπο έναντι των πελατών τους.

54 Η Επιτροπή εκθέτει ότι το συμπέρασμά της ότι από το 1977 είχε συναφθεί μεταξύ των «τεσσάρων μεγάλων» συμφωνία για τις κατώτατες τιμές στηρίζεται σε ένα χειρόγραφο σημείωμα του διευθυντή marketing της Hercules. Την ύπαρξη αυτής της συμφωνίας επιρρωννύουν διάφορα στοιχεία του φακέλου: πρώτον, οι απαντήσεις της Shell και της ICI στην ανακοίνωση των αιτιάσεων, με τις οποίες αυτές αναγνώρισαν ότι οι παραγωγοί βρίσκονταν σε επαφή, για να καθορίσουν τον τρόπο με τον οποίο θα αναχαίτιζαν την κάμψη των τιμών, και ότι, όσον αφορά την ICI, «ίσως προτάθηκαν» κάποιες ελάχιστες τιμές· δεύτερον, η αναγγελία, την οποία έκανε στο ECN η Monte, περί ανατιμήσεως, χάρη στην οποία οι τιμές θα έφταναν κοντά στην κατώτατη τιμή (γ. αιτ. παράρτ. 3)· και, τρίτον, η υποστήριξη, την οποία έδωσαν ταυτόχρονα σ' αυτήν την ανατίμηση οι άλλοι τρεις «μεγάλοι» και άλλοι έξι παραγωγοί κατά τη συνεδρίαση της EATP της 22ας Νοεμβρίου 1977 (γ. αιτ. παράρτ. 6).

γ') Η εκτίμηση του Πρωτοδικείου

55 Πρέπει, πρώτον, να εξεταστεί αν η προσφεύγουσα συντάχθηκε με τη συμφωνία περί κατωτάτων τιμών, που — κατά τους ισχυρισμούς της Επιτροπής — συνήφθη περί τα μέσα του 1977, και, δεύτερον, αν η προσφεύουσα συμμετέσχε στον καθορισμό της επιδιωκομένης τιμής 1,30 DM/kg για την 1η Δεκεμβρίου 1977.

56 Όσον αφορά το πρώτο ερώτημα, το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι η προσφεύγουσα παραδέχτηκε, με την απάντησή της στην ανακοίνωση των αιτιάσεων, ότι, περί τα μέσα του 1977

«The producers were faced with the inevitable prospect of heavy losses. In the light of this, producers may well have made contact with each other to see what could be done to halt the slide in prices and suggested a price level below which prices should not be allowed to fall if the burden of losses was to be stemmed. This would almost certainly have been done by telephone discussions between producers since there were not then in existence the various meetings of producers of the kind that started at the end of 1977 (...)»

[«Οι παραγωγοί βρέθηκαν αντιμέτωποι με την άφευκτη προοπτική να υποστούν σοβαρές ζημίες. Με αυτό το δεδομένο, μπορεί κάλλιστα να ήρθαν σε επαφή μεταξύ

τους, για να δούνε τι μπορούσε να γίνει για να ανασχεθεί η διολίσθηση των τιμών, και σκέφτηκαν ότι, αν ήθελαν να θέσουν φραγμό στη διόγκωση των ζημιών, θα έπρεπε να ορίσουν ένα επίπεδο τιμών κάτω από το οποίο δεν θα άφηναν να πέσουν οι τιμές. Αυτές οι επαφές είναι σχεδόν βέβαιο ότι έγιναν μέσω τηλεφωνικών συνομιλιών μεταξύ παραγωγών, εφόσον τότε δεν υπήρχαν οι διάφορες συναντήσεις παραγωγών, σαν εκείνες που άρχισαν στα τέλη του 1977 (...) »]

Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει επίσης ότι η προσφεύγουσα αρνείται ότι οι συζητήσεις αυτές κατέληξαν σε μια συμφωνία περιοριζόμενη στους « τέσσερις μεγάλους »:

« The ICI employees are certain that there was no agreement or arrangement between the four named producers in mid-1977 to the exclusion of the other producers. If there had been discussions on " floor prices " at that time as the note (of Hercules) appears to suggest then it is most unlikely that any such discussions would have been confined only to the four main producers but would have also included most of the polypropylene producers. »

[« Οι υπάλληλοι της ICI είναι βέβαιοι ότι δεν υπήρχε, στα μέσα του 1977, συμφωνία ή διακανονισμός μεταξύ των εν λόγω τεσσάρων παραγωγών χωρίς τους λοιπούς παραγωγούς. Αν είχαν γίνει τότε συζητήσεις για τις " κατώτατες τιμές ", όπως αφήνει να εννοηθεί το σημείωμα (της Hercules), τότε είναι μάλλον απίθανο να περιορίστηκαν οι όποιες τέτοιες συμφωνίες μόνο στους τέσσερις κυριότερους παραγωγούς, αλλά συμπεριέλαβαν πιθανότατα τους περισσοτέρους από τους παραγωγούς πολυπροπυλενίου. »]

57 Υπό το πρίσμα αυτών των στοιχείων πρέπει να εξεταστεί και το σημείωμα το οποίο συνέταξε ο διευθυντής marketing της Hercules (γ. αιτ. παράρτ. 2), στο οποίο η Επιτροπή διαβλέπει την έκφραση μιας συμπτώσεως των βουλήσεων των « τεσσάρων μεγάλων ». Κατά το σημείωμα αυτό:

« Major producers have made agreement (Mont., Hoechst, Shell, ICI) 1. No tonnage control; 2. System floor prices — DOM less for importers; 3. Floor prices from July 1. definitely Aug. 1st when present contracts expire; 4. Importers restrict to 20 % for 1 000 tonnes; 5. Floor prices for 4 month period only — alternative is for existing; 6. Com.(panies) to meet Oct. to review progress; 7. Subject (of the) scheme working — Tonnage restrictions would operate next year. »

[« Οι κυριότεροι παραγωγοί (Monte, Hoechst, Shell, ICI) συμφώνησαν στα εξής: 1. Όχι έλεγχο ποσοτήτων. 2. Σύστημα κατωτάτων τιμών για τους DOM (εγχωρίους παραγωγούς), πλην των εισαγωγέων. 3. Κατώτατες τιμές από 1ης Ιουλίου και οπωσδήποτε από 1ης Αυγούστου, οπότε λήγουν οι τωρινές συμβάσεις. 4. Οι εισαγωγείς περιορίζουν στο 20 % για 1 000 τόννους. 5. Κατώτατες τιμές για ένα 4μηνο μόνο — εναλλακτική λύση αποτελεί η υφιστάμενη κατάσταση. 6. Οι εταιρίες θα συναντηθούν τον Οκτώβριο για να επιθεωρήσουν την εξέλιξη. 7. Αντικείμενο του εν ενεργεία συστήματος — Οι περιορισμοί των ποσοτήτων μάλλον θα εφαρμοστούν από το επόμενο έτος. »] (ακολουθεί τιμοκατάλογος για τρεις ποιότητες πολυπροπυλενίου σε τέσσερα εθνικά νομίσματα, όπου η τιμή της raffia είναι 1,25 DM/kg).

58 Δεδομένου ότι η προσφεύγουσα δεν αρνείται ρητά το ότι συνήφθη απόφαση επί των κατωτάτων τιμών, αλλά μόνον ότι αυτή περιοριζόταν στους « τέσσερις μεγάλους », ότι δεν προβάλλει καμμία ένδειξη που να αντικρούει τα συμπεράσματα τα οποία αντλεί η Επιτροπή από το σημείωμα του διευθυντή marketing της Hercules και ότι παραδέχεται ότι κατ' εκείνο τον χρόνο οι παραγωγοί συζητούσαν για τιμές κάτω από τις οποίες δεν έπρεπε να κατέβουν, το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι επήλθε όντως, σχετικά με τον καθορισμό κατωτάτων τιμών, σύμπτωση των βουλήσεων πλειόνων παραγωγών, μεταξύ των οποίων συγκαταλέγεται και η προσφεύγουσα, χωρίς να είναι αναγκαίο να αποδειχθεί αν τις τιμές αυτές τις συνομολόγησαν και άλλοι παραγωγοί πλην των « τεσσάρων μεγάλων ».

59 Το ότι οι συνομολογηθείσες κατώτατες τιμές δεν κατέστη δυνατόν να υλοποιηθούν δεν αναιρεί το γεγονός ότι η προσφεύγουσα τις συναποδέχτηκε, καθ' όσον το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι το γεγονός αυτό, και αν ακόμη υποτεθεί ότι ήταν αποδεδειγμένο, θα έδειχνε απλώς ότι οι κατώτατες τιμές δεν εφαρμόστηκαν. Η Απόφαση όμως (αιτιολογική σκέψη 16, τελευταίο εδάφιο) ουδόλως λέει ότι οι κατώτατες τιμές υλοποιήθηκαν· επισημαίνει απλώς ότι η τιμή της raffia έπεσε στο 1,00 DM/kg περίπου τον Νοέμβριο του 1977.

60 Πρέπει να εξεταστεί, στη συνέχεια, το δεύτερο ζήτημα, το αν δηλαδή οι δηλώσεις της προσφεύγουσας και άλλων παραγωγών κατά τη συνεδρίαση της EATP της 22ας Νοεμβρίου 1977 συνιστούν έκφραση συμπτώσεως βουλήσεων μεταξύ τους επί της τιμής-στόχου του 1,30 DM/kg για την 1η Δεκεμβρίου 1977, υπό το πρίσμα των επαφών τις οποίες διατηρούσαν μεταξύ τους διάφοροι παραγωγοί κατά το 1977 και του καθορισμού κατωτάτων τιμών από ορισμένους μεταξύ αυτών.

61 Το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι αυτό ισχύει όντως. Πρέπει, συγκεκριμένα, να επισημανθεί ότι, όταν, κατά τη συνεδρίαση της ΕΑΤΡ της 27ης Μαΐου 1977 (γ. αιτ. παράρτ. 5), η Hercules υποστήριξε ότι οι εκ παραδόσεως «leaders» του κλάδου έπρεπε να βάλουν τάξη στο χάος της αγοράς, η προσφεύγουσα δήλωσε ότι η ICI «would give every support to such a move providing through all this that they could see a reasonable return for themselves in the future» («θα παρείχε όλη της την υποστήριξη σε μια τέτοια κίνηση, υπό τον όρον ότι, με όλα αυτά, θα αποκόμιζε για τον εαυτό της εύλογη ωφέλεια στο μέλλον», γ. αιτ. παράρτ. 5)· στα μέσα του 1977, ορίστηκε, από τους «τέσσερις μεγάλους» τουλάχιστον, κατωτάτη τιμή 1,25 DM/kg, για την οποία η Hercules ήταν ενήμερη· κατά τη συνεδρίαση της ΕΑΤΡ της 22ας Νοεμβρίου 1977, η προσφεύγουσα τόνισε τα εξής:

«We will seek every opportunity to increase our polymer prices and do earnestly request your support in this. The announcement by MONTEDISON last Friday in European Chemical News shows that there is an upward movement in prices already and we support MONTEDISON in this. I do not have specific details of what we propose but we will be informing our customers very shortly. Our aim longer term is for DM 1,60 per kilo» (γ. αιτ. παράρτ. 6)

[«Θα αναζητήσουμε κάθε ευκαιρία για ν' αυξήσουμε τις τιμές των πολυμερών μας και ζητούμε τη ρητή σας υποστήριξη σ' αυτό. Η αναγγελία της MONTEDISONτην περασμένη Παρασκευή στο European Chemical News δείχνει ότι υπάρχει ήδη μια ανοδική πορεία στις τιμές και υποστηρίζουμε σ' αυτό τη MONTEDISONΔεν διαθέτω λεπτομερή στοιχεία για το τι προτείνουμε, θα ενημερώσουμε πάντως πολύ σύντομα τους πελάτες μας. Μακροπρόθεσμη επιδίωξή μας είναι το 1,60 DM/kg.»]

Κατά τη συνάντηση της 26ης Μαΐου 1978, οι παραγωγοί εξέτασαν τα αποτελέσματα της προηγουμένης συναντήσεως, η δε προσφεύγουσα δήλωσε τα εξής:

«ICI is very disappointed that the price levels and stability discussed in Paris (le 22 novembre 1977) have not been achieved, because I think they would have been beneficial to the industry as a whole.» (γ. αιτ. παράρτ. 7)

[«Η ICI είναι πολύ απογοητευμένη που δεν επιτεύχθηκαν οι στόχοι σχετικά με τις τιμές και τη σταθερότητα, που είχαν συζητηθεί στο Παρίσι (στις 22 Νοεμβρίου 1977), διότι νομίζω ότι τα στοιχεία αυτά θα ήσαν ευεργετικά για το σύνολο του κλάδου.»]

62 Η οργανική συμμετοχή των πελατών στις διάφορες συνεδριάσεις της EATP δεν εξασθενεί τις προηγούμενες διαπιστώσεις, καθ' όσον οι δηλώσεις που γίνονταν κατά τη διάρκειά τους αποσκοπούσαν στο να πεισθούν οι πελάτες για την αναγκαιότητα της αυξήσεως των τιμών και για το αναπόφευκτο των αυξήσεων που αναγγέλλονταν.

63 Από τα προεκτεθέντα προκύπτει ότι η Επιτροπή απέδειξε επαρκώς κατά νόμον αφενός μεν ότι η προσφεύγουσα ήταν ένας από τους παραγωγούς μεταξύ των οποίων επήλθε σύμπτωση βουλήσεων ως προς τις κατώτατες τιμές στα μέσα του 1977, αφετέρου δε ότι, στην ίδια αλληλουχία, προέβη, κατά τη συνεδρίαση της EATP της 22ας Νοεμβρίου 1977, σε δηλώσεις, οι οποίες επίσης συνιστούν έκφραση συμπτώσεως των βουλήσεων της προσφεύγουσας και άλλων παραγωγών ως προς τον καθορισμό της επιδιωκομένης τιμής του 1,30 DM/kg για την 1η Δεκεμβρίου 1977.

Β' — Το σύστημα των περιοδικών συναντήσεων

α') Η προσβαλλόμενη πράξη

64 Η Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 17) αναφέρει ότι το σύστημα περιοδικών συναντήσεων των παραγωγών πολυπροπυλενίου άρχισε περί τα τέλη Νοεμβρίου του 1977. Επισημαίνει ότι η ICI υποστηρίζει ότι καμμία συνάντηση δεν πραγματοποιήθηκε πριν από τον Δεκέμβριο του 1977 (όταν έγινε δηλαδή η αναγγελία της Monte), παραδέχεται όμως ότι οι παραγωγοί διατηρούσαν ήδη από πριν επαφές.

65 Κατά την Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 18, πρώτο εδάφιο), κατά το 1978 πραγματοποιήθηκαν τουλάχιστον έξι συναντήσεις μεταξύ ανωτέρων διευθυντικών στελεχών, υπευθύνων για τη διεύθυνση του κλάδου πολυπροπυλενίου ορισμένων παραγωγών («διευθυντών»). Στο σύστημα αυτό προστέθηκε σύντομα και μια άλλη βαθμίδα συναντήσεων, λιγότερο υψηλού επιπέδου, στην οποία συμμετείχαν στελέχη ειδικευμένα στο marketing («εμπειρογνώμονες», γίνεται εδώ παραπομπή στην απάντηση της ICI στην αίτηση παροχής πληροφοριών βάσει του άρθρου 11 του κανονισμού 17, γ. αιτ. παράρτ. 8). Η Απόφαση καταλογίζει στην προσφεύγουσα ότι συμμετείχε τακτικά στις συναντήσεις αυτές μέχρι τα τέλη Σεπτεμβρίου του 1983 τουλάχιστον και ότι ανέλαβε μάλιστα την προεδρία τους, την οποία αποδέχθηκε υπό τον όρον ότι οι παραγωγοί θα κατέβαλλαν εντονότερες προσπάθειες για να αυξηθούν οι τιμές πριν από το τέλος του έτους αυτού (αιτιολογικές σκέψεις 18, τρίτο εδάφιο, και 19, δεύτερο εδάφιο).

66 Κατά την Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 21), σκοπός των περιοδικών συναντήσεων των παραγωγών πολυπροπυλενίου ήταν ιδίως ο καθορισμός επιδιωκομένων τιμών και επιδιωκομένου όγκου πωλήσεων, καθώς και ο έλεγχος της τηρήσεως αυτών από τους παραγωγούς.

67 Κατά την Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 68, δεύτερο και τρίτο εδάφιο), στα τέλη του 1982, οι «τέσσερις μεγάλοι» άρχισαν να συναντώνται σε ολιγομελείς συνεδριάσεις την παραμονή κάθε συναντήσεως «διευθυντών». Αυτές οι αποκαλούμενες «προσυναντήσεις» προσέφεραν στους τέσσερις μεγάλους παραγωγούς το κατάλληλο πλαίσιο, όπου είχαν την ευκαιρία να διαμορφώνουν κοινές θέσεις πριν από τη σύσκεψη όλων των παραγωγών, ώστε, με την εμφάνιση ενιαίου μετώπου, να διευκολύνουν την προσπάθεια σταθεροποιήσεως των τιμών. Η ICI παραδέχτηκε ότι τα συζητούμενα κατά τις προσυναντήσεις θέματα ήσαν τα ίδια με εκείνα που εθίγοντο κατά τις επακολουθούσες συναντήσεις «διευθυντών»· η Shell, αντιθέτως, αρνήθηκε ότι οι συναντήσεις των «τεσσάρων μεγάλων» προετοίμαζαν, καθ' οιονδήποτε τρόπο, τις συναντήσεις όλων των παραγωγών ή ότι αποσκοπούσαν στο να διαμορφώσουν κοινή στάση πριν από την επόμενη συνάντηση. Η Απόφαση διαβεβαιώνει, ωστόσο, ότι τα πρακτικά ορισμένων από αυτές τις συναντήσεις (Οκτωβρίου 1982 και Μαΐου 1983) διαψεύδουν αυτόν τον ισχυρισμό της Shell.

β') Τα επιχειρήματα των διαδίκων

68 Η προσφεύγουσα δεν αμφισβητεί τη συμμετοχή της στις συναντήσεις των οποίων η Επιτροπή καταγγέλλει την ύπαρξη· φρονεί όμως ότι η Επιτροπή διογκώνει τη σημασία τους. Δηλώνει ότι οι συναντήσεις ήσαν ολιγάριθμες και μη τακτικές και ότι η αποδεικτική αξία των πρακτικών τους είναι αμφίβολη, διότι αυτά συμπληρώνονταν, μετά τις συναντήσεις, με προσωπικές παρατηρήσεις και αντιπαραβολές.

69 Όσον αφορά το αντικείμενο αυτών των συναντήσεων, τονίζει ότι αυτές σπανίως κατέληξαν σε πραγματική συμφωνία και ότι, εν πάση περιπτώσει, έλειπε η αναγκαία δέσμευση για τη θέση μιας τέτοιας συμφωνίας σε εφαρμογή. Εξ άλλου, οι συμφωνίες δεν είχαν συστηματικό χαρακτήρα, οι δε πρωτοβουλίες καθορισμού τιμών και όγκου πωλήσεων είχαν απρόβλεπτο χαρακτήρα. Τέλος, η προσφεύγουσα διατείνεται ότι οι συνομιλίες δεν αφορούσαν μόνο την ανταλλαγή απόψεων για τις τιμές και τον όγκο πωλήσεων, αλλά και άλλα θέματα, όπως τη μελέτη της αγοράς μέσω του συστήματος ανταλλαγής δεδομένων Fides, πράγμα το οποίο η Επιτροπή αποσιωπά.

70 Η προσφεύγουσα διατείνεται ότι η Επιτροπή υπερτιμά τον ρόλο τον οποίο διαδραμάτισε προεδρεύοντας στις συναντήσεις αυτές από τα μέσα του 1982, καθ' όσον ο φαινομενικά ενεργός αυτός ρόλος συνίστατο στην πραγματικότητα σε μια καθαρά διοικητική λειτουργία, που δεν συνεπαγόταν καμμία ιδιαίτερη ευθύνη. Προσθέτει ότι η Επιτροπή διογκώνει επίσης τη σημασία των ολιγαρίθμων συναντήσεων μεταξύ των « τεσσάρων μεγάλων ».

71 Η Επιτροπή, από την πλευρά της, ισχυρίζεται ότι η συμμετοχή της ICI στις συναντήσεις της συμπράξεως προκύπτει από την απάντησή της στην αίτηση παροχής πληροφοριών (γ. αιτ. παράρτ. 8), όπου παρατίθεται, στο παράρτημα 1, το σύνολο των συναντήσεων « διευθυντών » και « εμπειρογνωμόνων » στις οποίες συμμετέσχε η ICI (ήτοι 54 συναντήσεις που έγιναν μεταξύ Ιανουαρίου του 1980 και Σεπτεμβρίου του 1983). Στις συναντήσεις αυτές προσθέτει τη συνάντηση της 26ης και 27ης Σεπτεμβρίου, στην οποία η ICI παραδέχτηκε, με την ως άνω απάντησή της, ότι συμμετέσχε, καθώς και μια συνάντηση της 10ης Μαρτίου 1982, της οποίας η Επιτροπή διαθέτει πρακτικά συνταχθέντα από τη Hercules (γ. αιτ. παράρτ. 23), ισχυρίζεται δε ότι διαθέτει και πρακτικά συνταχθέντα από την ICI.

72 Εκθέτει ότι τα πρακτικά των συναντήσεων που διεξήχθησαν από τις 13 Μαΐου μέχρι τις 2 Δεκεμβρίου 1982 (γ. αιτ. παραρτ. 24 έως 26 και 28 έως 33) δείχνουν ότι οι συναντήσεις αποτελούσαν ένα διαρκές forum, όπου οι παραγωγοί είχαν την ευκαιρία να επικοινωνούν και να συνάπτουν συμφωνίες, ότι οι συναντήσεις ήσαν προγραμματισμένες πολύ καιρό πριν, ότι οι παραγωγοί όφειλαν να συμμορφώνονται προς τα μέτρα που είχαν συνομολογηθεί και ότι οι συναντήσεις αυτές εντάσσονταν σε έναν μηχανισμό χαρακτηριζόμενο από συνέχεια.

73 Διατείνεται ότι τα πρακτικά των συναντήσεων της 20ής Αυγούστου, της 6ης Οκτωβρίου και της 21ης Δεκεμβρίου 1982, καθώς και ένα εσωτερικό σημείωμα της ICI (γ. αιτ. παραρτ. 28, 31, 32, 34 και 35), αποδεικνύουν τον ιθύνοντα ρόλο τον οποίο διαδραμάτισε η ICI κατά τις συναντήσεις αυτές και στην όλη σύμπραξη.

74 Η Επιτροπή, αναφερόμενη στις αιτιολογικές σκέψεις 67 και 68 της Αποφάσεως, θεωρεί ότι η ICI, ως μέλος της « λέσχης » των « τεσσάρων μεγάλων », φέρει ιδιαίτερη ευθύνη στις διαπραχθείσες παραβάσεις. Ο ρόλος της υπ' αυτήν την ιδιότητα προκύπτει από πολυάριθμα έγγραφα (γ. αιτ. παραρτ. 8, 9, 19, 64, 87, 94 έως 100), τα οποία, ως επί το πλείστον, αντανακλούν τις συζητήσεις μεταξύ των « τεσσάρων μεγάλων ».

γ') Η εκτίμηση του Πρωτοδικείου

75 Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι η προσφεύγουσα δεν αμφισβητεί τη συμμετοχή της στις συναντήσεις των οποίων τη διενέργεια καταγγέλλει η Επιτροπή. Αμφισβητεί όμως το περιεχόμενο και τον σκοπό αυτών των συναντήσεων.

76 Συναφώς, το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι η Επιτροπή ορθώς έκρινε — βάσει των στοιχείων τα οποία έδωσε με την απάντησή της στην αίτηση παροχής πληροφοριών η προσφεύγουσα (γ. αιτ. παράρτ. 8) και τα οποία επιβεβαιώθηκαν και από τα πρακτικά πολλών συναντήσεων (βλ. γ. αιτ. παραρτ. 12, 17 και 23 έως 34) — ότι σκοπός των συναντήσεων ήταν βασικά ο καθορισμός επιδιωκομένων τιμών αφενός και επιδιωκομένου όγκου πωλήσεων αφετέρου. Στην εν λόγω απάντηση περιέχονται, πράγματι, τα κάτωθι χωρία:

« Generally speaking however, the concept of recommending " Target Prices " was developed during the early meetings which took place in 1978 »· « " Target prices " for the basic grade of each principal category of polypropylene as proposed by producers from time to time since 1 January 1979 are set forth in Schedule (...) »·

καθώς και:

« A number of proposals for the volume of individual producers were discussed at meetings. »

[« Γενικώς, πάντως, η σκέψη να συστηθούν " τιμές-στόχοι " αναπτύχθηκε κατά τις πρώτες συναντήσεις που πραγματοποιήθηκαν το 1978 »· « Οι κατά καιρούς προταθείσες από τους παραγωγούς " τιμές-στόχοι ", από την 1η Ιανουαρίου 1979 και εντεύθεν, για τη βασική ποιότητα καθεμιάς από τις βασικές κατηγορίες πολυπροπυλενίου εκτίθενται στο παράρτημα (...) »·

καθώς και:

« διάφορες προτάσεις για τον όγκο των πωλήσεων των κατ' ιδίαν παραγωγών συζητούνταν σε συναντήσεις ».]

77 Όσον αφορά την αποδεικτική ισχύ των πρακτικών των συναντήσεων ως προς το αντικείμενο των τελευταίων, πρέπει να παρατηρηθεί ότι το περιεχόμενο των πρακτικών αυτών επιβεβαιώνεται από διάφορα έγγραφα, όπως είναι ορισμένοι πίνακες με αριθμητικά στοιχεία αναφορικά με τον όγκο πωλήσεων των διαφόρων παραγωγών, ορισμένοι από τους οποίους ανευρέθησαν στην προσφεύγουσα, και οι οδηγίες καθορισμού τιμών, οι οποίες σε μεγάλο βαθμό συμπίπτουν, ως προς τα ποσά και την ημερομηνία ενάρξεως ισχύος, προς τις τιμές-στόχους που μνημονεύονται στα εν λόγω πρακτικά συναντήσεων. Ομοίως, οι απαντήσεις διαφόρων παραγωγών στις αιτήσεις παροχής πληροφοριών που τους είχε απευθύνει η Επιτροπή επιρρωννύουν, γενικώς, το περιεχόμενο των εν λόγω πρακτικών.

78 Κατά συνέπεια, η Επιτροπή θεώρησε ότι τα πρακτικά συναντήσεων που αποκαλύφθηκαν στην ICI αντικατόπτριζαν με αρκετή αντικειμενικότητα το περιεχόμενο αυτών των συναντήσεων των οποίων προέδρευαν υπάλληλοι της ICI, που δεν ήσαν πάντα οι ίδιοι· το γεγονός αυτό τους υποχρέωνε ακόμη περισσότερο να ενημερώνουν ορθώς, σχετικά με το περιεχόμενο των συναντήσεων, τους υπαλλήλους της ICI που δεν είχαν συμμετάσχει σε κάποιαν από τις συναντήσεις, συντάσσοντας πρακτικά αυτών.

79 Όσον αφορά την προσθήκη προσωπικών παρατηρήσεων και αντιπαραβολών στα πρακτικά των συναντήσεων, πρέπει να σημειωθεί ότι αυτές, και αν ακόμη υποτεθούν αποδεδειγμένες, αποτελούσαν κατ' ανάγκην στην προέκταση των συναντήσεων και δεν αλλοίωναν το περιεχόμενό τους. Ειδικότερα, οι αντιπαραβολές που έγιναν σε ορισμένα πρακτικά συναντήσεων, όπως των συναντήσεων που έγιναν από τον Σεπτέμβριο μέχρι τον Νοέμβριο του 1982 (γ. αιτ. παραρτ. 30 έως 32), ναι μεν προστέθηκαν εκ των υστέρων, πρέπει όμως να στηρίχθηκαν σε αριθμητικά στοιχεία που έδωσαν οι άλλοι παραγωγοί είτε κατά τη διάρκεια των συναντήσεων, είτε επ' ευκαιρία των συναντήσεων.

80 Επί πλέον, η ICI αναφερόμενη, με την απάντησή της στην αίτηση παροχής πληροφοριών, στη διοργάνωση — εκτός των συναντήσεων « διευθυντών » — και συναντήσεων

« εμπειρογνωμόνων » του marketing από τα τέλη του 1978 ή τις αρχές του 1979, αποκαλύπτει ότι οι συζητήσεις για τον καθορισμό επιδιωκομένων τιμών και επιδιωκομένου όγκου πωλήσεων γίνονταν όλο και πιο συγκεκριμένες και λεπτομερείς, ενώ, κατά το 1978, οι « διευθυντές » είχαν περιοριστεί στο να αναπτύξουν απλώς την έννοια της « τιμής-στόχου ».

81 Εκτός από τα παραπάνω χωρία, στην απάντηση της ICI στην αίτηση παροχής πληροφοριών περιλαμβάνεται και το ακόλουθο απόσπασμα: « Only " Bosses " and " Experts " meetings came to be held on a monthly basis » (« Μόνο οι συναντήσεις " διευθυντών " και " εμπειρογνωμόνων " διεξάγονταν σε μηνιαία βάση »). Ορθώς, λοιπόν, η Επιτροπή συνήγαγε από την απάντηση αυτή, καθώς και από την ταυτότητα φύσεως και αντικειμένου των συναντήσεων, ότι αυτές εντάσσονταν σε σύστημα περιοδικών συναντήσεων.

82 Ο ιδιαίτερος ρόλος τον οποίο διαδραμάτισε στις συναντήσεις η προσφεύγουσα από τον Αύγουστο του 1982 προκύπτει, κατ' αρχάς, από τα πρακτικά της πρώτης συναντήσεως που διεξήχθη υπό την προεδρία της (γ. αιτ. παράρτ. 28), όπου αναφέρονται τα εξής:

« This was the first " bosses " meeting under the new arrangements. It was stressed that acceptance of responsibility for leading the group was conditional on seeing real progress on prices before the end of the year. The ground rules were:

a) Apart from the well known exceptions all companies should participate.

b) The level of participation had to be right i. e. individuals had to be capable of committing their companies.

c) Companies had to give the highest priority to making progress by making available the right amount of effort/time.

d) Accept + agree a control system on market shares to be ready for use by the beginning of 1983.

In order to overcome the current lack of trust and confidence it was stressed that companies should only commit themselves when they knew they could deliver. If after agreeing to a particular course of action a company found the consequences too onerous they should at least wait to the next meeting/call for an extraordinary meeting before abandoning the planned action. »

[« Αυτή ήταν η πρώτη συνάντηση " διευθυντών " υπό το καθεστώς των νέων διακανονισμών. Τονίστηκε ότι η η ευθύνη της ηγεσίας της ομάδας είχε γίνει αποδεκτή υπό τον όρον ότι θα διαπιστωνόταν πραγματική πρόοδος στις τιμές πριν από το τέλος του έτους. Οι βασικοί κανόνες ήσαν οι εξής:

α') Πλην των γνωστών εξαιρέσεων, έπρεπε να συμμετέχουν όλες οι εταιρίες.

β') Έπρεπε να εξασφαλίζεται το προσήκον επίπεδο αντιπροσωπεύσεως, ήτοι τα άτομα έπρεπε να έχουν την εξουσία να δεσμεύουν τις εταιρίες τους.

γ') Οι εταιρίες όφειλαν να δώσουν ύψιστη προτεραιότητα στην επίτευξη προόδου, διαθέτοντας την προσήκουσα προσπάθεια και τον προσήκοντα χρόνο.

δ') Να γίνει αποδεκτό και να συμφωνηθεί ένα σύστημα ελέγχου των μεριδίων αγοράς, που θα έπρεπε να είναι έτοιμο να εφαρμοστεί στις αρχές του 1983.

Για να ξεπεραστεί η τωρινή έλλειψη εμπιστοσύνης, τονίστηκε ότι οι εταιρίες θα έπρεπε να αναλαμβάνουν μια δέσμευση μόνον όταν ξέρουν ότι θα μπορέσουν να αντεπεξέλθουν. Αν, μετά τη συμφωνία επί ενός ορισμένου τρόπου δράσεως, μια εταιρία κρίνει τους όρους υπερβολικά επαχθείς, θα πρέπει τουλάχιστον να περιμένει την επόμενη συνάντηση, ή να προκαλέσει τη σύγκληση μιας έκτακτης συναντήσεως, πριν εγκαταλείψει τη προγραμματισθείσα δράση. »]

83 Ως πρόεδρος των συναντήσεων, η προσφεύγουσα ανέλαβε πολλές πρωτοβουλίες, όσον αφορά ιδίως τον καθορισμό επιδιωκομένου όγκου πωλήσεων. Αυτό συνέβη, ειδικό-

τερα, τον Δεκέμβριο του 1982, όταν η προσφεύγουσα, εν όψει του καθορισμού ποσοστώσεων για το 1983, ξεκίνησε διμερείς συζητήσεις με διαφόρους παραγωγούς (γ. αιτ. παραρτ. 74 έως 84), αφού συνόψισε δε τα αποτελέσματα αυτών των διμερών συζητήσεων (γ. αιτ. παραρτ. 85 έως 87), πρότεινε σχέδια ποσοστώσεων (γ. αιτ. παραρτ. 70 και 84).

84 Όσον αφορά τον ειδικό ρόλο που έπαιξαν στο σύστημα συναντήσεων οι «τέσσερις μεγάλοι», πρέπει να επισημανθεί ότι η ICI δεν αμφισβητεί ότι συναντήσεις των «τεσσάρων μεγάλων» έγιναν στις 15 Ιουνίου 1981 χωρίς τη Hoechst, στις 13 Οκτωβρίου και 20 Δεκεμβρίου 1982, στις 12 Ιανουαρίου, 15 Φεβρουαρίου, 13 Απριλίου, 19 Μαΐου και 22 Αυγούστου 1983 (Απόφαση, πίνακας 5, καθώς και γ. αιτ. παράρτ. 64).

85 Οι συναντήσεις αυτές των «τεσσάρων μεγάλων» γίνονταν, από τον Δεκέμβριο του 1982, την παραμονή των συναντήσεων «διευθυντών» και αποσκοπούσαν στον προσδιορισμό των ενεργειών τις οποίες θα μπορούσαν να αναλάβουν από κοινού για να επιτύχουν άνοδο των τιμών· αυτό δείχνει το συνοπτικό σημείωμα το οποίο συνέταξε ένας υπάλληλος της ICI για να ενημερώσει έναν από τους συναδέλφους του για το περιεχόμενο μιας προσυναντήσεως της 19ης Μαΐου 1983, στην οποία είχαν συμμετάσχει οι «τέσσερις μεγάλοι» (γ. αιτ. παράρτ. 101). Το σημείωμα αυτό κάνει λόγο για κάποια πρόταση, η οποία θα υποβληθεί στη συνάντηση «διευθυντών» της 20ής Μαΐου. Όπως αναφέρει δε η ICI, σχετικά με το σημείωμα αυτό, με την απάντησή της στην αίτηση παροχής πληροφοριών:

«A meeting of the "Big Four" which had taken place on 19 May 1983 immediately prior to a "Bosses" meeting held on 20 May. The "Big Four Pre-meeting" took place in Barcelona (...) the outcome of the meeting was a proposal for a "Target Price" for raffia of DM 1.85/kg with effects from 1 July 1983.»

[«Μια συνάντηση των "τεσσάρων μεγάλων", η οποία είχε διενεργηθεί στις 19 Μαΐου 1983 αμέσως πριν από μια συνάντηση "εμπειρογνωμόνων", η οποία έγινε στις 20 Μαΐου. Η "προσυνάντηση των τεσσάρων μεγάλων" έγινε στη Βαρκελώνη (...) η συνάντηση κατέληξε σε πρόταση για "τιμή-στόχο" της raffia 1,85 DM/kg από 1ης Ιουλίου 1983.»]

Περαιτέρω, πρέπει να παρατηρηθεί ότι τα πρακτικά της συναντήσεως « εμπειρογνωμόνων » της 1ης Ιουνίου 1983 (γ. αιτ. παράρτ. 40), η οποία επακολούθησε τη συνάντηση της 20ής Μαΐου, αναφέρουν τα εξής:

« those present reaffirmed complete commitment to the 1.85 move to be achieved by 1st July. Shell was reported to have committed themselves to the move and would lead publicly in ECN »

(« οι παρόντες επαναβεβαίωσαν την πλήρη δέσμευσή τους ότι ο στόχος του 1,85 έπρεπε να επιτευχθεί την 1η Ιουλίου. Αναφέρθηκε ότι η Shell είχε δεσμευτεί σ' αυτή την κίνηση και θα έδινε δημόσια το έναυσμα μέσω του ECN »)

Στο δε προαναφερθέν συνοπτικό σημείωμα αναφέρεται ότι « Shell to lead — ECN article 2 weeks. ICI informed » (« ανακοινώνει πρώτη η Shell — Άρθρο ECN σε 2 εβδομάδες. Ενημερώθηκε η ICI »).

86 Από τις προεκτεθείσες σκέψεις προκύπτει ότι η Επιτροπή απέδειξε επαρκώς κατά νόμον ότι η προσφεύγουσα συμμετέσχε σε όλες τις περιοδικές συναντήσεις παραγωγών πολυπροπυλενίου που ισχυρίστηκε ότι διεξήχθησαν από τον Δεκέμβριο του 1977 μέχρι τον Σεπτέμβριο του 1983, ότι οι συναντήσεις αυτές είχαν ως αντικείμενο ιδίως τον καθορισμό επιδιωκομένων τιμών και επιδιωκομένου όγκου πωλήσεων, ότι η προσφεύγουσα προέδρευε σ' αυτές από τον Αύγουστο του 1982 και ότι οι συναντήσεις αυτές εντάσσονταν στο πλαίσιο ενός συστήματος.

Γ — Οι πρωτοβουλίες καθορισμού τιμών

α') Η προσβαλλόμενη πράξη

87 Κατά την Απόφαση (αιτιολογικές σκέψεις 28 έως 51), τέθηκε σε εφαρμογή ένα σύστημα καθορισμού επιδιωκομένων τιμών μέσω των πρωτοβουλιών καθορισμού τιμών, από τις οποίες κατέστη δυνατόν να εντοπιστούν έξι: η πρώτη διήρκεσε από τον Ιούλιο μέχρι τον Δεκέμβριο του 1979, η δεύτερη από τον Ιανουάριο μέχρι τον Μάιο του 1981, η τρίτη από τον Αύγουστο μέχρι τον Δεκέμβριο του 1981, η τετάρτη από τον Ιούνιο μέχρι τον Ιούλιο του 1982, η πέμπτη από τον Σεπτέμβριο μέχρι τον Νοέμβριο του 1982 και η έκτη από τον Ιούλιο μέχρι τον Νοέμβριο του 1983.

88 Σχετικά με την πρώτη από αυτές τις πρωτοβουλίες καθορισμού τιμών, η Επιτροπή παρατηρεί (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 29) ότι δεν διαθέτει κανένα συγκεκριμένο στοιχείο σχετικά με τις συναντήσεις που πραγματοποιήθηκαν ή τις πρωτοβουλίες που προβλέφθηκαν κατά το πρώτο ήμισυ του 1979. Από τα πρακτικά μιας συναντήσεως που πραγματοποιήθηκε στις 26 και τις 27 Σεπτεμβρίου 1979 προκύπτει, ωστόσο, ότι είχε αναληφθεί μια πρωτοβουλία καθορισμού της τιμής, για την ποιότητα raffia, των 1,90 γερμανικών μάρκων ανά χιλιόγραμμο (DM/kg), που θα εφαρμοζόταν από την 1η Ιουλίου, και των 2,05 DM/kg, που θα εφαρμοζόταν από την 1η Σεπτεμβρίου. Η Επιτροπή είχε στην κατοχή της οδηγίες τιμών ορισμένων παραγωγών, μεταξύ των οποίων και η ICI, από τις οποίες προκύπτει ότι οι παραγωγοί αυτοί είχαν δώσει εντολή στα γραφεία πωλήσεών τους να χρεώνουν αυτές τις τιμές — ή το ισόποσό τους στο εθνικό νόμισμα — από την 1η Σεπτεμβρίου· αυτή η εντολή δόθηκε, από τους περισσοτέρους παραγωγούς, πριν την αναγγελία της προβλεφθείσας ανόδου των τιμών στον εξειδικευμένο Τύπο (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 30).

89 Λόγω όμως των δυσχερειών στις οποίες προσέκρουε η άνοδος των τιμών, οι παραγωγοί αποφάσισαν, κατά τη συνάντηση της 26ης και 27ης Σεπτεμβρίου 1979, να αναβάλουν την ημερομηνία που είχαν προβλέψει για την επίτευξη του στόχου κατά αρκετούς μήνες, ήτοι για την 1η Δεκεμβρίου 1979· το νέο σχέδιο ήταν να «διατηρηθούν» καθ' όλο τον Οκτώβριο τα επίπεδα τιμών που είχαν ήδη επιτευχθεί, με το ενδεχόμενο μιας ενδιάμεσης αυξήσεως τον Νοέμβριο σε 1,90 ή 1,95 DM/kg (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 31, πρώτο και δεύτερο εδάφιο).

90 Όσον αφορά τη δεύτερη πρωτοβουλία καθορισμού τιμών, μολονότι αναγνωρίζεται στην Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 32) ότι δεν ανευρέθηκε κανένα πρακτικό των συναντήσεων που πραγματοποιήθηκαν το 1980, βεβαιώνεται ότι οι παραγωγοί συναντήθηκαν τουλάχιστον επτά φορές κατά τη διάρκεια του έτους εκείνου (σχετική αναφορά γίνεται στον πίνακα 3 της Αποφάσεως). Κατά τις αρχές του έτους, ο εξειδικευμένος Τύπος ανήγγειλε ότι οι παραγωγοί έβλεπαν ευμενώς μια έντονη άνοδο των τιμών κατά το 1980. Παρ' όλ' αυτά, σημειώθηκε ουσιώδης μείωση των τιμών της αγοράς, οι οποίες υποχώρησαν στο επίπεδο του 1,20 DM/kg ή ακόμα χαμηλότερα, πριν σταθεροποιηθούν, περί τον Σεπτέμβριο. Όπως προκύπτει από τις οδηγίες καθορισμού τιμών τις οποίες απέστειλαν ορισμένοι παραγωγοί (η DSM, η Hoechst, η Linz, η Monte, η Saga και η ICI), για να ανορθωθούν οι τιμές στο πρότερο επίπεδό τους, καθορίστηκαν στόχοι για τον Δεκέμβριο 1980-Ιανουάριο 1981 με βάση το 1,50 DM/kg για τη raffia, το 1,70 DM/kg για τα ομοπολυμερή και το 1,95 έως 2,00 DM/kg για τα συμπολυμερή. Σε εσωτερικό έγγραφο της Solvay περιλαμβανόταν πίνακας, όπου συγκρίνονταν οι «επιτευχθείσες τιμές» του Οκτωβρίου και του Νοεμβρίου του 1980 προς τις «τιμές καταλόγου» του Ιανουαρίου του 1981, οι οποίες ορίζονταν στα 1,50/1,70/2,00 DM/kg αντιστοίχως. Αρχικώς είχε προβλεφθεί να εφαρμοστούν οι τιμές αυτές από την 1η Δεκεμβρίου 1980 — έγινε σχετικώς μια συνάντηση στη Ζυρίχη από τις 13 έως τις 15 Οκτωβρίου — αλλά η πρωτοβουλία αυτή αναβλήθηκε για την 1η Ιανουαρίου 1981.

91 Η Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 33) επισημαίνει, στη συνέχεια, ότι η ICI μετέσχε σε δύο συναντήσεις του Ιανουαρίου του 1981, κατά τις οποίες κρίθηκε αναγκαία η αύξηση των τιμών, η οποία είχε καθοριστεί τον Δεκέμβριο 1980 για την 1η Φεβρουαρίου 1981, με βάση το 1,75 DM/kg για τη raffia, σε δύο στάδια: ο στόχος θα παρέμενε στο 1,75 DM/kg για τον Φεβρουάριο, ενώ από την 1η Μαρτίου θα εισαγόταν ο στόχος των 2,00 DM/kg «χωρίς εξαίρεση». Καταρτίστηκε πίνακας των τιμών-στόχων για τις έξι κυριότερες ποιότητες πολυπροπυλενίου σε έξι εθνικά νομίσματα και προβλέφθηκε ότι θα ετίθετο σε εφαρμογή την 1η Φεβρουαρίου και την 1η Μαρτίου 1981.

92 Σύμφωνα με την Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 34), το σχέδιο κατά το οποίο οι τιμές θα ανέβαιναν στα 2,00 DM/kg την 1η Μαρτίου φαίνεται, ωστόσο, ότι δεν είχε επιτυχία. Οι παραγωγοί μετέβαλαν τις προσδοκίες τους, ελπίζοντας να επιτύχουν την τιμή του 1,75 DM/kg τον Μάρτιο. Στις 25 Μαρτίου 1981 πραγματοποιήθηκε στο Άμστερνταμ συνάντηση των «εμπειρογνωμόνων», της οποίας δεν ανευρέθηκαν πρακτικά· αμέσως μετά, όμως, η BASF, η DSM, η ICI, η Monte και η Shell — τουλάχιστον — έδωσαν οδηγίες οι επιδιωκόμενες τιμές (ή τιμές «καταλόγου») να φθάσουν, από την 1η Μαΐου, στο επίπεδο των 2,15 DM/kg για τη raffia. Η Hoechst έδωσε ταυτόσημες οδηγίες για την 1η Μαΐου, με καθυστέρηση τεσσάρων εβδομάδων σε σχέση με τις άλλες εταιρίες. Ορισμένοι παραγωγοί άφησαν στα γραφεία πωλήσεών τους κάποια περιθώρια χειρισμών, επιτρέποντάς τους να εφαρμόζουν «κατώτατες» τιμές ή «απολύτως κατώτατα όρια τιμών», κατά τι χαμηλότερα από τους συμφωνηθέντες στόχους. Κατά τους πρώτους μήνες του 1981, υπήρξε αισθητή αύξηση των τιμών· παρά το γεγονός, όμως, ότι η αύξηση της 1ης Μαΐου υποστηρίχθηκε έντονα από τους παραγωγούς, δεν συνεχίστηκε με τον ίδιο ρυθμό. Περί τα μέσα του έτους, οι παραγωγοί αντιμετώπισαν το ενδεχόμενο είτε να σταθεροποιήσουν τις τιμές, είτε ακόμη και να τις μειώσουν κάπως, δεδομένου ότι είχε σημειωθεί κάμψη της ζητήσεως κατά τη διάρκεια του θέρους.

93 Όσον αφορά την τρίτη πρωτοβουλία καθορισμού τιμών, η Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 35) βεβαιώνει ότι, τον Ιούνιο του 1981, η Shell και η ICI είχαν ήδη προβλέψει μια νέα πρωτοβουλία καθορισμού τιμών για τον Σεπτέμβριο/Οκτώβριο 1981, ενώ η αύξηση των τιμών του πρώτου τριμήνου είχε σημειώσει επιβράδυνση. Στις 15 Ιουνίου 1981 συναντήθηκαν η Shell, η ICI και η Monte, προκειμένου να συζητήσουν σχετικά με τις μεθόδους που θα ακολουθούσαν για να αυξηθούν οι τιμές στην αγορά. Μερικές ημέρες μετά τη συνάντηση αυτή, η ICI και η Shell έδωσαν στα γραφεία πωλήσεών τους την οδηγία να προετοιμάσουν την αγορά για μια σημαντική αύξηση τον Σεπτέμβριο, με βάση τη νέα τιμή των 2,30 DM/kg για τη raffia. Η Solvay υπενθύμισε επίσης στο γραφείο πωλήσεών της για την Μπενελούξ, στις 17 Ιουλίου 1981, ότι ήταν ανάγκη να γνωστοποιήσει στους πελάτες ότι την 1η Σεπτεμβρίου θα επερχόταν σημαντική αύξηση, το ακριβές ύψος της οποίας θα καθοριζόταν κατά την τελευταία

εβδομάδα του Ιουλίου, ενώ είχε προβλεφθεί συνάντηση εμπειρογνωμόνων για τις 28 Ιουλίου 1981. Το αρχικό σχέδιο με βάση την τιμή 2,30 DM/kgγια τον Σεπτέμβριο του 1981 αναθεωρήθηκε πιθανότατα κατά τη συνάντηση αυτή· η τιμή για τον Αύγουστο μειώθηκε στα 2,00 DM/kgγια τη raffia. Η τιμή για τον Σεπτέμβριο επρόκειτο να είναι 2,20 DM/kg.Σε χειρόγραφο σημείωμα που ανευρέθηκε στη Hercules με ημερομηνία 29 Ιουλίου 1981 (δηλαδή την επομένη της συναντήσεως κατά την οποία η Hercules αναμφιβόλως δεν παρέστη) παρατίθενται οι τιμές αυτές, χαρακτηριζόμενες ως «επίσημες» για τον Αύγουστο και Σεπτέμβριο και γίνεται συγκεκαλυμμένη αναφορά στην πηγή πληροφοριών. Νέες συναντήσεις πραγματοποιήθηκαν στη Γενεύη στις 4 Αυγούστου και τη Βιέννη στις 21 Αυγούστου 1981. Μετά τις συναντήσεις αυτές, οι παραγωγοί απέστειλαν νέες οδηγίες με τις οποίες ο στόχος καθοριζόταν στα 2,30 DM/kg για την 1η Οκτωβρίου. Η BASF, η DSM, η Hoechst, η ICI, η Monte και η Shell έδωσαν περίπου ταυτόσημες οδηγίες για την εφαρμογή των τιμών αυτών τον Σεπτέμβριο και τον Οκτώβριο.

94 Σύμφωνα με την Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 36), το νέο σχέδιο προέβλεπε, για τον Σεπτέμβριο και τον Οκτώβριο του 1981, άνοδο των τιμών, με «τιμή βάσεως» τα 2,20 έως 2,30 DM/kgγια τη raffia. Ένα έγγραφο της Shell αναφέρει ότι είχε συζητηθεί ένα περαιτέρω στάδιο αυξήσεως στα 2,50 DM/kgτην 1η Νοεμβρίου, το οποίο όμως εγκαταλείφθηκε στη συνέχεια. Από εκθέσεις διαφόρων παραγωγών προκύπτει ότι οι τιμές αυξήθηκαν τον Σεπτέμβριο και ότι η πρωτοβουλία συνεχίστηκε τον Οκτώβριο του 1981, οπότε οι τιμές που επιτεύχθηκαν στην αγορά κυμαίνονταν μεταξύ 2,00 και 2,10 DM/kgγια τη raffia. Από σημείωμα της Hercules προκύπτει ότι, τον Δεκέμβριο του 1981, ο στόχος των 2,30 DM/kgαναθεωρήθηκε προς τα κάτω και καθορίστηκε στο πιο ρεαλιστικό επίπεδο των 2,15 DM/kg· στο ίδιο σημείωμα προστίθεται όμως η παρατήρηση ότι, «χάρη στην αποφασιστικότητα όλων, οι τιμές έφθασαν τα 2,05 DM/kg,ποσό δηλαδή που προσέγγισε περισσότερο από κάθε άλλη φορά τις δημοσιευμένες τιμές-στόχους (sic!)». Στα τέλη του 1981, ο εξειδικευμένος Τύπος κατέγραψε στην αγορά του πολυπροπυλενίου τιμές από 1,95 έως 2,10 DM/kg για τη raffia, δηλαδή περίπου 0,20 DM κάτω των τιμών που είχαν θέσει ως στόχο οι παραγωγοί. Όσο για την παραγωγική ικανότητα, χρησιμοποιήθηκε κατά 80 %, ποσοστό που κρίθηκε «υγιές».

95 Η τέταρτη πρωτοβουλία καθορισμού τιμών του Ιουνίου-Ιουλίου 1982 εντάχθηκε στο πλαίσιο της αποκαταστάσεως της ισορροπίας μεταξύ προσφοράς και ζητήσεως στην αγορά. Η πρωτοβουλία αυτή αποφασίστηκε κατά τη συνάντηση παραγωγών της 13ης Μαΐου 1982, στην οποία μετέσχε η ICI και κατά την οποία καταρτίστηκε λεπτομερής πίνακας των επιδιωκομένων τιμών για την 1η Ιουνίου για διάφορες ποιότητες πολυπροπυλενίου και σε διάφορα εθνικά νομίσματα (2,00 DM/kg για τη raffia) (Απόφαση, αιτιολογικές σκέψεις 37 έως 39, πρώτο εδάφιο).

96 Τη συνάντηση της 13ης Μαΐου 1982 επακολούθησαν οδηγίες τιμών προερχόμενες από την ATO, τη BASF, τη Hoechst, τη Hercules, τη Hüls, την ICI, τη Linz, τη Monte και τη Shell, που αντιστοιχούσαν, με κάποιες περιορισμένης σημασίας εξαιρέσεις, προς τις τιμές-στόχους που είχαν καθοριστεί κατά τη συνάντηση (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 39, δεύτερο εδάφιο). Κατά τη συνάντηση της 9ης Ιουνίου 1982, οι παραγωγοί ανακοίνωσαν συγκρατημένες μάλλον αυξήσεις.

97 Κατά την Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 40), η προσφεύγουσα μετέσχε επίσης στην πέμπτη πρωτοβουλία καθορισμού τιμών του Σεπτεμβρίου-Νοεμβρίου 1982, η οποία αποφασίστηκε κατά τη συνάντηση της 20ής και 21ης Ιουλίου 1982 και απέβλεπε στην επίτευξη της τιμής των 2,00 DM/kgτην 1η Σεπτεμβρίου και των 2,10 DM/kgτην 1η Οκτωβρίου.

98 Η ICI διαδέχθηκε τη Monte στην προεδρία των συναντήσεων κατά τη συνάντηση της 20ής Αυγούστου 1982· επιδιώχθηκε τότε να αποσπασθούν από τους παραγωγούς νέες δηλώσεις «αποφασιστικότητας» προς υλοποίηση μιας σημαντικής ανόδου των τιμών για το τέλος του έτους, καθώς και η συμφωνία τους επί της καθιερώσεως ενός συστήματος ελέγχου των ποσοστώσεων, το οποίο θα ήταν έτοιμο να τεθεί σε εφαρμογή στις αρχές του 1983. Με αυτή την προοπτική, ένα ανώτερο στέλεχος του τμήματος πετροχημικών και πλαστικών προϊόντων της ICI επισκέφθηκε, έναν προς έναν, όλους τους άλλους παραγωγούς. Για τις επισκέψεις αυτές συντάχθηκε ένα προπαρασκευαστικό σημείωμα επιγραφόμενο «σκοπός των επισκέψεων», το οποίο ανευρέθηκε στην ICI και περιέχει ορισμένα ερωτήματα που θα ετίθεντο στους άλλους παραγωγούς σχετικά με τη δέσμευσή τους όσον αφορά την πρωτοβουλία που επρόκειτο να παραγάγει αποτελέσματα την 1η Σεπτεμβρίου.

99 Μετά τις συναντήσεις της 20ής Αυγούστου και της 2ας Σεπτεμβρίου 1982, η ATO, η DSM, η Hercules, η Hoechst, η Hüls, η ICI, η Linz, η Monte και η Shell έδωσαν οδηγίες τιμών σύμφωνες προς την τιμή-στόχο που είχε καθοριστεί κατά τις συναντήσεις αυτές (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 43).

100 Η Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 44) αναφέρει ότι, κατά τη συνάντηση της 21ης Σεπτεμβρίου 1982, στην οποία συμμετέσχε η προσφεύγουσα, εξετάστηκαν τα μέτρα που ελήφθησαν προς επίτευξη του στόχου που είχε καθοριστεί προηγουμένως, οι δε επιχειρήσεις εξέφρασαν συνολικά την υποστήριξή τους σε μια πρόταση περί αυξήσεως της τιμής στα 2,10 DM/kg για τον Νοέμβριο-Δεκέμβριο 1982. Η αύξηση αυτή επιβεβαιώθηκε κατά τη συνάντηση της 6ης Οκτωβρίου 1982.

01 Μετά τη συνάντηση της 6ης Οκτωβρίου 1982, η BASF, η DSM, η Hercules, η Hoechst, η Hüls, η ICI, η Linz, η Monte, η Shell και η Saga έδωσαν οδηγίες τιμών εφαρμόζοντας την αποφασισθείσα αύξηση (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 44, δεύτερο εδάφιο).

02 Η προσφεύγουσα — όπως άλλωστε και η ATO, η BASF, η DSM, η Hoechst, η Hercules, η Hüls, η Linz, η Monte και η Saga — υπέβαλε στην Επιτροπή οδηγίες καθορισμού τιμών τις οποίες είχε απευθύνει στα κατά τόπους γραφεία πωλήσεών της και οι οποίες όχι μόνο συμπίπτουν μεταξύ τους ως προς τά ποσά και το χρονοδιάγραμμα, αλλά συμπίπτουν και με τον πίνακα των τιμών-στόχων που είναι συνημμένος στα πρακτικά της ICI από τη συνάντηση των «εμπειρογνωμόνων» της 2ας Σεπτεμβρίου 1982 (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 45, δεύτερο εδάφιο).

03 Η συνάντηση του Δεκεμβρίου του 1982 κατέληξε, κατά την Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 46, δεύτερο εδάφιο), στη συμφωνία ότι οι τιμές που είχαν προβλεφθεί για τον Νοέμβριο-Δεκέμβριο θα εισάγονταν στα τέλη Ιανουαρίου 1983.

04 Κατά την Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 47), τέλος, η προσφεύγουσα μετέσχε στην έκτη πρωτοβουλία καθορισμού τιμών του Ιουλίου-Νοεμβρίου 1983. Συγκεκριμένα, κατά τη συνάντηση της 3ης Μαΐου 1983, συμφωνήθηκε ότι οι παραγωγοί θα προσπαθούσαν να εφαρμόσουν την τιμή-στόχο των 2,00 DM/kg τον Ιούνιο 1983. Κατά τη συνάντηση, όμως, της 20ής Μαΐου 1983, ο ταχθείς προηγουμένως στόχος αναβλήθηκε για τον Σεπτέμβριο, καθορίστηκε δε ενδιάμεσος στόχος για την 1η Ιουλίου (1,85 DM/kg). Στη συνέχεια, κατά τη συνεδρίαση της 1ης Ιουνίου 1983, οι παρόντες παραγωγοί, μεταξύ των οποίων και η ICI, επαναβεβαίωσαν τη σταθερή τους πρόθεση να εφαρμόσουν την αύξηση στο 1,85 DM/kg. Τότε, συμφωνήθηκε ότι η Shell θα λάμβανε την πρωτοβουλία, εκφράζοντάς την δημόσια μέσα από το ECN.

05 Η Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 49) επισημαίνει ότι, μετά τη συνάντηση της 20ής Μαΐου 1983, η ICI, η DSM, η BASF, η Hoechst, η Linz, η Shell, η Hercules, η ATO, η Petrofina και η Solvay έδωσαν οδηγίες στα γραφεία πωλήσεών τους να εφαρμόσουν από 1ης Ιουλίου την τιμή του 1,85 DM/kg για τη raffia. Προσθέτει ότι οι οδηγίες τιμών που βρέθηκαν στην ATO και την Petrofina είναι μεν ελλιπείς, επιβεβαιώνουν όμως το γεγονός ότι οι εταιρίες αυτές ύψωσαν τις τιμές τους, με κάποια καθυστέρηση στην περίπτωση της Petrofina και της Solvay. Η Απόφαση καταλήγει στο συμπέρασμα ότι, με εξαίρεση τη Hüls, για την οποία η Επιτροπή δεν βρήκε ίχνη οδηγιών για τον

Ιούλιο του 1983, όλοι οι παραγωγοί που είχαν μετάσχει στις συναντήσεις ή είχαν υποσχεθεί στήριξη για τη νέα τιμή-στόχο του 1,85 DM/kgέδωσαν οδηγίες για την εφαρμογή της νέας τιμής.

106 Η Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 50) επισημαίνει, εξ άλλου, ότι πραγματοποιήθηκαν και νέες συναντήσεις στις 16 Ιουνίου, 6 και 21 Ιουλίου, 10 και 23 Αυγούστου, καθώς και στις 5, 15 και 29 Σεπτεμβρίου 1983, στις οποίες έλαβαν μέρος όλοι οι τακτικώς συμμετέχοντες. Στα τέλη Ιουλίου καί στις αρχές Αυγούστου του 1983, η BASF, η DSM, η Hercules, η Hoechst, η Hüls, η ICI, η Linz, η Solvay, η Monte και η Saga έστειλαν στα διάφορα εθνικά τους γραφεία πωλήσεων οδηγίες εφαρμοστέες την 1η Σεπτεμβρίου, με βάση την τιμή των 2,00 DM/kgγια τη raffia· εν τω μεταξύ, ένα εσωτερικό σημείωμα της Shell της 11ης Αυγούστου, που αφορούσε τις τιμές της στο Ηνωμένο Βασίλειο, ανέφερε ότι η θυγατρική της στο Ηνωμένο Βασίλειο προετοιμαζόταν για να «προωθήσει» βασικές τιμές που θα εφαρμόζονταν από την 1η Σεπτεμβρίου, σύμφωνες προς τους στόχους που είχαν καθορίσει οι άλλοι παραγωγοί. Από τα τέλη του μηνός, ωστόσο, η Shell έδωσε οδηγία στο γραφείο πωλήσεών της στο Ηνωμένο Βασίλειο να αναβάλει την πλήρη αύξηση, έως ότου φτάσουν την επιθυμητή βασική τιμή οι λοιποί παραγωγοί. Η Απόφαση διευκρινίζει ότι, με κάποιες περιορισμένης σημασίας εξαιρέσεις, οι οδηγίες αυτές είναι ταυτόσημες γιά κάθε ποιότητα και σε κάθε νόμισμα.

107 Κατά την Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 50, τελευταίο εδάφιο), οι οδηγίες που συγκεντρώθηκαν από τους παραγωγούς αποκαλύπτουν ότι αργότερα αποφασίστηκε να συνεχιστεί η πορεία που χαράχτηκε τον Σεπτέμβριο, με νέες σταδιακές αυξήσεις, που θα είχαν ως βάση την τιμή των 2,10 DM/kgτην 1η Οκτωβρίου για τη raffia και μια νέα άνοδο στα 2,25 DM/kgτην 1η Νοεμβρίου. Η Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 51, πρώτο εδάφιο) επισημαίνει ακόμη ότι η BASF, η Hoechst, η Hüls, η ICI, η Linz, η Monte και η Solvay έστειλαν όλες στα γραφεία πωλήσεών τους οδηγίες που καθόριζαν τις ίδιες τιμές για τον Οκτώβριο και τον Νοέμβριο, ενώ η Hercules καθόρισε στην αρχή τιμές ελαφρώς κατώτερες.

108 Η Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 51, τρίτο εδάφιο) επισημαίνει ότι ένα εσωτερικό σημείωμα που βρέθηκε στην ATO, με χρονολογία 28 Σεπτεμβρίου 1983, περιέχει πίνακα επιγραφόμενο «Rappel du prix de cota (sic)» («Υπόμνηση της τρέχουσας τιμής»), που δίνει, για διάφορες χώρες, τις τιμές που ίσχυαν τον Σεπτέμβριο και τον Οκτώβριο για τις τρεις κύριες ποιότητες πολυπροπυλενίου· οι τιμές αυτές ήσαν οι ίδιες με τις τιμές της BASF, της DSM, της Hoechst, της Hüls, της ICI, της Linz, της Monte και της Solvay. Κατά τον έλεγχο που διενεργήθηκε στην ATO τον Οκτώβριο του 1983, οι εκπρόσωποι της επιχειρήσεως επιβεβαίωσαν ότι οι τιμές αυτές είχαν κοινοποιηθεί στα γραφεία πωλήσεων.

109 Κατά την Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 105, τέταρτο εδάφιο), όποια και αν ήταν η ημερομηνία της τελευταίας συναντήσεως, η παράβαση διήρκεσε μέχρι τον Νοέμβριο του 1983, εφόσον η συμφωνία εξακολούθησε να παράγει τα αποτελέσματά της τουλάχιστον μέχρι τότε· ο Νοέμβριος ήταν ο τελευταίος μήνας για τον οποίο είναι γνωστό ότι συμφωνήθηκαν τιμές-στόχοι και δόθηκαν οδηγίες για τις τιμές.

110 Η Απόφαση καταλήγει (αιτιολογική σκέψη 51, τελευταίο εδάφιο) επισημαίνοντας ότι, κατά τον εξειδικευμένο Τύπο, στα τέλη του 1983, οι τιμές του πολυπροπυλενίου σταθεροποιήθηκαν· η τιμή της raffia στην αγορά έφτανε τα 2,08 DM έως 2,15 DM/kg (έναντι του ορισθέντος στόχου των 2,25 DM/kg).

β') Τα επιχειρήματα των διαδίκων

111 Η προσφεύγουσα ναι μεν δεν αμφισβητεί τη συμμετοχή της στη μια ή την άλλη πρωτοβουλία καθορισμού τιμών, αμφισβητεί όμως ορισμένους ισχυρισμούς τους οποίους διατυπώνει με την Απόφαση η Επιτροπή, όσον αφορά τις οδηγίες καθορισμού τιμών, τη συνάρτηση μεταξύ πρωτοβουλιών καθορισμού τιμών και του συστήματος συναντήσεων, καθώς και την εξέλιξη των πραγματικών τιμών σε σχέση προς τις τιμές-στόχους.

112 Όσον αφορά τη σχέση μεταξύ τιμών-στόχων και οδηγιών καθορισμού τιμών, η προσφεύγουσα φρονεί ότι η Επιτροπή συνδέει τεχνητά τους «στόχους» οι οποίοι ανακοινώνονταν στα εμπορικά τμήματα με τις τιμές-στόχους, οι οποίες ορίζονταν ενίοτε σε συναντήσεις παραγωγών. Οι ισχυρισμοί της Επιτροπής ότι οι οδηγίες καθορισμού τιμών ήσαν ταυτοσήμες και ταυτοχρόνες και ότι οι χρονικές περιόδοι τις οποίες αυτή επέλεξε προς απόδειξη αυτού ήσαν αντιπροσωπευτικές δεν βρίσκουν πραγματικό έρεισμα και διαψεύδονται από μια ενδελεχέστερη ανάλυση των δικών της πινάκων, η οποία αποκαλύπτει ότι η Επιτροπή επέλεξε τις οδηγίες, ενίοτε δε χρησιμοποίησε οδηγίες που ήσαν προγενέστερες των συναντήσεων.

113 Σχετικώς, η προσφεύγουσα προσάπτει, κατ' αρχάς, στην Επιτροπή ότι επέλεξε αυθαίρετα τέσσερις μήνες από την περίοδο Ιανουαρίου 1982 — Σεπτεμβρίου 1983, για να μπορέσει να αποδείξει ότι οι οδηγίες καθορισμού τιμών τις οποίες έδινε η ICI και εκείνες που έδιναν οι λοιποί παραγωγοί συνέπιπταν. Πράγματι, αν εξεταστούν και οι

δεκαέξι μήνες της περιόδου αυτής, για την οποία διατίθενται οδηγίες καθορισμού τιμών, αυτές συνέπιπταν για τέσσερις μόνο μήνες, αν δεν ληφθούν υπόψη οι χορηγηθείσες εκπτώσεις, και για έναν μόνο μήνα, αν ληφθούν αυτές υπόψη.

114 Αμφισβητεί επίσης το ότι οι οδηγίες καθορισμού τιμών των διαφόρων παραγωγών ήσαν ταυτόχρονες. Επισημαίνει ειδικότερα ότι, κατά το 1982, μεταξύ της πρώτης οδηγίας καθορισμού τιμών που έδινε ένας παραγωγός και της τελευταίας μεσολαβούσαν συχνά πολλές εβδομάδες (από τρεις έως οκτώ). Παρατηρεί ότι το ίδιο ισχύει και ως προς τις οδηγίες καθορισμού τιμών που δόθηκαν για τον Ιούλιο και τον Σεπτέμβριο του 1983. Περαιτέρω, τόσο το 1982 όσο και το 1983, ορισμένες οδηγίες καθορισμού τιμών δόθηκαν πριν από τις συναντήσεις κατά τις οποίες υποτίθεται, κατά την Επιτροπή, ότι καθορίστηκαν οι τιμές-στόχοι κατ' εφαρμογήν των οποίων δόθηκαν οι οδηγίες. Έτσι, δύο παραγωγοί (η BASF και η DSM) έδωσαν, στις 3 Μαΐου 1982, την οδηγία να αυξηθεί η τιμή της raffia στα 2,00 DM/kg την 1η του ερχομένου Ιουνίου· η οδηγία αυτή δόθηκε δηλαδή πριν από τη συνάντηση της 13ης Μαΐου 1982, κατά την οποία φέρεται ότι καθορίστηκε η τιμή-στόχος. Ομοίως, πέντε παραγωγοί έδωσαν την οδηγία να αυξηθεί η τιμή στο 1,85 DM/kg την 1η Ιουλίου 1983, πριν από τη συνάντηση της 1ης Ιουνίου 1983, κατά την οποία φέρεται ότι καθορίστηκε αυτή η τιμή-στόχος.

115 Η προσφεύγουσα αμφισβητεί επίσης ότι οι οδηγίες καθορισμού τιμών που έδιναν οι διάφοροι παραγωγοί ήσαν ταυτόσημες. Επισημαίνει, ειδικότερα, ότι η Επιτροπή παρέλειψε να λάβει υπόψη, στην ανάλυσή της για τις οδηγίες καθορισμού τιμών που δόθηκαν για τον Ιούνιο του 1982, τις διιστάμενες οδηγίες καθορισμού τιμών που έδωσαν η DSM και η Hercules, για δε τον Ιούλιο του 1983, τις οδηγίες καθορισμού τιμών της Hercules και της Shell. Περαιτέρω, η Επιτροπή παρέλειψε επίσης να λάβει υπόψη το ότι ορισμένες οδηγίες καθορισμού τιμών που συνέπιπταν με τις τιμές-στόχους διορθώθηκαν στη συνέχεια με νεώτερες οδηγίες, που διέφεραν τόσο από τις οδηγίες καθορισμού τιμών άλλων παραγωγών, όσο και από τις τιμές-στόχους.

116 Προσάπτει ακόμη στην Επιτροπή ότι επέλεξε αυθαίρετα, ως οδηγίες καθορισμού τιμών τις οποίες έλαβε υπόψη στη σύγκρισή της, άλλοτε την τιμή καταλόγου και άλλοτε την ελάχιστη τιμή, κρατώντας κατά σύστημα εκείνη που συνέπιπτε με την τιμή στόχο. Το ίδιο έγινε και με τις οδηγίες καθορισμού τιμών που έδωσαν η Monte και η Hercules για τον Ιούλιο του 1983 και εκείνες που έδωσε η BP για τον Σεπτέμβριο του 1983.

117 Η προσφεύγουσα παρατηρεί, τέλος, ότι η Επιτροπή δεν έλαβε υπόψη το γεγονός ότι ορισμένες οδηγίες καθορισμού τιμών της DSM και της Hercules άφηναν σημαντικά περιθώρια εκτιμήσεως στα γραφεία πωλήσεων και ότι το σύστημα κκαθορισμού τιμών της ICI είχε ως συνέπεια αυτές οι οδηγίες τιμών να είναι απλώς ενδεικτικές και επιδεκτικές συζητήσεως αναλόγως της εξελίξεως της αγοράς.

118 Επισημαίνει, εξ άλλου, ότι, και αν ακόμη η Επιτροπή αποδείκνυε ότι οι οδηγίες καθορισμού τιμών σε μεγάλο βαθμό συνέπιπταν, θα έπρεπε ακόμη να αποδείξει — πράγμα το οποίο δεν έπραξε — ότι η σύμπτωση αυτή οφειλόταν στην ύπαρξη συναινέσεως επί των τιμών-στόχων και όχι σε μια ενσυνείδητη και φυσιολογική παραλληλότητα που χαρακτηρίζει κάθε ολιγοπωλιακή αγορά. Εν πάση περιπτώσει, η ύπαρξη συναρτήσεως μεταξύ τιμών-στόχων και οδηγιών καθορισμού τιμών των παραγωγών δεν αποδεικνύει ούτε ότι η σύμπραξη εφαρμόστηκε ούτε ότι άσκησε επίδραση στην αγορά, εκτός — εννοείται — αν αποδειχθεί ταυτοχρόνως, και με εξίσου πειστικά στοιχεία, ότι οι επιτυγχανόμενες τιμές τελούσαν σε συνάρτηση προς τις οδηγίες καθορισμού τιμών.

119 Όσον αφορά τη σχέση που υφίστατο μεταξύ των οδηγιών καθορισμού τιμών και των επιτυγχανομένων τιμών, η προσφεύγουσα παρατηρεί ότι οι οδηγίες καθορισμού τιμών δεν επηρέαζαν τις επιτυγχανόμενες στην αγορά τιμές, ιδίως λόγω του εσωτερικού συστήματος σχηματισμού των τιμών της προσφεύγουσας και διότι σπανίως ανακοινώνονταν αυτές στην πελατεία. Οι αποκλίσεις μεταξύ οδηγιών καθορισμού τιμών και επιτυγχανομένων τιμών δεν ήσαν αποτέλεσμα εκπτώσεων, αλλ' αποτέλεσμα αυτόνομης τιμολογιακής πολιτικής. Η Επιτροπή, η οποία φαίνεται άλλωστε ότι παραδέχτηκε την έλλειψη σχέσεως μεταξύ οδηγιών καθορισμού τιμών και επιτυγχανομένων τιμών (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 74), όφειλε να συναγάγει απ' αυτό ότι τα επικρινόμενα μέτρα δεν άσκησαν καμμία επιρροή επί των τιμών ή επί του ανταγωνισμού.

120 Όσον αφορά τη σχέση μεταξύ τιμών-στόχων και επιτυγχανομένων τιμών, διατείνεται ότι υπάρχει μεγάλη διάσταση μεταξύ των τιμών-στόχων και των τιμών που επιτύγχανε η ίδια· αυτό καταδεικνύεται ιδίως από ένα πόρισμα το οποίο κατάρτισε το ανεξάρτητο γραφείο ορκωτών λογιστών Coopers & Lybrand (στο εξής: πόρισμα Coopers & Lybrand) και από την οικονομετρική μελέτη την οποία κατάρτισε ο καθηγητής Budd. Ο τελευταίος εξηγεί, ειδικότερα, ότι η αιτιώδης σχέση είναι αντίστροφη από εκείνη την οποία καταμαρτυρεί η Επιτροπή: οι «στόχοι» επιβεβαίωναν απλώς τιμολογιακές μεταβολές που είχαν ήδη διαπιστωθεί, δεν ασκούσαν όμως επίπτωση στις

τιμολογιακές μεταβολές που επακολουθούσαν. Αναμφίβολα, η Επιτροπή αποκρούει αυτές τις εξηγήσεις, το πράττει όμως κατά τρόπο που δεν είναι ούτε ακριβής ούτε τεκμηριωμένος και προδίδει ότι δεν κατανοεί τα οικονομικά ζητήματα.

121 Κατά την προσφεύγουσα, οι τιμές συναρτώνται προς πλείστες όσες μεταβλητές· όσον αφορά ειδικότερα την υπό κρίση περίοδο, οι μεταβολές τιμών μπορούν να εξηγηθούν ικανοποιητικά, μεταξύ άλλων, από την έλλειψη ισορροπίας μεταξύ προσφοράς και ζητήσεως, τις διακυμάνσεις των τιμών των πρώτων υλών και η γενικότερη οικονομική συγκυρία, όπως δείχνει η μελέτη του καθηγητή Budd και η μαρτυρία του « chief economist » της ICI, ονόματι Freeman. Αυτό παραδέχτηκε και η Επιτροπή (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 73), η οποία όμως αντιφάσκει προς την αιτιολογική σκέψη 90 της Αποφάσεως, όπου ισχυρίζεται ότι η σύμπραξη επέφερε αισθητά αποτελέσματα.

122 Διαπιστώνει, εξ άλλου, ότι η Επιτροπή, επιλέγοντας ορισμένες « πρωτοβουλίες » που εκτείνονται σε 26 μήνες (που πρέπει να συγκριθούν με τη διάρκεια 77 μηνών της φερομένης συμπράξεως), έχει τη δυνατότητα να αγνοεί τις περιόδους κατά τις οποίες οι αποκλίσεις μεταξύ « στόχων » και επιτυγχανομένων τιμών ήσαν ακόμη εμφανέστερες.

123 Τέλος, η προσφεύγουσα αποκρούει τον καταλογισμό της περιόδου που έπεται της τελευταίας συναντήσεως, δεδομένου ότι έθεσε τέρμα στις όποιες παραβάσεις αφότου η Επιτροπή άρχισε τη διενέργεια της εξετάσεώς της.

124 Η Επιτροπή, από την πλευρά της, ισχυρίζεται ότι οι παραγωγοί προσπαθούσαν να καθορίζουν πραγματικές τιμές πωλήσεως, καθόριζαν δε όντως επιδιωκόμενες τιμές πωλήσεως, έστω και αν οι προσπάθειές τους δεν εστέφοντο πάντα από πλήρη επιτυχία.

125 Κατά την Επιτροπή, τα πρακτικά συναντήσεων (γ. αιτ. παράρτ. 17, 24, 27 έως 30, 33 και 38) δείχνουν ότι οι τιμές-στόχοι αντικατόπτριζαν συγκεκριμένες συμφωνίες τις οποίες συνήπταν οι παραγωγοί, ότι αυτοί είχαν την πρόθεση να τις εφαρμόσουν,

προσδοκούσαν δε εν γένει ότι αυτές θα εφαρμόζονταν, ασκούσαν μάλιστα προς τούτο πιέσεις στους παραγωγούς που δεν ήσαν αρκετά συνεργάσιμοι.

126 Φρονεί ότι οι τιμές-στόχοι που ετίθεντο σε εφαρμογή με τη μορφή οδηγιών απευθυνομένων στις εμπορικές υπηρεσίες συνηρτώντο προς τις τιμές-στόχους που συνεζητούντο κατά τις συναντήσεις. Η θέση ότι επρόκειτο για απλή σύμπτωση (ότι δηλαδή οι οδηγίες καθορισμού τιμών απέρρεαν από ατομικές αποφάσεις των παραγωγών) δεν είναι πιστευτή και δεν επιβεβαιώνεται από τα στοιχεία της δικογραφίας.

127 Κατά την άποψη της Επιτροπής, οι οικονομετρικές μελέτες είναι ανίσχυρες μπροστά στις έγγραφες αποδείξεις. Μπορούν απλώς να χρησιμεύσουν προς απόδειξη του ότι η παραλληλότητα των τιμών δεν οφείλεται σε συμπαιγνία, όταν δεν διατίθεται καμμία απόδειξη περί συμπαιγνίας, πράγμα όμως που δεν συμβαίνει εν προκειμένω, εφόσον διατίθενται πολυάριθμα πρακτικά συναντήσεων παραγωγών.

128 Η Επιτροπή επισημαίνει, όσον αφορά ειδικότερα την πρωτοβουλία καθορισμού τιμών Ιανουαρίου-Μαΐου 1981, ότι τα πρακτικά των συναντήσεων του Ιανουαρίου του 1981 (γ. αιτ. παράρτ. 17) αποδεικνύουν ότι, κατά τις συναντήσεις αυτές, επήλθαν συμφωνίες για τις τιμές του Φεβρουαρίου και του Μαρτίου· αναφέρεται, συγκεκριμένα, στα πρακτικά:

« It was generally agreed that a step change in prices was needed and that (...) the industry should be aiming for a minimum of DM 2.00/kg »

[« Όλοι συμφώνησαν στο ότι χρειαζόταν μια σταδιακή μεταβολή στις τιμές και ότι (...) επιδίωξη του κλάδου έπρεπε να είναι τα 2,00 DM/kgτουλάχιστον. »]

Προσθέτει ότι το έγγραφο αυτό είναι δηλωτικό τού πολύ συγκεκριμένου χαρακτήρα των αποφάσεων που λαμβάνονταν κατά τις συναντήσεις και της βουλήσεως που υπήρχε να εφαρμοστούν, την οποία επιρρωννύουν μάλιστα οι ταυτόσημες οδηγίες

καθορισμού τιμών των κατ' ιδίαν παραγωγών (παράρτημα 9 της απευθυνθείσας στην ICI ειδικής ανακοινώσεως των αιτιάσεων, στο εξής: παράρτ., αιτ. ICI· γ. αιτ. παράρτ. 19· παράρτ. C, επιστολή της 29ης Μαρτίου 1985).

129 Ομοίως, η Επιτροπή θεωρεί ότι η συμμετοχή της ICI στην πρωτοβουλία καθορισμού τιμών Ιουνίου-Ιουλίου 1982 αποδεικνύεται από τα πρακτικά των συναντήσεων της 13ης Μαΐου 1982 (γ. αιτ. παράρτ. 24) και της 9ης Ιουνίου 1982 (γ. αιτ. παράρτ. 25). Συγκεκριμένα, σύμφωνα με τα έγγραφα αυτά, η επιδιωκομένη τιμή των 2,00 DM/kg για την 1η Ιουνίου 1982 καθορίστηκε και τέθηκε σε εφαρμογή με οδηγίες καθορισμού τιμών προερχόμενες από διαφόρους παραγωγούς (παράρτ. F, επιστολή της 29ης Μαρτίου 1985).

130 Κατά την Επιτροπή, τα πρακτικά των συναντήσεων που διεξήχθησαν μεταξύ 21ης Ιουλίου 1982 και 21ης Δεκεμβρίου 1982 (γ. αιτ. παραρτ. 26 έως 34) στοιχειοθετούν τη συμμετοχή της ICI στην πρωτοβουλία καθορισμού τιμών Σεπτεμβρίου-Δεκεμβρίου 1982, η οποία περιλαμβάνει διαδοχικές τιμές-στόχους και τη θέση τους σε εφαρμογή μέσω ταυτοσήμων οδηγιών καθορισμού τιμών από τους πλείστους των παραγωγών (παράρτ. 12. αιτ. ICI· παράρτ. G, επιστολή της 29ης Μαρτίου 1985).

131 Εκθέτει ότι η συμμετοχή της ICI στην πρωτοβουλία καθορισμού τιμών Ιουλίου-Νοεμβρίου 1983 προκύπτει αφενός μεν από τα πρακτικά συναντήσεων που διεξήχθησαν στις 3 Μαΐου 1983 και την 1η Ιουνίου 1983 (γ. αιτ. παραρτ. 38 και 40), όπου αναφέρεται ότι καθορίστηκαν επιδιωκόμενες τιμές για τον Μάιο, Ιούνιο και Ιούλιο του 1983, αφετέρου δε από τις οδηγίες καθορισμού τιμών που έδωσαν, μετά τις συναντήσεις, οι περισσότεροι παραγωγοί και οι οποίες αφορούσαν το χρονικό διάστημα από τον Ιούλιο μέχρι τον Νοέμβριο του 1983 (παραρτ. Η και Ι, επιστολή της 29ης Μαρτίου 1985 και γ. αιτ. παραρτ. 42 έως 51).

132 Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι η έλλειψη αιτιώδους συναφείας μεταξύ των οδηγιών καθορισμού τιμών και των τιμών που επιτεύχθησαν στην αγορά — και αν ακόμη υποτεθεί αποδεδειγμένη — δεν ασκεί επιρροή στην παράβαση, εφόσον το άρθρο 85 της Συνθήκης ΕΟΚ απαγορεύει τις συμπράξεις που έχουν ως σκοπό τη νόθευση του ανταγωνισμού, και τούτο ασχέτως του αποτελέσματός τους. Η Επιτροπή, όμως, ισχυρίζεται ότι οι τιμές-στόχοι χρησίμευαν ως βάση για τις διαπραγματεύσεις με τους πελάτες και

ότι οι επιτυγχανόμενες τιμές ακολούθησαν μια εξέλιξη παράλληλη προς εκείνη των τιμών-στόχων. Η Επιτροπή αναγνωρίζει, όπως το έπραξε άλλωστε και με την Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 74), ότι οι τιμές-στόχοι δεν υλοποιούντο πάντα στην αγορά· παρ' όλα αυτά, η προσφεύγουσα υπερβάλλει ως προς την έκταση της αποκλίσεως μεταξύ τιμών-στόχων και επιτυγχανομένων τιμών. Διατείνεται ότι, για ν' αποδειχθεί ότι οι παραγωγοί παρέβησαν το άρθρο 85, δεν απαιτείται να αποδειχθεί ότι η παράνομη συμπεριφορά τους κατέληξε όντως στο προσδοκώμενο αποτέλεσμα.

133 Διατείνεται ότι το επιχείρημα της ICI ότι η σχέση μεταξύ τιμών-στόχων και επιτυγχανομένων τιμών συνίστατο αποκλειστικά στο ότι οι δεύτερες επηρέαζαν τις πρώτες — και όχι το αντίστροφο — είναι τεχνητό και προσκρούει στην απλή λογική. Κραυγαλέες αποδείξεις, που ανάγονται στο κρίσιμο χρονικό διάστημα, δείχνουν, αντιθέτως, ότι οι παραγωγοί χρησιμοποίησαν τις τιμές-στόχους τους για να «ωθήσουν» τις τιμές της αγοράς προς τα άνω (γ. αιτ. παραρτ. 22, 24, 31, 36, 39, καθώς και γ. αιτ. παραρτ. 26, 28, 29 και 38). Τέτοιες αποδείξεις δεν αποκρούονται με μια οικονομετρική μελέτη που πραγματοποιήθηκε εκ των υστέρων.

134 Κατά την Επιτροπή, είναι ανακριβής ο ισχυρισμός ότι όλες οι τιμολογιακές μεταβολές του πολυπροπυλενίου που σημειώθηκαν κατά το υπό κρίση χρονικό διάστημα μπορούν να εξηγηθούν ικανοποιητικά από τους παράγοντες που λειτουργούν σε μια φυσιολογική αγορά. Ο ισχυρισμός αυτός, που στηρίζεται αποκλειστικά σε θεωρητικές οικονομικές αναλύσεις, αποκρούεται από τα έγγραφα και τα πραγματικά στοιχεία.

135 Η Επιτροπή φρονεί, τέλος, ότι δικαιολογημένα καταλόγισε στην προσφεύγουσα το μετά το πέρας των συναντήσεων χρονικό διάστημα, κατά το μέτρο που τα αποτελέσματα της παραβάσεως εξακολούθησαν να παράγονται και μετά τις συναντήσεις, όπως προκύπτει από τις συμπίπτουσες οδηγίες καθορισμού τιμών των κατ' ιδίαν παραγωγών, οι οποίες αφορούσαν τον μέχρι τον Νοέμβριο του 1983 χρόνο (παράρτ. I, επιστολή της 29ης Μαρτίου 1985).

γ') Η εκτίμηση του Πρωτοδικείου

136 Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι τα πρακτικά των περιοδικών συναντήσεων των παραγωγών πολυπροπυλενίου δείχνουν ότι οι παραγωγοί που μετέσχαν στις συναντήσεις αυτές συνομολόγησαν όντως τις συμφωνίες καθορισμού τιμών που μνημονεύονται στην Απόφαση. Ειδικότερα, στα πρακτικά της συναντήσεως της 13ης Μαΐου 1982 (γ. αιτ. παράρτ. 24), αναφέρονται τα εξής:

« Everyone felt that there was a very good opportunity to get a price rise through before the holidays + after some debate settled on DM 2.00 from 1st June (UK 14th June). Individual country figures are shown in the attached table ».

[« Όλοι συμφώνησαν στην άποψη ότι υπήρχε μια πολύ καλή ευκαιρία να προωθηθεί η άνοδος των τιμών πριν από τις διακοπές και, κατόπιν συζητήσεως, κατέληξαν στα 2,00 DM από την 1η Ιουνίου (14 Ιουνίου για το Ηνωμένο Βασίλειο). Στον συνημμένο πίνακα εμφαίνονται οι αριθμοί για τις κατ' ιδίαν χώρες »].

137 Επομένως, άπαξ αποδείχθηκε επαρκώς κατά νόμον ότι η προσφεύγουσα μετέσχε στις συναντήσεις αυτές, αυτή δεν μπορεί να ισχυρίζεται ότι δεν συντάχθηκε με τις πρωτοβουλίες καθορισμού τιμών που αποφασίζονταν, οργανώνονταν και ελέγχονταν σ' αυτές, χωρίς να παρέχει ενδείξεις προς στήριξη αυτού του ισχυρισμού. Ελλείψει τέτοιων ενδείξεων, πράγματι, δεν υπάρχει κανένας λόγος να θεωρηθεί ότι η προσφεύγουσα, κατ' αντίθεση προς τους λοιπούς μετέχοντες στις συναντήσεις, δεν συντάχθηκε με αυτές τις πρωτοβουλίες.

138 Συναφώς, πρέπει να σημειωθεί ότι η προσφεύγουσα δεν αμφισβητεί ειδικά τη συμμετοχή της στη μια ή στην άλλη συγκεκριμένη πρωτοβουλία καθορισμού τιμών, αλλά υποστηρίζει ότι ουδέποτε δεσμεύτηκε να τηρήσει τις επιδιωκόμενες τιμές· επικαλείται σχετικώς, πρώτον, την εσωτερική τιμολογιακή της πολιτική, καθ' όσον οι οδηγίες καθορισμού τιμών τις οποίες έδινε δεν αντιστοιχούσαν προς τους επιδιωκόμενους στόχους που καθορίζονταν κατά τις συναντήσεις· δεύτερον, την προς τα έξω εκφραζόμενη τιμολογιακή της πολιτική, καθ' όσον οι τιμές τις οποίες εφάρμοζε στην αγορά ήσαν ανεξάρτητες τόσο προς τις επιδιωκόμενες τιμές όσο και προς τις εσωτερικές της οδηγίες καθορισμού τιμών.

139 Κανένα από τα δύο αυτά επιχειρήματα δεν μπορεί να γίνει δεκτό ως ένδειξη εις επίρρωση του ισχυρισμού της προσφεύγουσας ότι αυτή δεν συναποδέχθηκε τις συμφωνηθείσες πρωτοβουλίες τιμών.

140 Όσον αφορά το πρώτο επιχείρημα, πρέπει να παρατηρηθεί ότι οι επικρίσεις της προσφεύγουσας, που διατυπώθηκαν κατά τη διοικητική διαδικασία και εκτίθενται στο δικόγραφο της προσφυγής της, για το κατά πόσον οι δικές της οδηγίες καθορισμού τιμών ήσαν παρόμοιες και για το αν δίδονταν ταυτόχρονα με εκείνες των άλλων παραγωγών και με τις επιδιωκόμενες τιμές που καθορίζονταν κατά τις συναντήσεις των ετών 1982 και 1983, έχουν εν μέρει ληφθεί υπόψη στην Απόφαση. Πράγματι, στους πίνακες 7 της Αποφάσεως, καταγράφονται τόσο οι συγκλίσεις όσο και οι αποκλίσεις μεταξύ των οδηγιών καθορισμού τιμών της προσφεύγουσας και των άλλων παραγωγών ή των επιδιωκομένων τιμών που καθορίζοντο κατά τις συναντήσεις. Κατά συνέπεια, η Επιτροπή περιέγραψε ορθώς την κατάσταση της προσφεύγουσας. Συναφώς, πρέπει να προστεθεί ότι η επιλογή στην οποία προέβη η Επιτροπή μεταξύ των διαφόρων οδηγιών καθορισμού τιμών δεν αλλοίωσε την πραγματική της εικόνα, αλλά συνδέεται άρρηκτα με τη συνολική εικόνα η οποία εμφανίζεται στους συνημμένους στην Απόφαση πίνακες.

141 Όσον αφορά την επιλογή των περιόδων στις οποίες αναφέρεται η ανάλυση των οδηγιών καθορισμού τιμών των κατ' ιδίαν παραγωγών, έχει σημασία να σημειωθεί ότι αυτή δεν υπαγορεύτηκε από προκαταλήψεις, αλλ' από αποδεικτικά στοιχεία τα οποία διέθετε η Επιτροπή, όπως ήταν η ταυτόχρονη ύπαρξη πρακτικών συναντήσεων που παρέθεταν επιδιωκόμενες τιμές και οδηγίες καθορισμού τιμών τις οποίες έδιναν οι κατ' ιδίαν παραγωγοί.

142 Όσο για τις συνέπειες τις οποίες επιχειρεί να αντλήσει η προσφεύγουσα από το γεγονός ότι οι οδηγίες της για τον καθορισμό τιμών για το 1982 και το 1983 εν μέρει δεν ήσαν ταυτόχρονες προς τις άλλες, το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι, στην προκειμένη περίπτωση, ούτε το χρονικό διάστημα που μεσολάβησε μεταξύ των οδηγιών καθορισμού τιμών, αφενός, και μεταξύ αυτών και των συναντήσεων κατά τις οποίες καθορίστηκε η επιδιωκόμενη τιμή, αφετέρου, είναι τέτοιο που να εξουδετερώνει τα αποδεικτικά στοιχεία τα οποία προέβαλε η Επιτροπή. Συγκεκριμένα, το χρονικό αυτό διάστημα δεν δικαιολογεί την εκδοχή ότι η προσφεύγουσα έδινε τις οδηγίες της για τις τιμές αφού προέβαινε σε αυτόνομη εκτίμηση της αγοράς, εφόσον κατά τις συναντήσεις αυτή είχε μάθει σε ποιες τιμές απέβλεπαν οι ανταγωνιστές της. Πρέπει να σημειωθεί, περαιτέρω, ότι οι οδηγίες καθορισμού τιμών της προσφεύγουσας δίνονταν, όλες σχεδόν, εντός πενθημέρου μετά τη συνάντηση κατά την οποία, όπως ισχυρίζεται η Επιτροπή, καθοριζόταν μια επιδιωκόμενη τιμή [έστω και αν αυτό δεν ισχύει στην περίπτωση της οδηγίας καθορισμού τιμών που δόθηκε, για τον Νοέμβριο του 1983, στις 27 Σεπτεμβρίου του ίδιου έτους (βλ. Απόφαση, πίνακα 7N)].

143 Όσον αφορά, εξ άλλου, την πρωτοβουλία καθορισμού τιμών Ιουνίου-Ιουλίου 1982, το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι — αντιθέτως προς ό,τι ισχυρίζεται η προσφεύγουσα — είναι ανακριβές το ότι δύο παραγωγοί (η BASF και η DSM) έδωσαν στα γραφεία πωλήσεών τους την οδηγία να ανεβάσουν την τιμή της raffia στα 2,00 DM/kg από της 1ης του ερχομένου Ιουνίου, στις 3 Μαΐου 1982, ήτοι πριν από τη συνάντηση της 13ης Μαΐου 1982, κατά την οποία καθορίστηκε η τιμή αυτή. Πράγματι, καίτοι είναι αλήθεια ότι η BASF έδωσε, στις 3 Μαΐου 1982, στο γραφείο πωλήσεών της στο Ηνωμένο Βασίλειο την οδηγία να εφαρμόσει, από τα μέσα Ιουνίου 1982, κάποιες τιμές εκφραζόμενες σε UK£ για τη raffia, το ομοπολυμερές και το συμπολυμερές (παράρτ. BASF F1, επιστολή της 29ης Μαρτίου 1985), τιμές που προκύπτει ότι συνομολογήθηκαν κατά τη συνάντηση της 13ης Μαΐου 1982, για να εφαρμοστούν από τα μέσα Ιουνίου 1982 (γ. αιτ. παράρτ. 24), τις οδηγίες της για τον καθορισμό τιμών, εκφραζόμενες σε DM, FF και LIT, τις έδωσε η BASF στα γραφεία της στη Γερμανία, στη Γαλλία και την Ιταλία μόλις στις 19 Μαΐου 1982 (παράρτ. BASF F2, επιστολή της 29ης Μαρτίου 1985). Οι οδηγίες αυτές όριζαν 2,00 DM/kg για τη raffia και ουσιαστικά συνέπιπταν με τις τιμές-στόχους που είχαν καθοριστεί κατά τη συνάντηση της 13ης Μαΐου 1982, όπως προκύπτει από τον πίνακα 7Η της Αποφάσεως. Όσον αφορά την DSM, αρκεί να επισημανθεί ότι, κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, ο παραγωγός αυτός απάντησε σε ερώτηση του Πρωτοδικείου ότι δεν υπήρχαν από πλευράς του οδηγίες καθορισμού τιμών της 3ης Μαΐου 1982, παρά τον περί του αντιθέτου ισχυρισμό που περιεχόταν μεν στην επιστολή της Επιτροπής της 29ης Μαρτίου 1985, όχι όμως και στην Απόφαση, και ότι ούτε η προσφεύγουσα ούτε η Επιτροπή δεν αντέκρουσαν αυτήν την απάντηση της DSM. Γι' αυτό, η Απόφαση διαπιστώνει απλώς ότι δεν διατίθενται οδηγίες καθορισμού τιμών της DSM για τον Ιούνιο του 1982 (αιτιολογική σκέψη 39, τρίτο εδάφιο, και πίνακας 7Η). Κατά συνέπεια, η επιχειρηματολογία της προσφεύγουσας ουδόλως αναιρεί τη διαπίστωση της Επιτροπής ότι οι τιμές-στόχοι που καθορίστηκαν κατά τη συνάντηση της 13ης Μαΐου 1983 τέθηκαν σε εφαρμογή από τους παραγωγούς μέσω των οδηγιών καθορισμού τιμών που μνημονεύονται στην αιτιολογική σκέψη 39, δεύτερο εδάφιο, και στον πίνακα 7Η της Αποφάσεως.

144 Πρέπει ακόμη να παρατηρηθεί ότι, όπως αναγκάστηκε να παραδεχθεί κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση η προσφεύγουσα, είναι ανακριβές το ότι πέντε παραγωγοί είχαν δώσει, τον Μάιο του 1983, οδηγίες καθορισμού τιμών πριν από τη συνάντηση κατά την οποία, όπως ισχυρίζεται η Επιτροπή, καθορίστηκε η επιδιωκομένη τιμή την οποία είχαν την πρόθεση να θέσουν σε εφαρμογή. Όπως προκύπτει, ειδικότερα, από τις αιτιολογικές σκέψεις 47 και 49 της Αποφάσεως, η διαδικασία καθορισμού τιμής-στόχου για τον Ιούλιο του 1983 εξελίχθηκε κατά τις συναντήσεις της 3ης Μαΐου, της 20ής Μαΐου και της 1ης Ιουνίου 1983 — πράγμα που επιβεβαιώνεται από τα πρακτικά της πρώτης και της τρίτης από τις συναντήσεις αυτές (γ. αιτ. παραρτ. 38 και 40) — και όχι μόνο κατά τη συνάντηση της 1ης Ιουνίου 1983, όπως ισχυρίστηκε η προσφεύγουσα με τα υπομνήματα τα οποία κατέθεσε ενώπιον του Πρωτοδικείου. Έτσι, οι οδηγίες καθορισμού τιμών της Monte (17 Μαΐου), της ICI (23 Μαΐου), της DSM (25 Μαΐου), της BASF (27 Μαΐου), και της Hoechst (30 Μαΐου), δόθηκαν όλες έπειτα από μια από τις σχετικές συναντήσεις.

145 Όσον αφορά την ανομοιομορφία των οδηγιών καθορισμού τιμών τις οποίες έδιναν οι κατ' ιδίαν παραγωγοί, πρέπει να επισημανθεί ότι — αντιθέτως προς ό,τι ισχυρίζεται η προσφεύγουσα — η Επιτροπή έλαβε κάλλιστα υπόψη, στον πίνακα 7Η της Αποφάσεως, το ότι οι οδηγίες της Hercules για την 1η Ιουνίου 1982 απέκλιναν και ότι δεν περιέλαβε ούτε στον πίνακα ούτε στην αιτιολογική σκέψη 39, δεύτερο εδάφιο, της Αποφάσεως καμμία οδηγία καθορισμού τιμών της DSM, πράγμα μάλιστα το οποίο επισημαίνει ρητώς στο τρίτο εδάφιο της αιτιολογικής σκέψεως 39. Όσον αφορά την οδηγία καθορισμού τιμών της Shell για το συμπολυμερές, πρέπει να επισημανθεί ότι η Επιτροπή διόρθωσε, στον πίνακα 7Κ της Αποφάσεως, το σφάλμα το οποίο είχε διαπράξει στην επιστολή της 29ης Μαρτίου 1985.

146 Ορθώς επίσης η Επιτροπή δεν έλαβε υπόψη το γεγονός ότι ορισμένες επιχειρήσεις, όπως η προσφεύγουσα, η Shell ή η Hoechst, ενίοτε διόρθωναν τις οδηγίες καθορισμού τιμών τις οποίες είχαν δώσει μετά από κάποια συνάντηση, ορθώς, διότι οι διορθώσεις αυτές δείχνουν απλώς ότι, όταν μια πρωτοβουλία καθορισμού τιμών κατέληγε σε αποτυχία, οι παραγωγοί το ελάμβαναν υπόψη και προσάρμοζαν αναλόγως τις τιμές τους. Το στοιχείο αυτό ελήφθη υπόψη στην Απόφαση, κατά το μέτρο που αυτή πολλάκις διαπιστώνει την αποτυχία των πρωτοβουλιών καθορισμού τιμών.

147 Όσον αφορά το γεγονός ότι η Επιτροπή λαμβάνει, στην ανάλυσή της για τις οδηγίες καθορισμού τιμών, άλλοτε μεν τις τιμές καταλόγου, άλλοτε δε τις ελάχιστες τιμές, πρέπει να επισημανθεί ότι αυτό εξηγείται από το ότι η Επιτροπή έλαβε υπόψη τους διαφορετικούς βαθμούς ελαστικότητας των συστημάτων καθορισμού των τιμών των διαφόρων παραγωγών, οι οποίοι δεν αντιλαμβάνονταν όλοι με τον ίδιο τρόπο τη λειτουργία των τιμών καταλόγου και των ελαχίστων τιμών· ήταν αναγκασμένη, επομένως, η Επιτροπή να αναχθεί, για κάθε παραγωγό, στην τιμή που αυτός χρησιμοποιούσε ως βάση για τη διαπραγμάτευση των τιμών με τους πελάτες του, όπως και αν χαρακτηριζόταν αυτή η τιμή.

148 Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι το γεγονός ότι η προσφεύγουσα μερικώς μόνον έθεσε σε εφαρμογή τις συνομολογούμενες πρωτοβουλίες καθορισμού τιμών δεν αναιρεί το ότι τις είχε συναποδεχθεί κατά τις συναντήσεις, όταν μάλιστα από τα πρακτικά αυτών συναντήσεων δεν προκύπτει καμμία διάσταση απόψεων μεταξύ της προσφεύγουσας και όσων άλλων συμμετείχαν στις συναντήσεις όσον αφορά τις εν λόγω πρωτοβουλίες.

149 Πρέπει, εξ άλλου, να σημειωθεί ότι η προσφεύγουσα δεν μπορεί να ισχυρίζεται ότι οι οδηγίες της για τον καθορισμό τιμών είχαν αμιγώς εσωτερικό χαρακτήρα, διότι ναι μεν αυτές είναι αμιγώς εσωτερικές καθ' όσον απευθύνονται από την κεντρική έδρα προς τα γραφεία πωλήσεων, εστέλλοντο όμως με σκοπό να εκτελεσθούν και, άρα, να παραγάγουν άμεσα ή έμμεσα εξωτερικά αποτελέσματα, χάνοντας έτσι τον εσωτερικό τους χαρακτήρα.

150 Όσον αφορά το δεύτερο επιχείρημα, κατά το μέτρο που αναφέρεται στην εξωτερική τιμολογιακή πολιτική της ICI — δηλαδή τις τιμές τις οποίες εφάρμοζε στην αγορά —, πρέπει να σημειωθεί ότι η Απόφαση ουδόλως βεβαιώνει ότι η προσφεύγουσα εφάρμοζε τιμές που αντιστοιχούσαν πάντα προς τις επιδιωκόμενες τιμές που συνομολογούνταν κατά τις συναντήσεις· αυτό σημαίνει ότι ούτε η προσβαλλόμενη πράξη στηρίζεται στη διαπίστωση ότι η προσφεύγουσα έθετε τα αποτελέσματα των συναντήσεων σε εφαρμογή, για να αποδείξει τη συμμετοχή της στον καθορισμό αυτών των επιδιωκομένων τιμών. Η ενδεχόμενη διάσταση μεταξύ των τιμών που πράγματι επιτύγχανε η προσφεύγουσα στην αγορά και των επιδιωκομένων τιμών που καθορίζονταν κατά τις συναντήσεις, και αν ακόμη ήταν αποδεδειγμένη, δεν είναι στοιχείο ικανό να αναιρέσει τη συμμετοχή της προσφεύγουσας στον καθορισμό επιδιωκομένων τιμών κατά τις συναντήσεις, αλλά θα μπορούσε, το πολύ, να αποδείξει ότι η προσφεύγουσα δεν έθετε το αποτελέσμα αυτών των συναντήσεων σε εφαρμογή.

151 Κατά συνέπεια, η προσφεύγουσα δεν μπορεί, εν προκειμένω, να επικαλεστεί την τιμολογιακή της πολιτική, είτε την εσωτερική είτε την εξωτερική, για να αποδείξει ότι δεν συναποδέχθηκε τις πρωτοβουλίες καθορισμού τιμών που αποφασίζονταν, οργανώνονταν και ελέγχονταν κατά τις συναντήσεις στις οποίες μετείχε.

152 Πρέπει να προστεθεί ότι καλώς η Επιτροπή συνήγαγε από την απάντηση της ICI στην αίτηση παροχής πληροφοριών (γ. αιτ. παράρτ. 8), όπου αναφέρεται ότι:

« " Target prices " for the basic grade of each principal category of polypropylene as proposed by producers from time to time since 1 January 1979 are set forth in Schedule (...) »

[« Οι κατά καιρούς προταθείσες από τους παραγωγούς "τιμές-στόχοι", από την 1η Ιανουαρίου 1979 και εντεύθεν, για τη βασική ποιότητα καθεμιάς από τις βασικές κατηγορίες πολυπροπυλενίου εκτίθενται στο παράρτημα (...) »],

ότι οι πρωτοβουλίες αυτές εντάσσονταν σε σύστημα καθορισμού επιδιωκομένων τιμών.

153 Το Πρωτοδικείο, τέλος, διαπιστώνει ότι, ναι μεν η τελευταία συνάντηση παραγωγών για την οποία προσκόμισε αποδείξεις η Επιτροπή είναι η της 29ης Σεπτεμβρίου 1983, παραμένει όμως γεγονός ότι διάφοροι παραγωγοί (η BASF, η Hercules, η Hoechst, η Hüls, η ICI, η Linz, η Monte, η Solvay και η Saga) έστειλαν, μεταξύ 20 Σεπτεμβρίου και 25 Οκτωβρίου 1983, ταυτόσημες οδηγίες τιμών (παράρτ. I, επιστολή της 29ης Μαρτίου 1985) που προορίζονταν να τεθούν σε ισχύ την 1η του ερχομένου Νοεμβρίου· επομένως, ευλόγως έκρινε η Επιτροπή ότι οι συναντήσεις παραγωγών εξακολούθησαν να παράγουν τα αποτελέσματά τους μέχρι τον Νοέμβριο του 1983.

154 Περαιτέρω, πρέπει να παρατηρηθεί ότι, για να θεμελιώσει τις προεκτεθείσες διαπιστώσεις των πραγματικών περιστατικών, η Επιτροπή δεν χρειαζόταν να καταφύγει σε έγγραφα τα οποία δεν είχε μνημονεύσει στις ανακοινώσεις των αιτιάσεων ή τα οποία δεν είχε κοινοποιήσει στην προσφεύγουσα.

155 Από τα προεκτεθέντα προκύπτει ότι η Επιτροπή απέδειξε επαρκώς κατά νόμον ότι η προσφεύγουσα συγκαταλεγόταν μεταξύ των παραγωγών πολυπροπυλενίου μεταξύ των οποίων επήλθε σύμπτωση βουλήσεων σχετικά με τις πρωτοβουλίες καθορισμού τιμών που μνημονεύονται στην Απόφαση και ότι οι πρωτοβουλίες αυτές εντάσσονταν στο πλαίσιο συστήματος.

Δ' — Τα μέτρα που αποσκοπούσαν στη διευκόλυνση της εφαρμογής των πρωτοβουλιών καθορισμού τιμών

α') Η προσβαλλόμενη πράξη

156 Η Απόφαση (άρθρο 1, στοιχείο γ', και αιτιολογική σκέψη 27· βλ. επίσης αιτιολογική σκέψη 42) προσάπτει στην προσφεύγουσα ότι συνομολόγησε με τους λοιπούς παραγωγούς διάφορα μέτρα για τη διευκόλυνση της εφαρμογής των τιμών-στόχων· τέτοια μέτρα ήσαν οι προσωρινοί περιορισμοί της παραγωγής, οι ανταλλαγές λεπτομερών πληροφοριών σχετικά με τις παραδόσεις, η πραγματοποίηση τοπικών συναντήσεων, από τον Σεπτέμβριο δε του 1982, ένα σύστημα «account management» («λογιστικής διαχειρίσεως») που αποσκοπούσε στην εφαρμογή των αυξήσεων των τιμών στους κατ' ιδίαν πελάτες.

157 Όσον αφορά το σύστημα του «account management», του οποίου η πιο πρόσφατη και εξελιγμένη μορφή, που ανάγεται στον Δεκέμβριο του 1982, είναι γνωστή ως «account leadership», η προσφεύγουσα, όπως και κάθε παραγωγός, ορίστηκε συντονιστής ή «leader» ενός τουλάχιστον μεγάλου πελάτη, του οποίου ανέλαβε να συντονίζει, με μυστικότητα, τις σχέσεις με τους προμηθευτές του. Κατ' εφαρμογήν του συστήματος αυτού, εντοπίστηκαν πελάτες στο Βέλγιο, την Ιταλία, τη Γερμανία και το Ηνωμένο Βασίλειο, ορίστηκε δε ένας «συντονιστής» για καθένα τους. Τον Δεκέμβριο του 1982, προτάθηκε μια πιο γενικευμένη εκδοχή του συστήματος αυτού και προβλέφθηκε ο ορισμός ενός «οδηγού» («leader»), ο οποίος θα αναλάμβανε να προσανατολίζει, να διαπραγματεύεται και να οργανώνει τις τιμολογιακές μεταβολές. Οι λοιποί παραγωγοί που είχαν τακτικές δοσοληψίες με τους πελάτες ήσαν γνωστοί ως «contenders» («ανταγωνιστές») και συνεργάζονταν με τον «account leader», όταν απηύθυναν προσφορά σε συγκεκριμένο πελάτη. Χάριν «προστασίας» του «account leader» και των «contenders», κάθε άλλος παραγωγός στον οποίο απευθυνόταν ο πελάτης έπρεπε να κάνει προσφορά σε τιμές υψηλότερες από τον επιθυμητό στόχο. Παρά τους ισχυρισμούς της ICI ότι το σχέδιο αυτό κατέρρευσε ύστερα από λίγους μόνο μήνες μερικής και αναποτελεσματικής εφαρμογής, η Απόφαση βεβαιώνει ότι τα πλήρη πρακτικά της συναντήσεως της 3ης Μαΐου 1983 ανέφεραν ότι εξετάστηκε τότε λεπτομερώς η περίπτωση διαφόρων πελατών, όπως και οι προσφορές τιμών που είχαν γίνει ή επρόκειτο να γίνουν από κάθε παραγωγό στους πελάτες αυτούς και οι παραδοθείσες ή παραγγελθείσες ποσότητες.

158 Η Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 20) αιτιάται ακόμη την ICI ότι παρέστη σε τοπικές συναντήσεις, οι οποίες ήσαν αφιερωμένες στη θέση σε εφαρμογή, σε τοπικό επίπεδο, των μέτρων που είχαν συμφωνηθεί κατά τις κεντρικές συναντήσεις.

β') Τα επιχειρήματα των διαδίκων

159 Η προσφεύγουσα τονίζει ότι η αύξηση των εξαγωγών προς υπερπόντιες αγορές δεν είναι αποτέλεσμα συμπαιγνίας για την εκτροπή του εφοδιασμού προς τις αγορές αυτές, συμπαιγνία για την ύπαρξη της οποίας η Επιτροπή δεν προσκομίζει άλλωστε κανένα αποδεικτικό στοιχείο, αλλά συνέπεια της ανάγκης των παραγωγών να εντείνουν την εκμετάλλευση του παραγωγικού τους δυναμικού. Μια τέτοια λύση θα ήταν άλλωστε εντελώς απραγματοποίητη, ιδίως λόγω του χρόνου που θα απαιτούσε η υλοποίησή της. Περαιτέρω, η προσφεύγουσα επισημαίνει ότι δεν μπόρεσε να αμυνθεί κατά της αιτιάσεως αυτής, η οποία δεν περιέχεται στην ανακοίνωση των αιτιάσεων.

160 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι ναι μεν οι παραγωγοί συζήτησαν, κατά τη συνάντηση της 21ης Ιουλίου 1982, για τα αποθέματα (γ. αιτ. παράρτ. 26), η συμπεριφορά της όμως ήταν ανεξάρτητη, καθ' όσον τα αποθεματά της παρέμειναν υψηλά χωρίς να μειώσει την παραγωγή της για να τα ελαττώσει. Εξ άλλου, εκθέτει ότι οι ανταλλαγές πληροφοριών επί των εφαρμοζομένων τιμών (γ. αιτ. παραρτ. 27 έως 33) ήσαν εντελώς ανώνυμες, εφόσον γίνονταν μέσω του συστήματος Fides.

161 Η προσφεύγουσα διατείνεται ότι, στην αρχή, το σύστημα « account leadership », ήταν πολύ ατελές και δεν τέθηκε σε εφαρμογή. Προς απόδειξη αυτού επικαλείται το γεγονός ότι τα πρακτικά της συναντήσεως της 2ας Δεκεμβρίου 1982 (γ. αιτ. παράρτ. 33) αναφέρουν ότι προτάθηκε η ιδέα της λογιστικής διαχειρίσεως. Το έγγραφο αυτό αποδεικνύει, περαιτέρω, ότι το σύστημα « account leadership » δεν συμφωνήθηκε τον Σεπτέμβριο του 1982.

162 Η προσφεύγουσα αναγνωρίζει, ωστόσο, ότι η μόνη απόπειρα εφαρμογής του προταθέντος συστήματος εκδηλώθηκε κατά τη συνάντηση του Μαρτίου του 1983 (γ. αιτ. παράρτ. 37), υποστηρίζει όμως ότι, όπως προκύπτει σαφώς από τα πρακτικά της συναντήσεως αυτής, η θέση σε εφαρμογή δεν προχώρησε πέρα από το στάδιο της

ανταλλαγής πληροφοριών. Η ICI συμπεραίνει ότι απόπειρες ασφαλώς έγιναν, αλλ' ότι δεν μπορούσαν να ασκήσουν καμμία επίδραση στις επιτευχθείσες τιμές, όπως δείχνει το πόρισμα Coopers & Lybrand.

163 Αναγνωρίζει επίσης ότι συμμετέσχε σε πολυάριθμες τοπικές συναντήσεις, φρονεί όμως ότι αυτές δεν είχαν το περιεχόμενο που τους αποδίδει η Επιτροπή.

164 Η Επιτροπή, από την πλευρά της, φρονεί ότι τα πρακτικά της συναντήσεως της 26ης και 27ης Σεπτεμβρίου 1979 (γ. αιτ. παράρτ. 12) αποδεικνύουν ότι οι παραγωγοί απεπειράθηκαν να εκτρέψουν τον εφοδιασμό πολυπροπυλενίου προς υπερπόντιες αγορές, για να στηρίξουν τις τιμές. Το ίδιο αποδεικνύουν και τα πρακτικά των συναντήσεων της 13ης Μαΐου και της 21ης Σεπτεμβρίου 1982 (γ. αιτ. παραρτ. 24 και 30), όπως επισημάνθηκε στην αιτιολογική σκέψη 79 της ανακοινώσεως των αιτιάσεων.

165 Ισχυρίζεται ότι, όπως προκύπτει από τα πρακτικά των συναντήσεων του Μαΐου και του Αυγούστου 1982 (γ. αιτ. παραρτ. 24 και 26 έως 28), η ICI συνέβαλε στις προσπάθειες που κατέβαλαν οι παραγωγοί για να προκαλέσουν στρεβλώσεις στα ρεύματα των διακρατικών συναλλαγών, και ιδίως για να εξουδετερώσουν το αποτέλεσμα του συστήματος καθηλώσεως των τιμών στη Γαλλία (γ. αιτ. παραρτ. 27 και 28)· προκύπτει επίσης ότι έλαβε μέρος στις ανταλλαγές πληροφοριών για τις μονομερείς μειώσεις παραγωγής και για τα αποθέματα (γ. αιτ. παραρτ. 24, 26 και 27).

166 Η Επιτροπή εκθέτει ότι τα πρακτικά της συναντήσεως της 2ας Σεπτεμβρίου 1982 (γ. αιτ. παράρτ. 29) δείχνουν ότι το σύστημα του « account leadership » σχεδιάστηκε κατά τη συνάντηση αυτή, στην οποία η ICI συμμετέσχε. Η Επιτροπή διατείνεται ότι, όπως δείχνουν τα πρακτικά, το σύστημα ήταν πληρέστατο από την αρχή, εφόσον για πολλούς πελάτες μνημονεύονταν ο « account leader », οι « contenders » και οι « interested suppliers ».

167 Προσθέτει ότι τα πρακτικά της συναντήσεως της 2ας Δεκεμβρίου 1982 (γ. αιτ. παράρτ. 33) ουδόλως διαψεύδουν ότι το σύστημα « account leadership » είχε συνομολογηθεί από τον Σεπτέμβριο, όπως ισχυρίζεται η ICI· αναφέρεται, πράγματι, σ' αυτά ότι προτάθηκε η σκέψη της λογιστικής διαχειρίσεως προς γενικότερη αποδοχή. Το έγγραφο

αυτό,που περιλαμβάνει έναν λεπτομερέστατο πίνακα πελατών και « accountleaders », αποδεικνύει ότι το σύστημα αυτό τέθηκε όντως σε εφαρμογή, καθ' όσον είναι απίθανο να κατάρτισαν οι παραγωγοί έναν τέτοιο πίνακα αν δεν είχε συμφωνηθεί ότι θα ετίθετο σε εφαρμογή.

168 Η Επιτροπή φρονεί ότι τα πρακτικά της συναντήσεως του Μαρτίου 1983 (γ. αιτ. παράρτ. 37) αποδεικνύουν, όπως και τα προηγούμενα (γ. αιτ. παραρτ. 29 και 33), τη συμμετοχή της ICI στο σύστημα του « accountleadership ».

169 Κατά την Επιτροπή, η ICI συμμετέσχε σε πολυάριθμες τοπικές συναντήσεις, όπως στη συνάντηση του Οκτωβρίου 1982, της οποίας διατίθενται πρακτικά (γ. αιτ. παράρτ. 10).

γ') Η εκτίμηση του Πρωτοδικείου

170 Το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι η αιτιολογική σκέψη 27 της Αποφάσεως πρέπει να ερμηνευθεί, σε συνδυασμό με την αιτιολογική σκέψη 26, δεύτερο εδάφιο, όχι υπό την έννοια ότι προσάπτει σε καθένα από τους παραγωγούς ότι δεσμεύτηκε ατομικώς να λάβει όλα τα μέτρα των οποίων γίνεται μνεία σ' αυτήν, αλλ' ότι προσάπτει σε καθένα από αυτούς τους παραγωγούς ότι, σε διάφορες χρονικές στιγμές κατά τη διάρκεια συναντήσεων, συναποδέχτηκαν με τους λοιπούς παραγωγούς ένα σύνολο μέτρων των οποίων γίνεται μνεία στην Απόφαση και που αποσκοπούσαν στη δημιουργία ευμενών συνθηκών για την αύξηση των τιμών, ιδίως μειώνοντας τεχνητά την προσφορά του πολυπροπυλενίου· η εκτέλεση αυτού του συνόλου μέτρων είχε επιμεριστεί, με κοινή συμφωνία των διαφόρων παραγωγών, ανάλογα με τη συγκεκριμένη θέση του καθενός.

171 Επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η προσφεύγουσα, συμμετέχοντας στις συναντήσεις κατά τις οποίες υιοθετήθηκε αυτό το σύνολο μέτρων [και ιδίως στις συναντήσεις της 13ης Μαΐου, της 2ας και της 21ης Σεπτεμβρίου 1982 (γ. αιτ. παραρτ. 24, 29, 30)], συναποδέχτηκε το σύστημα αυτό, εφόσον δεν προβάλλει καμμιά ένδειξη ικανή να αποδείξει το αντίθετο. Συναφώς, η υιοθέτηση του συστήματος του « accountleadership » προκύπτει από το ακόλουθο χωρίο των πρακτικών της συναντήσεως της 2ας Σεπτεμβρίου 1982:

« about the dangers of everyone quoting exactly DM 2.00 A.' s point was accepted but rather than go below DM 2.00 it was suggested & generally agreed that others than the major producers at individual accounts should quote a few pfs higher. Whilst customer tourism was clearly to be avoided for the next month or two it was accepted that it would be very difficult for companies to refuse to quote at all when, as was likely, customers tried to avoid paying higher prices to the regular suppliers. In such cases producers would quote but at above the minimum levels for October ».

(« σχετικά με τους κινδύνους που θα προέκυπταν αν όλοι προέτειναν ακριβώς 2.00 DM, έγινε αποδεκτή η παρατήρηση του Α.· αντί, όμως, να προτείνονται τιμές κάτω των 2.00 DM, προτάθηκε και συμφωνήθηκε από όλους ότι οι άλλοι παραγωγοί, πλην των κυρίων προμηθευτών ενός συγκεκριμένου πελάτη, οφείλουν να προτείνουν τιμές κατά μερικά pfennigs υψηλότερες. Παρόλο που οποιαδήποτε αναζήτηση νέων πελατών θεωρήθηκε σαφώς αποφευκτέα για τον επόμενο ένα ή δύο μήνες, έγινε δεκτό ότι θα ήταν εξαιρετικά δυσχερές για τις επιχειρήσεις να αρνηθούν να υποβάλουν προσφορές, όταν, όπως ήταν φυσικό, οι πελάτες προσπαθούσαν να αποφύγουν να πληρώσουν υψηλότερες τιμές στους τακτικούς προμηθευτές τους. Σε τέτοιες περιπτώσεις, οι παραγωγοί θα υπέβαλλαν μεν προσφορά, αλλά υψηλότερη των κατωτάτων τιμών που είχαν οριστεί για τον Οκτώβριο »).

Ομοίως, κατά τη συνάντηση της 21ης Σεπτεμβρίου 1982, στην οποία μετέσχε και η προσφεύγουσα, ελέχθησαν τα εξής: « In support of the move, BASF, Hercules and Hoechst said they would be taking plant off line temporarily » (« Προς στήριξη του σχεδίου, οι BASF, Hercules και Hoechst δήλωσαν ότι θα έθεταν προσωρινώς μια από τις εγκαταστάσεις τους εκτός λειτουργίας »)· ενώ, κατά τη συνάντηση της 13ης Μαΐου 1982, η Fina είπε: « Plant will be shut down for 20 days in August » (« Το εργοστάσιο θα παραμείνει κλειστό επί 20 ημέρες τον Αύγουστο »).

172 Όσον αφορά το « account leadership », το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι, όπως προκύπτει από τα πρακτικά των συναντήσεων της 2ας Σεπτεμβρίου 1982 (γ. αιτ. παράρτ. 29), της 2ας Δεκεμβρίου 1982 (γ. αιτ. παράρτ. 33) και της ανοίξεως του 1983 (γ. αιτ. παράρτ. 37), στις οποίες μετείχε η προσφεύγουσα, κατά τις συναντήσεις αυτές οι παρόντες παραγωγοί συντάχθηκαν με αυτό το σύστημα. Όσον αφορά τα πρακτικά της συναντήσεως της 2ας Δεκεμβρίου 1982, πρέπει να σημειωθεί ότι επιβεβαιώνουν το γεγονός ότι το σύστημα είχε ήδη γίνει δεκτό κατά τη συνάντηση του Σεπτεμβρίου, εφόσον αναφέρουν τα εξής: « The idea of account management was proposed for more general adoption & a list of customers/account leaders drawn up » (« Η ιδέα της διαχειρίσεως λογαριασμών προτάθηκε προς ευρύτερη αποδοχή και καταρτίστηκε ένας κατάλογος πελατών/" account leaders " »).

173 Τη θέση σε εφαρμογή αυτού του συστήματος πιστοποιούν τα πρακτικά της συναντήσεως της 3ης Μαΐου 1983 (γ. αιτ. παράρτ. 38), όπου αναφέρονται τα εξής:

« A long discussion took place on Jacob Holm who is asking for quotations for the 3rd quarter. It was agreed not to do this and to restrict offers to the end of June. April/May levels were at DKR 6.30 (DM 1.72). Hercules were definitely in and should not have been so. To protect BASF, it was agreed that CWH(üls) + ICI would quote DKR 6.75 from now to end June (DM 1.85) (...) »

[« Μακρά συζήτηση έγινε για τη Jacob Holm, η οποία ζητεί να γνωστοποιηθούν οι τιμές για το 3ο τρίμηνο. Συμφωνήθηκε να μη γίνει αυτό και να περιοριστούν οι προσφορές μέχρι τα τέλη Ιουνίου. Οι τιμές Απριλίου/Μαΐου ήσαν στις 6,30 δανικές κορώνες (DKR) (1,72 DM). Η Hercules είναι βέβαιο ότι μετείχε, ενώ δεν έπρεπε. Χάριν προστασίας της BASF, συμφωνήθηκε ότι η CWH(üls) και η ICI θα έκαναν προσφορά στις 6,75 DKRαπό τώρα μέχρι τα τέλη Ιουνίου (1,85 DM) (...) »]

Αυτή η θέση σε εφαρμογή επιβεβαιώνεται από την απάντηση της ICI στην αίτηση παροχής πληροφοριών (γ. αιτ. παράρτ. 8), η οποία αναφέρει σχετικά με τα πρακτικά αυτής της συναντήσεως:

« In the Spring of 1983 there was a partial attempt by some producers to operate the " Account Leadership " scheme (...) Since Hercules had not declared to the " Account Leader " its interest in supplying Jacob Holm, the statement was made at this meeting in relation to Jacob Holm that " Hercules were definitely in and should not have been so ". It should be made clear that this statement refers only to the Jacob Holm account and not to the Danish market. It was because of such action by Hercules and others that the " Account Leadership " scheme collapsed after at most two months of partial and ineffective operation.

The method by which Hüls and ICI should have protected BASF was by quoting a price of DKR 6.75 for the supply of raffia grade polypropylene to Jacob Holm until the end of June. »

[« Την άνοιξη του 1983, έγινε μια μερική απόπειρα από ορισμένους παραγωγούς να θέσουν σε λειτουργία το σύστημα του " Account Leadership " (...) Η δήλωση ότι " η Hercules είναι βέβαιο ότι μετείχε, ενώ δεν έπρεπε ", έγινε κατά τη συνάντηση αυτή αναφορικά με τη Jacob Holm, διότι η Hercules δεν είχε δηλώσει στον " Account Leader " ότι ενδιαφερόταν να προμηθεύσει τη Jacob Holm. Πρέπει να καταστεί σαφές ότι η δήλωση αυτή αφορά μόνο τις δοσοληψίες με τη Jacob Holm και όχι τη δανική αγορά. Λόγω δε αυτών των ενεργειών της Hercules και άλλων, το σύστημα του " Account Leadership " κατέρρευσε μετά από δύο, το πολύ, μήνες μερικής και αναποτελεσματικής εφαρμογής.

Η μέθοδος με την οποία η Hüls και η ICI έπρεπε να προστατεύσουν την BASF συνίστατο στο να προσφέρουν τιμή 6,75 DKR για την προμήθεια πολυπροπυλενίου ποιότητας raffia στην Jacob Holm μέχρι τα τέλη Ιουνίου. »]

174 Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει, περαιτέρω, ότι η προσφεύγουσα συμμετέσχε, κατά τη συνάντηση της 20ής και 21ης Ιουλίου 1982 (γ. αιτ. παράρτ. 26), σε ανταλλαγή πληροφοριών σχετικά με την κατάσταση των αποθεμάτων, η οποία κατέληξε στην ακόλουθη διαπίστωση:

« Stocks at the end of May had risen to 270 Kt + MP (Montepolimeri) estimated that they could reach 300 Kt by the end of August. This was at variance with professed statements about stock control policies where every company except Saga said stocks had to be kept down to 5-6 weeks cover + production reduced if the level looked like being exceeded. Saga said that they would be running their plant flat out + that stocks would rise to 9-9½ weeks over the holiday period »

[« Τα αποθέματα στα τέλη Μαΐου είχαν ανέλθει στους 270 kt (χιλιοτόννους), η δε MP (Montepolimeri) εκτιμούσε ότι θα έφταναν τους 300 kt μέχρι τα τέλη Αυγούστου. Η κατάσταση αυτή βρισκόταν σε διάσταση προς τις διακηρύξεις περί πολιτικής ελέγχου των αποθεμάτων, με τις οποίες όλες οι εταιρίες, πλην της Saga, είχαν πει ότι τα αποθέματα έπρεπε να κρατηθούν σε χαμηλά επίπεδα που να καλύπτουν 5 έως 6 εβδομάδες, η δε παραγωγή να μειωθεί, αν φαινόταν ότι έτεινε να ξεπεραστεί αυτό το επίπεδο. Η Saga είπε ότι θα έθετε σε ενέργεια το πλήρες παραγωγικό δυναμικό του εργοστασίου της και ότι τα αποθέματα θα ανέβαιναν ώστε να καλύπτουν 9 έως 9½ εβδομάδες κατά τη διάρκεια των διακοπών. »]

175 Τέλος, το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι η προσφεύγουσα δεν αμφισβητεί τη συμμετοχή της σε τοπικές συναντήσεις και ότι ο σκοπός των συναντήσεων αυτών πιστοποιείται, μεταξύ άλλων, από τα πρακτικά της συναντήσεως της 12ης Αυγούστου 1982 (γ. αιτ. παράρτ. 27), που δείχνουν ότι οι συναντήσεις αυτές αποσκοπούσαν στην εξασφάλιση της εφαρμογής μιας συγκεκριμένης πρωτοβουλίας καθορισμού τιμών σε τοπικό επίπεδο, και από τα πρακτικά της τοπικής συναντήσεως που διεξήχθη στο Ηνωμένο Βασίλειο στις 18 Οκτωβρίου 1982 (γ. αιτ. παράρτ. 10).

176 Από τα προεκτεθέντα προκύπτει ότι η Επιτροπή απέδειξε επαρκώς κατά νόμον ότι η προσφεύγουσα συγκαταλεγόταν μεταξύ των παραγωγών πολυπροπυλενίου μεταξύ των οποίων επήλθε σύμπτωση βουλήσεων σχετικά με τα μέτρα που αποσκοπούσαν στη διευκόλυνση της θέσεως σε εφαρμογή των πρωτοβουλιών καθορισμού τιμών που μνημονεύονται στην Απόφαση.

Ε' — Ποσότητες-στόχοι και ποσοστώσεις

α') Η προσβαλλόμενη πράξη

177 Κατά την Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 31, τρίτο εδάφιο), «είχε αναγνωρισθεί ότι ένα αυστηρό σύστημα ποσοστώσεων ήταν σημαντικό» κατά τη συνάντηση της 26ης και 27ης Σεπτεμβρίου 1979, τα πρακτικά της οποίας μνημόνευαν κάποιο σχέδιο που είχε προταθεί ή συμφωνηθεί στη Ζυρίχη για τον περιορισμό των μηνιαίων πωλήσεων στο 80 % του μέσου όρου που είχε επιτευχθεί κατά τους οκτώ πρώτους μήνες του έτους.

178 Η Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 52) επισημαίνει ακόμα ότι διάφορα σχέδια κατανομής της αγοράς είχαν ήδη εφαρμοστεί πριν από τον Αύγουστο του 1982. Μολονότι ο προβλεπόμενος συνολικός όγκος παραγγελιών είχε επιμεριστεί σε ποσοστά μεταξύ των κατ' ιδίαν παραγωγών, δεν υπήρξε, ωστόσο, κανένας εκ των προτέρων συστηματικός περιορισμός της συνολικής παραγωγής. Έτσι, οι προβλέψεις για το σύνολο της αγοράς αναθεωρούνταν περιοδικά, οι δε πωλήσεις του κάθε παραγωγού, εκφρασμένες σε τόννους, αναπροσαρμόζονταν, ώστε να ανταποκρίνονται προς το ποσοστό που του είχε επιτραπεί.

179 Για το 1979 καθορίστηκαν στόχοι ως προς τον όγκο (εκφραζόμενοι σε τόννους)· οι στόχοι αυτοί στηρίζονταν, εν μέρει τουλάχιστον, στις πωλήσεις που είχαν πραγματοποιηθεί κατά τα τρία προηγούμενα έτη. Πίνακες που ανευρέθηκαν στην ICI ανέφεραν τον «αναπροσαρμοσμένο στόχο» ανά παραγωγό για το 1979, συγκρινόμενο προς την ποσότητα που είχε πράγματι πωληθεί κατά την περίοδο εκείνη στη Δυτική Ευρώπη (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 54).

180 Στα τέλη Φεβρουαρίου του 1980, οι παραγωγοί συνομολόγησαν στόχους ως προς τον όγκο πωλήσεων για το 1980, εκφρασμένους και πάλι σε τόννους, με βάση το ετήσιο σύνολο της αγοράς, που είχε εκτιμηθεί σε 1 390 000 τόννους. Κατά την Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 55), πίνακες που περιέχουν τους «συμφωνηθέντες στόχους» για κάθε παραγωγό για το 1980 βρέθηκαν στην ATO και στην ICI. Επειδή η πρώτη αυτή πρόβλεψη για το σύνολο της αγοράς αποδείχτηκε υπερβολικά αισιόδοξη, χρειάστηκε να αναθεωρηθούν προς τα κάτω οι ποσοστώσεις των κατ' ιδίαν παραγωγών, έτσι ώστε να αντιστοιχούν σε μια συνολική κατανάλωση για το εν λόγω έτος 1 200 000 τόννων μόνο. Αν εξαιρεθούν η ICI και η DSM, οι πωλήσεις που πραγματοποίησαν οι διάφοροι παραγωγοί αντιστοιχούσαν, σε γενικές γραμμές, προς τον στόχο τους.

181 Κατά την Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 56), η κατανομή της αγοράς για το 1981 αποτέλεσε αντικείμενο μακρών και πολυπλόκων διαπραγματεύσεων. Κατά τις συναντήσεις του Ιανουαρίου 1981, συμφωνήθηκε, ως προσωρινό μέτρο, ότι, για να υποβοηθηθεί η επίτευξη της πρωτοβουλίας καθορισμού των τιμών για τον Φεβρουάριο-Μάρτιο, κάθε παραγωγός θα περιόριζε τις μηνιαίες πωλήσεις του στο 1/12 του 85 % του «στόχου» για το 1980. Εν αναμονή της καταρτίσεως κάποιου μονιμοτέρου σχεδίου, κάθε παραγωγός ανακοίνωσε στη συνάντηση την ποσότητα που έλπιζε να πωλήσει κατά το 1981. Ωστόσο, το άθροισμα των επί μέρους «φιλοδοξιών» υπερέβαινε κατά πολύ την προβλεπόμενη συνολική ζήτηση. Παρά τις διάφορες συμβιβαστικές προτάσεις που προέβαλαν η Shell και η ICI, δεν επιτεύχθηκε καμμία οριστική συμφωνία επί των ποσοστώσεων για το 1981. Ως προσωρινό μέτρο, οι παραγωγοί καθόρισαν, για καθένα τους, την ίδια θεωρητική ποσόστωση που είχαν και για το προηγούμενο έτος και γνωστοποιούσαν τις πωλήσεις που πραγματοποιούσαν κάθε μήνα, κατά τη συνάντηση. Κατά συνέπεια, οι πραγματοποιηθείσες πωλήσεις ελέγχονταν συγκρινόμενες προς μια θεωρητική κατανομή της διατιθέμενης αγοράς βάσει των ποσοστώσεων του 1980 (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 57).

182 Στην Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 58) εκτίθεται ότι, για το 1982, οι παραγωγοί υπέβαλαν πολύπλοκες προτάσεις ποσοστώσεων, με τις οποίες προσπαθούσαν να συμβιβάσουν διιστάμενους παράγοντες, όπως τα παρελθόντα αποτελέσματα, τις φιλο-

δοξίες τους στην αγορά και τη διατιθέμενη παραγωγική ικανότητα. Η συνολική προς κατανομή αγορά υπολογίστηκε σε 1 450 000 τόννους. Ορισμένοι παραγωγοί υπέβαλαν λεπτομερή σχέδια για την κατανομή της αγοράς, άλλοι αρκέστηκαν στο να γνωστοποιήσουν τις ποσότητες που φιλοδοξούσαν αυτοί να πωλήσουν. Κατά τη συνάντηση της 10ης Μαρτίου 1982, η Monte και η ICI επιχείρησαν να καταλήξουν σε συμφωνία. Η Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 58, τελευταίο εδάφιο) επισημαίνει όμως ότι, όπως και το 1981, δεν επιτεύχθηκε οριστική συμφωνία και ότι, κατά το πρώτο εξάμηνο του έτους, οι μηνιαίες πωλήσεις κάθε παραγωγού ανακοινώνονταν κατά τις συναντήσεις και συγκρίνονταν προς το ποσοστό που είχε καταγραφεί κατά το προηγούμενο έτος. Σύμφωνα με την Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 59), κατά τη συνάντηση του Αυγούστου του 1982, συνεχίστηκαν οι συνομιλίες με σκοπό την επίτευξη συμφωνίας επί των ποσοστώσεων για το 1983, η δε ICI πραγματοποίησε, με καθέναν από τους παραγωγούς, διμερείς συζητήσεις σχετικά με το νέο σύστημα. Εν αναμονή, όμως, της εισαγωγής ενός τέτοιου συστήματος ποσοστώσεων, οι παραγωγοί εκλήθησαν να περιορίσουν τις μηνιαίες πωλήσεις τους, κατά το δεύτερο εξάμηνο του 1982, στο ποσοστό του συνόλου των πωλήσεων τις οποίες είχε πραγματοποιήσει ο καθένας τους κατά το πρώτο εξάμηνο του 1982. Έτσι, το 1982, τα μερίδια της αγοράς έφτασαν σε κάποια εξισορρόπηση (την οποία η ATO χαρακτήρισε ως «οιονεί συναίνεση»), ενώ, μεταξύ των «μεγάλων», η ICI και η Shell διατηρήθηκαν στο 11 % περίπου και η Hoechst λίγο πιο κάτω (10,5 %). Η Monte, η οποία παρέμεινε ο μεγαλύτερος παραγωγός, σημείωσε ελαφρά πρόοδο και κατέλαβε το 15 % της αγοράς, έναντι 14,2 % του προηγουμένου έτους.

183 Κατά την Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 60), για το 1983, η ICI κάλεσε κάθε παραγωγό να ανακοινώσει τις δικές του φιλοδοξίες, καθώς και τις σκέψεις του σχετικά με το μερίδιο της αγοράς που θα έπρεπε να δοθεί σε καθέναν από τους λοιπούς. Έτσι, η Monte, η Anic, η ATO, η DSM, η Linz, η Saga και η Solvay, καθώς και οι παραγωγοί της Γερμανίας διά της BASF, υπέβαλαν λεπτομερείς προτάσεις. Κατόπιν τούτου, οι διάφορες αυτές προτάσεις υποβλήθηκαν σε επεξεργασία με ηλεκτρονικό υπολογιστή, για να εξαχθεί ο μέσος όρος, ο οποίος συγκρίθηκε, στη συνέχεια, με τις προσδοκίες κάθε παραγωγού. Βάσει των πράξεων αυτών, η ICI μπόρεσε να προτείνει κατευθυντήριες γραμμές για μια νέα συμφωνία-πλαίσιο για το 1983. Οι προτάσεις αυτές συζητήθηκαν στις συναντήσεις του Νοεμβρίου και του Δεκεμβρίου του 1982. Κατά τη συνάντηση της 2ας Δεκεμβρίου 1982, συζητήθηκε μια πρόταση που περιοριζόταν, αρχικά, στο πρώτο τρίμηνο του έτους. Τα πρακτικά της συναντήσεως αυτής, τα οποία συνέταξε η ICI, αναφέρουν ότι η ATO, η DSM, η Hoechst, η Hüls, η ICI, η Monte και η Solvay, καθώς και η Hercules, θεώρησαν «αποδεκτή» την ποσόστωση που τους είχε δοθεί (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 63). Οι πληροφορίες αυτές επιρρωννύονται από ένα σημείωμα, με ημερομηνία 3 Δεκεμβρίου 1982, που συνοψίζει μια τηλεφωνική συνδιάλεξη που είχε η ICI με τη Hercules.

184 Η Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 63, τρίτο εδάφιο) αναφέρει ότι ένα έγγραφο που βρέθηκε στη Shell επιβεβαιώνει την ύπαρξη συμφωνίας, εφόσον η επιχείρηση αυτή φρόντιζε να μην υπερβαίνει την ποσόστωσή της. Το ίδιο έγγραφο επιβεβαιώνει επίσης ότι, κατά το δεύτερο τρίμηνο του 1983, εξακολουθούσε να εφαρμόζεται ένα σύστημα ρυθμίσεως του όγκου, εφόσον, για να διατηρηθεί το μερίδιό της στην αγορά γύρω στο 11 % κατά το δεύτερο τρίμηνο, οι εθνικές εταιρίες πωλήσεων του ομίλου Shell έλαβαν την εντολή να μειώσουν τις πωλήσεις τους. Την ύπαρξη αυτής της συμφωνίας επιβεβαιώνουν και τα πρακτικά της συναντήσεως της 1ης Ιουνίου 1983, τα οποία, καίτοι δεν μνημονεύουν ποσοστώσεις, αναφέρουν ότι είχε μεσολαβήσει ανταλλαγή στοιχείων μεταξύ των εμπειρογνωμόνων σχετικά με τις ποσότητες που είχε πωλήσει κάθε παραγωγός κατά τον προηγούμενο μήνα, πράγμα που φαίνεται να αποτελεί ένδειξη για το ότι εφαρμοζόταν όντως σύστημα ποσοστώσεων (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 64).

β') Τα επιχειρήματα των διαδίκων

185 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι η Επιτροπή, γνωρίζοντας ότι καμμία τιμολογιακή συμφωνία δεν μπορούσε να τεθεί σε εφαρμογή χωρίς περιορισμό του όγκου των πωλήσεων, επιχείρησε ανεπιτυχώς να αποδείξει την ύπαρξη τέτοιου συστήματος ποσοστώσεων, συγχέοντας τις συμφωνίες με ανεπιτυχείς προσωρινές προτάσεις και ανταλλαγές απόψεων.

186 Επισημαίνει ότι τα επιχειρήματα της Επιτροπής ότι η ICI έθεσε σε εφαρμογή τις υποτιθέμενες συμφωνίες είναι ακόμη ασθενέστερα. Κανένα σύστημα ποσοστώσεων δεν μπορεί να εφαρμοστεί, αν δεν συμμετέχουν σ' αυτό όλοι οι παραγωγοί και δεν έχουν συνομολογηθεί οι μηχανισμοί για την εφαρμογή διορθωτικών ή ρυθμιστικών κανόνων σε περίπτωση μη τηρήσεως των προτεινομένων ποσοστώσεων. Αυτές όμως οι ουσιώδεις προϋποθέσεις δεν συνέτρεχαν εν προκειμένω, ιδίως λόγω διαστάσεως συμφερόντων μεταξύ παραγωγών. Προς απόδειξη αυτού επικαλείται ιδίως τη μελέτη του καθηγητή Budd, η οποία απέδειξε ότι οι μεταβολές των μεριδίων αγοράς δεν επηρεάστηκαν από ενδεχομένους στόχους αφορώντες τον όγκο των πωλήσεων.

187 Η προσφεύγουσα φρονεί ότι τα αποδεικτικά στοιχεία τα οποία προσκομίζει η Επιτροπή δεν αποδεικνύουν τη συμμετοχή της σε σύστημα ποσοστώσεων το 1979. Συγκε-

κριμένα, ο πίνακας που ανευρέθηκε στην κατοχή της ο τιτλοφορούμενος « Producers' Sales to West Europe » (« Πωλήσεις των παραγωγών στη Δυτική Ευρώπη », γ. αιτ. παράρτ. 55), ο οποίος περιλαμβάνει, παράλληλα προς τον όγκο πωλήσεων κάθε παραγωγού για τα έτη 1976 έως 1979, « revised targets 1979 » (« αναθεωρημένους στόχους για το 1979 »), δεν δικαιολογεί τον ισχυρισμό ότι υπήρξε σύστημα ρυθμίσεως του όγκου, εφόσον κανένα στοιχείο δεν δείχνει ότι οι εν λόγω « στόχοι » ήσαν τίποτε παραπάνω από απλές ατομικές φιλοδοξίες. Προσθέτει ότι τα έγγραφα που αποκαλύφθηκαν στην ATO δεν την αφορούν και ότι τα πρακτικά της συναντήσεως της 26ης και 27ης Σεπτεμβρίου 1979 (γ. αιτ. παράρτ. 12) αποδεικνύουν, με το κείμενό τους, ότι το 1979 δεν είχε συμφωνηθεί ακόμη κανένα σύστημα ποσοστώσεων, εφόσον ήταν υπό σκέψη να συμφωνηθεί ένα. Εξ άλλου, η προσφεύγουσα διατείνεται ότι, όπως προκύπτει σαφώς από τον πίνακα 8.1 της Αποφάσεως, οι διάφοροι παραγωγοί δεν συμμορφώθηκαν προς τους στόχους, το δε μερίδιο αγοράς της ICI το 1979 ήταν κατά 5,5 % κατώτερο των στόχων της.

88 Εκθέτει ότι, στην πραγματικότητα, το 1980 δεν συνήφθη καμμία αληθής συμφωνία και ότι, κατά συνέπεια, δεν ετίθετο ζήτημα επιτεύξεως στόχων. Φρονεί ότι υπάρχει σημαντική διάσταση μεταξύ των πραγματικών και των αναθεωρημένων αριθμητικών τιμών, όπως δείχνουν τα στοιχεία που περιέχονται στον πίνακα 8.2 της Αποφάσεως.

89 Κατά την προσφεύγουσα, η Επιτροπή αναγκάστηκε να παραδεχτεί ότι, για το 1981, δεν επετεύχθη καμμία οριστική συμφωνία ποσοστώσεων. Φρονεί ότι το χωρίο των πρακτικών των συναντήσεων του Ιανουαρίου 1981 (γ. αιτ. παράρτ. 17) το οποίο παρατίθεται στην Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 56, δεύτερο εδάφιο), αν ερμηνευθεί μέσα στην αλληλουχία του, δεν συνιστά έκφραση συμφωνίας, αλλά γενική παρότρυνση. Διατείνεται ότι, όπως προκύπτει απο τα πρακτικά των συναντήσεων του Μαΐου και του Ιουνίου (γ. αιτ. παράρτ. 64), κανένας παραγωγός δεν θεωρούσε πως ίσχυε κάποια τέτοιου είδους συμφωνία. Προσθέτει ότι, για άλλη μια φορά, από τον πίνακα 8.3 της Αποφάσεως προκύπτει ότι τα αριθμητικά στοιχεία των πωλήσεων απέκλιναν αισθητά από τους φερομένους στόχους. Φρονεί, τέλος, ότι η εκ μέρους των παραγωγών σύγκριση της εξελίξεως των μεγεθών των πωλήσεών τους προς κάποια θεωρητική κατανομή της διατιθέμενης αγοράς στηριζόμενη στις ποσοστώσεις για το 1980 σε καμμιά περίπτωση δεν μπορεί να εξομοιωθεί προς ρύθμιση του όγκου και καθαρώς θεωρητικό και ιστορικό ενδιαφέρον μπορεί μόνο να παρουσιάζει. Το στοιχείο αυτό επιρρωννύεται από το γεγονός ότι, στα πρακτικά της συναντήσεως της 20ής Αυγούστου 1982 (γ. αιτ. παράρτ. 28), γίνεται λόγος περί « θεωρητικής ποσοστώσεως » και όχι περί αληθούς ποσοστώσεως.

190 Υποστηρίζει ότι, για το 1982, η Επιτροπή παραδέχεται και πάλι ότι δεν υπήρχε συμφωνία επί του επιδιωκομένου όγκου πωλήσεων ή επί ποσοστώσεων. Αναφερόμενη στα πρακτικά της συναντήσεως της 20ής Αυγούστου 1982 (γ. αιτ. παράρτ. 28), η προσφεύγουσα διατείνεται ότι, με μια βεβιασμένη ερμηνεία, η Επιτροπή συνάγει απ' αυτά ότι οι παραγωγοί καλούνται να προσπαθήσουν να περιορίσουν τις μηνιαίες πωλήσεις τους, κατά το δεύτερο εξάμηνο του 1982, στο ποσοστό της συνολικής αγοράς το οποίο είχε επιτύχει έκαστος κατά τους πρώτους έξι μήνες του 1982, καθ' όσον το κείμενο λέει ότι οι επιχειρήσεις θα έπρεπε να έχουν ως στόχο να περιορίσουν τον όγκο των πωλήσεών τους για τον Σεπτέμβριο στο μερίδιο αγοράς που είχαν καταγράψει για την περίοδο Ιανουαρίου-Ιουνίου. Προσθέτει ότι, όπως προκύπτει από τον πίνακα 8.4 της Αποφάσεως, καμμία ρύθμιση του όγκου δεν συμφωνήθηκε, ούτε εφαρμόστηκε, το 1982, τα δε μεγέθη που κατέγραψαν οι διάφορες επιχειρήσεις δεν συμφωνούσαν με τους στόχους. Διατείνεται, τέλος, ότι κακώς η Επιτροπή ισχυρίζεται, βάσει της ετησίας εκθέσεως της ΑΤΟ (γ. αιτ. παράρτ. 72), ότι, σε σύγκριση προς τα προηγούμενα έτη, τα μερίδια αγοράς των παραγωγών μεσαίου μεγέθους παραμένουν σταθερά, δεδομένου ότι ορισμένες επιχειρήσεις, όπως η Linz και η Petrofina, γνώρισαν σημαντικές εξελίξεις.

191 Για το 1983, η προσφεύγουσα διατείνεται ότι η Επιτροπή συγχέει την πρόταση προς πραγματική συμφωνία. Εκθέτει ότι η πρόταση την οποία έκανε (γ. αιτ. παράρτ. 86) κρίθηκε «αποδεκτή» από εννέα μόνον από τους δεκαέξι παραγωγούς· ορισμένες μάλιστα δηλώσεις «αποδοχής» έγιναν υπό αίρεση, όπως προκύπτει από τα πρακτικά της συναντήσεως της 2ας Δεκεμβρίου 1982 (γ. αιτ. παράρτ. 33). Συμπεραίνει ότι καθίσταται σαφές ότι δεν συνήφθη καμμία αληθής συμφωνία και ότι η πρόταση ήταν καταδικασμένη σε αποτυχία και, επομένως, δεν μπορεί να τέθηκε σε εφαρμογή. Διατείνεται, περαιτέρω, ότι οι κατευθυντήριες γραμμές, που μνημονεύονται στην αιτιολογική σκέψη 61 της Αποφάσεως, ουδέποτε συζητήθηκαν, καθ'όσον επρόκειτο για έγγραφο εσωτερικής χρήσεως, όπως δείχνουν ορισμένες παρατηρήσεις που περιέχονται στο ίδιο το σημείωμα. Η ICI εκθέτει, τέλος, ότι η ύπαρξη συμφωνίας διαψεύδεται από τη διάσταση που υπάρχει μεταξύ της εξελίξεως της πραγματικής παραγωγής και των ορισθέντων στόχων. Εν είδει συμπεράσματος, διατείνεται ότι — αντιθέτως προς την άποψη της Επιτροπής — τα μερίδια αγοράς των «τεσσάρων μεγάλων» αυξήθηκαν μεταξύ 1980 και 1982, όπως προκύπτει από τη σύγκριση δύο πινάκων τους οποίους προσκόμισε η Επιτροπή (γ. αιτ. παρατ. 61 και 87).

192 Η Επιτροπή, από την πλευρά της, διατείνεται ότι η Απόφαση παρέχει, στις αιτιολογικές σκέψεις 54 επ., μια γενική εποπτεία του συστήματος ποσοστώσεων που εφαρμόστηκε επί σειράν ετών και στο οποίο η ICI είχε στενή συμμετοχή.

193 Για το 1979, εκθέτει ότι η συμμετοχή της προσφεύγουσας σε συμφωνία ποσοστώσεων προκύπτει από έναν αχρονολόγητο πίνακα που τιτλοφορείται « Producers' Sales to West Europe » (« Πωλήσεις των παραγωγών στη Δυτική Ευρώπη ») και ανευρέθηκε στην ICI (γ. αιτ. παράρτ. 55)· ο πίνακας αυτός περιλαμβάνει, για όλους τους παραγωγούς πολυπροπυλενίου της Δυτικής Ευρώπης, τους αριθμούς πωλήσεων σε χιλιοτόννους για το 1976, το 1977 και το 1978, καθώς και αριθμούς που μνημονεύονται υπό τις περιγραφές « 1979 actual » (« πωλήσεις πραγματοποιηθείσες το 1979 ») και « revised target » (« αναθεωρημένος στόχος »). Πράγματι, τα ακριβή στοιχεία που περιέχονται στο έγγραφο αυτό είναι από εκείνα τα οποία, υπό « φυσιολογικές » συνθήκες ανταγωνισμού, δεν είναι γνωστά στους ανταγωνιστές και προϋποθέτουν, άρα, τη συμμετοχή της ICI και των άλλων παραγωγών στην κατάρτισή του.

194 Για το 1980, υποστηρίζει ότι συνήφθη συμφωνία περί ποσοστώσεων. Τον ισχυρισμό αυτόν τον στηρίζει ουσιαστικά σε ένα πίνακα, με χρονολογία 28 Φεβρουαρίου 1980, τιτλοφορούμενο « Polypropylene — Sales target 1980 (kt) » [« Πολυπροπυλένιο — Στόχος πωλήσεων για το 1980 (σε χιλιοτόννους) »], ο οποίος ανευρέθηκε στην ATO (γ. αιτ. παράρτ. 60)· στον πίνακα αυτόν παρατίθενται, για όλους τους παραγωγούς της Δυτικής Ευρώπης, τα εξής μεγέθη: « 1980 target » (« στόχος 1980 »), « opening suggestions » (« αρχικές προτάσεις »), « proposed adjustments » (« προτεινόμενες αναπροσαρμογές ») και « agreed targets 1980 » (« συμφωνηθέντες στόχοι για το 1980 »). Το έγγραφο αυτό δείχνει τον τρόπο με τον οποίο υπολογίστηκαν οι ποσοστώσεις. Την ανάλυση αυτή επιβεβαιώνουν τα πρακτικά των δύο συναντήσεων του Ιανουαρίου 1981 (γ. αιτ. παράρτ. 17), κατά τη διάρκεια των οποίων ο επιδιωκόμενος όγκος πωλήσεων συγκρίθηκε προς τις ποσότητες που πράγματι πώλησαν οι διάφοροι παραγωγοί. Η Επιτροπή τονίζει ότι σκοπός του συστήματος ποσοστώσεων ήταν η παγίωση των μεριδίων αγοράς. Γι' αυτό και οι συμφωνίες αφορούσαν τα μερίδια αγοράς, τα οποία στη συνέχεια μετατρέπονταν σε ποσότητες εκφρασμένες σε τόννους, ώστε να μπορούν να χρησιμεύσουν ως μέτρο αναφοράς· διότι, χωρίς μια τέτοια μετατροπή, δεν θα ήταν δυνατόν να διαπιστωθεί από ποιο σημείο και ύστερα κάποιος από τους μετέχοντες στη σύμπραξη θα έπρεπε να ελαττώσει τις πωλήσεις του για να συμμορφωθεί προς τις συμφωνίες. Προς τον σκοπό αυτό, ήταν απαραίτητο να προβλέπεται ο συνολικός όγκος των πωλήσεων. Για το 1980, καθότι οι αρχικές προβλέψεις αποδείχτηκαν υπεραισιόδοξες, χρειάστηκε να αναπροσαρμοστεί κατ' επανάληψη ο συνολικός όγκος των πωλήσεων που είχε αρχικά προβλεφθεί· αυτό συνεπαγόταν αναπροσαρμογή της ποσότητας που είχε οριστεί για κάθε επιχείρηση χωριστά.

195 Η Επιτροπή αναγνωρίζει ότι, για το 1981, δεν κατέστη δυνατή η επίτευξη οριστικής συμφωνίας ποσοστώσεων. Ισχυρίζεται, ωστόσο, πρώτον, ότι οι παραγωγοί μπόρεσαν, στις αρχές του 1981, να συμφωνήσουν επί ενός προσωρινού συστήματος, βάσει του οποίου οι πωλήσεις κάθε μήνα έπρεπε να περιορίζονται στο 1/12 του 85 % των στόχων που είχαν συμφωνηθεί για το 1980, όπως πιστοποιούν τα πρακτικά των συναντήσεων

του Ιανουαρίου του 1981 (γ. αιτ. παράρτ. 17). Δεύτερον, οι παραγωγοί παρακολουθούσαν αμοιβαία τις πραγματικές τους πωλήσεις σε μηνιαία βάση, όπως δείχνει, μεταξύ άλλων, ένας πίνακας με ημερομηνία 21 Δεκεμβρίου 1981, που αποκαλύφθηκε στην προσφεύγουσα και παραθέτει τις μηνιαίες πωλήσεις των κατ' ιδίαν παραγωγών το 1981 (γ. αιτ. παράρτ. 67). Τρίτον, η ICI, η Shell και η Monte συναντήθηκαν δύο φορές στις 27 Μαΐου και στις 15 Ιουνίου 1981, με σκοπό να συζητήσουν επί των προτάσεων συμφωνιών ποσοστώσεων (γ. αιτ. παράρτ. 64).

196 Για το 1982, ισχυρίζεται ότι δεν κατέστη δυνατόν να επιτευχθεί οριστική συμφωνία ποσοστώσεων, παρά τις καταβληθείσες προσπάθειες, τις οποίες προδίδουν τα διάφορα σχέδια τα οποία αποκαλύφθηκαν. Βρέθηκε, όμως, μια προσωρινή λύση, υπό τη μορφή συγκεκριμένου προσανατολισμού των πωλήσεων βάσει των μεγεθών που είχαν καταγραφεί κατά το περασμένο έτος. Η Επιτροπή αναφέρει ότι η ύπαρξη συζητήσεων σχετικών με τον καθορισμό ποσοστώσεων προκύπτει από πολυάριθμα έγγραφα. Μεταξύ των εγγράφων αυτών, πρέπει να επισημανθούν κυρίως τα πρακτικά συναντήσεων που συνετάχθησαν από την ICI, από τα οποία προκύπτει ότι ανταλλάσσονταν πληροφορίες σχετικά με τις πωλούμενες ποσότητες (γ. αιτ. παραρτ. 24 έως 26 και 31 έως 33). Πρέπει επίσης να επισημανθούν διάφορα σχέδια που αποκαλύφθηκαν στην ICI (γ. αιτ. παραρτ. 69 και 71), καθώς και μια αρκετά πλήρης πρόταση για το 1982 προερχόμενη από την ICI (γ. αιτ. παράρτ. 70). Η Επιτροπή εκθέτει ότι δύο έγγραφα (γ. αιτ. παράρτ. 32 και παράρτ. 30, αιτ. ICI) δείχνουν ότι, όποτε οι παραγωγοί επιθυμούσαν να επιτύχουν αύξηση του μεριδίου τους στην αγορά, όφειλαν να αιτιολογούν το αίτημά τους.

197 Για το 1983, η Επιτροπή φρονεί ότι κατέστη δυνατή η σύναψη συμφωνίας ποσοστώσεων. Στηρίζει τον ισχυρισμό αυτόν στα πρακτικά τηλεφωνικών συνδιαλέξεων μεταξύ της ICI και άλλων παραγωγών (γ. αιτ. παραρτ. 74 έως 84), τα οποία δείχνουν ότι η ICI κάλεσε κάθε παραγωγό να γνωστοποιήσει τις δικές του φιλοδοξίες, καθώς και τις σκέψεις του για το ποσοστό που θα έπρεπε να οριστεί στους άλλους, σε έγγραφα που αφορούν τη μηχανογραφική επεξεργασία των δεδομένων που συνελέγησαν κατ' αυτόν τον τρόπο (γ. αιτ. παράρτ. 85), καθώς και σε σχέδια τα οποία κατήρτισε η ICI (γ. αιτ. παραρτ. 86 και 87). Διάφορα πρακτικά συναντήσεων περιγράφουν την εξέλιξη των διαπραγματεύσεων που αφορούσαν μια πρόταση που περιοριζόταν στο πρώτο τρίμηνο του 1983 (γ. αιτ. παραρτ. 32 έως 34). Ένα εσωτερικό έγγραφο της Shell (γ. αιτ. παράρτ. 90) δείχνει ότι ένα τέτοιο σύστημα συμφωνήθηκε για τα δύο πρώτα τρίμηνα του 1983. Αυτό επιρρωννύεται από τα πρακτικά της συναντήσεως της 1ης Ιουνίου 1983 (γ. αιτ. παράρτ. 40), τα οποία ναι μεν δεν μνημονεύουν ποσοστώσεις, παραθέτουν όμως μια ανταλλαγή πληροφοριών σχετικών με τις ποσότητες τις οποίες είχε πωλήσει κάθε παραγωγός κατά τον προηγηθέντα μήνα.

γ') Η εκτίμηση του Πρωτοδικείου

198 Πρέπει να υπομνησθεί ότι η προσφεύγουσα μετείχε, από την αρχή και τακτικά, στις περιοδικές συναντήσεις των παραγωγών πολυπροπυλενίου, κατά τις οποίες γίνονταν συζητήσεις σχετικά με τον όγκο των πωλήσεων των διαφόρων παραγωγών και ανταλλάσσονταν σχετικώς πληροφορίες.

199 Πρέπει να επισημανθεί, πέρα από τη συμμετοχή της ICI στις συναντήσεις, ότι η επωνυμία της περιέχεται σε διαφόρους πίνακες που αποκαλύφθηκαν στην κατοχή της (γ. αιτ. παραρτ. 55 έως 61), από το περιεχόμενο των οποίων προκύπτει σαφώς ότι σκοπός τους ήταν ο ορισμός επιδιωκομένου όγκου πωλήσεων. Οι περισσότερες δε από τις προσφεύγουσες παραδέχτηκαν, απαντώντας σε γραπτή ερώτηση του Πρωτοδικείου, ότι η κατάρτιση αυτών των πινάκων θα ήταν αδύνατη βάσει των στατιστικών του συστήματος Fides. Η ICI δήλωσε, εξ άλλου, με την απάντησή της στην αίτηση παροχής πληροφοριών (γ. αιτ. παράρτ. 8), σχετικά με έναν από τους πίνακες αυτούς, ότι «the source of information for actual historic figures in this table would have been the producers themselves» («η πηγή προελεύσεως των αριθμών του πίνακα αυτού, που αντιπροσωπεύουν ήδη συντελεσθείσες πράξεις, πρέπει να ήσαν οι ίδιοι οι παραγωγοί»). Δικαιολογημένα, επομένως, έκρινε η Επιτροπή ότι το περιεχόμενο αυτών των πινάκων όσον αφορά την ICI το είχε δώσει η ίδια, στο πλαίσιο των συναντήσεων στις οποίες συμμετείχε.

200 Η ορολογία που χρησιμοποιείται στους πίνακες που αφορούν τα έτη 1979 και 1980 [όπως «revised target» («αναθεωρημένος στόχος»), «opening suggestions» («αρχικές προτάσεις»), «proposed adjustments» («προτεινόμενες αναπροσαρμογές») και «agreed targets» («συμφωνηθέντες στόχοι»)] δικαιολογούν το συμπέρασμα ότι υπήρξε όντως σύμπτωση των βουλήσεων των παραγωγών.

201 Όσον αφορά ειδικότερα το 1979, πρέπει να σημειωθεί, βάσει ολοκλήρου του κειμένου των πρακτικών της συναντήσεως της 26ης και 27ης Σεπτεμβρίου 1979 (γ. αιτ. παράρτ. 12) και βάσει του αχρονολόγητου πίνακα, ο οποίος κατασχέθηκε στην ICI (γ. αιτ. παράρτ. 55) και τιτλοφορείται «Producers' Sales to West Europe» («Πωλήσεις των παραγωγών στη Δυτική Ευρώπη»), ο οποίος περιλαμβάνει για όλους τους παραγωγούς πολυπροπυλενίου της Δυτικής Ευρώπης τους αριθμούς πωλήσεων σε χιλιοτόννους για το 1976, το 1977 και το 1978, καθώς και βάσει των αριθμών που μνημονεύονται υπό τις περιγραφές «1979 actual» («πωλήσεις πραγματοποιηθείσες το 1979»), «revised target» («αναθεωρημένος στόχος») και «79», ότι, κατά τη συνεδρίαση αυτή, αναγνωρίστηκε η ανάγκη το σύστημα ποσοστώσεων που είχε συνομολογηθεί για το

1979 να καταστεί αυστηρότερο για τους τρεις τελευταίους μήνες του έτους αυτού. Πράγματι, ο όρος « tight » (αυστηρός), σε συνδυασμό προς τον περιορισμό στο 80 % του 1/12των προβλεφθεισών ετησίων πωλήσεων, δείχνει ότι ο διακανονισμός που είχε αρχικά προβλεφθεί για το 1979 έπρεπε να καταστεί αυστηρότερος για τους τρεις αυτούς τελευταίους μήνες. Αυτή η ερμηνεία των πρακτικών επιρρωννύεται από τον προαναφερθέντα πίνακα, δεδομένου ότι αυτός περιέχει, υπό τον τίτλο « 79 », στην τελευταία στήλη δεξιά της στήλης που επιγράφεται « revised target » (« αναθεωρημένος στόχος »), αριθμούς που πρέπει να αντιστοιχούν προς τις αρχικώς καθορισθείσες ποσοστώσεις. Αυτές χρειάστηκε να αναπροσαρμοστούν επί το αυστηρότερον, διότι είχαν καθοριστεί βάσει μιας υπερβολικά αισιόδοξης εκτιμήσεως της αγοράς, πράγμα που συνέβη, εξ άλλου, και το 1980. Οι διαπιστώσεις αυτές δεν αναιρούνται από την αναφορά που περιέχεται στην αιτιολογική σκέψη 31, τρίτο εδάφιο, της Αποφάσεως σε ένα σχέδιο « που είχε προταθεί ή συμφωνηθεί στη Ζυρίχη για να περιορίζονται μηνιαίως οι πωλήσεις στο 80 % του μέσου όρου που επιτυγχάνεται κατά τους πρώτους μήνες του έτους ». Συγκεκριμένα, η αναφορά αυτή, σε συνδυασμό προς την αιτιολογική σκέψη 54 της Αποφάσεως, πρέπει να γίνει αντιληπτή υπό την έννοια ότι είχαν ήδη καθοριστεί αρχικά στόχοι για τον όγκο των πωλήσεων, για τις μηνιαίες πωλήσεις των οκτώ πρώτων μηνών του 1979.

202 Όσον αφορά το 1980, το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι ο καθορισμός στόχων για τον όγκο των πωλήσεων ολοκλήρου του έτους προκύπτει από τον πίνακα με ημερομηνία 26 Φεβρουαρίου 1980, που βρέθηκε στην ATO (γ. αιτ. παράρτ. 60) και περιέχει μια στήλη « agreed targets 1980 » (« συμφωνηθέντες στόχοι για το 1980 »), καθώς και από τα πρακτικά των συναντήσεων του Ιανουαρίου 1981 (γ. αιτ. παράρτ. 17), κατά τις οποίες παραγωγοί, μεταξύ των οποίων φέρεται και η προσφεύγουσα, συνέκριναν τις πράγματι πωληθείσες ποσότητες (« Actual kt ») προς τους καθορισθέντες στόχους (« Target kt »). Περαιτέρω, τα έγγραφα αυτά επιβεβαιώνονται και από έναν πίνακα με ημερομηνία 8 Οκτωβρίου 1980 (γ. αιτ. παράρτ. 57), όπου συγκρίνονται δύο στήλες, από τις οποίες η μία περιλαμβάνει τη « Nameplate Capacity » (« ονομαστική ικανότητα παραγωγής 1980 ») και η άλλη την « 1980 Quota » (« ποσόστωση 1980 ») για τους καθ' έκαστον παραγωγούς.

203 Όσο για τις διαφορές μεταξύ των αριθμών που περιέχονται στους πίνακες ως « ποσοστώσεις », έχει σημασία να παρατηρηθεί αφενός μεν ότι είναι μικρές, αφετέρου δε ότι απορρέουν από την αναπροσαρμογή των ποσοτήτων που αντιστοιχούσαν στα μερίδια αγοράς που είχαν οριστεί στους κατ' ιδίαν παραγωγούς. Η αναπροσαρμογή αυτή, την οποία κατέστησε αναγκαία η εξέλιξη της όλης αγοράς, πρέπει να θεωρείται φυσιολογική πράξη στο πλαίσιο ενός συστήματος ποσοστώσεων, όποτε οι συμμετέχοντες στο σύστημα αυτό κάνουν εσφαλμένη εκτίμηση της συνολικής ζητήσεως, όπως συνέβη εν προκειμένω για το 1980.

204 Όσον αφορά το 1981, το Πρωτοδικείο επισημαίνει ότι στους παραγωγούς προσάπτονται οι ακόλουθες αιτιάσεις: ότι συμμετείχαν στις διαπραγματεύσεις με σκοπό την επίτευξη συμφωνίας επί των ποσοστώσεων για το εν λόγω έτος· ότι, στο πλαίσιο αυτό, ανακοίνωσαν τις « φιλοδοξίες » τους, εν αναμονή δε της επιτεύξεως μιας τέτοιας συμφωνίας, ότι συμφώνησαν, ως προσωρινό μέτρο, να μειώσουν, κατά τον Φεβρουάριο και τον Μάρτιο του 1981, τις μηνιαίες τους πωλήσεις στο 1/12 του 85 % του « στόχου » που είχαν συμφωνήσει για το 1980· ότι δεσμεύτηκαν να τηρήσουν, κατά το υπόλοιπο διάστημα του έτους, την ίδια θεωρητική ποσόστωση με εκείνη του προηγουμένου έτους· ότι γνωστοποιούσαν, κάθε μήνα, κατά τις συναντήσεις, τις πωλήσεις τους και, τέλος, ότι έλεγχαν αν οι πωλήσεις τους ήσαν εντός των ορίων της θεωρητικής ποσοστώσεως που είχαν καθορίσει.

205 Η ύπαρξη διαπραγματεύσεων μεταξύ των παραγωγών για την καθιέρωση συστήματος ποσοστώσεων και η γνωστοποίηση των « φιλοδοξιών » τους κατά τη διάρκεια των διαπραγματεύσεων αυτών πιστοποιούνται από διάφορα αποδεικτικά στοιχεία, όπως: πίνακες που περιλαμβάνουν, για κάθε παραγωγό, τα αριθμητικά του στοιχεία « actual » και τους « targets » του για τα έτη 1979 και 1980, καθώς και τις « προσδοκίες » του για το 1981 (γ. αιτ. παραρτ. 59 και 61)· ένας πίνακας συντεταγμένος στα ιταλικά (γ. αιτ. παράρτ. 62), που περιέχει, για κάθε παραγωγό, την ποσόστωσή του για το 1980, τις προτάσεις άλλων παραγωγών για την ποσόστωση που πρέπει να του δοθεί για το 1981 και τις δικές του « φιλοδοξίες » για το 1981· τέλος, ένα εσωτερικό σημείωμα της ICI (γ. αιτ. παράρτ. 63), που περιγράφει την εξέλιξη αυτών των διαπραγματεύσεων και όπου αναφέρονται τα εξής:

« Taking the various alternatives discussed at yesterday' s meeting we would prefer to limit the volume to be shared to no more than the market is expected to reach in 1981, say 1.35 million tonnes. Although there has been no further discussion with Shell, the four majors could set the lead by accepting a reduction in their 1980 target market share of about 0.35 % provided the more ambitious smaller producers such as Solvay, Saga, DSM, Chemie Linz, Anic/SIR also tempered their demands. Provided the majors are in agreement the anomalies could probably be best handled by individual discussions at Senior level, if possible before the meeting in Zurich. »

(« Εξετάζοντας τις διάφορες εναλλακτικές λύσεις που συζητήθηκαν κατά τη χθεσινή συνάντηση, θα προτιμούσαμε να περιοριστεί ο προς κατανομήν όγκος σε κάποια τιμή που να μην υπερβαίνει τα όρια που αναμένεται να φθάσει η αγορά κατά το 1981, φερ' ειπείν 1,35 εκατομμ. τόννους. Καίτοι το ζήτημα δεν συζητήθηκε περαιτέρω με τη Shell, οι τέσσερις μεγάλοι θα μπορούσαν να δώσουν το παράδειγμα, αποδεχόμενοι μια μείωση του στόχου που είχε τεθεί ως προς το μερίδιό τους στην αγορά του 1980 κατά 0,35 % περίπου, υπό τον όρον ότι και οι πιο φιλόδοξοι από τους μικρότερους παραγω-

γούς, όπως η Solvay, η Saga, η DSM, η Chemie Linz και η Anic/SIR,θα μετριάσουν τις αξιώσεις τους. Δεδομένου ότι οι μεγάλοι είναι σύμφωνοι, τα προβλήματα θα μπορούσαν ασφαλώς να αντιμετωπιστούν αποτελεσματικότερα με κατ' ιδίαν συζητήσεις σε επίπεδο " διευθυντών ", ει δυνατόν πριν από τη συνάντηση της Ζυρίχης. »)

Το έγγραφο αυτό συνοδεύεται από μια συμβιβαστική πρόταση, με αριθμητικά στοιχεία, με την οποία συγκρίνονται τα αποτελέσματα που επέτυχε ο καθένας σε σύγκριση προς το 1980 (« % of 1980 target »).

206 Η συναποδοχή προσωρινών μέτρων συνισταμένων στη μείωση, κατά τον Φεβρουάριο και τον Μάρτιο του 1981, των μηνιαίων πωλήσεων στο 1/12 του 85 % του στόχου που είχε συμφωνηθεί το προηγούμενο έτος προκύπτει από τα πρακτικά των συναντήσεων του Ιανουαρίου 1981, όπου αναφέρεται:

« In the meantime (février-mars) monthly volume would be restricted to 1/12 of 85 % of the 1980 target with a freeze on customers. »

[« Εν τω μεταξύ (Φεβρουάριος-Μάρτιος), ο μηνιαίος όγκος πωλήσεων θα περιοριζόταν στο 1/12 του 85 % του στόχου του 1980 με " πάγωμα " ως προς τους πελάτες. »]

Η προσφεύγουσα δεν μπορεί να ισχυρίζεται ότι μια τόσο συγκεκριμένη μνεία αποτελεί γενική παρότρυνση.

207 Το γεγονός ότι οι παραγωγοί όρισαν στον εαυτό τους, για το υπόλοιπο του έτους, την ίδια θεωρητική ποσόστωση με εκείνη του προηγουμένου έτους και ότι έλεγχαν αν οι πωλήσεις ήσαν σύμφωνες με την ποσόστωση αυτή, ανταλλάσσοντας κάθε μήνα αριθμητικά στοιχεία σχετικά με τις πωλήσεις τους, αποδεικνύεται από τον συνδυασμό τριών εγγράφων. Πρόκειται, κατ' αρχάς, για έναν πίνακα με ημερομηνία 21 Δεκεμβρίου 1981 (γ. αιτ. παράρτ. 67), ο οποίος εμφανίζει, για κάθε παραγωγό, τις πωλήσεις του κλιμακωμένες κατά μήνα· στον πίνακα αυτόν, οι τρεις τελευταίες στήλες, που αφορούν τους μήνες Νοέμβριο και Δεκέμβριο, καθώς και το ετήσιο σύνολο, έχουν προστεθεί χειρογράφως. Πρόκειται, έπειτα, για έναν αχρονολόγητο πίνακα, που είναι συντεταγμένος στα ιταλικά και φέρει τον τίτλο « Scarti per società » (« Αποκλίσεις ανά εταιρία ») και ανευρέθηκε στην ICI (γ. αιτ. παράρτ. 65)· ο πίνακας αυτός συγκρίνει, για κάθε παραγωγό και για την περίοδο Ιανουαρίου-

Δεκεμβρίου 1981, τους αριθμούς των « actual » (« πραγματοποιηθεισών ») πωλήσεών του προς τους « theoretic.(al) » (« θεωρητικούς ») αριθμούς του. Τέλος, πρόκειται για έναν αχρονολόγητο πίνακα που ανευρέθηκε στην ICI (γ. αιτ. παράρτ. 68), όπου συγκρίνονται, για κάθε παραγωγό και για την περίοδο Ιανουαρίου-Νοεμβρίου 1981, τα αριθμητικά στοιχεία των πωλήσεών του και το μερίδιό του στην αγορά προς τα αντίστοιχα του 1979 και του 1980· στον πίνακα αυτόν, το υπολειπόμενο μέχρι το τέλος του έτους τμήμα καλύπτεται διά προβολής.

208 Συγκεκριμένα, ο πρώτος πίνακας δείχνει ότι οι παραγωγοί αντάλλασσαν αριθμητικά στοιχεία σχετικά με τις μηνιαίες τους πωλήσεις. Μια τέτοια ανταλλαγή πληροφοριών, τις οποίες ένας ανεξάρτητος επιχειρηματίας διαφυλάσσει αυστηρώς ως επιχειρηματικό απόρρητο, συνεκτιμώμενη με τις συγκρίσεις μεταξύ αυτών των αριθμητικών στοιχείων και των στοιχείων του 1980 — οι οποίες έγιναν στους δύο άλλους πίνακες για την ίδια χρονική περίοδο —, επιρρωννύει τα συμπεράσματα στα οποία κατέληξε η Απόφαση.

209 Η συμμετοχή της προσφεύγουσας στις διάφορες αυτές δραστηριότητες προκύπτει αφενός μεν από τη συμμετοχή της στις συναντήσεις κατά τις οποίες συντελέστηκαν οι πράξεις αυτές και ιδίως στις συναντήσεις του Ιανουαρίου 1981, αφετέρου δε από τη μνεία του ονόματός της στα διάφορα προαναφερθέντα έγγραφα. Στα έγγραφα αυτά, άλλωστε, περιλαμβάνονται αριθμητικά στοιχεία, περί των οποίων πρέπει να υπομνησθεί ότι η ICI δήλωσε, με την απάντησή της σε γραπτή ερώτηση του Πρωτοδικείου — στην οποία και άλλοι προσφεύγοντες αναφέρονται με τη δική τους απάντηση —, ότι δεν ήταν δυνατή η κατάρτισή τους βάσει των στατιστικών του συστήματος Fides.

210 Για το 1982, το Πρωτοδικείο επισημαίνει ότι στους παραγωγούς προσάπτεται ότι μετείχαν στις διαπραγματεύσεις με σκοπό να καταλήξουν σε συμφωνία επί των ποσοστώσεων για το έτος αυτό· ότι, στο πλαίσιο αυτό, γνωστοποίησαν τις ποσότητες που φιλοδοξούσαν να πωλήσουν· ότι, μη επιτευχθείσης οριστικής συμφωνίας, ανακοίνωναν κατά τις συναντήσεις τα αριθμητικά στοιχεία των μηνιαίων πωλήσεών τους του πρώτου εξαμήνου, συγκρίνοντάς τα προς το ποσοστό που είχαν καταγράψει κατά το προηγούμενο έτος· τέλος, ότι, κατά το δεύτερο εξάμηνο, προσπάθησαν να περιορίσουν τις μηνιαίες πωλήσεις τους στο συνολικό ποσοστό της αγοράς που είχαν πραγματοποιήσει κατά το πρώτο εξάμηνο του έτους αυτού.

211 Η ύπαρξη διαπραγματεύσεων μεταξύ των παραγωγών για την καθιέρωση συστήματος ποσοστώσεων και η γνωστοποίηση των « φιλοδοξιών » τους κατά τη διάρκεια των διαπραγματεύσεων αυτών πιστοποιούνται, πρώτον, από ένα έγγραφο που τιτλοφο-

ρείται « Scheme for discussions " quota system 1982 " » (« Διάγραμμα για τις συζητήσεις για ένα σύστημα ποσοστώσεων για το 1982 »· γ. αιτ. παράρτ. 69), στο οποίο εμφανίζεται, για όλους τους αποδέκτες της Αποφάσεως, με εξαίρεση τη Hercules, η ποσότητα που έκαστος θεωρούσε ότι δικαιούνταν, επί πλέον δε, για ορισμένους (όλους πλην της Anic, της Linz, της Petrofina, της Shell και της Solvay) η ποσότητα που, κατ' αυτούς, θα έπρεπε να ορισθεί στους άλλους παραγωγούς· δεύτερον, από ένα έγγραφο της ICI, τιτλοφορούμενο « Polypropylene 1982, Guidelines » (« Πολυπροπυλένιο 1982, κατευθυντήριες γραμμές »· γ. αιτ. παράρτ. 70, a), όπου η ICI αναλύει τις διεξαγόμενες διαπραγματεύσεις· τρίτον, από ένα πίνακα με ημερομηνία 17 Φεβρουαρίου 1982 (γ. αιτ. παράρτ. 70, b), όπου συγκρίνονται διάφορες προτάσεις για την κατανομή των πωλήσεων — από τις οποίες η μία, με τίτλο « ICI Original Scheme » (« Αρχικό σχέδιο της ICI »), συνοδεύεται από έναν άλλο χειρόγραφο πίνακα, με περιορισμένης εκτάσεως προσαρμογές, τις οποίες επέφερε η Monte, σε μια στήλη με τίτλο « Milliavacca27/1/82 »(πρόκειται για το όνομα ενός υπαλλήλου της Monte· γ. αιτ. παράρτ. 70, c) — και, τέλος, από ένα πίνακα συντεταγμένο στα ιταλικά (γ. αιτ. παράρτ. 71), ο οποίος συνιστά μια περίπλοκη πρόταση (η οποία περιγράφεται στην αιτιολογική σκέψη 58, τρίτο εδάφιο, εν τέλει, της Αποφάσεως).

212 Τα μέτρα που ελήφθησαν κατά το πρώτο εξάμηνο του 1982 αποδεικνύονται από τα πρακτικά της συναντήσεως της 13ης Μαΐου 1982 (γ. αιτ. παράρτ. 24), όπου αναφέρονται, μεταξύ άλλων, τα εξής:

« To support the move a number of other actions are needed a) limit sales volume to some agreed prop. of normal sales. »

[« Για τη στήριξη της πρωτοβουλίας, απαιτούνται μια σειρά από άλλα μέτρα: α') να περιοριστεί ο όγκος των πωλήσεων σε ορισμένη συμπεφωνημένη αναλογία επί των κανονικών πωλήσεων. »]

Η εκτέλεση αυτών των μέτρων πιστοποιείται από τα πρακτικά της συναντήσεως της 9ης Ιουνίου 1982 (γ. αιτ. παράρτ. 25), στα οποία είναι συνημμένος ένας πίνακας που περιέχει, για κάθε παραγωγό, έναν αριθμό « actual » των πωλήσεών του για τους μήνες Ιανουάριο έως Απρίλιο του 1982, συγκρινόμενο προς τον αριθμό « theoretical based on 1981 av[erage] market share » (« θεωρητικό στηριζόμενο στο μέσο μερίδιο της αγοράς του 1981 »)· πιστοποιείται επίσης από τα πρακτικά της συναντήσεως της 20ής και 21ης Ιουλίου 1982 (γ. αιτ. παράρτ. 26), όσον αφορά την περίοδο Ιανουαρίου-Μαΐου 1982, καθώς και από τα πρακτικά της 20ής Αυγούστου 1982 (γ. αιτ. παράρτ. 28), όσον αφορά την περίοδο Ιανουαρίου-Ιουλίου 1982. Σχετικώς, ο θεωρητικός χαρα-

κτήρας της ποσοστώσεως που χρησιμεύει ως μέτρο συγκρίσεως για τις πραγματικές μηνιαίες πωλήσεις προκύπτει από το γεγονός ότι καμμία ποσόστωση δεν κατέστη δυνατόν να συμφωνηθεί για ολόκληρο το 1981· ωστόσο, δεν στερεί τη σύγκριση αυτή της σημασίας της ως μεθόδου επιτηρήσεως του περιορισμού των μηνιαίων πωλήσεων δι' αναγωγής στο προηγούμενο έτος.

213 Τα μέτρα που ελήφθησαν για το δεύτερο εξάμηνο αποδεικνύονται από τα πρακτικά της συναντήσεως της 6ης Οκτωβρίου 1982 (γ. αιτ. παράρτ. 31), στα οποία αναφέρονται τα εξής: « In October this would also mean restraining sales to the Jan/June achieved market share of a market estimated at 100 kt »· « Performance against target in September was reviewed » (« Τον Οκτώβριο, αυτό σήμαινε επίσης ότι έπρεπε να περιοριστούν οι πωλήσεις στο μερίδιο της αγοράς που είχε επιτευχθεί κατά το διάστημα Ιανουαρίου-Ιουνίου σε μια αγορά εκτιμώμενη σε 100 χιλιοτόννους »· « εξετάστηκαν τα αποτελέσματα του Σεπτεμβρίου σε σύγκριση προς τον στόχο που είχε τεθεί »). Στα πρακτικά αυτά είναι συνημμένος ένας πίνακας, επιγραφόμενος « September provisional sales versus target [based on Jan-June market share applied to demand est(imated) at 120 Kt] » [« Προσωρινά στοιχεία πωλήσεων Σεπτεμβρίου σε σύγκριση προς τον στόχο (στηριζόμενα στα μερίδια αγοράς Ιανουαρίου-Ιουνίου αναγόμενα σε ζήτηση εκτιμώμενη σε 120 χιλιοτόννους) »]. Η διατήρηση αυτών των μέτρων επιβεβαιώνεται από τα πρακτικά της συναντήσεως της 2ας Δεκεμβρίου 1982 (γ. αιτ. παράρτ. 33), στα οποία είναι συνημμένος ένας πίνακας, όπου συγκρίνονται, για τον Νοέμβριο του 1982, οι πωλήσεις « actual » (« πραγματοποιηθείσες ») προς τους αριθμούς « theoretical » (« θεωρητικούς »), υπολογισθέντες βάσει του « J-June % of 125 Kt » (« κατανομής των 125 χιλιοτόννων βάσει των ποσοστών Ιανουαρίου-Ιουνίου »).

214 Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι, όσον αφορά το 1981, καθώς και τα δύο εξάμηνα του 1982, ορθώς η Επιτροπή συνήγαγε από την αμοιβαία επιτήρηση που ασκούνταν, κατά τις περιοδικές συναντήσεις, επί της εφαρμογής ενός συστήματος περιορισμού των μηνιαίων πωλήσεων δι' αναγωγής προς προγενέστερη περίοδο ότι το σύστημα αυτό το είχαν συναποδεχθεί οι μετέχοντες στις συναντήσεις.

215 Για το 1983, το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι, όπως προκύπτει από τα έγγραφα που προσκόμισε η Επιτροπή (γ. αιτ. παραρτ. 33, 85 και 87), κατά τα τέλη του 1982 και τις αρχές του 1983, οι παραγωγοί πολυπροπυλενίου συζήτησαν επί ενός συστήματος ποσοστώσεων για το έτος 1983, ότι η προσφεύγουσα μετέσχε στις συναντήσεις κατά

τις οποίες έλαβαν χώρα οι συζητήσεις αυτές, όπου και έδωσε στοιχεία σχετικά με τις πωλήσεις της.

216 Επομένως, η προσφεύγουσα μετέσχε όντως στις διαπραγματεύσεις που διεξήχθησαν με σκοπό την καθιέρωση συστήματος ποσοστώσεων για το 1983.

217 Όσο για το αν οι διαπραγματεύσεις αυτές κατέληξαν πράγματι σε αποτελέσματα όσον αφορά τα δύο πρώτα τρίμηνα του 1983, όπως διαπιστώνει η Απόφαση (αιτιολογικές σκέψεις 63, τρίτο εδάφιο, και 64), το Πρωτοδικείο σημειώνει ότι, όπως προκύπτει από τα πρακτικά της συναντήσεως της 1ης Ιουνίου 1983 (γ. αιτ. παράρτ. 40), η προσφεύγουσα ανέφερε, κατά την εν λόγω συνάντηση, τα αριθμητικά στοιχεία των πωλήσεών της για τον Μάιο, όπως έπραξαν άλλωστε και άλλες εννέα επιχειρήσεις. Εξ άλλου, στα πρακτικά μιας εσωτερικής συναντήσεως του ομίλου Shell της 17ης Μαρτίου 1983 (γ. αιτ. παράρτ. 90), αναφέρονται τα εξής:

« ... and would lead to a market share of approaching 12 % and well above the agreed Shell target of 11 %. Accordingly the following reduced sales targets were set and agreed by the integrated companies ».

(« ... και θα οδηγούσε σε ένα μερίδιο της αγοράς κοντά στο 12 %, πολύ πάνω από τον στόχο του 11 % που έχει συμφωνηθεί για τη Shell. Γι' αυτό, καθορίστηκαν και συμφωνήθηκαν από τις εταιρίες του ομίλου οι ακόλουθοι μειωμένοι στόχοι πωλήσεων »).

Παρατίθενται οι νέες ποσότητες και στη συνέχεια αναφέρονται τα εξής:

« this would be 11.2 Pct of a market of 395 kt. The situation will be monitored carefully and any change from this agreed plan would need to be discussed beforehand with the other PIMS members ».

(« αυτό αντιστοιχεί στο 11,2 % της αγοράς, η οποία υπολογίζεται σε 395 χιλιοτόννους. Η εξέλιξη της καταστάσεως θα παρακολουθηθεί προσεκτικά και, για οποιαδήποτε μεταβολή αυτού του συμφωνηθέντος σχεδίου, θα πρέπει να έχει προηγηθεί συζήτηση με τα άλλα μέλη του PIMS »).

218 Συναφώς, το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι ορθώς η Επιτροπή συνήγαγε από το συνδυασμό των δύο αυτών εγγράφων ότι οι διαπραγματεύσεις μεταξύ παραγωγών είχαν οδηγήσει στην καθιέρωση ενός συστήματος ποσοστώσεων. Συγκεκριμένα, το εσωτερικό σημείωμα του ομίλου Shell δείχνει ότι η επιχείρηση αυτή ζητούσε από τις εθνικές της εταιρίες πωλήσεων να μειώσουν τις πωλήσεις τους, όχι για να μειωθεί ο συνολικός όγκος των πωλήσεων του ομίλου Shell, αλλά για να περιοριστεί στο 11 % το συνολικό μερίδιο του ομίλου αυτού στην αγορά. Ένας τέτοιος περιορισμός, εκφραζόμενος σε μερίδιο της αγοράς, μπορεί να εξηγηθεί μόνο στο πλαίσιο συστήματος ποσοστώσεων. Εξ άλλου, τα πρακτικά της συναντήσεως της 1ης Ιουνίου 1983 αποτελούν πρόσθετη ένδειξη για την ύπαρξη ενός τέτοιου συστήματος, εφόσον κύριος σκοπός της ανταλλαγής πληροφοριών για τις μηνιαίες πωλήσεις των διαφόρων παραγωγών είναι ο έλεγχος της τηρήσεως των ανειλημμένων υποχρεώσεων.

219 Πρέπει, τέλος, να σημειωθεί ότι ο αριθμός 11 %, ως μερίδιο της Shell στην αγορά, εμφανίζεται όχι μόνο στο εσωτερικό σημείωμα της Shell, αλλά και σε άλλα δύο έγγραφα· πρόκειται, αφενός, για ένα εσωτερικό σημείωμα της ICI, με το οποίο αυτή η τελευταία παρατηρεί ότι η Shell προτείνει τον αριθμό αυτόν για τον εαυτό της, για τη Hoechst και για την ICI (γ. αιτ. παράρτ. 87) και, αφετέρου, για τα πρακτικά — τα οποία συνέταξε η ICI — μιας συναντήσεως της 29ης Νοεμβρίου 1982, μεταξύ της ICI και της Shell, κατά την οποία έγινε μνεία της παραπάνω προτάσεως (γ. αιτ. παράρτ. 99).

220 Πρέπει να προστεθεί ότι, λόγω της ταυτότητας του σκοπού των διαφόρων μέτρων περιορισμού του όγκου των πωλήσεων — που συνίστατο στη μείωση της πιέσεως που ασκούσε η υψηλότερη προσφορά πάνω στις τιμές —, ορθώς η Επιτροπή συνήγαγε ότι τα μέτρα αυτά εντάσσονταν στο πλαίσιο ενός συστήματος ποσοστώσεων.

221 Επιπλέον, το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι με την επιχειρηματολογία της η προσφεύγουσα δεν επιχειρεί να αποδείξει ευθέως ότι δεν συμμετέσχε στον καθορισμό επιδιωκομένου όγκου πωλήσεως, αλλά να αποδείξει ότι οι στόχοι αυτοί δεν τηρήθηκαν από

τους παραγωγούς, πράγμα που, κατ' αυτήν, αναιρεί και το ότι οι στόχοι αυτοί ορίστηκαν. Συναφώς, πρέπει να επισημανθεί ότι η Απόφαση σημειώνει όντως το γεγονός ότι ο επιδιωκόμενος όγκος πωλήσεων δεν τηρήθηκε· αυτό,περαιτέρω, σημαίνει ότι η προσβαλλόμενη πράξη, για να αποδείξει τη συμμετοχή της προσφεύγουσας στον καθορισμό των στόχων, δεν στηρίζεται στην υλοποίηση εκ μέρους της του αποτελέσματος των συζητήσεων των σχετικών με τον επιδιωκόμενο όγκο πωλήσεων.

222 Το Πρωτοδικείο επισημαίνει, εξ άλλου, ότι η προσφεύγουσα, λαμβάνοντας μέρος στις συναντήσεις κατά τις οποίες διάφοροι παραγωγοί επεκρίνοντο όποτε δεν τηρούσαν τα συμφωνηθέντα, συμμετέσχε σ' αυτές τις επικρίσεις και, μ' αυτόν τον τρόπο, άσκησε πιέσεις στους παραγωγούς αυτούς.

223 Εξ άλλου, πρέπει να παρατηρηθεί ότι, για να μπορέσει να θεμελιώσει τις προεκτεθείσες διαπιστώσεις της ως προς τα πραγματικά περιστατικά, η Επιτροπή δεν χρειαζόταν να καταφύγει σε έγγραφα τα οποία δεν είχε μνημονεύσει στις ανακοινώσεις των αιτιάσεων ή τα οποία δεν είχε κοινοποιήσει στην προσφεύγουσα.

224 Εν όψει των παραπάνω σκέψεων, το Πρωτοδικείο συμπεραίνει ότι η Επιτροπή απέδειξε επαρκώς κατά νόμον ότι η προσφεύγουσα συγκαταλεγόταν μεταξύ των παραγωγών πολυπροπυλενίου μεταξύ των οποίων επήλθε σύμπτωση βουλήσεων, η οποία αφορούσε τον επιδιωκόμενο όγκο πωλήσεων για τα έτη 1979, 1980 και το πρώτο ήμισυ του 1983 και τον περιορισμό των μηνιαίων πωλήσεών τους δι' αναγωγής σε προγενέστερη περίοδο για τα έτη 1981 και 1982, στοιχεία μνημονευόμενα στην Απόφαση, και εντασσόταν στο πλαίσιο συστήματος ποσοστώσεων.

Στ' — Συμπέρασμα

225 Από το σύνολο των προεκτεθέντων προκύπτει ότι η Επιτροπή απέδειξε επαρκώς κατά νόμον όλα τα πραγματικά περιστατικά τα οποία είχε διαπιστώσει με την προσβαλλόμενη πράξη· κατά συνέπεια, η Επιτροπή — αντιθέτως προς ό,τι ισχυρίζεται η προσφεύγουσα — τήρησε όλους τους κανόνες περί βάρους της αποδείξεως. Έπεται επίσης ότι η Επιτροπή δεν εξέφερε πρόωρη και προκατειλημμένη κρίση βάσει των αποδεικτικών στοιχείων τα οποία είχε επικαλεστεί προς στήριξη των διαπιστώσεών της ως προς τα πραγματικά περιστατικά.

2. *Η εφαρμογή του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΟΚ*

Α' — Νομικός χαρακτηρισμός

α') Η προσβαλλόμενη πράξη

226 Κατά την Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 81, πρώτο εδάφιο), το σύνολο των σχεδίων και διακανονισμών που αποφασίστηκαν στο πλαίσιο του συστήματος των περιοδικών και θεσμοποιημένων συναντήσεων αποτέλεσε ενιαία και συνεχή «συμφωνία» κατά την έννοια του άρθρου 85, παράγραφος 1.

227 Εν προκειμένω, οι παραγωγοί, αποδεχόμενοι ένα κοινό σχέδιο για τη ρύθμιση των τιμών και του εφοδιασμού στην αγορά πολυπροπυλενίου, συμμετέσχαν σε μια συμφωνία-πλαίσιο, η οποία εκδηλώθηκε με σειρά λεπτομερεστέρων επί μέρους συμφωνιών, οι οποίες εκπονήθηκαν κατά διαστήματα (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 81, τρίτο εδάφιο).

228 Η Απόφαση αναφέρει στη συνέχεια (αιτιολογική σκέψη 82, πρώτο εδάφιο) ότι, κατά την εκτέλεση των λεπτομερειών του ολικού σχεδίου, επιτεύχθηκε ρητή συμφωνία σε πολλά σημεία, όπως οι κατ' ιδίαν πρωτοβουλίες για τον καθορισμό τιμών και τα ετήσια σχέδια ποσοστώσεων. Σε ορισμένες περιπτώσεις, ασφαλώς, μπορεί να μην επιτεύχθηκε η συναίνεση των παραγωγών πάνω σ' ένα οριστικό σχέδιο, όπως στην περίπτωση των ποσοστώσεων για το 1981 και το 1982. Το γεγονός, όμως, ότι αυτοί ελάμβαναν μέτρα με σκοπό την πλήρωση αυτού του κενού — όπως ήταν η ανταλλαγή πληροφοριών και η σύγκριση των μηνιαίων πωλήσεων προς τα αποτελέσματα που είχαν επιτευχθεί σε προηγούμενη περίοδο αναφοράς — όχι μόνο προϋπέθετε την ύπαρξη ρητής συμφωνίας για την επεξεργασία και την εφαρμογή τέτοιων μέτρων, αλλά και υποδηλώνει ότι οι παραγωγοί είχαν συμφωνήσει σιωπηρώς ότι, κατά το μέτρο του δυνατού, έπρεπε ο καθένας τους να διατηρήσει τις θέσεις του.

229 Όσον αφορά ειδικότερα την πρωτοβουλία του Δεκεμβρίου του 1977, η Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 82, τρίτο εδάφιο) αναφέρει ότι, κατά τις συναντήσεις της ΕΑΤΡ, ορισμένοι παραγωγοί όπως η Hercules, η Hoechst, η ICI, η Linz, η Rhône-Poulenc, η Saga και η Solvay, τόνιζαν, ακόμη και στους πελάτες τους, ότι αισθάνονταν την ανάγκη να δράσουν συντονισμένα με σκοπό την αύξηση των τιμών. Οι παραγωγοί συνέχιζαν τις επαφές τους σχετικά με τον καθορισμό των τιμών και εκτός του πλαισίου των συναντήσεων της ΕΑΤΡ. Εν όψει των αποδεδειγμένων αυτών συναντήσεων, η Επιτροπή φρονεί ότι ο μηχανισμός, κατά τον οποίο ένας οι περισσότεροι απ' αυτούς παραπονούνταν για τα «ανεπαρκή» περιθώρια κέρδους τους και πρότειναν κοινή

δράση, ενώ οι άλλοι εξέφραζαν την «υποστήριξή» τους προς τέτοιες κινήσεις, υπέκρυπτε την ύπαρξη συμφωνίας επί των τιμών. Προσθέτει ότι, ακόμη και αν δεν υπήρχαν περαιτέρω επαφές, ένας τέτοιος μηχανισμός θα μπορούσε αφ' εαυτού να προδίδει αρκετά σαφή συναίνεση, ώστε να στοιχειοθετείται η ύπαρξη συμφωνίας κατά την έννοια του άρθρου 85, παράγραφος 1.

230 Το συμπέρασμα ότι υπήρξε μία μοναδική και συνεχής συμφωνία ουδόλως επηρεάζεται από το γεγονός ότι ορισμένοι παραγωγοί — αναπόφευκτα — δεν παρέστησαν σε όλες τις συναντήσεις. Δεδομένου ότι η μελέτη και η υλοποίηση κάθε «πρωτοβουλίας» απαιτούσε αρκετούς μήνες, η περιστασιακή απουσία ενός παραγωγού δεν σήμαινε και μη συμμετοχή του σ' αυτήν (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 83, πρώτο εδάφιο).

231 Κατά την Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 86, πρώτο εδάφιο), η λειτουργία της συμπράξεως, δεδομένου ότι στηριζόταν σε κοινό και λεπτομερές σχέδιο, αποτέλεσε «συμφωνία» κατά την έννοια του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΟΚ.

232 Στην Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 86, δεύτερο εδάφιο) εκτίθεται ότι, μολονότι οι έννοιες των όρων «συμφωνία» και «εναρμονισμένη πρακτική» διαφέρουν μεταξύ τους, υπάρχουν περιπτώσεις στις οποίες η συμπαιγνία εμφανίζει στοιχεία και των δύο μορφών αθέμιτης συνεργασίας.

233 Ο όρος «εναρμονισμένη πρακτική» χαρακτηρίζει μια μορφή συντονισμού μεταξύ επιχειρήσεων, οι οποίες, χωρίς να φθάνουν μέχρι σημείου να συνάψουν κατά κυριολεξία σύμβαση, υποκαθιστούν ενσυνείδητα τους κινδύνους του ανταγωνισμού με την έμπρακτη συνεργασία μεταξύ τους (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 86, τρίτο εδάφιο).

234 Κατά την Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 87, πρώτο εδάφιο), η Συνθήκη διατυπώνει την «εναρμονισμένη πρακτική» ως ξεχωριστή έννοια, για να εμποδίζει τις επιχειρήσεις να καταστρατηγούν την εφαρμογή του άρθρου 85, παράγραφος 1, διαμορφώνοντας, με αμοιβαία συνεννόηση, μια συμπεριφορά αντιβαίνουσα μεν προς τον ανταγωνισμό, μη δυνάμενη όμως να εξομοιωθεί προς οριστική συμφωνία, αλληλοενημερωνόμενες, παραδείγματος χάριν, εκ των προτέρων για τη στάση που προτίθεται να

τηρήσει η καθεμία, έτσι ώστε να μπορέσει να ρυθμίζει την εμπορική συμπεριφορά της γνωρίζοντας ότι και οι ανταγωνιστές της θα ενεργήσουν κατά τον ίδιο τρόπο (βλ. απόφαση του Δικαστηρίου της 14ης Ιουλίου 1972, στην υπόθεση 48/69, ICI κατά Επιτροπής, ECR 1972, σ. 619).

235 Με την προαναφερθείσα απόφαση της 16ης Δεκεμβρίου 1975, στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις 40/73 έως 48/73, 50/73, 54/73 έως 56/73, 111/73, 113/73 και 114/73, Suiker Unie (ECR 1975, σ. 1663), το Δικαστήριο δέχτηκε ότι τα κριτήρια συντονισμού και συνεργασίας που έχουν καθοριστεί από τη νομολογία του ουδόλως προϋποθέτουν την κατάρτιση πραγματικού «σχεδίου», αλλά πρέπει να γίνονται νοητά υπό το πρίσμα της βαθύτερης αντίληψης που διέπει τις διατάξεις περί ανταγωνισμού της Συνθήκης, ότι κάθε επιχειρηματίας πρέπει να διαμορφώνει αυτόνομα την πολιτική που προτίθεται να ακολουθήσει στην κοινή αγορά. Και ναι μεν η επιταγή αυτή της αυτονομίας δεν αναιρεί το δικαίωμα των επιχειρήσεων να προσαρμόζονται ευφυώς στην ήδη εκδηλωθείσα ή στην προβλεπόμενη συμπεριφορά των ανταγωνιστών τους, αποκλείει όμως αυστηρώς κάθε άμεση ή έμμεση επαφή μεταξύ τους, επιδιώκουσα είτε να επηρεάσει τη συμπεριφορά ενός υπάρχοντος ή δυνητικού ανταγωνιστή στην αγορά, είτε να αποκαλύψει σ' έναν τέτοιο ανταγωνιστή τη συμπεριφορά που οι ίδιες έχουν αποφασίσει ή έχουν κατά νουν να τηρήσουν στην αγορά (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 87, δεύτερο εδάφιο). Μια τέτοια συμπεριφορά μπορεί να εμπίπτει στο άρθρο 85, παράγραφος 1, ως «εναρμονισμένη πρακτική», έστω και αν τα μέρη δεν έχουν συνεννοηθεί εκ των προτέρων βάσει κοινού σχεδίου καθορίζοντος τη δράση τους στην αγορά, αλλά υιοθετούν μηχανισμούς συμπαιγνίας ή προσχωρούν σε τέτοιους μηχανισμούς που διευκολύνουν τον συντονισμό της εμπορικής τους συμπεριφοράς (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 87, τρίτο εδάφιο, πρώτη περίοδος).

236 Εξ άλλου, η Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 87, τρίτο εδάφιο, τρίτη περίοδος) επισημαίνει ότι, σε μια σύνθετη σύμπραξη, είναι πιθανόν ορισμένοι παραγωγοί να μην έχουν εκδηλώσει, σε κάθε περίπτωση, τη ρητή τους συγκατάθεση για τη συμπεριφορά την οποία ακολούθησαν οι λοιποί, παρόλο που δηλώνουν την υποστήριξή τους στο όλο σχέδιο και δρουν αναλόγως. Από ορισμένες πλευρές, επομένως, η συνεχής συνεργασία και συμπαιγνία των παραγωγών στην υλοποίηση της ολικής συμφωνίας ενδέχεται να εμφανίζει ορισμένα χαρακτηριστικά γνωρίσματα της εναρμονισμένης πρακτικής (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 87, τρίτο εδάφιο, πέμπτη περίοδος).

237 Η σημασία, επομένως, της έννοιας της εναρμονισμένης πρακτικής δεν προκύπτει τόσο, κατά την Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 87, τέταρτο εδάφιο), από τη διάκριση μεταξύ της πρακτικής αυτής και μιας «συμφωνίας», όσο από τη διάκριση μεταξύ μιας συμπαιγνίας που εμπίπτει στο άρθρο 85, παράγραφος 1, και της απλής παράλληλης συμ-

περιφοράς που δεν ενέχει κανένα στοιχείο διαβουλεύσεως. Μικρή σημασία έχει, επομένως, η ακριβής μορφή την οποία προσέλαβε εν προκειμένω η συμπαιγνιακή συμπεριφορά.

238 Η Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 88, πρώτο και δεύτερο εδάφιο) διαπιστώνει ότι οι περισσότεροι από τους παραγωγούς ισχυρίστηκαν, κατά τη διοικητική διαδικασία, ότι η συμπεριφορά τους στο πλαίσιο των λεγομένων «πρωτοβουλιών καθορισμού τιμών» δεν ήταν αποτέλεσμα κάποιας «συμφωνίας» κατά την έννοια του άρθρου 85 (βλ. Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 82), ούτε αποδεικνύει την ύπαρξη εναρμονισμένης πρακτικής, η συνδρομή της οποίας προϋποθέτει «φανερή δράση» στην αγορά· τέτοια όμως φανερή δράση ουδόλως συντρέχει εν προκειμένω, εφόσον ουδέποτε γνωστοποιήθηκε στους πελάτες τιμοκατάλογος ή «τιμή-στόχος». Η Απόφαση απορρίπτει το επιχείρημα αυτό, με την αιτιολογία ότι, εάν ήταν αναγκαίο, στην παρούσα υπόθεση, να στηριχθεί κανείς στην ύπαρξη εναρμονισμένης πρακτικής, η προϋπόθεση να έχουν προβεί οι συμμετέχοντες στη λήψη ορισμένων μέτρων για την επίτευξη του κοινού τους στόχου πληρούται κάλλιστα. Οι διάφορες πρωτοβουλίες για τον καθορισμό τιμών προκύπτουν από τα έγγραφα. Είναι επίσης αναμφισβήτητο ότι οι κατ' ιδίαν παραγωγοί ενήργησαν εκ παραλλήλου για να τις θέσουν σε εφαρμογή. Τα μέτρα που έλαβαν οι παραγωγοί, είτε ατομικά είτε συλλογικά, προκύπτουν από έγγραφα: πρακτικά συναντήσεων, εσωτερικά σημειώματα, οδηγίες και εγκύκλιοι στους υπευθύνους πωλήσεων και επιστολές στους πελάτες. Είναι εντελώς αδιάφορο εάν οι παραγωγοί «δημοσίευσαν» ή όχι τιμοκαταλόγους. Οι οδηγίες για τις τιμές, αυτές καθαυτές, δεν παρέχουν μόνο την καλύτερη δυνατή απόδειξη για τις ενέργειες στις οποίες προέβη κάθε παραγωγός προς υλοποίηση του κοινού στόχου, αλλά, ως εκ του περιεχομένου και της χρονολογίας τους, και την απόδειξη της συμπαιγνίας.

β') Τα επιχειρήματα των διαδίκων

239 Η προσφεύγουσα αμφισβητεί την άποψη της Επιτροπής ότι, καίτοι θεωρητικώς είναι δυνατή η διάκριση των εννοιών της «συμφωνίας» και της «εναρμονισμένης πρακτικής», το ζήτημα του αντικειμένου της αποδείξεως δεν μεταβάλλεται εξ αυτής αισθητά. Κατά την προσφεύγουσα, η οποία παραπέμπει στις προτάσεις του γενικού εισαγγελέα Gand στις υποθέσεις περί της κινίνης (απόφαση της 15ης Ιουλίου 1970, στην υπόθεση 41/69, ACF Chemiefarma κατά Επιτροπής, ECR 1970, σ. 661), η διάκριση μεταξύ των δύο αυτών εννοιών δεν είναι «αμελητέας σημασίας», όσον αφορά ιδίως το αντικείμενο της αποδείξεως.

240 Διατείνεται ότι, για ν' αποδειχθεί η ύπαρξη αποφάσεως, πρέπει να αποδεικνύεται η ύπαρξη όχι μόνο κοινής βουλήσεως, αλλά και επαρκούς αυτοδεσμεύσεως προς επί-

τευξη των στόχων αυτής της συμφωνίας και επαρκούς αμοιβαιότητας των υποχρεώσεων. Συγκεκριμένα, η ICI ναι μεν παραδέχεται την ύπαρξη μονομερών αυτοδεσμεύσεων, οι οποίες εκφράστηκαν από το γεγονός ότι οι επιχειρήσεις επαναλάμβαναν, κατά τις συναντήσεις, ότι δεσμεύονταν προσωπικά. Διατείνεται όμως ότι η Επιτροπή δεν μπορεί να συναγάγει από αυτές τις δηλώσεις δεσμεύσεως ότι υπήρχε οποιαδήποτε συμφωνία βουλήσεων· αντιθέτως, ο μονομερής τους χαρακτήρας αποδεικνύει ότι δεν προϋπήρχε γενική δέσμευση ούτε κοινή βούληση.

241 Κατά την προσφεύγουσα, η εναρμονισμένη πρακτική προϋποθέτει συμπεριφορά των συναλλασσομένων στην αγορά, όπως προκύπτει από τον ίδιο τον όρο « πρακτική ». Η Επιτροπή όμως δεν απέδειξε την ύπαρξη μιας τέτοιας συμπεριφοράς· τέτοια συμπεριφορά δεν συνιστά η αποστολή εσωτερικών οδηγιών καθορισμού τιμών στις υπηρεσίες πωλήσεων, όπως ισχυρίζεται η Επιτροπή, εφόσον οι οδηγίες σπανίως ανακοινώνονταν στους πελάτες, η δε ICI ουσιαστικά δεν δημοσίευε τιμοκαταλόγους, οι οποίοι συνήθως προορίζονταν για εσωτερική χρήση.

242 Κατά την Επιτροπή, αντιθέτως, το ζήτημα αν μια συμπαιγνία ή σύμπραξη πρέπει να χαρακτηρισθεί νομικώς ως συμφωνία ή ως εναρμονισμένη πρακτική κατά την έννοια του άρθρου 85 της Συνθήκης ΕΟΚ ή αν η συμπαιγνία αυτή εμπεριέχει στοιχεία και της μιας και της άλλης είναι αμελητέας σημασίας. Συγκεκριμένα, η Επιτροπή διατείνεται ότι οι όροι « συμφωνία » και « εναρμονισμένη πρακτική » περικλείουν τις διάφορες μορφές διακανονισμών, με τις οποίες οι ανταγωνιστές, αντί να διαμορφώνουν τη μέλλουσα ανταγωνιστική τους συμπεριφορά με πλήρη ανεξαρτησία, δεσμεύονται αμοιβαία, περιορίζοντας την ελευθερία δράσεώς τους στην αγορά με άμεσες ή έμμεσες μεταξύ τους επαφές.

243 Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι η χρήση διαφορετικών όρων στο άρθρο 85 έχει ως σκοπό να απαγορεύσει κάθε μορφή συμπαιγνίας και όχι να προβλέψει διαφορετική μεταχείριση για καθεμιά απ' αυτές. Κατά συνέπεια, η προσπάθεια να χαραχθεί μια γραμμή οριοθετήσεως μεταξύ όρων που αποσκοπούν στο να καταλάβουν κάθε μορφή απαγορευόμενης συμπεριφοράς δεν ασκεί επιρροή. Η ratio legis της εισαγωγής στο άρθρο 85 του όρου « εναρμονισμένη πρακτική » είναι ότι επιδιώκεται έτσι να περιληφθούν, παράλληλα προς τις συμφωνίες, και μορφές συμπαιγνίας που αντανακλούν απλώς κάποιον *εν τοις πράγμασι* συντονισμό ή κάποια έμπρακτη συνεργασία, αλλά που είναι πάντως ικανές να νοθεύσουν τον ανταγωνισμό (προαναφερθείσα απόφαση της 14ης Ιουλίου 1972 στην υπόθεση 48/69,σκέψεις 64 έως 66).

244 Διατείνεται ότι, όπως προκύπτει από τη νομολογία του Δικαστηρίου (προαναφερθείσα απόφαση της 16ης Δεκεμβρίου 1975 στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις 40/73 έως 48/73, 50/73, 54/73 έως 56/73, 111/73, 113/73 και 114/73, σκέψεις 173 και 174), επιδιώκεται η παρεμπόδιση κάθε μορφής επαφής, άμεσης ή έμμεσης, μεταξύ επιχειρήσεων, έχουσας ως σκοπό ή ως αποτέλεσμα είτε τον επηρεασμό της συμπεριφοράς στην αγορά ενός τωρινού ή δυνητικού ανταγωνιστή, είτε την αποκάλυψη σε ένα τέτοιο ανταγωνιστή της συμπεριφοράς την οποία η επιχείρηση έχει αποφασίσει — ή έχει κατά νουν — να τηρήσει στην αγορά. Η ύπαρξη εναρμονισμένης πρακτικής εντοπίζεται, επομένως, ήδη σε επίπεδο επαφής μεταξύ ανταγωνιστών, πριν από οποιαδήποτε εκδήλωση της συμπεριφοράς τους στην αγορά.

245 Κατά την Επιτροπή, εναρμονισμένη πρακτική υπάρχει άπαξ υπάρχει διαβούλευση που γίνεται με σκοπό τον περιορισμό της αυτονομίας των επιχειρήσεων έναντι αλλήλων, τούτο δε ακόμη και αν δεν έχει διαπιστωθεί καμμία πραγματική συμπεριφορά στην αγορά. Κατά την Επιτροπή, η συζήτηση αφορά την έννοια του όρου «πρακτική». Εναντιώνεται στην άποψη την οποία προβάλλει η ICI, ότι ο όρος αυτός έχει τη στενή έννοια της «συμπεριφοράς στην αγορά». Ο όρος αυτός μπορεί, κατά τη γνώμη της Επιτροπής, να καλύπτει και το απλό γεγονός της συμμετοχής σε επαφές, αρκεί αυτές να αποσκοπούσαν τον περιορισμό της αυτονομίας των επιχειρήσεων.

246 Η Επιτροπή προσθέτει ότι αν, για να στοιχειοθετηθεί εναρμονισμένη πρακτική, απαιτούνταν, όπως φρονεί η ICI, η συνδρομή και των δύο στοιχείων — διαβουλεύσεως και συμπεριφοράς στην αγορά —, αυτό θα είχε ως αποτέλεσμα να μείνει εκτός πεδίου εφαρμογής του άρθρου 85 ολόκληρο φάσμα πρακτικών που έχουν ως σκοπό, όχι όμως κατ' ανάγκην και ως αποτέλεσμα, τη νόθευση του ανταγωνισμού στην κοινή αγορά. Θα εξουδετερωνόταν έτσι μέρος της αποτελεσματικότητας του άρθρου 85. Εξ άλλου, η άποψη αυτή δεν συμφωνεί με τη νομολογία του Δικαστηρίου που αναφέρεται στην έννοια της εναρμονισμένης πρακτικής (προαναφερθείσες αποφάσεις της 14ης Ιουλίου 1972 στην υπόθεση 48/69, σκέψη 66· της 16ης Δεκεμβρίου 1975, στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις 40/73 έως 48/73, 50/73, 54/73 έως 56/73, 111/73, 113/73 και 114/73, σκέψη 26· της 14ης Ιουλίου 1981, στην υπόθεση 172/80, Züchner, Συλλογή 1981, σ. 2021, σκέψη 14). Η νομολογία αυτή ναι μεν μνημονεύει κάθε φορά πρακτικές που ασκούνται στην αγορά, δεν τις μνημονεύει όμως ως συστατικό στοιχείο της παραβάσεως, όπως υποστηρίζει η προσφεύγουσα, αλλά ως πραγματικό περιστατικό, από το οποίο μπορεί να συναχθεί ότι υπήρξε διαβούλευση. Κατά τη νομολογία αυτή, δεν απαιτείται καμμία πραγματική συμπεριφορά στην αγορά. Αρκεί μόνο να ήρθαν οι επιχειρήσεις σε επαφή μεταξύ τους, χαρακτηριστικό του ότι εγκατέλειψαν την αναγκαία για κάθε επιχείρηση αυτονομία.

247 Κατά την Επιτροπή, επομένως, δεν είναι ανάγκη, για να υπάρχει παράβαση του άρθρου 85, να εφάρμοσαν οι επιχειρήσεις στην πράξη εκείνο για το οποίο συνεννοήθηκαν. Η αποδοκιμαζόμενη με το άρθρο 85, παράγραφος 1, συμπεριφορά συντρέχει κάλλιστα, από τη στιγμή που η πρόθεση υποκαταστάσεως των κινδύνων του ανταγωνισμού με τη συνεργασία υλοποιείται με τη μορφή διαβουλεύσεως, χωρίς κατ' ανάγκην και να εκδηλωθεί, στη συνέχεια, στην αγορά κάποια συμπεριφορά δυνάμενη να διαπιστωθεί.

248 Όσον αφορά την απόδειξη, η Επιτροπή συνάγει από τα παραπάνω ότι η συμφωνία και η εναρμονισμένη πρακτική μπορούν να αποδεικνύονται με άμεσες και με έμμεσες αποδείξεις. Εν προκειμένω, δεν χρειάστηκε να καταφύγει σε έμμεσες αποδείξεις, όπως είναι η παράλληλη συμπεριφορά στην αγορά, εφόσον διέθετε άμεσα αποδεικτικά στοιχεία για τη συμπαιγνία, όπως είναι ιδίως τα πρακτικά των συναντήσεων.

249 Η Επιτροπή καταλήγει τονίζοντας ότι δικαιολογημένα χαρακτήρισε τη διαπιστωθείσα εν προκειμένω παράβαση, κυρίως μεν, ως συμφωνία, επικουρικώς δε και καθ' όσον ήθελε παραστεί αναγκαίο, ως εναρμονισμένη πρακτική.

250 Όσον αφορά την ύπαρξη συμφωνίας, η Επιτροπή διατείνεται ότι οι παραγωγοί εκδήλωσαν επανειλημμένα τη δέσμευσή τους, χωρίς να χρειάζεται να ληφθεί υπόψη το γεγονός ότι η ένταση της υποστηρίξεως από μέρους ορισμένων συμμετεχόντων ενδεχομένως να ποίκιλλε κατά την υπό κρίση περίοδο. Η αυτοδέσμευση αυτή εκφράστηκε μέσω των οδηγιών καθορισμού τιμών τις οποίες έδιναν οι παραγωγοί, και ιδίως η ICI, και οι οποίες επιβεβαιώνουν την ύπαρξη των συμφωνιών.

γ') Η εκτίμηση του Πρωτοδικείου

251 Πρέπει να διαπιστωθεί ότι, αντιθέτως προς ό,τι ισχυρίζεται η προσφεύγουσα, η Επιτροπή χαρακτήρισε κάθε πραγματικό στοιχείο το οποίο έκρινε αποδεδειγμένο εις βάρος της προσφεύγουσας είτε ως συμφωνία είτε ως εναρμονισμένη πρακτική, κατά την έννοια του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΟΚ. Συγκεκριμένα, όπως προκύπτει από την ανάγνωση των συνδυασμένων αιτιολογικών σκέψεων 80, δεύτερο εδάφιο, 81, τρίτο εδάφιο, και 82, πρώτο εδάφιο, της Αποφάσεως, η Επιτροπή χαρακτήρισε καθένα από τα επί μέρους αυτά στοιχεία, κυρίως, ως « συμφωνία ».

252 Ομοίως, από την ανάγνωση των συνδυασμένων αιτιολογικών σκέψεων 86, δεύτερο και τρίτο εδάφιο, 87, τρίτο εδάφιο, και 88 της Αποφάσεως, η Επιτροπή χαρακτήρισε, επικουρικώς, ως «εναρμονισμένες πρακτικές» τα στοιχεία παραβάσεως, οσάκις αυτά είτε δεν αρκούσαν για να στηρίξουν το συμπέρασμα ότι τα μέρη είχαν συνεννοηθεί προηγουμένως επί κοινού σχεδίου καθορίζοντος τη δράση τους στην αγορά, είχαν όμως δεχτεί ή είχαν προσχωρήσει σε μηχανισμούς συμπαιγνίας που διευκόλυναν τον συντονισμό της εμπορικής τους πολιτικής, είτε δεν αρκούσαν, λόγω του περίπλοκου χαρακτήρα της συμπράξεως, για να αποδειχθεί ότι ορισμένοι παραγωγοί είχαν εκφράσει τη ρητή τους συγκατάθεση στη συμπεριφορά που υιοθέτησαν οι άλλοι, παρόλο που εκδήλωναν την υποστήριξή τους στο όλο σχέδιο και δρούσαν αναλόγως. Έτσι, η Απόφαση καταλήγει στο συμπέρασμα ότι, υπό ορισμένες επόψεις, η συνεχής συνεργασία και συμπαιγνία των παραγωγών κατά τη θέση σε εφαρμογή μιας συνολικής συμφωνίας μπορεί να εμφανίζει ορισμένα χαρακτηριστικά της εναρμονισμένης πρακτικής.

253 Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι, εφόσον από τη νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει ότι, για να υφίσταται συμφωνία κατά την έννοια του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΟΚ, αρκεί οι εμπλεκόμενες επιχειρήσεις να έχουν εκδηλώσει την κοινή τους βούληση να συμπεριφέρονται στην αγορά κατά ορισμένο τρόπο (βλ. αποφάσεις της 15ης Ιουλίου 1970, στην υπόθεση 41/69, όπ. π., σκέψη 112, και της 29ης Οκτωβρίου 1980, στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις 209/78 έως 215/78 και 218/78, Heinz van Landewyck κατά Επιτροπής, ECR 1980, σ. 3125, σκέψη 86), δικαιολογημένα η Επιτροπή χαρακτήρισε ως συμφωνία, κατά την έννοια του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΟΚ, τη σύμπτωση που επήλθε μεταξύ των βουλήσεων της προσφεύγουσας και άλλων παραγωγών πολυπροπυλενίου, την οποία απέδειξε επαρκώς κατά νόμον και η οποία αφορούσε τις ελάχιστες τιμές το 1977, τις πρωτοβουλίες καθορισμού τιμών, τα μέτρα που αποσκοπούσαν στη διευκόλυνση της υλοποιήσεως των πρωτοβουλιών καθορισμού τιμών, τον επιδιωκόμενο όγκο πωλήσεων για το 1979, το 1980 και για το πρώτο ήμισυ του 1983, καθώς και τα μέτρα περιορισμού των μηνιαίων πωλήσεων δι' αναγωγής σε προηγούμενη περίοδο για το 1981 και το 1982.

254 Ορθώς, εξ άλλου, η Επιτροπή, αφού απέδειξε επαρκώς κατά νόμον ότι τα αποτελέσματα των πρωτοβουλιών καθορισμού τιμών εξακολούθησαν να παράγονται μέχρι τον Νοέμβριο του 1983, έκρινε ότι η παράβαση συνεχίστηκε μέχρι τον Νοέμβριο του 1983 τουλάχιστον. Συγκεκριμένα, όπως προκύπτει από τη νομολογία του Δικαστηρίου, το άρθρο 85 εφαρμόζεται και επί συμφωνιών που έχουν παύσει μεν να ισχύουν, εξακολουθούν όμως να παράγουν αποτελέσματα και μετά την τυπική τους λήξη (απόφαση της 3ης Ιουλίου 1985 στην υπόθεση 243/83, Binon, Συλλογή 1985, σ. 2015, σκέψη 17).

255 Για τον ορισμό της έννοιας της εναρμονισμένης πρακτικής, είναι αναγκαία η παραπομπή στη νομολογία του Δικαστηρίου, από όπου προκύπτει ότι τα κριτήρια συντονισμού και συνεργασίας τα οποία έθεσε προηγουμένως πρέπει να γίνονται νοητά υπό το πρίσμα της βαθύτερης αντίληψης που διέπει τις διατάξεις περί ανταγωνισμού της Συνθήκης ΕΟΚ, ότι κάθε επιχειρηματίας πρέπει να διαμορφώνει αυτόνομα την πολιτική που προτίθεται να ακολουθήσει στην κοινή αγορά. Και ναι μεν η επιταγή αυτή της αυτονομίας δεν αναιρεί το δικαίωμα των επιχειρήσεων να προσαρμόζονται ευφυώς στην ήδη εκδηλωθείσα ή στην προβλεπόμενη συμπεριφορά των ανταγωνιστών τους, αποκλείει όμως αυστηρώς κάθε άμεση ή έμμεση επαφή μεταξύ τους, επιδιώκουσα είτε να επηρεάσει τη συμπεριφορά ενός υπάρχοντος ή δυνητικού ανταγωνιστή στην αγορά, είτε να αποκαλύψει σ' έναν τέτοιο ανταγωνιστή τη συμπεριφορά που οι ίδιες έχουν αποφασίσει ή έχουν κατά νουν να τηρήσουν στην αγορά (προαναφερθείσα απόφαση της 16ης Δεκεμβρίου 1975 στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις 40/73 έως 48/73,50/73, 54/73 έως 56/73, 111/73, 113/73 και 114/73, σκέψεις 173 και 174).

256 Εν προκειμένω, η προσφεύγουσα μετέσχε σε συναντήσεις που είχαν ως σκοπό τον καθορισμό επιδιωκομένων τιμών και επιδιωκομένου όγκου πωλήσεων· κατά τις συναντήσεις αυτές ανταλλάσσονταν μεταξύ των ανταγωνιστών πληροφορίες σχετικά με τις τιμές που επιθυμούσαν να εφαρμοστούν στην αγορά, σχετικά με τις τιμές που είχαν κατά νουν να εφαρμόσουν, σχετικά με το κατώτατο όριο συμφέρουσας λειτουργίας τους, τους περιορισμούς του όγκου πωλήσεων που έκριναν αναγκαίους, τα αριθμητικά στοιχεία των πωλήσεών τους ή την ταυτότητα των πελατών τους. Μετέχοντας στις συναντήσεις αυτές, συνέπραξε με τους ανταγωνιστές της σε διαβούλευση που είχε ως σκοπό να επηρεάσει τη συμπεριφορά τους στην αγορά και να αποκαλύψει τη συμπεριφορά που κάθε παραγωγός είχε κατά νουν να τηρήσει ο ίδιος στην αγορά.

257 Έτσι, η προσφεύγουσα όχι μόνο επιδίωξε να άρει προληπτικά την αβεβαιότητα σχετικά με τη μελλοντική συμπεριφορά των ανταγωνιστών της, αλλά και πρέπει ασφαλώς να έλαβε υπόψη, άμεσα ή έμμεσα, τις πληροφορίες που συνέλεξε κατά τις συναντήσεις αυτές, για να καθορίσει την πολιτική που θα ακολουθούσε στην αγορά. Ομοίως, και οι ανταγωνιστές της πρέπει ασφαλώς να έλαβαν υπόψη, άμεσα ή έμμεσα, τις πληροφορίες που τους αποκάλυψε η προσφεύγουσα σχετικά με τη συμπεριφορά που είχε αποφασίσει ή που είχε κατά νουν να τηρήσει η ίδια στην αγορά, για να καθορίσουν την πολιτική που θα ακολουθούσαν στην αγορά.

258 Επομένως, δικαιολογημένα η Επιτροπή χαρακτήρισε, ως εκ του σκοπού τους, επικουρικώς ως εναρμονισμένη πρακτική, κατά την έννοια του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΟΚ, τις περιοδικές συναντήσεις παραγωγών πολυπροπυλενίου, στις οποίες συμμετείχε η προσφεύγουσα από τον Δεκέμβριο του 1977 μέχρι τον Σεπτέμβριο του 1983.

259 Όσον αφορά το ζήτημα αν η Επιτροπή δικαιολογημένα έκρινε ότι υπήρχε ενιαία παράβαση, την οποία χαρακτηρίζει, στο άρθρο 1 της Αποφάσεως, ως « συμφωνία και εναρμονισμένη πρακτική », το Πρωτοδικείο υπενθυμίζει ότι οι διάφορες παρατηρηθείσες εναρμονισμένες πρακτικές και οι διάφορες συναφθείσες συμφωνίες εντάσσονταν, ως εκ της ταυτότητας του σκοπού τους, σε συστήματα περιοδικών συναντήσεων, καθορισμού επιδιωκομένων τιμών και ποσοστώσεων.

260 Πρέπει να τονιστεί ότι τα συστήματα αυτά εντάσσονταν σε σειρά προσπαθειών των εμπλεκομένων επιχειρήσεων που συνέκλιναν σε έναν και τον αυτό οικονομικό σκοπό: να νοθευθεί η φυσιολογική εξέλιξη των τιμών στην αγορά του πολυπροπυλενίου. Είναι, επομένως, τεχνητή η απόπειρα να υποδιαιρεθεί αυτή η συνεχής συμπεριφορά, που χαρακτηρίζεται από έναν και τον αυτό σκοπό, αναλυόμενη σε πλείονες και χωριστές παραβάσεις. Συγκεκριμένα, η προσφεύγουσα έλαβε μέρος — επί σειρά ετών — σε ολοκληρωμένο σύνολο συστημάτων, τα οποία συνιστούν ενιαία παράβαση, η οποία συγκεκριμενοποιήθηκε προοδευτικά τόσο με συμφωνίες όσο και με αθέμιτες εναρμονισμένες πρακτικές.

261 Επιβάλλεται να λεχθεί, εξ άλλου, ότι η Επιτροπή δικαιολογημένα χαρακτήρισε την ενιαία αυτή παράβαση ως « συμφωνία και εναρμονισμένη πρακτική », κατά το μέτρο που η παράβαση αυτή εμπεριείχε ταυτόχρονα στοιχεία που πρέπει να χαρακτηριστούν ως « συμφωνίες » και στοιχεία που πρέπει να χαρακτηριστούν ως « εναρμονισμένες πρακτικές ». Συγκεκριμένα, εφόσον πρόκειται για σύνθετη παράβαση, ο διττός χαρακτηρισμός, τον οποίο χρησιμοποιεί η Επιτροπή στο άρθρο 1 της Αποφάσεως, δεν πρέπει να νοηθεί ως χαρακτηρισμός που προϋποθέτει ταυτόχρονα και σωρευτικά την απόδειξη του ότι καθένα από τα αποδειχθέντα πραγματικά περιστατικά εμφανίζει τα συστατικά στοιχεία και της συμφωνίας και της εναρμονισμένης πρακτικής, αλλ' ως προσδιορίζων ένα σύνθετο όλον, που περιέχει πραγματικά στοιχεία από τα οποία ορισμένα χαρακτηρίστηκαν ως συμφωνίες και άλλα ως εναρμονισμένες πρακτικές κατά την έννοια του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΟΚ, το οποίο δεν προβλέπει κάποιον ειδικό χαρακτηρισμό γι' αυτού του είδους τη σύνθετη παράβαση.

262 Κατά συνέπεια, η αιτίαση της προσφεύγουσας πρέπει να απορριφθεί.

Β' — Σκοπός ή αποτέλεσμα περιορισμού του ανταγωνισμού

α') Η προσβαλλόμενη πράξη

263 Η Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 89, πρώτο εδάφιο) υπενθυμίζει ότι το άρθρο 85, παράγραφος 1, αναφέρει ρητώς ως περιοριστικές του ανταγωνισμού τις συμφωνίες που καθορίζουν άμεσα ή έμμεσα τιμές πωλήσεως ή κατανέμουν τις αγορές μεταξύ παραγωγών. Αυτά ακριβώς τα στοιχεία αποτελούν τα βασικά χαρακτηριστικά των υπό εξέταση συμφωνιών.

264 Σύμφωνα με την Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 89, τρίτο και τέταρτο εδάφιο), η καθιέρωση του συστήματος των περιοδικών συναντήσεων και η διαρκής συμπαιγνία των παραγωγών είχε ως βασικό σκοπό την επίτευξη αυξήσεων των τιμών μέσω πλέγματος συμφωνιών και διακανονισμών. Με τον σχεδιασμό κοινής δράσεως στο πλαίσιο πρωτοβουλιών, με τις οποίες καθορίζονταν τιμές-στόχοι για κάθε ποιότητα και σε κάθε εθνικό νόμισμα και ετίθεντο σε εφαρμογή από ορισμένη συμφωνημένη ημερομηνία, οι παραγωγοί απέβλεπαν στην εξάλειψη των κινδύνων τους οποίους ενέχει κάθε μονομερής προσπάθεια αυξήσεως των τιμών. Έτσι, τα διάφορα συστήματα ποσοστώσεων και οι λοιποί μηχανισμοί που επινοήθηκαν για να συμβιβάσουν τα διιστάμενα συμφέροντα των εδραιωμένων και των νεοεισερχομένων στην αγορά παραγωγών είχαν ως τελική επιδίωξη τη δημιουργία τεχνητών συνθηκών σταθερότητας, που θα ευνοούσαν την αύξηση των τιμών.

265 Προς επίτευξη των στόχων αυτών, οι παραγωγοί επιδίωξαν να οργανώσουν την αγορά του πολυπροπυλενίου σε μια βάση η οποία θα υποκαθιστούσε την ελεύθερη λειτουργία των δυνάμεων του ανταγωνισμού με μια θεσμοποιημένη και συστηματική συμπαιγνία μεταξύ των παραγωγών, ισοδύναμη προς σύμπραξη (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 89, πέμπτο εδάφιο).

266 Η Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 90, πρώτο και δεύτερο εδάφιο) επισημαίνει ότι, για την εφαρμογή του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΟΚ, δεν είναι απολύτως αναγκαίο, δεδομένου ότι ο σκοπός της συμφωνίας είναι προδήλως ανταγωνιστικός, να αποδειχθεί και η ύπαρξη αποτελέσματος αντιθέτου προς τον ανταγωνισμό. Ωστόσο, στην παρούσα περίπτωση υπάρχουν όλες οι ενδείξεις ότι η συμφωνία άσκησε όντως ουσιαστική επίδραση επί των συνθηκών του ανταγωνισμού.

267 Κατά την Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 90, τρίτο και τέταρτο εδάφιο), η συμφωνία στην οποία κατέληγαν κατά τις συναντήσεις τους οι παραγωγοί σχετικά με τις τιμές που επιδίωκαν για κάθε ποιότητα και σε κάθε εθνικό νόμισμα ετίθετο σε εφαρμογή από τους παραγωγούς, οι οποίοι έδιναν όλοι σχετικές οδηγίες στα εθνικά γραφεία πωλήσεών τους ή στους εθνικούς τους πράκτορες, στους οποίους ανέθεταν να ενημερώνουν τους πελάτες σχετικά με τις μεταβολές αυτές. Εφαρμοζόταν, έτσι, στους πελάτες μια ενιαία βασική τιμή για κάθε ποιότητα και σε κάθε νόμισμα. Και ναι μεν είναι αληθές ότι ορισμένοι πελάτες απήλαυαν ειδικών όρων ή εκπτώσεων, ότι ορισμένοι παραγωγοί εφάρμοζαν την προβλεφθείσα αύξηση με καθυστέρηση ή προέβαιναν σε παραχωρήσεις, ενώ άλλοι καθόριζαν ενίοτε τις πραγματικές τους τιμές, για ορισμένες ποιότητες ή ορισμένες χώρες, σε επίπεδα ελαφρώς χαμηλότερα από τους στόχους, μολονότι το έπρατταν μέσα στο γενικότερο πλαίσιο της ενιαίας δράσης των άλλων παραγωγών· παραμένει, ωστόσο, γεγονός ότι ο καθορισμός σε ορισμένο ύψος της τιμής, που εμφανιζόταν, στη συνέχεια, στην αγορά ως η «τιμή τιμοκαταλόγου» ή η «επίσημη τιμή», σήμαινε ότι οι δυνατότητες των πελατών να διαπραγματευθούν με τους παραγωγούς ήσαν ήδη περιορισμένες και ότι οι πελάτες στερούνταν πολλών από τα πλεονεκτήματα που θα είχαν αν ο ανταγωνισμός λειτουργούσε ανεμπόδιστα.

268 Η Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 90, τελευταίο εδάφιο) υπογραμμίζει ότι τα συλλεγέντα έγγραφα, και ιδίως οι εκθέσεις που είχαν συνταχθεί για την αγορά από τους ιδίους τους παραγωγούς, αποδεικνύουν ότι υπήρχαν στην αγορά συντονισμένες πρωτοβουλίες για τον καθορισμό των τιμών, στις οποίες ενεπλέκοντο όλοι οι παραγωγοί, καθώς και ότι υφίστατο στενός σύνδεσμος μεταξύ των πρωτοβουλιών αυτών και του συστήματος των περιοδικών συναντήσεων.

269 Η Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 91, πρώτο εδάφιο) αναγνωρίζει ότι το πραγματικό επίπεδο των τιμών εκινείτο με κάποια καθυστέρηση σε σχέση προς τους «στόχους» και ότι οι πρωτοβουλίες καθορισμού τιμών παρουσίαζαν την τάση να εγκαταλείπονται καταλήγοντας, μερικές φορές, σε απότομη πτώση των τιμών· επισημαίνει, ωστόσο, ότι τα διαγράμματα τα οποία χρησιμοποιούσαν οι ίδιοι οι παραγωγοί απεικονίζουν, διά μέσου των ετών, μια ομαλή παράλληλη εξέλιξη των εφαρμοζομένων τιμών, οι οποίες ακολουθούν εκ του σύνεγγυς τους εκάστοτε στόχους. Κατά την περίοδο που καλύπτεται από τις γνωστές πρωτοβουλίες καθορισμού τιμών, η τιμή που επιτυγχανόταν προσέγγιζε, από μήνα σε μήνα, τον συμφωνηθέντα στόχο. Σε περίπτωση αιφνίδιας «κατολισθήσεως» των τιμών (κατόπιν μειώσεως, παραδείγματος χάριν, των τιμών του προπυλενίου), η πτώση αυτή ανεκόπτετο με τον καθορισμό νέου, πολύ χαμηλότερου, στόχου και ξανάρχιζε η ανοδική πορεία των τιμών· η επιτυχία της τακτικής αυτής φάνηκε ιδιαίτερα κατά τον Ιούλιο-Νοέμβριο 1983.

270 Κατά την Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 91, δεύτερο εδάφιο), οι παραδόσεις των περισσοτέρων παραγωγών κατά τα έτη λειτουργίας του συστήματος αντιστοιχούσαν γενικώς στις ποσοστώσεις ή τους στόχους που είχαν ορισθεί.

271 Η Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 92, πρώτο εδάφιο) καταλήγει στο συμπέρασμα ότι το γεγονός ότι αυτή η οργάνωση της αγοράς υπό μορφή καρτέλ ήταν ατελής και δεν απέκλειε παντελώς τη λειτουργία των δυνάμεων του ανταγωνισμού δεν εμποδίζει την εφαρμογή του άρθρου 85 της Συνθήκης ΕΟΚ. Εν όψει του μεγάλου αριθμού των παραγωγών, των διισταμένων εμπορικών τους συμφερόντων και της ελλείψεως οποιουδήποτε μέτρου νομίμου εξαναγκασμού κατά των παραγωγών που δεν θα συνεμορφούντο προς τους διακανονισμούς, καμμία σύμπραξη δεν θα μπορούσε να ελέγξει πλήρως τις δραστηριότητες των συμμετεχόντων σ' αυτήν. Εξ άλλου, η Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 92, τελευταίο εδάφιο) αποκρούει το επιχείρημα των επιχειρήσεων ότι η εξέλιξη της αγοράς θα ήταν η ίδια και αν δεν είχαν υπάρξει οι διακανονισμοί τους· απαντά ότι εικασίες για το τι θα είχε συμβεί αν δεν υφίστατο η συμφωνία μπορούν να διατυπωθούν· γεγονός πάντως είναι ότι οι ίδιοι παραγωγοί αναγνώρισαν την αποτελεσματικότητα των συναντήσεών τους αρνούμενοι να τις σταματήσουν, απορρίπτοντας τη σκέψη που είχε εκφρασθεί σχετικώς τον Μάιο του 1982 και κρίνοντας προτιμότερο, αφ' ής στιγμής υπήρχε ισορροπία μεταξύ προσφοράς και ζητήσεως, να λάβουν οι ίδιοι ενεργά μέτρα για να ανεβάσουν τις τιμές, παρά να αφήσουν τις δυνάμεις της αγοράς να δράσουν.

272 Εξ άλλου, η Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 73) αναφέρει ότι, εν πάση περιπτώσει, η Επιτροπή ουδέποτε ισχυρίστηκε ότι το σύστημα των περιοδικών συναντήσεων έλεγχε πλήρως τις συναλλαγές και τις πωλήσεις των παραγωγών ή ότι αποτέλεσε τον μοναδικό παράγοντα που επηρέαζε τις τιμές του πολυπροπυλενίου. Αντιθέτως, τα αποδεικτικά στοιχεία στα οποία στηρίζεται η Επιτροπή δείχνουν ότι οι παραγωγοί αναγνώριζαν την επίδραση που ασκούσαν στην αγορά παράγοντες, όπως οι διακυμάνσεις της ζητήσεως ή οι αυξήσεις της τιμής των πρώτων υλών, οι οποίοι διέφευγαν από τον έλεγχό τους. Οι παραγωγοί ήσαν υποχρεωμένοι να συνεκτιμούν τους παράγοντες αυτούς, όταν ελάμβαναν τις αποφάσεις τους σχετικά με το ύψος των τιμών, τον χρόνο, τις λεπτομέρειες της εφαρμογής και τις πιθανότητες επιτυχίας μιας πρωτοβουλίας καθορισμού τιμών την οποία σχεδίαζαν. Ωστόσο, ένας από τους κυρίους σκοπούς των συναντήσεων ήταν η προσπάθεια συντονισμού και, ει δυνατόν, αντιδράσεως των παραγωγών στους παράγοντες αυτούς. Ίσως, μάλιστα, η τιμή να προσδιοριζόταν, σε μεγάλο βαθμό, από τους όρους προσφοράς και ζητήσεως· παρ' όλα αυτά, τα συλλεγέντα αποδεικτικά στοιχεία φανερώνουν ότι οι παραγωγοί προσπαθούσαν, ελέγχοντας τον όγκο των πωλήσεων και καθιερώνοντας συστήματα ποσοστώσεων, να επηρεάσουν τους όρους αυτούς.

β') Τα επιχειρήματα των διαδίκων

273 Η προσφεύγουσα επισημαίνει ότι η Επιτροπή θεωρεί ότι η συμπράξη είχε ως σκοπό να υποκαταστήσει την ελεύθερη λειτουργία των δυνάμεων του ανταγωνισμού με την οργάνωση μεταξύ παραγωγών μιας θεσμοποιημένης και συστηματικής συμπαιγνίας ανάλογης προς καρτέλ. Εκείνο, όμως, που έχει σημασία Για να προσδιοριστεί, όμως, αν μια συμφωνία ή μια εναρμονισμένη πρακτική έχει σκοπό αντιβαίνοντα προς τον ανταγωνισμό, έχει σημασία να εκτιμηθεί όχι η υποκειμενική βούληση των συμμετεχόντων, αλλά το πραγματικό αποτέλεσμα των διακανονισμών. Ο σκοπός αυτός πρέπει να μπορεί να εκτιμηθεί αντικειμενικώς, ήτοι συνεκτιμωμένης της πραγματικής οικονομικής συγκυρίας (αποφάσεις του Δικαστηρίου της 30ής Ιουνίου 1966 στην υπόθεση 56/65, Maschinenbau Ulm, ECR 1966, σ. 337· της 9ης Ιουλίου 1969 στην υπόθεση 5/69, Völk, ECR 1969, σ. 295· και της 10ης Ιουλίου 1980 στην υπόθεση 99/79, Lancôme, ECR 1980, σ. 2511, σκέψη 24). Η Επιτροπή πρέπει, περαιτέρω, να πιθανολογεί, στηριζόμενη σε αντικειμενικά πραγματικά στοιχεία, ότι η επίτευξη του σκοπού αυτού ήταν εφικτή. Η εκτίμηση ενός διακανονισμού δεν μπορεί να γίνεται ασχέτως προς τις συγκεκριμένες επιπτώσεις του στον ανταγωνισμό, έστω και αν η εξέταση αφορά μόνο το αντικείμενο του διακανονισμού. Αυτό αληθεύει κατ' εξοχήν στην προκειμένη περίπτωση, όπου δεν διατίθεται έγγραφη συμφωνία.

274 Θεωρεί ότι, δεδομένου του έντονου ανταγωνισμού που επικρατούσε στον τομέα του ανταγωνισμού και του γεγονότος ότι οι τιμές, ο όγκος των πωλήσεων και οι προσανατολισμοί της αγοράς υπαγορεύονταν από τον ανταγωνισμό, ήταν μάλλον απίθανο μια αντίθετη προς τον ανταγωνισμό ενέργεια να μπόρεσε να επιφέρει την παραμικρή επίπτωση στην αγορά. Κατά συνέπεια, η Επιτροπή καταδικάζει τις επιχειρήσεις για τις προθέσεις τους.

275 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι η Επιτροπή όφειλε να προβεί σε ανάλυση της οικονομικής επιπτώσεως της συμπράξεως για να δικαιολογήσει την περιεχόμενη στην Απόφαση (αιτιολογικές σκέψεις 90 έως 92) διαπίστωση περί υπάρξεως αισθητής επιδράσεως στην αγορά. Η μόνη μέθοδος, όμως, την οποία δέχεται το Δικαστήριο για την εκτίμηση των επιπτώσεων επί του ανταγωνισμού είναι η οικονομική ανάλυση, χάρη στην οποία μπορεί να προσδιορίζεται η υφιστάμενη σχέση μεταξύ του σκοπού ή της προθέσεως αφενός και του πραγματικού αποτελέσματος στην αγορά αφετέρου (προαναφερθείσα απόφαση της 10ης Ιουλίου 1980 στην υπόθεση 99/79).

276 Φρονεί ότι η Απόφαση χαρακτηρίζεται από παντελή σχεδόν έλλειψη οικονομικών επιχειρημάτων· η Επιτροπή περιορίζεται σε απλούς ισχυρισμούς και προδίδει την προτίμησή της για τη « δύναμη του ενστίκτου », την οποία υπολαμβάνει ως υπέρτερη και αυτής ακόμη της έννοιας της οικονομικής αναλύσεως. Η Επιτροπή, δηλαδή, δεν απο-

πειράθηκε καν να απαντήσει ούτε στην εμπεριστατωμένη ανάλυση στην οποία προέβη η ICI σχετικά με τη φερόμενη συνάρτηση μεταξύ των συναντήσεων και των χαρακτηριστικών γεγονότων της αγοράς, ούτε στα οικονομικής φύσεως αποδεικτικά στοιχεία, τα οποία εισέφεραν οι Freeman και Budd και τα οποία επιβεβαίωσε ο καθηγητής Albach, του πανεπιστημίου της Βόννης. Αυτές οι μελέτες και πραγματογνωμοσύνες δείχνουν ότι τα χαρακτηριστικά της βιομηχανίας του πολυπροπυλενίου ήσαν τέτοια, ώστε οποιαδήποτε απόπειρα συστάσεως καρτέλ να ήταν, κατά πάσα πιθανότητα, καταδικασμένη σε αποτυχία· δείχνουν επίσης ότι η ICI και οι λοιποί παραγωγοί είχαν, καθ' όλη τη διάρκεια της κρίσιμης περιόδου, μια συμπεριφορά συμβιβαζόμενη προς τον υγιή ανταγωνισμό και μη συμβιβαζόμενη προς τη συμπαιγνία, ότι οι πραγματικές τιμές καθορίζονταν από τις τάσεις της αγοράς και όχι από τις τιμές-στόχους, ότι η εξέλιξη των μεριδίων αγοράς δεν ήταν συνάρτηση των ποσοστώσεων και ότι, κατά συνέπεια, η περίοδος αυτή χαρακτηριζόταν από έντονο ανταγωνισμό, ο οποίος ουδόλως επηρεάστηκε από τη φερόμενη συμπαιγνία.

277 Κατά την προσφεύγουσα, όμως, η Απόφαση και το υπόμνημα αντικρούσεως, το οποίο κατέθεσε ενώπιον του Πρωτοδικείου η Επιτροπή, είναι συγκεχυμένα και διφορούμενα ως προς το ζήτημα των αποτελεσμάτων των ενεργειών των παραγωγών επί των συνθηκών του ανταγωνισμού: τα αποτελέσματα αυτά άλλοτε μεν χαρακτηρίζονται ως αισθητά (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 90), άλλοτε δε ως περιορισμένης σημασίας (αιτιολογικές σκέψεις 73 και 108), άλλοτε δε ακόμη ως ανύπαρκτα (αιτιολογική σκέψη 91). Ειδικότερα, η θέση της Επιτροπής είναι συγκεχυμένη και, εν πάση περιπτώσει, στηρίζεται σε απλουστευμένες υποθέσεις ως προς τα εξής ζητήματα: αν η εμφάνιση των τιμών-στόχων στην πελατεία υπό μορφή οδηγιών καθορισμού τιμών ελάττωσε τις δυνατότητες διαπραγματεύσεως και οδήγησε σε εντονότερη άνοδο των τιμών απ' όση θα διαπιστωνόταν διαφορετικά· αν η καθιέρωση ενός συστήματος ποσοστώσεων μεταφράστηκε σε πτώση της παραγωγής και άνοδο των τιμών και αν οι διακανονισμοί επί των τιμών και του όγκου των πωλήσεων νόθευσαν τον ανταγωνισμό αποδιοργανώνοντας τη διάρθρωση των συναλλαγών μεταξύ κρατών μελών.

278 Τονίζει ακόμη ότι οι μέθοδοι τις οποίες μετήλθε η Επιτροπή για να αναπληρώσει την έλλειψη οικονομικής αναλύσεως είναι ανεπαρκείς. Συγκεκριμένα, δεν είναι βάσιμο το να θεωρεί η Επιτροπή ως απόδειξη του επηρεασμού της αγοράς το γεγονός ότι οι παραγωγοί συμμετείχαν σε ανταλλαγές απόψεων σχετικά με τις τιμές και τον όγκο των πωλήσεων ή το ότι πίστεψαν πως οι τιμές θα υψώνονταν χάρη στη συμπαιγνία. Εξ άλλου, το ότι η Επιτροπή χρησιμοποιεί μια οικονομική ή στατιστική ορολογία δεν συγκαλύπτει το γεγονός ότι οι αιτιάσεις της δεν στηρίζονται σε καμμία εμπεριστατωμένη ανάλυση.

279 Η προσφεύγουσα, τέλος, εκθέτει, ότι η Επιτροπή υπεχρεούτο να αποδείξει ότι οι ποσοστώσεις ή οι ποσότητες-στόχοι βάρυναν στην πραγματική παραγωγή σε κάποιο μετρήσιμο βαθμό και ότι αυτή η παραγωγή δεν επικαθορίστηκε από τις τάσεις της αγοράς· εν τοιαύτη περιπτώσει, η Επιτροπή υπεχρεούτο ακόμη να αποδείξει ότι ο καθορισμός των ποσοστώσεων ή των στόχων επέτρεψε στους παραγωγούς να προβλέπουν, με επαρκή βεβαιότητα, τις ενέργειες των ανταγωνιστών τους και ότι οι ποσοστώσεις ή οι στόχοι άσκησαν αρνητική επίδραση, η οποία μεταφράστηκε σε έλλειψη προσφοράς ανταγωνιστικών όρων στους καταναλωτές ή σε πτώση της παραγωγικότητας προς βλάβη τους (απόφαση της Επιτροπής της 23ης Δεκεμβρίου 1971, IV/595-Nederlandse Cement-Handelsmaatschappij, OJ 1972, L 22, σ. 16).

280 Όσον αφορά τον ρόλο των νέων παραγωγών, η ICI διατείνεται ότι — αντιθέτως προς τα λεγόμενα της Επιτροπής — δεν υπάρχει αισθητή σχέση μεταξύ της εξελίξεως των μεριδίων της αγοράς και του αν ανήκε κανείς στη μια ή την άλλη κατηγορία παραγωγών: τους « νέους παραγωγούς » ή τις « μεγάλες επιχειρήσεις ».

281 Η Επιτροπή απαντά ότι η θέση της ICI όσον αφορά τον σκοπό της συμπράξεως στηρίζεται σε εσφαλμένη ανάλυση της νομολογίας. Ουδόλως προκύπτει από τη νομολογία αυτή ότι είναι αναγκαίο να αποδεικνύονται τα αποτελέσματα ενός αντιβαίνοντος προς τον ανταγωνισμό διακανονισμού, όταν — όπως εν προκειμένω — ο αντίθετος προς τον ανταγωνισμό σκοπός προκύπτει σαφώς από το περιεχόμενο και τη φύση του ίδιου του διακανονισμού. Το πολύ που θα μπορούσε να συναχθεί απ' αυτή τη νομολογία είναι η απαίτηση να υπάρχει δυνητικό αποτέλεσμα.

282 Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι οι επικρίσεις της προσφεύγουσας ως προς τα αποτελέσματα της συμπράξεως εξηγούνται, πρωτ' απ' όλα, από την εσφαλμένη αντίληψή της περί της φύσεως της οικονομικής επιπτώσεως που όφειλε — κατ' αυτήν — να αποδείξει η Επιτροπή, για να στοιχειοθετήσει την ύπαρξη παραβάσεως του άρθρου 85 της Συνθήκης ΕΟΚ. Η Επιτροπή διατείνεται ότι εξήγησε σαφέστατα στην Απόφαση (αιτιολογικές σκέψεις 90 έως 92) τι είδους ήταν η οικονομική επίπτωση της συμπράξεως.

283 Προσθέτει ότι, στην παρούσα υπόθεση, προσκόμισε σοβαρές αποδείξεις τόσο για τα δυνητικά όσο και για τα πραγματικά αποτελέσματα των αποτελεσμάτων των διακανονισμών, οι οποίες ανταποκρίνονται, και με το παραπάνω, στις απαιτήσεις της νομολογίας.

284 Η Επιτροπή εκθέτει ότι έκρινε προτιμότερα αποδεικτικά στοιχεία σύγχρονα των επικρινομένων πράξεων, όπως τα πρακτικά συναντήσεων, που δείχνουν ότι οι ίδιοι οι παραγωγοί νόμιζαν πως οι τιμές μπορούσαν να υψωθούν και ότι πράγματι υψώνονταν, έναντι της εκ των υστέρων αναπτύξεως οικονομικών θεωριών προς απόδειξη του εναντίου. Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι, για να εκτιμήσει την αποτελεσματικότητα της συμπράξεως, καλώς έπραξε που στηρίχτηκε στα πρακτικά συναντήσεων, από τα οποία προκύπτει ότι οι παραγωγοί δεν περιορίζονταν απλώς στο να διατυπώνουν την ευχή να υψωθούν οι τιμές ή να εκφράζουν τη βεβαιότητα ότι μπορούσαν να υψωθούν χάρη στη σύμπραξη, αλλά και ισχυρίζονταν ότι οι προσπάθειές τους ήσαν όντως αποτελεσματικές και διαπίστωναν την ύψωση των τιμών, όπως δείχνουν, π. χ., τα ακόλουθα χωρία:

« General determination got prices up to DM 2.05 the closest ever to published target prices. »

(« Η αποφασιστικότητα όλων ανέβασε τις τιμές στα 2,05 DM, πλησιάζοντας έτσι τις δημοσιευθείσες τιμές-στόχους περισσότερο από κάθε άλλη φορά. ») (γ. αιτ. παράρτ. 22)

« On the basis of this review everyone felt that there was a very good opportunity to get a price rise through before the holidays. »

(« Βάσει αυτής της επισκοπήσεως, όλοι συμφώνησαν στην άποψη ότι υπήρχε μια πολύ καλή ευκαιρία να προωθηθεί η άνοδος των τιμών πριν από τις διακοπές. ») (γ. αιτ. παράρτ. 24)

« The need for security was emphasised as was our determination to have a concerted push rather than a protracted crawl towards higher prices. »

(« Τονίστηκε η ανάγκη ασφάλειας, καθώς και η απόφασή μας να δοθεί μια συντονισμένη ώθηση, αντί μιας βραδείας εξελίξεως των τιμών προς τα άνω. ») (γ. αιτ. παράρτ. 31)

« The fall in polypropylene prices appears to have halted (...) The producers, however, plan to increase prices and have set targets (...) They are reasonably confident of achieving these targets. »

[« Η πτώση των τιμών του πολυπροπυλενίου φαίνεται να έχει σταματήσει (...) Οι παραγωγοί, ωστόσο, σχεδιάζουν άνοδο των τιμών και έχουν ορίσει στόχους (...) Έχουν βάσιμους λόγους να πιστεύουν ότι θα επιτύχουν αυτούς τους στόχους. »] (γ. αιτ. παράρτ. 36)

« It would be silly not to try for a price increase under these conditions and we are aiming for a raffia level of around 2 DM in September. It is obviously impossible to make such a jump in one step and we have therefore decided to make an interim move which will be implemented now (...) »

[« Θα ήταν ανόητο, υπ' αυτές τις συνθήκες, να μην επιχειρηθεί ανατίμηση και επιδιώκουμε τιμή της raffia γύρω στα 2 DM τον Σεπτέμβριο. Προφανώς, είναι αδύνατο να γίνει ένα τέτοιο άλμα μονομιάς, γι' αυτό και αποφασίσαμε να κάνουμε μια ενδιάμεση κίνηση, η οποία θα τεθεί σε εφαρμογή τώρα (...) »] (γ. αιτ. παράρτ. 39)

285 Κατά τη γνώμη της Επιτροπής, η προαναφερθείσα απόφαση της Επιτροπής της 10ης Ιουλίου 1980, στην υπόθεση 99/79, την οποία επικαλέστηκε η προσφεύγουσα, δεν στοιχειοθετεί ότι είναι αναγκαίο να πραγματοποιούνται οικονομετρικές μελέτες, αλλ' απλώς ότι είναι αναγκαίο να « εξετάζεται η λειτουργία του ανταγωνισμού μέσα στο πραγματικό πλαίσιο στο οποίο θα αναπτυσσόταν αν δεν υπήρχε η επίμαχη συμφωνία ».

286 Διατείνεται ότι η Απόφαση είναι απόλυτα σαφής και δεν περιέχει καμμία αντίφαση ως προς τα αποτελέσματα της συμπράξεως· οι επικρίσεις της ICI στηρίζονται σε αλλοίωση των χωρίων της Αποφάσεως (αιτιολογικές σκέψεις 73 και 74, 90 έως 92 και 108) που αφορούν την επίπτωση των συμφωνιών περί τιμών και ποσοστώσεων. Τα αποτελέσματα ναι μεν δεν υπήρξαν απόλυτα, αλλά πάντως υπήρξαν αισθητά.

287 Η Επιτροπή επισημαίνει ότι το ζήτημα αν ο καθορισμός ποσοστώσεων υλοποιήθηκε πλήρως ή εν μέρει μόνον είναι δευτερεύον. Η Επιτροπή αμφισβητεί τη θέση της ICI ως προς τις αναγκαίες συνθήκες που πρέπει να πληρούνται για να λεχθεί ότι μια σύ-

μπραξη ποσοστώσεων είναι αθέμιτη υπό το πρίσμα του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΟΚ. Η θέση αυτή στηρίζεται σε εσφαλμένη ερμηνεία της αποφάσεως της 17ης Οκτωβρίου 1972 στην υπόθεση 8/72, Cementhandelaren κατά Επιτροπής (ECR 1972, σ. 977).

288 Η Επιτροπή παρατηρεί, σχετικά με τους νέους παραγωγούς, ότι ανέφερε απλώς πως, δεδομένης της αστάθειας της αγοράς, οι διακυμάνσεις έπρεπε να αναμένονται· εξ άλλου, δεν ισχυρίστηκε ότι όλοι οι παραγωγοί παρέμειναν προσηλωμένοι στους στόχους που τους είχαν οριστεί.

γ') Η εκτίμηση του Πρωτοδικείου

289 Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι με την επιχειρηματολογία της η προσφεύγουσα προσπαθεί να αποδείξει ότι η συμμετοχή της στις περιοδικές συναντήσεις παραγωγών πολυπροπυλενίου δεν ενέπιπτε στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΟΚ, διότι, όπως προδίδει η ανταγωνιστική της συμπεριφορά στην αγορά, η συμμετοχή αυτή εστερείτο τόσο σκοπού όσο και αποτελέσματος αντιβαίνοντος προς τον ανταγωνισμό. Η προσφεύγουσα ισχυρίζεται, ειδικότερα, ότι η προϋπόθεση του αντίθετου προς τον ανταγωνισμό σκοπού πρέπει να ερμηνεύεται υπό την έννοια ότι απαιτείται δυνητική επίδραση επί του ανταγωνισμού, υποστηρίζει δε, εν προκειμένω, ότι οι οικονομικές μελέτες τις οποίες προσκόμισε απέδειξαν την αδυναμία της συμπράξεως να ασκήσει οποιαδήποτε επίδραση στην αγορά.

290 Το άρθρο 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΟΚ απαγορεύει, ως ασυμβίβαστες με την κοινή αγορά, όλες τις συμφωνίες μεταξύ επιχειρήσεων ή τις εναρμονισμένες πρακτικές που δύνανται να επηρεάσουν το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών και που έχουν ως σκοπό ή ως αποτέλεσμα την παρεμπόδιση, τον περιορισμό ή τη νόθευση του ανταγωνισμού εντός της κοινής αγοράς και ιδίως εκείνες οι οποίες συνίστανται στον άμεσο ή έμμεσο καθορισμό των τιμών αγοράς ή πωλήσεως ή άλλων όρων συναλλαγής και στην κατανομή των αγορών ή των πηγών εφοδιασμού.

291 Το Πρωτοδικείο υπενθυμίζει ότι, όπως προκύπτει από την κρίση που σχημάτισε σχετικά με τις διαπιστώσεις στις οποίες προέβη ως προς τα πραγματικά περιστατικά η Επιτροπή, οι περιοδικές συναντήσεις στις οποίες μετείχε μαζί με ανταγωνιστές της η προσφεύγουσα είχαν, μεταξύ άλλων, ως σκοπό τον καθορισμό επιδιωκομένων τιμών και επιδιωκομένου όγκου πωλήσεων.

292 Συναφώς, πρέπει να επισημανθεί ότι διάφορες προσφεύγουσες υποστήριξαν, με τα υπομνήματα που κατέθεσαν στο Πρωτοδικείο, ότι οι εφαρμοζόμενες στην ευρωπαϊκή αγορά τιμές του πολυπροπυλενίου ήσαν κατώτερες των τιμών του πολυπροπυλενίου στην παγκόσμια αγορά. Υπ' αυτές τις συνθήκες, δεν μπορεί να αποκλεισθεί το ότι οι συμφωνίες που συνήφθησαν μεταξύ της συντριπτικής πλειονότητας των παραγωγών πολυπροπυλενίου, αν είχαν τηρηθεί αυστηρά, θα μπορούσαν να ασκήσουν επίδραση στην αγορά.

293 Έστω και αν οι συμφωνίες δεν εστέφθησαν πάντοτε με επιτυχία, ήσαν ικανές να ασκήσουν επίδραση στον ανταγωνισμό και είχαν, επομένως, αντίθετο προς τον ανταγωνισμό σκοπό, υπό την έννοια που τον αντιλαμβάνεται η προσφεύγουσα. Συναφώς, πρέπει να επισημανθεί ότι την ανάλυση αυτή επιρρωννύει η γνώμη που οι ίδιοι οι παραγωγοί είχαν σχετικά με το αποτέλεσμα των συμφωνιών τους· τη γνώμη αυτή μαρτυρούν ιδίως τα χωρία των πρακτικών των συναντήσεων τα οποία παραθέτει η Επιτροπή, καθώς και οι αναλύσεις στις οποίες προέβαιναν οι παραγωγοί κατά τη διάρκεια των συναντήσεών τους (βλ. πρακτικά των συναντήσεων της 21ης Σεπτεμβρίου, 6ης Οκτωβρίου, 2ας Νοεμβρίου και 2ας Δεκεμβρίου 1982, γ. αιτ. παραρτ. 30 έως 33), που δείχνουν ότι οι επιδιωκόμενες τιμές που ορίζονταν κατά τις συναντήσεις ανταποκρίνονταν, σε μεγάλο βαθμό, στην αγορά. Η συμμετοχή της προσφεύγουσας σ' αυτές τις συναντήσεις δεν εστερείτο, επομένως, σκοπού αντιθέτου προς τον ανταγωνισμό, κατά την έννοια του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΟΚ.

294 Όσον αφορά την έκταση των πραγματικών αποτελεσμάτων της παραβάσεως, την οποία διαπίστωσε και απέδειξε η Επιτροπή, αυτή θα εξεταστεί στο πλαίσιο του ελέγχου του προστίμου το οποίο επιβλήθηκε στην προσφεύγουσα.

295 Επομένως, η αιτίαση πρέπει να απορριφθεί.

Γ — Ο επηρεασμός του μεταξύ των κρατών μελών εμπορίου

α') Η προσβαλλόμενη πράξη

296 Η Απόφαση αναφέρει (αιτιολογική σκέψη 93, πρώτο εδάφιο) ότι η συμφωνία μεταξύ των παραγωγών ήταν δυνατόν να έχει σημαντική επίπτωση στο εμπόριο μεταξύ κρατών μελών.

297 Εν προκειμένω, ο καθολικός χαρακτήρας των συμπαιγνιακών διακανονισμών — οι οποίοι κάλυπταν, στην ουσία, το σύνολο των πωλήσεων ενός βιομηχανικού προϊόντος πρωτεύουσας σημασίας σε ολόκληρη την Κοινότητα (και σε άλλες χώρες της Δυτικής Ευρώπης) — ήταν αφ' εαυτού ικανός να εκτρέψει το εμπόριο από τα δίκτυα που θα διαμορφώνονταν αν δεν υπήρχε τέτοια συμφωνία (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 93, τρίτο εδάφιο). Κατά την Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 94, τέταρτο εδάφιο), ο καθορισμός τιμών σε τεχνητό επίπεδο μέσω συμφωνίας, αντί να αφήνεται η αγορά να επιτύχει τη δική της ισορροπία, αλλοίωσε τη δομή του ανταγωνισμού σε ολόκληρη την Κοινότητα. Έτσι, οι επιχειρήσεις απηλλάγησαν από την άμεση ανάγκη να αντιδρούν στις δυνάμεις της αγοράς και να αντιμετωπίσουν αποφασιστικά το πρόβλημα της πλεονάζουσας παραγωγικής τους ικανότητας, του οποίου την ύπαρξη είχαν διαπιστώσει.

298 Η Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 94) επισημαίνει ότι οι τιμές-στόχοι, που καθορίζονταν κατά κράτος μέλος και οι οποίες συζητούνταν εμπεριστατωμένα στις εθνικές συναντήσεις — έστω και αν έπρεπε να λαμβάνονται ως έναν βαθμό υπόψη οι τοπικές συνθήκες —, αλλοίωσαν αναπόφευκτα τη ροή του εμπορίου και μείωσαν τις διαφορές τιμών που οφείλονταν στη, μεγαλύτερη ή μικρότερη, αποδοτικότητα κάθε παραγωγού. Το σύστημα του « account leadership », κατευθύνοντας την πελατεία προς συγκεκριμένους, ονομαστικώς οριζομένους, παραγωγούς, επιδείνωσε περαιτέρω την επίδραση των διακανονισμών για τις τιμές. Η Επιτροπή αναγνωρίζει ότι, με τον καθορισμό ποσοστώσεων ή στόχων, οι παραγωγοί δεν κατένειμαν τον επιμεριζόμενο σε κάθε επιχείρηση όγκο πωλήσεων κατά κράτος μέλος ή κατά περιοχή. Ωστόσο, αυτή καθαυτή η ύπαρξη ποσοστώσεως ή στόχου συμβάλλει στον περιορισμό των δυνατοτήτων που έχει κάθε παραγωγός.

β') Τα επιχειρήματα των διαδίκων

299 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι, παρ' όλον ότι η ICI κατέδειξε, κατά τη διοικητική διαδικασία, ότι ο όγκος των διακρατικών συναλλαγών στην αγορά του πολυπροπυλενίου και ο ρυθμός επεκτάσεώς τους ήταν πάντα εξαιρετικά υψηλός, η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι οι μεταξύ κρατών μελών συναλλαγές και η δομή του ανταγωνισμού επηρεάστηκαν αισθητά από τους διακανονισμούς, καίτοι αναγνωρίζει ότι οι ποσοστώσεις δεν ήσαν κατανεμημένες κατά κράτος και κατά περιφέρεια και ότι, σε περίπτωση μη τηρήσεως των ποσοστώσεων, δεν προβλεπόταν καμμία κύρωση.

300 Θεωρεί, βάσει οικονομικών μελετών, ότι οι συζητήσεις που γίνονταν κατά τις συναντήσεις δεν άσκησαν την παραμικρή επίπτωση επί των συναλλαγών μεταξύ των κρατών μελών, ούτε προς την κατεύθυνση της αυξήσεως ούτε προς αυτήν της μειώσεως, και ότι δεν επέφεραν ούτε το παραμικρό αποτέλεσμα επί της δομής του ανταγωνισμού. Προσθέτει ότι η Επιτροπή δεν απέδειξε το ενάντιο (οι αιτιολογικές σκέψεις 93 και 94 της Αποφάσεως αποτελούν απλούς ισχυρισμούς).

301 Η προσφεύγουσα εκθέτει ότι η Επιτροπή παραγνώρισε τις αναπόφευκτες οικονομικές συνέπειες ενός τόσο υψηλού όγκου διακρατικών συναλλαγών· ένας τέτοιος όγκος δείχνει τη διαφάνεια της αγοράς, την έλλειψη περιορισμού των πωλήσεων ή τιμολογιακής συμφωνίας, καθώς και την ύπαρξη ενός ασυγκράτητου ανταγωνισμού ως προς τις τιμές.

302 Η Επιτροπή απαντά ότι μια τιμολογιακή συμφωνία έχει ως αναπόφευκτο αποτέλεσμα την εκτροπή των συναλλαγών από τα κυκλώματα τα οποία θα σχηματίζονταν χωρίς αυτήν· ο καθορισμός τιμών σε τεχνητό επίπεδο αλλοιώνει τη δομή του ανταγωνισμού σε ολόκληρη την Κοινότητα. Το γεγονός αυτό δεν αναιρείται από το αναμφίβολο γεγονός ότι υπήρξαν σημαντικές συναλλαγές πολυπροπυλενίου μεταξύ των κρατών μελών.

303 Προσθέτει ότι — αντιθέτως προς τις αιτιάσεις της ICI — η κατανομή της αγοράς δεν εκφράζεται κατ' ανάγκην μέσω απαγορεύσεων εξαγωγής. Κάθε σύμπραξη μεταξύ παραγωγών με την οποία περιορίζονται οι παραδόσεις εκάστου σε ορισμένο ύψος συνιστά κατανομή της αγοράς.

γ') Η εκτίμηση του Πρωτοδικείου

304 Πρέπει να σημειωθεί ότι — αντιθέτως προς ό,τι ισχυρίζεται η προσφεύγουσα — η Επιτροπή δεν είχε την υποχρέωση να αποδείξει ότι η συμμετοχή της σε συμφωνία και σε εναρμονισμένη πρακτική άσκησε αισθητή επιρροή στο μεταξύ κρατών μελών εμπόριο. Συγκεκριμένα, το μόνο που απαιτεί το άρθρο 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΟΚ είναι οι συμφωνίες και οι εναρμονισμένες πρακτικές που περιορίζουν τον ανταγωνισμό να είναι ικανές να επηρεάσουν το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών. Συναφώς, πρέπει να γίνει δεκτό ότι οι διαπιστωθέντες περιορισμοί του ανταγωνισμού

ήσαν όντως ικανοί να εκτρέψουν τα εμπορικά ρεύματα από την κατεύθυνση που θα λάμβαναν αυτά διαφορετικά (βλ. προαναφερθείσα απόφαση του Δικαστηρίου της 29ης Οκτωβρίου 1980 στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις 209/78 έως 215/78 και 218/78, σκέψη 172).

305 Επομένως, η Επιτροπή απέδειξε επαρκώς κατά νόμον, στις αιτιολογικές σκέψεις 93 και 94 της Αποφάσεως, ότι η παράβαση στην οποία μετέσχε η προσφεύγουσα ήταν ικανή να επηρεάσει το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών, χωρίς να είναι αναγκαίο να αποδείξει και ότι η ατομική συμμετοχή της προσφεύγουσας επηρέασε όντως το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών.

306 Επομένως, η αιτίαση της προσφεύγουσας δεν μπορεί να γίνει δεκτή.

Δ' — Η φύση των συμφωνιών περί των επιδιωκομένων τιμών και περί του επιδιωκομένου όγκου πωλήσεων

307 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι, βάσει του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΟΚ, παράνομοι είναι μόνον οι διακανονισμοί που συνάπτονται προς καθορισμό των πραγματικών τιμών, των περιθωρίων κέρδους, των εκπτώσεων ή των όρων πληρωμής (αποφάσεις της Επιτροπής της 20ής Ιουλίου 1978, IV/28.852, GB-Inno-BM κατά Fedetab, OJ 1978, L 244, σ. 29, και της 3ης Ιουλίου 1973, IV/25.962, Chauffe-eau et chauffe-bains au gaz, OJ 1973, L 217, σ. 34), οι διακανονισμοί που έχουν πραγματική επίπτωση στις τιμές και μεταβάλλουν τις κανονικές συνθήκες της αγοράς ή ακόμη εκείνοι που δίνουν στους συμμετέχοντες τη δυνατότητα να προβλέπουν με κάποιο ικανοποιητικό βαθμό βεβαιότητας την πολιτική τιμών που θα ακολουθήσουν οι ανταγωνιστές (προαναφερθείσα απόφαση του Δικαστηρίου της 17ης Οκτωβρίου 1972 στην υπόθεση 8/72).

308 Διατείνεται ότι, αντιθέτως, η θέση τιμών-στόχων δεν συνιστά αφ' εαυτής παράβαση του άρθρου 85 της Συνθήκης ΕΟΚ, έστω και αν ο καθορισμός των τιμών πωλήσεως ή ο κατακερματισμός της αγοράς σε ζώνες συνιστούν παραβάσεις. Προκειμένου να κριθεί, σε μια συγκεκριμένη περίπτωση, αν ο καθορισμός τιμών-στόχων μπορεί να

εξομοιωθεί προς τέτοιου είδους παράβαση, είναι αναγκαίο να αποδείξει η Επιτροπή, στηριζόμενη σε μαρτυρίες που, υπό το πρίσμα των συντρεχουσών περιστάσεων, μπορούν να θεωρηθούν αξιόπιστες, ότι οι τιμές-στόχοι επηρέασαν τις τιμές πωλήσεως σε κάποιον μετρήσιμο βαθμό, ότι οι τιμές δεν προσδιορίστηκαν από τις τάσεις της αγοράς και ότι, ακόμη και αν συνέβη αυτό, ο καθορισμός των τιμών-στόχων έδωσε στους πωλητές τη δυνατότητα να προβλέπουν, με επαρκή βεβαιότητα, την πολιτική πωλήσεων των ανταγωνιστών τους. Η προσφεύγουσα υποστηρίζει, όμως, ότι η Επιτροπή δεν απέδειξε κανένα από τα δύο αυτά στοιχεία, τα οποία μάλιστα αποκρούονται από τα πραγματικά στοιχεία και τα οικονομικά δεδομένα.

309 Η Επιτροπή απαντά ότι — αντιθέτως προς ό,τι ισχυρίζεται η προσφεύγουσα — μια συμφωνία που έχει ως αντικείμενο τον καθορισμό ενδεικτικών τιμών εμπίπτει στην απαγόρευση του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΟΚ, έστω και αν δεν κατέστη δυνατόν να αποδειχθεί ότι αυτή είχε πραγματική επίπτωση στην αγορά. Η θέση της ICI στηρίζεται σε εσφαλμένη ερμηνεία της προαναφερθείσας αποφάσεως Cementhandelarenκατά Επιτροπής, σκέψεις 19 και 21, η οποία απαγορεύει και τον καθορισμό ενδεικτικών τιμών. Τέλος, η Επιτροπή αποκρούει την άποψη της ICI ότι ήταν αναγκαίο να αποδειχθεί ότι οι τιμές-στόχοι άσκησαν κάποια μετρήσιμη επίδραση στις πραγματικές τιμές και ότι ο καθορισμός αυτών των τιμών-στόχων έπρεπε να δίνει στους παραγωγούς τη δυνατότητα να προβλέπουν την πολιτική πωλήσεων των ανταγωνιστών τους.

310 Το Πρωτοδικείο κρίνει ότι, υπό το πρίσμα της εφαρμογής του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΟΚ, ο καθορισμός επιδιωκομένων τιμών συνιστά άμεσο ή έμμεσο καθορισμό τιμών πωλήσεως, που μνημονεύεται, ενδεικτικά, στο στοιχείο α' της εν λόγω διατάξεως, η οποία απαγορεύει κάθε συμφωνία μεταξύ επιχειρήσεων και κάθε εναρμονισμένη πρακτική που έχει είτε σκοπό είτε αποτέλεσμα αντίθετο προς τον ανταγωνισμό.

311 Συγκεκριμένα, το άρθρο 85, παράγραφος 1, και ειδικότερα το στοιχείο α', απαγορεύει στις επιχειρήσεις να νοθεύουν τη φυσιολογική εξέλιξη των τιμών στην αγορά. Όπως προκύπτει, όμως, από τα πρακτικά της συναντήσεως της 13ης Μαΐου 1982 (γ. αιτ. παράρτ. 24), σκοπός των συμφωνιών που συνήπταν κατά τις συναντήσεις οι παραγωγοί ήταν ο καθορισμός τιμών υψηλοτέρων από εκείνες που θα μπορούσαν να αναμένουν αν καθόριζαν τις τιμές τους κατά τρόπο ανεξάρτητο. Έτσι, κατά την εν λόγω συνάντηση, η προσφεύγουσα — όταν η Solvay πρότεινε να σταματήσουν οι συναντήσεις, εφόσον είχε αποκατασταθεί η ισορροπία προσφοράς και ζητήσεως — σημείωσε τα εξής:

« The general response was that it was always better to talk than not and that if supply + demand were so closely in balance we should be taking active steps to move prices up rather than let them find their own level »

(« Όλοι συμφώνησαν στην άποψη ότι είναι πάντα προτιμότερο να συζητούμε παρά να μη συζητούμε και ότι, αν η προσφορά και η ζήτηση βρίσκονται τόσο κοντά στην ισορροπία, πρέπει να λαμβάνουμε ενεργά μέτρα για να ανεβάζουμε τις τιμές, αντί να τις αφήνουμε να βρούνε μόνες τους το επίπεδό τους. »)

Υπ' αυτές τις συνθήκες, το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι η διάκριση στην οποία προβαίνει η προσφεύγουσα μεταξύ καθορισμού επιδιωκομένων τιμών και καθορισμού τιμών είναι μια διάκριση καθαρά ορολογίας και δεν ασκεί επιρροή.

312 Κατά συνέπεια, η αιτίαση πρέπει να απορριφθεί.

3. *Συμπέρασμα*

313 Από το σύνολο των προεκτεθέντων προκύπτει ότι πρέπει να απορριφθεί το σύνολο των αιτιάσεων της προσφεύγουσας σχετικά με τις διαπιστώσεις των πραγματικών περιστατικών και την εφαρμογή του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΟΚ, στις οποίες προέβη με την προσβαλλόμενη πράξη η Επιτροπή.

Περί της αιτιολογίας

314 Η προσφεύγουσα διατείνεται ότι η Απόφαση είναι εσφαλμένως ή ανεπαρκώς αιτιολογημένη. Φρονεί ότι, όπως προκύπτει από τη νομολογία του Δικαστηρίου (αποφάσεις της 4ης Ιουλίου 1963 στην υπόθεση 24/62, Γερμανία κατά Επιτροπής, ECR 1963, σ. 131· της 26ης Νοεμβρίου 1975, στην υπόθεση 73/74, Papiers Peints, ECR 1975, σ. 1491· της 14ης Νοεμβρίου 1984 στην υπόθεση 323/82, Intermills κατά Επιτροπής, Συλλογή 1984, σ. 3809· της 13ης Μαρτίου 1985 στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις 296/82 και 318/82, Κάτω Χώρες κατά Επιτροπής, Συλλογή 1985, σ. 809· της 26ης Ιουνίου 1986 στην υπόθεση 203/85, Nicolet Instrument, Συλλογή 1986, σ. 2049· και της 7ης Μαΐου 1987 στην υπόθεση 258/84, Nippon Seiko κατά Συμβουλίου, Συλλογή 1987,

σ. 1923, σκέψη 28), στην αιτιολογία μιας αποφάσεως πρέπει να αναπτύσσονται τα κύρια νομικά και πραγματικά ζητήματα στα οποία αυτή στηρίζεται και να αναπτύσσεται κατά τρόπο σαφή και μονοσήμαντο η συλλογιστική της κοινοτικής αρχής που την εξέδωσε. Εν προκειμένω, η Απόφαση δεν εκθέτει σαφώς και λυσιτελώς τα νομικά και τα πραγματικά στοιχεία στα οποία στηρίζεται, ιδίως όσον αφορά τις οικονομικές πτυχές και τα πρόστιμα. Περαιτέρω, η Απόφαση δεν αναφέρει ότι η Επιτροπή έλαβε υπόψη τα πολυάριθμα αποδεικτικά στοιχεία τα οποία προσκόμισε η προσφεύγουσα σχετικά με τη συμπεριφορά της στην αγορά και την ανυπαρξία αποτελεσμάτων της συμπράξεως.

315 Η προσφεύγουσα προσθέτει, με το υπόμνημα απαντήσεως, ότι, από την αρχή ως το τέλος της διοικητικής διαδικασίας, η Επιτροπή δεν προσδιόρισε — ή προσδιόρισε ανεπαρκώς — τη φύση των αιτιάσεων και των διαπιστώσεων που έστρεψε κατά των παραγωγών όσον αφορά τις επιπτώσεις οποιουδήποτε τυχόν διακανονισμού επί των τιμών και των ποσοστώσεων. Ειδικότερα, η Επιτροπή μετέβαλε απόψεις κατά τη διάρκεια της διοικητικής διαδικασίας και περιέπεσε σε αντιφάσεις όσον αφορά το αν όντως υλοποιήθηκαν οι τιμές-στόχοι και οι ποσοστώσεις-στόχοι.

316 Η Επιτροπή απαντά ότι η ICI συγχέει επαρκή αιτιολογία και ορθή αιτιολογία. Προσθέτει ότι η Απόφαση είναι ιδιαιτέρως εκτενής και λεπτομερής και ότι πραγματεύεται όλα τα κύρια επιχειρήματα που προβλήθηκαν κατά τη διοικητική διαδικασία.

317 Η Επιτροπή διατείνεται ότι ο ισχυρισμός περί ελλείψεως ακρίβειας της Αποφάσεως συνιστά ισχυρισμό που είναι νέος και, γι' αυτόν τον λόγο, πρέπει να απορριφθεί κατ' εφαρμογήν του άρθρου 42, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας. Εν πάση δε περιπτώσει, ο ισχυρισμός αυτός είναι και αβάσιμος.

318 Το Πρωτοδικείο υπενθυμίζει ότι, όπως προκύπτει από πάγια νομολογία του Δικαστηρίου (βλ. ιδίως τις αποφάσεις της 29ης Οκτωβρίου 1980 στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις 209/78 έως 215/78 και 218/78, όπ., σκέψη 66, και της 10ης Δεκεμβρίου 1985 στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις 240/82 έως 242/82, 261/82, 262/82, 268/82 και 269/82, Stichting Sigarettenindustrie κατά Επιτροπής, Συλλογή 1985, σ. 3831, σκέψη 88), ναι μεν, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 190 της Συνθήκης, η Επιτροπή υποχρεούται να αιτιολογεί τις αποφάσεις της, αναφέροντας τα νομικά και πραγματικά στοιχεία από τα οποία εξαρτάται η νομιμότητα του μέτρου, καθώς και τις σκέψεις που την οδήγησαν στη λήψη της αποφάσεώς της, δεν απαιτείται όμως να εξετάζει όλα τα νομικά και

πραγματικά ζητήματα που έχουν εγείρει οι ενδιαφερόμενοι κατά τη διοικητική διαδικασία. Εξ αυτού έπεται ότι η Επιτροπή δεν υποχρεούται να απαντά σε όσα ζητήματα θεωρεί ότι δεν ασκούν καμμία επιρροή.

319 Συναφώς, πρέπει να υπομνηστεί ότι, όπως προκύπτει από την κρίση που σχημάτισε το Πρωτοδικείο σχετικά με την απόδειξη της παραβάσεως την οποία διέπραξε η προσφεύγουσα, τα έγγραφα και τα επιχειρήματα τα οποία αυτή προέβαλε δεν φωτίζουν υπό διαφορετικό πρίσμα τις διαπιστώσεις στις οποίες προέβη ως προς τα πραγματικά περιστατικά η Επιτροπή. Αυτό ισχύει ιδίως ως προς τα έγγραφα και επιχειρήματα που αναφέρονται στις πρωτοβουλίες καθορισμού τιμών, στα μέτρα τα αποσκοπούντα στη διευκόλυνση της εφαρμογής των πρωτοβουλιών καθορισμού τιμών, στις ποσότητες-στόχους και τις ποσοστώσεις.

320 Εξ άλλου, το Πρωτοδικείο δεν επισήμανε καμμιά εγγενή αντίφαση σ' αυτές τις διαπιστώσεις πραγματικών περιστατικών, θεωρεί δε ότι η Επιτροπή δεν μετέβαλε την άποψή της επ' αυτών.

321 Κατά συνέπεια, η αιτίαση πρέπει να απορριφθεί.

Περί του προστίμου

322 Η προσφεύγουσα προσάπτει στην Απόφαση ότι εκδόθηκε κατά παράβαση του άρθρου 15 του κανονισμού 17, καθ' ότι δεν εκτιμήθηκε προσηκόντως η διάρκεια και η σοβαρότητα της παραβάσεως που της καταλογίστηκε.

1. *Η παραγραφή*

323 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι, έστω και αν το 1977 συνήφθη συμφωνία περί κατωτάτων τιμών, αυτή καλύπτεται από την πενταετή παραγραφή που προβλέπεται στον κανονισμό (ΕΟΚ) 2988/74 του Συμβουλίου, της 26ης Νοεμβρίου 1974, περί παραγραφής του δικαιώματος διώξεως και εκτελέσεως των αποφάσεων στους τομείς του δικαίου των μεταφορών και του ανταγωνισμού της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινό-

τητας (ΕΕ ειδ. έκδ. 07/001, σ. 241, στο εξής: κανονισμός 2988/74), κατά το μέτρο που, λόγω της διαφορετικής φύσεως της συμφωνίας περί κατωτάτων τιμών και των συναντήσεων που — όπως αναγνωρίζει η Επιτροπή — διεξήχθησαν μετά τον Δεκέμβριο του 1977, η Επιτροπή δεν μπορεί να επικαλείται τον διαρκή ή εξακολουθητικό χαρακτήρα της παραβάσεως κατά την έννοια του άρθρου 1, παράγραφος 2, του προαναφερθέντος κανονισμού.

324 Η Επιτροπή διατείνεται ότι η συμφωνία περί των κατωτάτων τιμών δεν καλύπτεται από την παραγραφή, κατά το μέτρο που υφίσταται προφανής δεσμός μεταξύ της συμφωνίας περί των κατωτάτων τιμών και των συμφωνιών που κάλυπταν τις μεταγενέστερες περιόδους και, γι' αυτό, η παράβαση πρέπει να χαρακτηρισθεί διαρκής.

325 Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι, κατά το άρθρο 1, παράγραφος 2, του κανονισμού 2988/74, η πενταετής παραγραφή της εξουσίας της Επιτροπής να επιβάλλει πρόστιμα αρχίζει, προκειμένου περί διαρκών ή κατ' εξακολούθηση παραβάσεων, μόνο από την ημέρα της λήξεως της παραβάσεως.

326 Εν προκειμένω, όπως προκύπτει από την κρίση που σχημάτισε το Πρωτοδικείο σχετικά με την απόδειξη της παραβάσεως, η προσφεύγουσα μετέσχε σε μία ενιαία παράβαση, η οποία άρχισε στα μέσα του 1977, όταν αυτή συναποδέχθηκε τη συμφωνία περί των κατωτάτων τιμών, και συνεχίστηκε μέχρι τον Νοέμβριο του 1983.

327 Κατά συνέπεια, δεν ευσταθεί ο ισχυρισμός της προσφεύγουσας περί παραγραφής των προστίμων.

2. *Η διάρκεια της παραβάσεως*

328 Η προσφεύγουσα φρονεί ότι κακώς η Επιτροπή ανάγει την έναρξη της παραβάσεως σε χρόνο προγενέστερο του Δεκεμβρίου του 1977, εφόσον δεν διαθέτει επαρκείς αποδείξεις περί της συνάψεως συμφωνίας περί των κατωτάτων τιμών, εν πάση δε περιπτώσει, η συμφωνία αυτή καλύπτεται από την παραγραφή.

329 Επισημαίνει ότι με την Απόφαση αναγνωρίζεται ότι η παράβαση, υπό τη σοβαρότερη μορφή της, δεν είχε προϋπάρξει του τέλους του 1978 (αιτιολογική σκέψη 107, τρίτο εδάφιο).

330 Εξ άλλου, η προσφεύγουσα σημειώνει ότι η παράβαση δεν ήταν διαρκής, εφόσον οι πρωτοβουλίες καθορισμού τιμών εξετάθησαν σε 26 μόνο μήνες, για το σύστημα ποσοστώσεων δεν επιτεύχθηκε συμφωνία το 1981 και το 1982, η δε ταυτόχρονη εφαρμογή των δύο αυτών συστημάτων, που ήσαν απαραίτητα για τη λειτουργία της συμπράξεως, εκάλυπτε, το πολύ, μια χρονική περίοδο βραχύτερη του δεκαμήνου. Λόγω, επομένως, του σποραδικού χαρακτήρα της συμπράξεως, η Επιτροπή δεν εδικαιούτο να λάβει υπόψη ολόκληρη τη μεταξύ 1977 και 1983 περίοδο.

331 Όσον αφορά τον τερματισμό της παραβάσεως, η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι η Επιτροπή δεν προσκομίζει καμμία απόδειξη προς στήριξη του ισχυρισμού της ότι η ICI μετέσχε « έως, τουλάχιστον, τον Νοέμβριο του 1983 » ή ότι τα αποτελέσματα της συμφωνίας παρήγοντο μέχρι τη χρονολογία αυτήν. Κατά συνέπεια, η Επιτροπή όφειλε να δεχθεί ότι οι παραβάσεις έπαυσαν αφ' ότου αυτή άρχισε τη διοικητική της εξέταση, όπως συνέβη και στην περίπτωση των υποθέσεων των υπεροξυγονούχων προϊόντων και της Zinc Producer Group (αποφάσεις της 23ης Νοεμβρίου 1984, υπεροξυγονούχα προϊόντα, ΕΕ 1985, L 35, σ. 1, και της 6ης Αυγούστου 1984, Zinc Producer Group, ΕΕ 1984, L 220, σ. 27).

332 Η προσφεύγουσα συμπεραίνει ότι πρέπει να της αναγνωριστεί η μείωση της διαρκείας της συμμετοχής της στην παράβαση και, ως εκ τούτου, η αισθητή και αναλογική μείωση του προστίμου (αποφάσεις του Δικαστηρίου της 6ης Μαρτίου 1974 στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις 6/73 και 7/73, Commercial Solvents κατά Επιτροπής, ECR 1974, σ. 223, 262, και της 13ης Φεβρουαρίου 1979, στην υπόθεση 85/76, Hoffmann-La Roche κατά Επιτροπής, ECR 1979, σ. 461).

333 Η Επιτροπή απαντά ότι ορθώς εξετίμησε τη διάρκεια της παραβάσεως. Αναφέρει, σχετικώς, ότι το προ του 1979 χρονικό διάστημα έπρεπε να ληφθεί υπόψη, παρά την ασθενέστερη τότε ένταση της παραβάσεως, την οποία έλαβε υπόψη.

334 Η Επιτροπή θεωρεί ότι το επιχείρημα περί σποραδικού χαρακτήρα της παραβάσεως διαψεύδεται από τον διαρκή χαρακτήρα των προσπαθειών τις οποίες κατέβαλλαν οι παραγωγοί για να εφαρμόσουν τις συμφωνηθείσες αυξήσεις.

335 Όσον αφορά το πέρας της παραβάσεως, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι τα αποτελέσματα των συμφωνιών εξακολούθησαν να εκδηλώνονται μέχρι τον Νοέμβριο του 1983 τουλάχιστον, μέχρι δηλαδή τον τελευταίο μήνα για τον οποίον αποδεδειγμένα είχαν συμφωνηθεί και τέθηκαν σε εφαρμογή τιμές-στόχοι· ορθώς, επομένως, έλαβε υπόψη τη μεταξύ Σεπτεμβρίου και Νοεμβρίου του 1983 περίοδο για τον καθορισμό του προστίμου.

336 Το Πρωτοδικείο υπενθυμίζει ότι διαπίστωσε ότι η Επιτροπή εκτίμησε ορθώς πόσο διάρκεσε η υπό της προσφεύγουσας παράβαση του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΟΚ και ότι ορθώς έκρινε ότι επρόκειτο για ενιαία παράβαση.

337 Επομένως, η αιτίαση αυτή πρέπει να απορριφθεί.

3. *Η σοβαρότητα της παραβάσεως*

Α' — Ο περιορισμένος ρόλος της προσφεύγουσας

338 Η προσφεύγουσα διατείνεται ότι χωρίς καμμία δικαιολογία η Επιτροπή ισχυρίζεται πως οι « τέσσερις μεγάλοι » έφεραν ιδιαίτερη ευθύνη για την παράβαση. Ο ισχυρισμός αυτός τελεί άλλωστε σε αντίφαση προς τον άλλο ισχυρισμό ότι δεν μπορεί να γίνει ουσιαστική διάκριση μεταξύ των παραγωγών με βάση τον βαθμό της συμμετοχής εκάστου στους συμφωνηθέντες διακανονισμούς (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 109, έκτο εδάφιο).

339 Προσθέτει ότι, στην πραγματικότητα, αυτή δεν συμμετέσχε ενεργότερα απ' ό,τι οι άλλοι παραγωγοί, ότι ο φαινομενικά ενεργότερος ρόλος της ήταν απλώς διοικητικός,

ότι η μεγαλύτερη συμμετοχή της ήταν συνάρτηση του βάρους της στην αγορά — η οποία δεν μπορεί να ληφθεί, και σ' αυτό το επίπεδο, για δεύτερη φορά υπόψη — και ότι οι « τέσσερις μεγάλοι » ούτε ενέπνεαν ούτε διηύθυναν τις συναντήσεις.

340 Η Επιτροπή φρονεί, παραπέμποντας στις αιτιολογικές σκέψεις 67 και 68 της Αποφάσεως, ότι η ICI, ως μέλος της « λέσχης » των « τεσσάρων μεγάλων » φέρει ιδιαίτερη ευθύνη στις διαπραχθείσες παραβάσεις. Ο ρόλος της υπ' αυτήν την ιδιότητα προκύπτει από πολυάριθμα έγγραφα (γ. αιτ. παραρτ. 8, 9, 19, 64, 87, 94 έως 100), τα οποία, ως επί το πλείστον, παραθέτουν τις συζητήσεις μεταξύ των « τεσσάρων μεγάλων ».

341 Το Πρωτοδικείο υπενθυμίζει ότι, από τον Αύγουστο του 1982, η προσφεύγουσα προήδρευε των περιοδικών συναντήσεων παραγωγών πολυπροπυλενίου. Η προεδρία αυτή δεν ήταν καθαρά διοικητική, όπως δείχνει ο ρόλος που έπαιξε η προσφεύγουσα στις συνομιλίες που διεξήχθησαν με σκοπό τη σύναψη των συμφωνιών ποσοστώσεων για το 1982 και το 1983· τον ρόλο αυτόν πιστοποιούν τα πρακτικά συναντήσεων του δευτέρου ημίσεος του 1982 (γ. αιτ. παραρτ. 28 έως 34), τα πρακτικά συναντήσεων ή διμερών επαφών μεταξύ της προσφεύγουσας και άλλων παραγωγών (γ. αιτ. παραρτ. 75 έως 77, 79 έως 81, 83, 88, 89, 93, 95 και 98)· το ίδιο επίσης δείχνουν τα συνοπτικά σημειώματα και τα σχέδια κατανομής της αγοράς τα οποία κατάρτισε η προσφεύγουσα (γ. αιτ. παραρτ. 33, 70, 84 έως 87), καθώς και οι προσπάθειες τις οποίες αυτή κατέβαλε προκειμένου να εξασφαλίσει την τήρηση των τιμολογιακών συμφωνιών και τις οποίες πιστοποιεί ιδίως ένα σημείωμα της ICI επιγραφόμενο « Pricing actions from December meeting » (« Ενέργειες σχετικά με τις τιμές κατόπιν της συναντήσεως του Δεκεμβρίου », γ. αιτ. παράρτ. 34), το οποίο δείχνει ότι η προσφεύγουσα ήλθε σε επαφή με ορισμένους παραγωγούς για να τους πείσει να τηρήσουν τις συμφωνίες για τις τιμές.

342 Πρέπει επίσης να υπομνησθεί, όσον αφορά τον ρόλο τον οποίο έπαιξε στην παράβαση η προσφεύγουσα, η συμμετοχή της στις προπαρασκευαστικές συναντήσεις των « τεσσάρων μεγάλων ». Συναφώς, μπορεί κανείς να διαβάσει σε ένα σημείωμα της ICI, το οποίο αφορά τη συνάντηση των εκπροσώπων της ICI, της Shell και της Monte της 15ης Ιουνίου 1981 (γ. αιτ. παράρτ. 64), τι λύσεις διερεύνησαν οι παραγωγοί αυτοί απέναντι στις δυσχέρειες τις οποίες συναντούσαν στην αγορά:

« Possible solutions included (a) sanctions (not a great success so far on PVC), (b) control production which is within the power of the bosses (L. thought propylene availability might scupper this), (c) quotas which Z. favoured but L. discounted, (d) new initiative by the 4 majors whereby they accommodated the hooligans in Europe and made up the loss by sales in ROW markets. Given that W European sales would probably not exceed 105 kt/month for the next few months and then not over 125 kt for the remainder of the year say 115 kt average for July-Sept and exports continued at 30 kt/month there would still be a surplus of capacity of 10 kt/month. Shared by the Big Four each would have to drop 2.5 kt/m in Europe equivalent to 30 kt/yr of say 2.3 % market share. I said that despite L.'s contention about ROW prices that such a proposal would be totally unacceptable to us, (e) a flat price increase of say 20 pf/kg wef 1st July — this avoids unrealistic requirements for the lowest priced business. »

[« Ως πιθανές λύσεις αναφέρθηκαν οι εξής: α') Κυρώσεις (που δεν έχουν σημειώσει και μεγάλη επιτυχία μέχρι τώρα όσον αφορά το PVC). β') Έλεγχο της παραγωγής, πράγμα που είναι εντός των ορίων της εξουσίας των διευθυντών (ο L. θεώρησε ότι αυτή η λύση θα μπορούσε να τορπιλιστεί από το διατιθέμενο προπυλένιο). γ') Ποσοστώσεις, λύση την οποία ευνοεί ο Z., αλλά δεν βρίσκει τόσο πρόσφορη ο L. δ') Νέα πρωτοβουλία των 4 μεγάλων, με την οποία θα " βόλευαν " τους " χούλιγκανς " στην Ευρώπη και θα αντιστάθμιζαν τις απώλειες με πωλήσεις σε αγορές ROW (" rest of the world " — του υπόλοιπου κόσμου). Αν θεωρηθεί ότι οι πωλήσεις στη Δυτ. Ευρώπη πιθανότατα δεν θα υπερβούν τους 105 χιλιοτόννους τον μήνα (kt/μήνα) κατά τους επόμενους μήνες και, στη συνέχεια, τους 125 kt για το υπόλοιπο του έτους, φερ' ειπείν 115 kt κατά μέσο όρο από Ιούλιο μέχρι Σεπτέμβριο, και ότι οι εξαγωγές θα συνεχίσουν να κυμαίνονται γύρω στους 30 kt/μήνα, θα εξακολουθήσει να υπάρχει ένα πλεόνασμα παραγωγικής ικανότητας 10 kt/μήνα. Αν αυτό κατανεμηθεί μεταξύ των τεσσάρων μεγάλων, θα πρέπει ο καθένας του να αφήσει 2,5 kt/μήνα στην Ευρώπη, ήτοι 30 kt/έτος, που αντιστοιχεί, φερ' ειπείν, σε μερίδιο αγοράς 2,3 %. Είπα ότι, παρά τους ισχυρισμούς του L. για τις τιμές ROW, μια τέτοια πρόταση θα ήταν εντελώς απαράδεκτη για μας. ε') Ενιαία ανατίμηση κατά 20, φερ' ειπείν, εκατοστά του μάρκου ανά χιλιόγραμμο (pf/kg)από 1ης Ιουλίου· με τη λύση αυτή αποφεύγονται οι υπερβολικές απαιτήσεις στις συναλλαγές όπου οι τιμές είναι χαμηλότερες. »]

Ομοίως, ένα σημείωμα το οποίο συνέταξε ένας υπάλληλος της ICI, τιτλοφορούμενο « Sharing the pain » (« Πώς θα καταμεριστούν οι θυσίες ») και χρονολογούμενο από το δεύτερο ήμισυ του 1982 (γ. αιτ. παράρτ. 88), διευκρινίζει ότι η καθιέρωση ενός συστήματος αντισταθμίσεων για τις μειώσεις όγκου πωλήσεων « might provide useful elements for the understanding between the " Big Four " » (« θα μπορούσε να παρά-

σχει στοιχεία που θα διευκόλυναν την κατανόηση μεταξύ των " τεσσάρων μεγάλων " »). Σχετικά με αυτό το έγγραφο, η ICI δήλωσε, με την απάντησή της στην αίτηση παροχής πληροφοριών (γ. αιτ. παράρτ. 8), τα εξής:

« The " understanding " between the " Big Four " was recognition that if the prices were to be increased then the " Big Four " producers would have to give a strong lead, even at the expense of their own sales volume. It was thought that a " Compensation Arrangement " between these four producers might have made it easier for them to contemplate the possibility of a commitment on " Target Prices ". »

(« Η " κατανόηση " μεταξύ των " τεσσάρων μεγάλων " αφορούσε την αναγνώριση του ότι, για να αυξηθούν οι τιμές, θα έπρεπε οι " τέσσερις μεγάλοι " να ηγηθούν σ' αυτήν την προσπάθεια, ακόμη και εις βάρος του όγκου των δικών τους πωλήσεων. Θεωρήθηκε ότι μια " αντισταθμιστική ρύθμιση " μεταξύ των τεσσάρων αυτών παραγωγών ίσως θα τους διευκόλυνε να σκεφτούν το ενδεχόμενο να δεσμευτούν για τις " τιμές-στόχους ". »)

Τα στοιχεία αυτά δείχνουν ότι οι « τέσσερις μεγάλοι » είχαν επίγνωση του ιδιαίτερου ρόλου που είχαν να διαδραματίσουν στο πλαίσιο των πρωτοβουλιών που αποσκοπούσαν στην αύξηση των τιμών. Στις τιμολογιακές πρωτοβουλίες των « τεσσάρων μεγάλων » αναφέρεται ακόμη ένα εσωτερικό σημείωμα της Shell του Οκτωβρίου του 1982 (γ. αιτ. παράρτ. 94).

343 Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι, όπως προκύπτει από τα προεκτεθέντα στοιχεία, καθώς και από την κρίση που σχημάτισε σχετικά με την απόδειξη της παραβάσεως, η Επιτροπή ορθώς εξετίμησε τον ρόλο που είχε διαδραματίσει στην παράβαση η προσφεύγουσα και ανέφερε, στην αιτιολογική σκέψη 109, πρώτο εδάφιο, της Αποφάσεως, ότι έλαβε υπόψη αυτόν τον ρόλο για να καθορίσει το ύψος του προστίμου. Πρέπει, συναφώς, να επισημανθεί ότι δεν υπάρχει αντίφαση μεταξύ των τριών πρώτων εδαφίων αφενός και του έκτου εδαφίου αφετέρου της αιτιολογικής σκέψεως 109, καθ' όσον αυτό το τελευταίο αφορά μόνο τους παραγωγούς μικροτέρων διαστάσεων.

344 Εξ άλλου, το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι τα αποδειχθέντα πραγματικά περιστατικά — και ιδίως ο καθορισμός επιδιωκομένων τιμών και επιδιωκομένου όγκου πωλήσεων —, με την εγγενή τους σοβαρότητα, αποκαλύπτουν ότι η προσφεύγουσα δεν ενήργησε από απερισκεψία, ούτε καν από αμέλεια, αλλ' εκ προθέσεως.

345 Επομένως, η αιτίαση πρέπει να απορριφθεί.

Β' — Η μη εξατομίκευση των κριτηρίων καθορισμού του ύψους των προστίμων

346 Η προσφεύγουσα προσάπτει στην Επιτροπή ότι δεν προσδιορίζει σε ποιο βαθμό είχε λάβει υπόψη καθένα από τα στοιχεία τα οποία επρυτάνευσαν στον καθορισμό του ύψους του προστίμου. Ζητεί από την Επιτροπή να προσδιορίσει πώς εστάθμισε τα διάφορα αυτά στοιχεία και να αποκαλύψει τον τύπο που χρησιμοποίησε, όπως το έπραξε στην υπόθεση του χαρτοπολτού (απόφαση της 19ης Δεκεμβρίου 1984, IV/29.725-χαρτοπολτός, ΕΕ 1985, L 85, σ. 1) και όπως την υποχρέωσε να πράξει το Δικαστήριο στην υπόθεση IAZ (απόφαση της 8ης Νοεμβρίου 1983, στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις 96/82 έως 102/82, 104/82, 105/82, 108/82 και 110/82, IAZ κατά Επιτροπής, Συλλογή 1983, σ. 3369).

347 Προσθέτει ότι η Επιτροπή δεν έδωσε εξηγήσεις επί της μεθόδου υπολογισμού των προστίμων, ούτε έχει μια ενιαία άποψη για τη φύση και το περιεχόμενο των παραγόντων που πρέπει να ληφθούν υπόψη για τον καθορισμό του προστίμων.

348 Η Επιτροπή απαντά ότι, στις αιτιολογικές σκέψεις 107 έως 109 της Αποφάσεως, εξέθεσε τα διάφορα στοιχεία τα οποία έλαβε υπόψη για να καθορίσει το ύψος του προστίμου και ότι, κατά συνέπεια, αιτιολόγησε επαρκώς κατά νόμον το επιβληθέν στην ICI πρόστιμο.

349 Επισημαίνει ότι, κατά την επιβολή κυρώσεων στην παρούσα υπόθεση, ενήργησε σύμφωνα με την παγιωμένη πρακτική της, καθώς και με τις αρχές που έχει διατυπώσει σχετικά με τα πρόστιμα το Δικαστήριο. Τονίζει ότι, από το 1979 και εντεύθεν, ακολουθεί μια πολιτική που συνίσταται στην εξασφάλιση της τηρήσεως των κανόνων του ανταγωνισμού διά της επιβολής βαρυτέρων κυρώσεων, ιδίως για τις κατηγορίες παραβάσεων που είναι παγίως καθιερωμένες στο δίκαιο του ανταγωνισμού και για τις ιδιαίτερα βαρειές παραβάσεις, όπως είναι οι επίδικες· επιδίωξε έτσι την ενίσχυση του προληπτικού αποτελέσματος των κυρώσεων. Την πολιτική αυτή έχει επιδοκιμάσει το Δικαστήριο (απόφαση της 7ης Ιουνίου 1983 στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις 100/80 έως 103/80, Musique Diffusion française κατά Επιτροπής, Συλλογή 1983, σ. 1825, σκέψεις 106 έως 109), το οποίο έχει επίσης κρίνει επανειλημμένα ότι ο καθορισμός του

ύψους των κυρώσεων προϋποθέτει την εκτίμηση ενός περιπλόκου συνόλου παραγόντων (προαναφερθείσες αποφάσεις της 7ης Ιουνίου 1983 στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις 100/80 έως 103/80, σκέψη 120, και της 8ης Νοεμβρίου 1983, στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις 96/82 έως 102/82, 104/82, 105/82, 108/82 και 110/82, σκέψη 52).

350 Η Επιτροπή διαθέτει κατ' εξοχήν τα μέσα για να προβεί σε μια τέτοια εκτίμηση, η οποία μπορεί να ανατραπεί μόνο σε περίπτωση ουσιώδους πλάνης περί τα πράγματα ή περί το δίκαιο.

351 Όσο για τη «μέθοδο» υπολογισμού των προστίμων, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι δεν είναι δυνατόν να εφαρμοστεί ένας μαθηματικός τύπος που να ισχύει για όλες τις περιπτώσεις, αλλά πρέπει να εφαρμοστεί στα πραγματικά περιστατικά της υποθέσεως ένα σύνθετο σύνολο παραγόντων.

352 Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι, για να επιμετρήσει το πρόστιμο που θα επέβαλλε στη προσφεύγουσα, η Επιτροπή αφενός μεν όρισε τα κριτήρια καθορισμού της τάξεως μεγέθους των προστίμων που θα επέβαλλε στις αποδέκτριες της Αποφάσεως επιχειρήσεις (αιτιολογική σκέψη 108 της Αποφάσεως), αφετέρου δε όρισε τα κριτήρια με τα οποία θα στάθμιζε ακριβοδίκαια τα πρόστιμα που θα επέβαλλε σε καθεμιά απ' αυτές τις επιχειρήσεις (αιτιολογική σκέψη 109 της Αποφάσεως).

353 Το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι τα κριτήρια που εκτίθενται στην αιτιολογική σκέψη 108 δικαιολογούν επαρκώς την τάξη μεγέθους των προστίμων που επιβλήθηκαν στις αποδέκτριες της Αποφάσεως επιχειρήσεις. Συναφώς, πρέπει να τονιστεί ειδικότερα το κατάφωρον της παραβάσεως του άρθρου 85, παράγραφος 1, και ιδίως των στοιχείων α', β' και γ', της Συνθήκης, το οποίο δεν αγνοούσαν οι παραγωγοί πολυπροπυλενίου, οι οποίοι ενήργησαν εκ προθέσεως και με τη μεγαλύτερη μυστικότητα.

354 Το Πρωτοδικείο θεωρεί επίσης ότι τα τέσσερα κριτήρια που μνημονεύονται στην αιτιολογική σκέψη 109 είναι πρόσφορα και επαρκή για να οδηγήσουν σε ακριβοδίκαιη στάθμιση των προστίμων που επιβλήθηκαν σε κάθε επιχείρηση.

355 Όσον αφορά τα δύο πρώτα κριτήρια, που μνημονεύονται στην αιτιολογική σκέψη 109 της Αποφάσεως, που είναι ο ρόλος που διαδραμάτισε κάθε επιχείρηση στο πλαίσιο των συμπαιγνιακών διακανονισμών, καθώς και η χρονική διάρκεια της συμμετοχής της καθεμιάς στην παράβαση, πρέπει να υπομνηστεί ότι, δεδομένου ότι οι αιτιολογικές σκέψεις οι σχετικές με τον καθορισμό του ύψους του προστίμου πρέπει να ερμηνεύονται υπό το φως του συνόλου των αιτιολογικών σκέψεων της Αποφάσεως, η Επιτροπή εξέθεσε με αρκετά εξατομικευμένο, ως προς την προσφεύγουσα, τρόπο το πώς έλαβε υπόψη τα κριτήρια αυτά.

356 Όσον αφορά τα δύο τελευταία κριτήρια, δηλαδή τις παραδόσεις στις οποίες προέβησαν οι διάφοροι παραγωγοί πολυπροπυλενίου εντός της Κοινότητας, καθώς και τον συνολικό κύκλο εργασιών της κάθε επιχειρήσεως, το Πρωτοδικείο διαπιστώνει — βάσει των αριθμητικών στοιχείων τα οποία ζήτησε από την Επιτροπή και των οποίων η προσφεύγουσα δεν αμφισβήτησε την ακρίβεια — ότι, κατά τον καθορισμό του προστίμου που επιβλήθηκε στην προσφεύγουσα, τα κριτήρια αυτά δεν εφαρμόστηκαν κατά τρόπο άνισο σε σύγκριση προς τα πρόστιμα που επιβλήθηκαν σε άλλους παραγωγούς.

357 Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει, εξ άλλου, ότι, όπως προκύπτει από την κρίση που σχημάτισε σχετικά με τις διαπιστώσεις στις οποίες προέβη ως προς τα πραγματικά περιστατικά προς απόδειξη της παραβάσεως η Επιτροπή, ο ισχυρισμός της προσφεύγουσας ότι η Επιτροπή δεν απάντησε σε διάφορα επιχειρήματα δεν βρίσκει πραγματικό έρεισμα.

358 Επομένως, η αιτίαση πρέπει να απορριφθεί.

Γ' — Η συνεκτίμηση των αποτελεσμάτων της παραβάσεως

359 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι, σύμφωνα με τη θεωρία και την πρακτική της Επιτροπής (*Δέκατη Τρίτη έως Δέκατη Πέμπτη Έκθεση της Επιτροπής επί της πολιτικής ανταγωνισμού*· αποφάσεις της 23ης Νοεμβρίου 1972, IV/26.894-PittsburghCorning, OJ 1972, L 272, σ. 35, και της 8ης Δεκεμβρίου 1977, IV/29.132-Hugin-Liptons, OJ 1978, L 22, p. 23) και τη νομολογία του Δικαστηρίου (αποφάσεις της 15ης Ιουλίου 1970 στην υπόθεση 41/69, όπ.π.· της 16ης Δεκεμβρίου 1975, στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις 40/73 έως 48/73, 50/73, 54/73 έως 56/73, 111/73, 113/73 και 114/73· και της 30ής Ιανουαρίου 1985 στην υπόθεση 35/83, BAT κατά Επιτροπής, Συλλογή 1985, σ. 363), τα αποτελέσματα μιας παραβάσεως αποτελούν ουσιώδες ή σημαντικότατο στοιχείο για τον προσδιορισμό της σοβαρότητάς της. Η Επιτροπή υπο-

χρεούται να λαμβάνει υπόψη σε ποιο βαθμό η παράβαση αντιβαίνει προς τον σκοπό των κανόνων του ανταγωνισμού. Συναφώς, η Επιτροπή δεν έλαβε υπόψη την πρόοδο των συναλλαγών, τη μονομερή και αυτόνομη συμπεριφορά των εμπλεκομένων επιχειρήσεων και τα πλεονεκτήματα τα οποία απεκόμισαν οι καταναλωτές από τις ιδιαίτερα χαμηλές τιμές.

360 Επαναλαμβάνει το αίτημά της προς το Πρωτοδικείο να υποχρεώσει την Επιτροπή να εμφανίσει στην ICI και στο Πρωτοδικείο την έκθεση του συμβούλου επί των ακροάσεων, η οποία περιέχει απαλλακτικά στοιχεία όσον αφορά τα αποτελέσματα, καθώς και τα έγγραφα που αφορούν τις δηλώσεις τις οποίες έκαναν στον Τύπο οι εκπρόσωποι της Επιτροπής κατά τον χρόνο εκδόσεως της Αποφάσεως, κατά τις οποίες δηλώσεις η σύμπραξη είχε ως αποτέλεσμα την ύψωση των τιμών κατά 15 έως 40 %. Συναφώς, η ICI φρονεί ότι τα στοιχεία τα οποία προσκόμισε κατά τη διάρκεια της δίκης και η έλλειψη επιχειρημάτων της Επιτροπής όσον αφορά τα αποτελέσματα της παραβάσεως δικαιολογούν το αίτημά της, και παρά την προαναφερθείσα διάταξη του Δικαστηρίου της 11ης Δεκεμβρίου 1986 στην υπόθεση 212/86 R.

361 Η Επιτροπή παρατηρεί ότι οι διαμαρτυρίες της προσφεύγουσας όσον αφορά την έλλειψη αποτελέσματος της συμπράξεως είναι άστοχες. Συγκεκριμένα, η Επιτροπή έλαβε όντως υπόψη το γεγονός ότι, σε γενικές γραμμές, οι πρωτοβουλίες καθορισμού τιμών δεν επέτυχαν πλήρως τον στόχο τους (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 108). Κατ' αυτόν τον τρόπο, άλλωστε, έπραξε παραπάνω απ' ό,τι υπεχρεούτο να πράξει, δεδομένου ότι, κατά το άρθρο 85, πρέπει να τιμωρούνται όχι μόνο οι συμπράξεις που έχουν ως αποτέλεσμα την παρεμπόδιση του ανταγωνισμού, αλλά και εκείνες που έχουν τέτοιο σκοπό. Αντιθέτως, η Επιτροπή δεν υπεχρεούτο να λάβει υπόψη την πρόοδο των συναλλαγών, τις μονομερείς προσπάθειες των παραγωγών για να περιορίσουν την παραγωγή τους και να αυξήσουν την απόδοσή τους ή το σχετικά χαμηλό επίπεδο των τιμών, διότι όλοι αυτοί οι παράγοντες δεν ασκούν επιρροή στην εκτίμηση των επιβλαβών αποτελεσμάτων της συμπράξεως υπό το πρίσμα των σκοπών των κανόνων του ανταγωνισμού.

362 Όσον αφορά την προσκόμιση του φακέλου της υποθέσεως, η Επιτροπή δεν βλέπει κανένα λόγο για να αναθεωρήσει το Πρωτοδικείο την προαναφερθείσα διάταξη του Δικαστηρίου της 11ης Δεκεμβρίου 1986 και τονίζει ότι η ICI δεν καταφέρνει να πείσει κατά τι μπορεί να ασκήσει επιρροή το αίτημά της.

363 Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι η Επιτροπή διέκρινε δύο είδη αποτελεσμάτων της παραβάσεως. Το πρώτο συνίσταται στο γεγονός ότι οι παραγωγοί, αφού συνομολόγησαν τιμές-στόχους κατά τις συναντήσεις, κάλεσαν όλοι τα τμήματα πωλήσεών τους

να υλοποιήσουν τις τιμές αυτές, χρησιμοποιώντας τους « στόχους » ως βάση διαπραγματεύσεως των τιμών με τους πελάτες. Βάσει αυτού, η Επιτροπή συνήγαγε ότι υπάρχουν, εν προκειμένω, ισχυρές ενδείξεις ότι η συμφωνία επέδρασε όντως αισθητά στις συνθήκες του ανταγωνισμού (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 74, δεύτερο εδάφιο, που παραπέμπει στην αιτιολογική σκέψη 90). Το δεύτερο συνίσταται στο γεγονός ότι η εξέλιξη των τιμών που χρεώνονταν στους διαφόρους πελάτες, συγκρινόμενη με τις τιμές-στόχους που καθορίζονταν στο πλαίσιο συγκεκριμένων πρωτοβουλιών καθορισμού τιμών, συμφωνεί με τον απολογισμό της εφαρμογής των πρωτοβουλιών καθορισμού τιμών, όπως αυτός προκύπτει από τα έγγραφα που αποκαλύφθηκαν στην ICI και σε άλλους παραγωγούς (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 74, έκτο εδάφιο).

364 Πρέπει να σημειωθεί ότι το πρώτο είδος αποτελεσμάτων αποδείχθηκε από την Επιτροπή επαρκώς κατά νόμον, βάσει πολυαρίθμων οδηγιών καθορισμού τιμών που έδιναν οι διάφοροι παραγωγοί, οδηγιών που συμφωνούν τόσο μεταξύ τους, όσο και προς τις τιμές-στόχους που καθορίζονταν κατά τις συναντήσεις, χρησίμευαν δε προφανώς ως βάση για τη διαπραγμάτευση των τιμών με τους πελάτες.

365 Ως προς το δεύτερο είδος αποτελεσμάτων, πρέπει να επισημανθεί, αφενός, ότι η Επιτροπή δεν είχε κανένα λόγο να αμφιβάλλει για την ακρίβεια των αναλύσεων στις οποίες προέβαιναν οι ίδιοι οι παραγωγοί κατά τις συναντήσεις τους (βλ. ειδικότερα τα πρακτικά των συναντήσεων της 21ης Σεπτεμβρίου, της 6ης Οκτωβρίου, της 2ας Νοεμβρίου και της 2ας Δεκεμβρίου 1982, γ. αιτ. παραρτ. 30 έως 33), που δείχνουν ότι οι τιμές-στόχοι που καθορίζονταν κατά τις συναντήσεις μεταφέρονταν, σε μεγάλο βαθμό, στην αγορά, και, αφετέρου, ότι, έστω και αν το πόρισμα της Coopers & Lybrand, καθώς και οι οικονομικές μελέτες που εκπονήθηκαν κατ' αίτηση ορισμένων παραγωγών, αποδείκνυαν το εσφαλμένο των αναλύσεων στις οποίες είχαν προβεί οι ίδιοι οι παραγωγοί κατά τις συναντήσεις τους, η διαπίστωση αυτή δεν θα ήταν ικανή να οδηγήσει σε μείωση του προστίμου, εφόσον η Επιτροπή ανέφερε, στην αιτιολογική σκέψη 108, τελευταία περίπτωση, της Αποφάσεως, ότι, για να μετριάσει το ύψος των ποινών, στηρίχτηκε στο γεγονός ότι οι πρωτοβουλίες καθορισμού τιμών δεν είχαν εν γένει επιτύχει πλήρως τον στόχο τους και ότι, τέλος, δεν υπήρχε κανένα μέτρο καταναγκασμού ικανό να διασφαλίσει την τήρηση των ποσοστώσεων ή των λοιπών διακανονισμών.

366 Δεδομένου ότι οι αιτιολογικές σκέψεις της Αποφάσεως που αφορούν τον καθορισμό του ύψους των προστίμων πρέπει να ερμηνευθούν υπό το φως και των λοιπών αιτιολογικών σκέψεων της Αποφάσεως, πρέπει να γίνει δεκτό ότι η Επιτροπή καλώς έλαβε πλήρως υπόψη το πρώτο είδος αποτελεσμάτων και έλαβε υπόψη τον περιορισμένο χαρακτήρα του δευτέρου είδους αποτελεσμάτων. Συναφώς, πρέπει να σημειωθεί ότι η

προσφεύγουσα δεν ανέφερε σε ποιο βαθμό δεν ελήφθη επαρκώς υπόψη ο περιορισμένος χαρακτήρας του δευτέρου είδους αποτελεσμάτων, για τον μετριασμό του ύψους των προστίμων.

367 Όσον αφορά το αίτημα της προσφεύγουσας να προσκομιστούν τα έγγραφα που χρησίμευσαν ως βάση για τη συνέντευξη Τύπου κατά την οποία η Επιτροπή ανέφερε ότι η παράβαση είχε ως αποτέλεσμα την ύψωση του επιπέδου των τιμών κατά 15 έως 40 %, το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι η προσφεύγουσα δεν εμφάνισε ενώπιόν του νέα στοιχεία που να αποδεικνύουν ότι η Απόφαση εμπνεύστηκε από λόγους διαφορετικούς από εκείνους τους οποίους εκθέτει όσον αφορά τα αποτελέσματα της παραβάσεως. Κατά συνέπεια, δεν συντρέχει λόγος να αναθεωρήσει το Πρωτοδικείο τα όσα έκρινε το Δικαστήριο με τη Διάταξη της 11ης Δεκεμβρίου 1986, με την οποία απέρριψε το αίτημα περί προσκομίσεως των εσωτερικών εγγράφων της Επιτροπής που αφορούσαν την εν λόγω συνέντευξη Τύπου.

368 Κατά συνέπεια, η αιτίαση πρέπει να απορριφθεί.

Δ' — Η ανεπαρκής συνεκτίμηση της συντρέχουσας οικονομικής κρίσεως

369 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι η Επιτροπή όφειλε να λάβει υπόψη την οικονομική συγκυρία μέσα στην οποία διαπράχθηκε η παράβαση: τι κέρδη πραγματοποίησαν ή τι ζημίες υπέστησαν οι επιχειρήσεις, όπως έπραξε η ίδια με προηγούμενες αποφάσεις της (βλ. αποφάσεις της 17ης Δεκεμβρίου 1975, UBC, OJ 1976, L 95, σ. 1, και της 12ης Δεκεμβρίου 1978, Kawasaki, OJ 1979, L 16, σ. 9) και όπως έπραξε το Δικαστήριο με την προαναφερθείσα απόφαση της 7ης Ιουνίου 1983 στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις 100/80 έως 103/80· τι ζημίες προκλήθηκαν στους καταναλωτές, όπως έπραξε η Επιτροπή με προηγούμενες αποφάσεις της (βλ. αποφάσεις της 21ης Δεκεμβρίου 1976, Theal-Watts, OJ 1977, L 39, σ. 19· της 12ης Δεκεμβρίου 1978, Kawasaki, όπ.π., και της 28ης Νοεμβρίου 1979, Floral, OJ 1980, L 39, p. 51) και όπως έπραξε το Δικαστήριο με την προαναφερθείσα απόφαση της 16ης Δεκεμβρίου 1975 στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις 40/73 έως 48/73, 50/73, 54/73 έως 56/73, 111/73, 113/73 και 114/73· ποια ήσαν τα αποτελέσματα των παραβάσεων, όπως έπραξε με προηγούμενες αποφάσεις της (βλ. προαναφερθείσες αποφάσεις της 12ης Δεκεμβρίου 1978, Kawasaki, και της 19ης Δεκεμβρίου 1984, χαρτοπολτός) και όπως έπραξε το Δικαστήριο με την προαναφερθείσα απόφαση της 30ής Ιανουαρίου 1985, στην υπόθεση 35/83.

370 Η Επιτροπή απαντά ότι συνεξετίμησε ορθώς την οικονομική συγκυρία, μετριάζοντας το ύψος των προστίμων λόγω των οικονομικών δυσχερειών του κλάδου.

371 Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι η Επιτροπή ανέφερε ρητά, στην αιτιολογική σκέψη 108, τελευταία περίπτωση, της Αποφάσεως, ότι έλαβε υπόψη το γεγονός ότι οι επιχειρήσεις υπέστησαν σημαντικές ζημίες κατά την άσκηση των επιχειρηματικών τους δραστηριοτήτων στον τομέα του πολυπροπυλενίου επί πολύ μακρό χρονικό διάστημα· αυτό δείχνει όχι μόνον ότι η Επιτροπή έλαβε υπόψη τις ζημίες, αλλά και ότι έλαβε υπόψη, κατ' επέκταση, τις δυσμενείς οικονομικές συνθήκες του κλάδου (προαναφερθείσα απόφαση του Δικαστηρίου της 9ης Νοεμβρίου 1983, στην υπόθεση 322/81, αιτιολογικές σκέψεις 111 επ.), για να καθορίσει, συνεκτιμώντας και τα λοιπά κριτήρια τα οποία μνημονεύει στην αιτιολογική σκέψη 108, την τάξη μεγέθους των προστίμων.

372 Το γεγονός, εξ άλλου, ότι, σε προγενέστερες υποθέσεις, η Επιτροπή είχε κρίνει ότι, εν όψει των πραγματικών περιστατικών, έπρεπε να λάβει υπόψη την κατάσταση κρίσεως στην οποία βρισκόταν ο οικείος κλάδος της οικονομίας δεν αρκεί για να την αναγκάσει, στην υπό κρίση εδώ περίπτωση, να εκτιμήσει κατά τον ίδιο τρόπο μια τέτοια κατάσταση, άπαξ έχει αποδειχθεί επαρκώς κατά νόμον ότι οι αποδέκτριες της Αποφάσεως επιχειρήσεις διέπραξαν ιδιαιτέρως βαρεία παράβαση των διατάξεων του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΟΚ.

373 Επομένως, η αιτίαση πρέπει να απορριφθεί.

Ε' — Η συνεκτίμηση του κύκλου εργασιών της προσφεύγουσας

374 Η προσφεύγουσα εκθέτει ότι κακώς το πρόστιμο καθορίστηκε σε συνάρτηση προς τον συνολικό κύκλο εργασιών της επιχειρήσεως, ενώ η ίδια η Επιτροπή είχε επιστήσει την προσοχή στους κινδύνους που ενέχει μια τέτοια πρακτική στις υποθέσεις του χαρτοπολτού (προαναφερθείσα απόφαση της 19ης Δεκεμβρίου 1984, χαρτοπολτός), την οποία πρακτική είχε επίσης αποδοκιμάσει το Δικαστήριο με την προαναφερθείσα απόφαση της 7ης Ιουνίου 1983, στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις 100/80 έως 103/80. Το ύψος του προστίμου αντιπροσωπεύει ένα υπέρμετρα υψηλό ποσοστό των εξωτερικών πωλήσεων πολυπροπυλενίου της ICI εντός της Κοινότητας, για το χρονικό διάστημα 1979-1983.

375 Η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι, για να εκτιμήσει τη βαρύτητα της παραβάσεως, ναι μεν έλαβε υπόψη τη διάρκεια και το μερίδιο των εμπλεκομένων επιχειρήσεων στην αγορά, δεν προσέδωσε όμως σ' αυτόν τον παράγοντα ιδιαίτερη σημασία. Περαιτέρω, το ύψος του προστίμου δεν υπερβαίνει το 10 % του κύκλου εργασιών της ICI στην αγορά του πολυπροπυλενίου κατά την οικονομική χρήση που προηγήθηκε της εκδόσεως της Αποφάσεως, ούτε, κατά μείζονα λόγον, το 10 % του ολικού κύκλου εργασιών της επιχειρήσεως.

376 Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι, όπως προκύπτει από τη νομολογία του Δικαστηρίου (προαναφερθείσα απόφαση της 7ης Ιουνίου 1983 στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις 100/80 έως 103/80, σκέψη 119), το άρθρο 15, παράγραφος 2, του κανονισμού 17, το οποίο λαμβάνει το 10 % του κύκλου εργασιών που πραγματοποιήθηκε κατά την προηγούμενη εταιρική χρήση ως το ανώτατο όριο ενός προστίμου που υπερβαίνει το ένα εκατομμύριο Ecu, πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι αφορά το 10 % του ολικού κύκλου εργασιών.

377 Επομένως, η Επιτροπή δεν υπερέβη, εν προκειμένω το όριο που τίθεται στο άρθρο 15, παράγραφος 2, του κανονισμού 17.

378 Περαιτέρω, πρέπει να επισημανθεί ότι η Επιτροπή δεν στηρίχτηκε αποκλειστικά, ούτε καν κυρίως, στον κύκλο εργασιών της προσφεύγουσας για να υπολογίσει το ύψος του προστίμου το οποίο της επέβαλε.

379 Κατά συνέπεια, η αιτίαση της προσφεύγουσας πρέπει να απορριφθεί.

Στ' — Η αρχή της ίσης μεταχειρίσεως

380 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει, κατ' ουσίαν, ότι η Επιτροπή παραβίασε την αρχή της ίσης μεταχειρίσεως, και μάλιστα διττώς: αφενός μεν επιβάλλοντας στην προσφεύγουσα πρόστιμο δυσαναλόγως υψηλό σε σχέση προς τα πρόστιμα που είχε επιβάλει στο παρελθόν, αφετέρου δε επιβάλλοντάς της υπέρμετρο πρόστιμο σε σχέση με όσα επέβαλε στις λοιπές αποδέκτριες της Αποφάσεως επιχειρήσεις.

381 Εκθέτει ότι η Επιτροπή ναι μεν έχει πράγματι την εξουσία να λαμβάνει υπόψη, κατά τον καθορισμό του ύψους των προστίμων, το αποτρεπτικό τους αποτέλεσμα, η ανάγκη όμως της αποτροπής δεν πρέπει να ποικίλλει αισθητά σε υποθέσεις παρομοίας φύσεως και βαρύτητας (προαναφερθείσες αποφάσεις του Δικαστηρίου της 7ης Ιουνίου 1983 στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις 100/80 έως 103/80, και της 10ης Δεκεμβρίου 1985 στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις 240/82 έως 242/82, 261/82, 262/82, 268/82 και 269/82), ώστε να αποφεύγονται οι διακρίσεις μεταξύ επιχειρήσεων που βρίσκονται σε παρόμοια θέση. Εν προκειμένω, αφενός μεν έγινε αδικαιολόγητη διάκριση μεταξύ των «τεσσάρων μεγάλων» και των λοιπών εμπλεκομένων μερών, αφετέρου δε το πρόστιμο είναι επαχθέστερο και υπέρμετρο σε σύγκριση με εκείνα που επιβλήθηκαν με άλλες πρόσφατες αποφάσεις που αφορούσαν τουλάχιστον εξ ίσου σοβαρές παραβάσεις του άρθρου 85, όπου είχαν καθοριστεί πραγματικές τιμές, όπου είχε κατανεμηθεί η αγορά, είχε θιγεί η πελατεία και είχε καταργηθεί ο ανταγωνισμός (αποφάσεις της 17ης Οκτωβρίου 1983, χυτοσίδηρος και χυτοχάλυβας, ΕΕ 1983, L 317, σ. 1· της 6ης Αυγούστου 1984, Zinc Producer Group, όπ.π.· της 7ης Δεκεμβρίου 1988, επίπεδος ύαλος, ΕΕ 1989, L 33, σ. 44· της 23ης Νοεμβρίου 1984, υπεροξυγονούχα προϊόντα, όπ.π., και της 19ης Δεκεμβρίου 1984, χαρτοπολτός).

382 Η προσφεύγουσα — επικαλούμενη ιδίως την άποψη την οποία εξέφρασε τόσο η ίδια η Επιτροπή με την *Δέκατη Τρίτη Έκθεσή της επί της πολιτικής ανταγωνισμού*, όσο και ο γενικός εισαγγελέας Sir Gordon Slynn με τις προτάσεις του που συνοδεύουν την προαναφερθείσα απόφαση της 7ης Ιουνίου 1983, στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις 100/80 έως 103/80 (Συλλογή 1983, σ. 1930), — υποστηρίζει ότι ναι μεν κάθε υπόθεση πρέπει πράγματι να εξετάζεται με γνώμονα τις ιδιαίτερες περιστάσεις της, η Επιτροπή οφείλει ωστόσο να στηρίζεται στα δικά της προηγούμενα και στις προγενέστερες δικαστικές αποφάσεις για να καθορίζει την κλίμακα των προστίμων, έτσι, ώστε αφενός μεν να αποφεύγει να πλήττει την αρχή της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, αφετέρου δε να εγκαθιστά ένα συνεπές σύστημα στον τομέα του ανταγωνισμού.

383 Η Επιτροπή απαντά ότι — αντιθέτως προς ό,τι υποστηρίζει η προσφεύγουσα — το Δικαστήριο δέχτηκε σαφώς, με την προαναφερθείσα απόφαση της 7ης Ιουνίου 1983 στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις 100/80 έως 103/80, ότι, για να εξασφαλίζει την εφαρμογή της κοινοτικής πολιτικής σε θέματα ανταγωνισμού, θεμιτό είναι η Επιτροπή να αποφασίσει μια μέρα να υψώσει το επίπεδο των προστίμων για ορισμένη μορφή παραβάσεων. Δεδομένου ότι δυσχερώς θα μπορούσε κανείς να φανταστεί περίπτωση παραβάσεως του δικαίου του ανταγωνισμού πιο κατάφωρη από την παρούσα περίπτωση, η Επιτροπή φρονεί ότι δικαιολογημένα αποφάσισε να επιβάλει πρόστιμα που θα είχαν πράγματι αποτρεπτικό αποτέλεσμα.

384 Με το υπόμνημα ανταπαντήσεως, η Επιτροπή αποκρούει την ερμηνεία την οποία δίνει η προσφεύγουσα στις προτάσεις τις οποίες ανέπτυξε ο γενικός εισαγγελέας Sir Gordon Slynn στην προαναφερθείσα υπόθεση Musique Diffusion française. Ο γενικός εισαγγελέας παραδέχτηκε ότι η Επιτροπή δικαιούται να επιβάλλει στις επιχειρήσεις πρόστιμα αυστηρότερα από εκείνα που είχαν επιβληθεί στο παρελθόν, ακόμη και για παρόμοιες παραβάσεις, πράγμα το οποίο το Δικαστήριο επιβεβαίωσε με την απόφαση που εξέδωσε στην εν λόγω υπόθεση.

385 Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι, όπως προκύπτει από τη νομολογία του Δικαστηρίου, η εξουσία της Επιτροπής να επιβάλλει πρόστιμα στις επιχειρήσεις που, εκ προθέσεως ή εξ αμελείας, υποπίπτουν σε παράβαση των διατάξεων του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΟΚ συνιστά ένα από τα μέσα που έχουν δοθεί στην Επιτροπή, για να μπορεί να εκπληρώνει την αποστολή επιτηρήσεως την οποία της αναθέτει το κοινοτικό δίκαιο. Η αποστολή αυτή περιλαμβάνει, ασφαλώς, το έργο της διαλευκάνσεως και διώξεως ατομικών παραβάσεων, περιλαμβάνει όμως επίσης και το καθήκον ασκήσεως μιας γενικής πολιτικής αποσκοπούσας στην εφαρμογή, στον τομέα του ανταγωνισμού, των αρχών που ορίζονται στη Συνθήκη ΕΟΚ και στον προσανατολισμό της συμπεριφοράς των επιχειρήσεων προς την κατεύθυνση αυτή. Γι' αυτόν τον λόγο, το Δικαστήριο έκρινε ότι, για να εκτιμά τη σοβαρότητα της παραβάσεως προκειμένου να καθορίσει το ύψος του προστίμου, η Επιτροπή πρέπει να λαμβάνει υπόψη όχι μόνο τις συγκεκριμένες περιστάσεις της υποθέσεως, αλλά και το πλαίσιο εντός του οποίου εντάσσεται η παράβαση, πρέπει δε μεριμνά ώστε η όλη δράση της να έχει αποτρεπτικό χαρακτήρα, κυρίως για τις μορφές παραβάσεων που πλήττουν όλως ιδιαιτέρως την πραγμάτωση των σκοπών της Κοινότητας. Το Δικαστήριο έκρινε, περαιτέρω, ότι ευλόγως η Επιτροπή συνεκτίμησε το γεγονός ότι οι παραβάσεις ορισμένου τύπου εξακολουθούν να παρατηρούνται σχετικώς συχνά, παρ' όλον ότι ο παράνομος χαρακτήρας τους έχει αναγνωριστεί αφότου άρχισε να υπάρχει κοινοτική πολιτική ανταγωνισμού, λόγω της ωφελείας την οποία μπορούν να αποκομίσουν απ' αυτές ορισμένες από τις ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις· ευλόγως, επομένως, αύξησε το ύψος των προστίμων, προκειμένου να ενισχύσει το προληπτικό τους αποτέλεσμα. Το Δικαστήριο κατέληξε στο συμπέρασμα ότι το γεγονός ότι η Επιτροπή επέβαλε στο παρελθόν πρόστιμα ορισμένου ύψους για ορισμένες μορφές παραβάσεων δεν της στερεί τη δυνατότητα να αυξήσει το ύψος αυτό, εντός των ορίων που τίθενται με τον κανονισμό 17, αν αυτό είναι αναγκαίο προκειμένου να κατοχυρωθεί η εφαρμογή της κοινοτικής πολιτικής ανταγωνισμού (προαναφερθείσα απόφαση της 7ης Ιουνίου 1983 στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις 100/80 έως 103/80, σκέψεις 105 έως 109).

386 Με γνώμονα τις σκέψεις αυτές, το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι δικαίως η Επιτροπή χαρακτήρισε ως ιδιαιτέρως σοβαρές και κατάφωρες παραβάσεις τον καθορισμό επιδιωκομένων τιμών και επιδιωκομένου όγκου πωλήσεων, καθώς και τη συναποδοχή

μέτρων αποσκοπούντων στη διευκόλυνση της εφαρμογής των επιδιωκομένων τιμών που αποσκοπούσαν στη νόθευση της φυσιολογικής εξελίξεως των τιμών στην αγορά του πολυπροπυλενίου.

387 Εξ άλλου, το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι η σύγκριση του επιβληθέντος στην προσφεύγουσα προστίμου με τα πρόστιμα που επιβλήθηκαν στους άλλους αποδέκτες της αποφάσεως δεν προδίδει καμμία δυσμενή διάκριση, αν ληφθεί υπόψη η διάρκεια και η ιδιαίτερη σοβαρότητα της παραβάσεως που διαπιστώθηκε εις βάρος της.

388 Πρέπει, επομένως, να απορριφθεί η αιτίαση αυτή.

Ζ' — Το μέτρο της συνεργασίας της προσφεύγουσας

389 Η προσφεύγουσα εκθέτει ότι η Επιτροπή δεν έλαβε υπόψη τη συνεργασία της ICI στη διοικητική εξέταση, ενώ η ίδια η Επιτροπή είχε κρίνει, σε προηγούμενες υποθέσεις (προαναφερθείσα απόφαση της 19ης Δεκεμβρίου 1984, χαρτοπολτός), ότι μια τέτοια συνεργασία έπρεπε να επιφέρει σημαντική μείωση του προστίμου, δυνάμενη να φτάσει μέχρι το 50 %. Περαιτέρω, διατείνεται ότι, μόλις πληροφορήθηκε τη διενέργεια εξετάσεως, έλαβε μέτρα για να αποφύγει την επανάληψη τέτοιων παραβάσεων.

390 Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι ναι μεν η ICI δηλώνει ότι συνεργάστηκε με την Επιτροπή κατά τη διοικητική εξέταση και ότι έθεσε τέρμα στην παράβαση μόλις πληροφορήθηκε την έναρξη της εξετάσεως, η στάση δε αυτή ελήφθη ασφαλώς υπόψη, αλλά δεν μπορεί, φυσικά, να αρκέσει για να απαλείψει την παράβαση.

391 Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει, κατ' αρχάς, ότι η Επιτροπή, απαντώντας σε ερώτηση που τέθηκε κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, επιβεβαίωσε ότι η ICI συγκαταλεγόταν στον «πολύ περιορισμένο αριθμό παραγωγών» που συνεργάστηκαν στη διοικητική εξέταση της Επιτροπής και περί των οποίων γίνεται λόγος στην αιτιολογική σκέψη 109, τελευταίο εδάφιο, της Αποφάσεως.

392 Από μια ανάλυση της αιτιολογικής σκέψεως 109 της Αποφάσεως προκύπτει ότι η προσφεύγουσα, λόγω της συνεργασίας της στη διοικητική έρευνα της Επιτροπής, έτυχε μειώσεως του προστίμου κατά ένα εκατομμύριο Ecu το πολύ. Συγκεκριμένα, στο δεύτερο και στο τρίτο εδάφιο αυτής της σκέψεως, γίνεται διάκριση μεταξύ Monte και ICI αφενός, οι οποίες ανέλαβαν διαδοχικά την προεδρία των περιοδικών συναντήσεων παραγωγών πολυπροπυλενίου, και Hoechst και Shell αφετέρου που, καίτοι συγκαταλέγονταν μεταξύ των «τεσσάρων μεγάλων», έπαιξαν ελάσσονα ρόλο στο πλαίσιο του «ανεπισήμου διευθυντηρίου» το οποίο συναποτελούσαν αυτοί. Γι' αυτό και στις δύο τελευταίες επιχειρήσεις επιβλήθηκε πρόστιμο εννέα εκατομμυρίων Ecu, ενώ το πρόστιμο που επιβλήθηκε στη Monte ανέρχεται σε ένδεκα εκατομμύρια Ecu, το δε επιβληθέν στην προσφεύγουσα σε δέκα εκατομμύρια Ecu. Η διαφορά, όμως, ενός εκατομμυρίου Ecu μεταξύ του προστίμου που επιβλήθηκε στην προσφεύγουσα και εκείνου που επιβλήθηκε στη Monte δεν εξηγείται κατ' ανάγκην μόνον από το γεγονός ότι ελήφθη υπόψη η συνεργασία της ICI στη διοικητική εξέταση, αλλά μπορεί επίσης να προκύπτει, εν μέρει, και από το ότι ελήφθησαν υπόψη οι «αντίστοιχες παραδόσεις πολυπροπυλενίου εντός της Κοινότητας» των δύο αυτών επιχειρήσεων, σημειωτέον δε ότι οι παραδόσεις της Monte ήσαν αισθητά υψηλότερες από τις παραδόσεις της προσφεύγουσας.

393 Εφόσον το επιβληθέν στην προσφεύγουσα πρόστιμο μειώθηκε κατά λιγότερο του 10 % λόγω της συνεργασίας της στη διοικητική εξέταση, το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι — λαμβανομένου υπόψη του πολύ λεπτομερούς χαρακτήρα της απαντήσεως της προσφεύγουσας στην αίτηση παροχής πληροφοριών, η οποία αφορούσε τη δράση όχι μόνο της προσφεύγουσας, αλλά και του συνόλου των εμπλεκομένων επιχειρήσεων, απαντήσεως χωρίς την οποία η Επιτροπή θα μπορούσε πολύ δυσκολότερα να διαπιστώσει την παράβαση, που αποτελεί αντικείμενο της Αποφάσεως, και να θέσει τέρμα σ' αυτήν — πρέπει να ληφθεί υπόψη η συνεργασία της προσφεύγουσας σε μεγαλύτερο βαθμό απ' ό,τι το έπραξε η Επιτροπή, για να καθοριστεί το ύψος του προστίμου που πρέπει να της επιβληθεί. Συγκεκριμένα, έστω και αν αυτή η συνεργασία εκδηλώθηκε μόνον αφού η Επιτροπή απεκάλυψε ενοχοποιητικά έγγραφα στις εγκαταστάσεις της προσφεύγουσας, θα ήταν δυσχερέστερο στην Επιτροπή να αντιληφθεί το περιεχόμενο αυτών των εγγράφων και όσων είχε κατάσχει από άλλους παραγωγούς και να αντλήσει απ' αυτά τις συνέπειες για να διαπιστώσει την παράβαση και να θέσει τέρμα σ' αυτήν, αν δεν διέθετε την απάντηση της προσφεύγουσας στην αίτηση παροχής πληροφοριών.

394 Κατά συνέπεια, το Πρωτοδικείο, ασκώντας την αρμοδιότητα πλήρους δικαιοδοσίας την οποία διαθέτει, θεωρεί ότι πρέπει να μειώσει το επιβληθέν στην προσφεύγουσα πρόστιμο κατά άλλο ένα εκατομμύριο Ecu.

395 Εξ άλλου, καίτοι είναι ασφαλώς σημαντικό το ότι η προσφεύγουσα έλαβε μέτρα για να εμποδίσει τη διάπραξη νέων παραβάσεων του κοινοτικού δικαίου του ανταγωνι-

σμού στο μέλλον από μέλη του προσωπικού της, το στοιχείο αυτό ουδόλως αναιρεί το υποστατόν της παραβάσεως που διαπιστώθηκε εν προκειμένω. Συναφώς, πρέπει να προστεθεί, και εδώ, ότι το γεγονός ότι η Επιτροπή είχε κρίνει, σε κάποια προηγούμενη υπόθεση, ότι, εν όψει των πραγματικών περιστατικών, έπρεπε να ληφθούν υπόψη τα μέτρα που είχε λάβει η διωκόμενη επιχείρηση για να εμποδίσει τη διάπραξη στο μέλλον και νέων παραβάσεων του κοινοτικού δικαίου του ανταγωνισμού δεν την υποχρεώνει να εκτιμήσει κατά τον ίδιο τρόπο παρόμοια μέτρα στην παρούσα υπόθεση, δεδομένου ότι η Επιτροπή τόνισε στην Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 108) ότι η παράβαση των διατάξεων του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΟΚ ήταν ιδιαιτέρως σοβαρή και είχε διαπραχθεί εκ προθέσεως και με μεγάλη μυστικότητα. Επομένως, δεν πρέπει να μειωθεί το πρόστιμο για τον λόγο αυτόν.

396 Πρέπει ακόμη να διαπιστωθεί ότι η προσφεύγουσα ζητεί από το Πρωτοδικείο, « καθ' την περίπτωση η ICI ήθελε υποχρεωθεί να καταβάλει το πρόστιμο στο παρόν στάδιο χωρίς να τύχει αναστολής πληρωμής, να υποχρεώσει την Επιτροπή να της αποδώσει το ποσό του καταβληθέντος προστίμου ή την προσήκουσα αναλογία αυτού, προσαυξημένη προς το επιτόκιο δανεισμού το οριζόμενο από την τράπεζα του Ηνωμένου Βασιλείου που ορίζεται στο άρθρο 4 της Αποφάσεως, επηυξημένο κατά 1 % ».

397 Όπως προκύπτει από την ίδια τη διατύπωση του αιτήματος της προσφεύγουσας, το αίτημα αυτό προδίδει ότι υποβάλλεται υπό αίρεση, καθ' όσον εξαρτάται από την αίρεση ότι η προσφεύγουσα υποχρεούται να καταβάλει το πρόστιμο χωρίς να τύχει αναστολής πληρωμής. Η υπό αίρεση διατύπωση αυτού του αιτήματος στο στάδιο του δικογράφου της προσφυγής εξηγείται από το γεγονός ότι η προθεσμία που τάσσεται στο άρθρο 4 της Αποφάσεως για την καταβολή του προστίμου ήταν τριών μηνών από της κοινοποιήσεως της Αποφάσεως στην προσφεύγουσα. Δεδομένου ότι η προθεσμία αυτή ήταν μακρότερη της προθεσμίας ασκήσεως προσφυγής, το οποίο παρεχόταν στην προσφεύγουσα από το άρθρο 173, τρίτο εδάφιο, της Συνθήκης ΕΟΚ, αυτή, κατά τον χρόνο ασκήσεως της υπό κρίση προσφυγής, δεν είχε αποφασίσει να καταβάλει το πρόστιμο ή να συστήσει τραπεζική εγγύηση αναλαμβάνοντας τη δέσμευση ότι θα πληρώσει τους τόκους, όπως της είχε προτείνει η Επιτροπή με την επιστολή της 22ας Μαΐου 1986, με την οποία της κοινοποίησε την Απόφαση.

398 Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι, σε κανένα στάδιο της διαδικασίας, μετά την πάροδο της προθεσμίας του άρθρου 4 της Αποφάσεως — όταν η προσφεύγουσα θα έπρεπε να είχε λάβει την απόφαση είτε να πληρώσει το πρόστιμο, είτε να συστήσει τραπεζική εγγύηση — η προσφεύγουσα δεν ήρε την αίρεση που συνόδευε το υπό εξέταση αίτημά της, αλλά περιορίστηκε, με το υπόμνημα απαντήσεως, στο να δηλώσει ότι επαναλάμβανε τα αιτήματα της προσφυγής της. Έτσι, μη αίροντας τον υπό αίρεση χαρα-

κτήρα του αιτήματός της, η προσφεύγουσα δεν το διατύπωσε κατά τρόπο επαρκώς βέβαιο. Το αίτημα αυτό,πρέπει, επομένως, να θεωρηθεί απαράδεκτο σύμφωνα με τα άρθρα 19 του Οργανισμού ΕΟΚ του Δικαστηρίου, 38, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου, και 44, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας του Πρωτοδικείου (απόφαση του Δικαστηρίου της 30ής Οκτωβρίου 1974 στην υπόθεση 188/73, Grassi κατά Συμβουλίου, ECR 1974, σ. 1099, σκέψη 7).

Επί της επαναλήψεως της προφορικής διαδικασίας

399 Με επιστολή που κατέθεσε στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου στις 4 Μαρτίου 1982, η προσφεύγουσα ζήτησε από το Πρωτοδικείο να επαναλάβει την προφορική διαδικασία και να διατάξει τη διεξαγωγή αποδείξεων, επικαλούμενη προς τούτο τις δηλώσεις στις οποίες προέβη η Επιτροπή κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση που διεξήχθη στις υποθέσεις T-79/89, T-84/89 έως T-86/89, T-89/89, T-91/89, T-92/89, T-94/89, T-96/89, T-102/89 και T-104/89.

400 Αφού άκουσε εκ νέου τον γενικό εισαγγελέα, το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι δεν συντρέχει λόγος να διατάξει την επανάληψη, σύμφωνα με το άρθρο 62 του Κανονισμού Διαδικασίας του, της προφορικής διαδικασίας, ούτε να διατάξει τη διεξαγωγή αποδείξεων την οποία ζήτησε η προσφεύγουσα.

401 Πρέπει να επισημανθεί ότι η απόφαση που εκδόθηκε στις προαναφερθείσες υποθέσεις (απόφαση της 27ης Φεβρουαρίου 1992 στις υποθέσεις T-79/89, T-84/89 έως T-86/89, T-89/89, T-91/89, T-92/89, T-94/89, T-96/89, T-102/89 και T-104/89, BASF κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1992, σ. II-315) δεν δικαιολογεί αφ' εαυτής την επανάληψη της προφορικής διαδικασίας στην παρούσα υπόθεση. Συγκεκριμένα, το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι μια πράξη κοινοποιηθείσα και δημοσιευθείσα πρέπει να τεκμαίρεται έγκυρη. Επομένως, όποιος επικαλείται την έλλειψη τυπικού κύρους ή το ανυπόστατον μιας πράξεως, αυτός φέρει και το βάρος να προβάλει στο Πρωτοδικείο τους λόγους για τους οποίους θα έπρεπε αυτό να αντιπαρέλθει τη φαινομενική εγκυρότητα της πράξεως η οποία κοινοποιήθηκε και δημοσιεύθηκε νομοτύπως. Εν προκειμένω, οι προσφεύγουσες στην παρούσα υπόθεση δεν προέβαλαν καμμία ένδειξη πιθανολογούσα ότι η κοινοποιηθείσα και δημοσιευθείσα πράξη δεν είχε εγκριθεί ή εκδοθεί από τα μέλη της Επιτροπής δρώντα ως συλλογικό όργανο. Ειδικότερα, αντιθέτως προς τις υποθέσεις PVC (προαναφερθείσα απόφαση της 27ης Φεβρουαρίου 1992, στις υποθέσεις T-79/89, T-84/89 έως T-86/89, T-89/89, T-91/89, T-92/89, T-94/89, T-96/89, T-102/89 και T-104/89, σκέψεις 32 επ.), οι προσφεύγουσες, εν προκειμένω, δεν προέβαλαν καμμία ένδειξη περί παραβιάσεως της αρχής ότι μια πράξη, άπαξ εκδοθείσα, δεν θίγεται, διότι, όπως ισχυρίστηκαν, το κείμενο της Αποφάσεως τροποποιήθηκε, μετά τη συνεδρίαση του σώματος των Επιτρόπων κατά την οποία αυτό είχε εγκριθεί.

Επί των δικαστικών εξόδων

402 Κατά το άρθρο 87, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας του Πρωτοδικείου, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα, εφόσον υπήρχε σχετικό αίτημα του νικήσαντος διαδίκου. Επειδή η προσφεύγουσα κατ' ουσίαν ηττήθηκε, η δε Επιτροπή ζήτησε να καταδικασθεί η προσφεύγουσα στα δικαστικά έξοδα, πρέπει να καταδικασθεί η τελευταία στα δικαστικά έξοδα, περιλαμβανομένων και των εξόδων της διαδικασίας την οποία κίνησε αυτή ενώπιον του Δικαστηρίου βάσει του άρθρου 91 του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ (πρώτο τμήμα)

αποφασίζει:

1) Καθορίζει το ύψος του προστίμου, το οποίο επιβάλλεται στην προσφεύγουσα με το άρθρο 3 της αποφάσεως της Επιτροπής, της 23ης Απριλίου 1986 (IV/31.149 — Πολυπροπυλένιο, ΕΕ 1986 L 230, σ. 1), σε 9 000 000 Ecu, ήτοι 5 803 173 UK£.

2) Απορρίπτει την προσφυγή κατά τα λοιπά.

3) Καταδικάζει την προσφεύγουσα στα δικαστικά εξοδα, περιλαμβανομένων και των εξόδων της διαδικασίας την οποία κίνησε αυτή ενώπιον του Δικαστηρίου βάσει του άρθρου 91 του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου.

Cruz Vilaça Schintgen

Edward Kirschner Lenaerts

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 10 Μαρτίου 1992.

Ο Γραμματέας

H. Jung

Ο Πρόεδρος

J. L. Cruz Vilaça